

**НОРДИСКА
ПОДДРШКА**
ЗА НАПРЕДОК НА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА

SEKRETARIATI
PER ÇESHTJE EVROPIANE

Шведска
Sverige

Спроведување на програмата

Прирачник за примена на Конвенциите и Протоколот на Хашката конференција за меѓународно приватно право

Доц. д-р Илија Руменов

**ПРИРАЧНИК ЗА ПРИМЕНА НА КОНВЕНЦИИТЕ И
ПРОТОКОЛОТ НА ХАШКАТА КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА
МЕЃУНАРОДНО ПРИВАТНО ПРАВО**

СКОПЈЕ 2022, РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Автор:

доц. д-р Илија Руменов
доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“ - Скопје

Уредник:

Фросина Тасевска

Заменик – уредник:

Александра Вуковиќ

Рецензенти:

Ирена Костадинова Ангелова
Судија при Основниот граѓански суд Скопје

м-р Александар Шопов
Судија при Основниот суд во Велес

Преведувач:

Превод на дел од текстот од англиски на македонски јазик
доц. д-р Илија Руменов

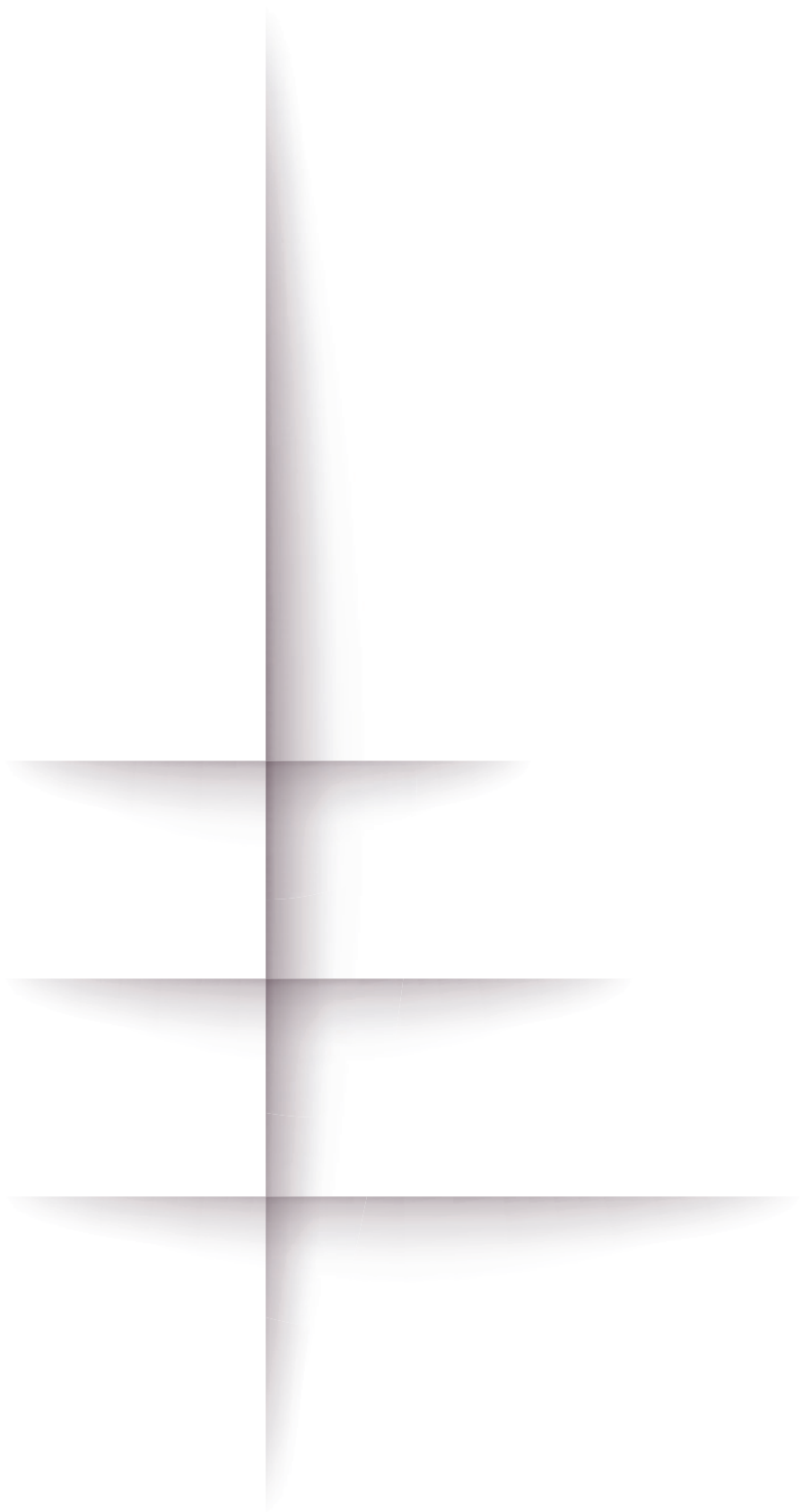
Тираж:

200 примероци

Печатница:

Полиестердеј ДООЕЛ - Скопје

Изготвувањето на овој прирачник е финансирано од Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (Сида) и Кралството Норвешка преку проектот „Нордиска поддршка за напредок на Северна Македонија“ имплементиран од Канцеларијата на Обединетите нации за проектни услуги УНОПС. Одговорноста за содржината на прирачникот е на авторот. Документот не мора да ги одразува ставовите на донаторите, Секретаријатот за европски прашања на Владата на Република Северна Македонија и УНОПС

СОДРЖИНА

Листа на кратенки:	4
Предговор	5
Предговор	7
ВОВЕД	9
Хашка конвенција за надлежност, меродавно право, признавање, извршување и соработка во поглед на родителската одговорност и мерките за заштита на децата од 1996 година (НССН 1996).	11
Информации за НССН 1996	47
Зошто се применува НССН 1996 пред ЗМПП од 2020 година ?	48
Кое е подрачјето на примена на НССН 1996 ?	49
Што претставува “родителска одговорност” согласно НССН 1996 ?	50
На кои деца се применува НССН 1996 ?	50
Кога органите на држава членка имаат надлежност да преземаат мерки на заштита ?	51
Какви се правилата за определување на надлежноста согласно НССН 1996?	52
Надлежност во случаите на грабнување на децата	55
Начин на функционирање на членот 7 од НССН 1996	57
Пренос на надлежноста согласно НССН 1996	58
Што се подразбира под „итна ситуација“ ?	59
Дали државата може да преземе привремени мерки согласно членот 12 на НССН 1996 ?	60
Определување на меродавното право согласно НССН 1996	61
Признавање и извршување на мерките за заштита согласно НССН 1996	63
Улогата на централните органи согласно НССН 1996	64
Во кои држави се применува НССН 1996 ?	67
Дополнителни информации	69
Хашка конвенција за договорите за избор на надлежен суд (НССН 2005)	71
Информации за НССН 2005	109
Зошто се применува НССН 2005 пред ЗМПП од 2020 година ?	110

Која е целта на НССН 2005 година ?	111
Кое е материјалното подрачје на примена на НССН 2005 година ?	111
Кога се смета согласно НССН 2005 дека случајот има меѓународен елемент?	112
Што претставуваат „ Спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд “ ?	112
Што претставуваат „Спогодби за избор на неисклучиво надлежен суд“ ?	113
Кои судски одлуки се признаваат и извршуваат согласно НССН 2005?	113
Modus operandi на НССН 2005	114
Постапка за признавање и извршување на странската судска одлука согласно НССН 2005	117
Во кои држави се применува НССН 2005 ?	117
Дополнителни информации	119
Информации за НССН 2007	191
Зошто се применува НССН 2007 пред ЗМПП од 2020 година ?	192
Кое е подрачјето на примена на НССН 2007 ?	193
На кои односи се применува НССН 2007 ?	193
Дефиниции на термините во НССН 2007	194
Функции на Централниот орган според НССН 2007	194
Поднесување на барања преку Централните органи	196
Рокови во кои треба да биде извршен преносот и приемот на барањата согласно НССН 2007	196
Видови на барања кои можат да бидат поднесени во согласност со НССН 2007	197
Видови на барања кои можат да бидат поднесени согласно НССН 2007	198
Признавање и извршување на одлуки согласно НССН 2007	205
Основи за признавање на одлуки (индиректна надлежност) согласно НССН 2007	205
Причини за одбивање на признавањето и извршувањето на одлуките согласно НССН 2007	206
Видови на постапки за признавање и извршување на одлуки согласно НССН 2007	207
Исправи кои треба да се достават со барањата за признавање и извршување на одлуки	209
Што треба да содржи барањето за признавање или признавање и извршување на одлука за издржување ?	210

Како се процесираат барањата за признавање или признавање или извршување (чл. 10 став (1) а) и став (2) а))	211
Извршување на одлуки согласно НССН 2007	212
Листа на мерки на излезните барања за извршување на одлуки кои доаѓаат од држава молител	215
Во кои држави се применува НССН 2007 ?	215
Дополнителни информации	217
Хашки Протокол за меродавното право за обврските на издржување (НССН Протокол 2007)	219
Информации за НССН Протокол 2007	241
Зошто се применува НССН Протокол 2007 пред ЗМПП од 2020 година ?	242
Кое е подрачјето на примена на НССН Проткол 2007 ?	243
Што значи “универзална примена” на НССН Проткол 2007 ?	243
Кое е подрачјето на примена на меродавното право согласно НССН Проткол 2007 ?	243
На кои видови на барања на hсch 2007 се применува hсch протокол 2007 ?	244
Општото правило за определување на меродавното право согласно НССН Проткол 2007	244
Посебни правила во корист на одредени доверители на издршка	245
Посебни правила за сопружници и поранешни сопружници	246
Избор на меродавно право од страна на доверителот и должникот.	246
Во кои држави се применува НССН Проткол 2007 ?	248
Дополнителни информации	249
За авторот	251

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ:

НССН – Хашка конференција за меѓународно приватно право

НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата - Хашката конвенција за граѓанско правните аспекти на меѓународното грабнување на деца од 1980 година

НССН 1996 – Хашка конвенција за надлежност, меродавно право, признавање, извршување и соработка во поглед на родителската одговорност и за мерките за заштита на децата од 1996 година

НССН 2005 - Хашката конвенција за договорите за избор на надлежен суд од 2005 година

НССН 2007 - Хашката Конвенција за меѓународна наплата на детска издршка и други форми на семејна издршка од 2007 година

НССН Протокол 2007 - Хашкиот Протокол за меродавното право за обврските на издржување од 2007 година

ЕКЧП – Европска конвенција за заштита на човековите права и основните слободи

ЕУ – Европска Унија

ЗИ – Закон за извршувањето

ЗМПП 2007 – Закон за меѓународно приватно право од 2007 година

ЗМПП 2020 – Закон за меѓународно приватно право од 2020 година

ЗС – Закон за семејството

МПП – Меѓународно приватно право

МКД – Република Северна Македонија

ЦО – Централните органи

ЦСР – Центарот за социјални работи на Република Северна Македонија

ПРЕДГОВОР

Влијанието на Хашката конференција за меѓународно приватно право (НССН) врз меѓународното приватно право е огромно, обединувачко и хармонизирачко. Решенијата кои се продукт на нејзините Конвенции, го модификувале, го модификуваат и ќе го модификуваат меѓународното приватно право (МПП). Модерните правни системи во светски рамки, ги градат своите национални прописи, врз идеите и концепот на НССН правејќи го денешниот свет многу поблизок и пообединет. Овозможувањето на прекугранична соработка во граѓанската и трговската материја претставува еден од основите за градењето на заедничкиот пазар на Европската Унија (ЕУ). Многу од надлежностите на ЕУ и НССН во делот на меѓународното приватно право се преклопуваат. Сепак, модусот на функционирањето на овие два најзначајни двигатели на МПП во Европа се операционализира преку членувањето на ЕУ како полноправна членка во НССН преку можноста за членство на Регионалните организации за економска Интеграција (РОЕИ). На овој начин, идното функционирање на НССН е загарантирано и поддржано од самата ЕУ. Голем број на конвенции се прифатени од страната на ЕУ и се имплементираат во државите членки. За други пак ЕУ им препорачува на своите држави членки да ги ратификуваат и да станат држави договорнички на овие меѓународни договори. На тој начин се формира нексусот помеѓу НССН и ЕУ и дел од овие конвенции стануваат дел и од *acquis* - то на ЕУ.

Оттука, нашата основна стратешка цел како држава, да бидеме дел од ЕУ, е поврзана со нашата подготвеност да одговориме на сите општествени проблеми во европски дух. Секогаш кога постои правен проблем, кој ги надминува нашите територијални граници, нашето правосудство треба да размислува европски. Ние не треба да чекаме да станеме полноправна членка на ЕУ за да го применуваме правото во контекст на овие стандарди. Нашите судии не треба да чекаат Република Северна Македонија да стане членка на ЕУ за да запазат правните стандарди на Европската конвенција за човекови права, да ги применат меѓународните договори на кои сме се обврзале и да создаваме правна пракса која е насочена кон заштитата на нашите граѓани и правните лица. Градејќи подобра правна клима, решавајќи ги дадените проблеми, преку прифаќањето на правните стандарди на ЕУ, нас не прави подобро и посигурно место за живеење, со клима која овозможува зголемени инвестиции, а со самото тоа и развој на нашето општество. Само на овој начин, Република Северна Македонија ќе добие признание, прво од нас самите, а понатаму и од остатокот на светот.

Овој Прирачник е само еден запчаник, во развојот на прекуграничната соработка во граѓанската материја. Токму овој сегмент претставува еден од најзначајните предизвици на самата ЕУ. Градењето на взаемната доверба на државите членки на ЕУ е фундаментално поврзано со слободата на движење, престој, слободата на слободно циркулирање на судските пресуди. Сите овие сегменти се особено значајни за градењето на функционален правен систем и се дел од предизвиците кои не чекаат и во текот на преговорите со ЕУ во Поглавјата 3.23-Правосудство и фундаментални права и 3.24 - Правда, слобода и безбедност. Хашката конференција во овој контекст ни претставува нексус помеѓу нас и ЕУ,

кој зборува за нашата одговорност во однос на преземените обврски со меѓународните договори кои произлегуваат од оваа меѓународна организација и начинот на кој ние ќе се однесуваме како полноправна членка на ЕУ. Оттука, овој Прирачник и правилната примена на овие четири меѓународни инструменти имаат огромно значење за судиите, адвокатите и лицата кои ги применуваат овие меѓународни договори, а дополнително ќе им помогне и на оние на кои овие инструменти им се наменети: компаниите кои ќе добијат уште еден модалитет со НССН 2005 на решавање на прекуграничните спорови, децата, бегалците, издржуваните лица и сите кои остваруваат определени права согласно НССН 1996, НССН 2007 и НССН Протокол 2007.

м-р Бојан Маричиќ

Заменик претседателот на Владата на Република Северна Македонија
задолжен за европски прашања

ПРЕДГОВОР

Зголемената меѓународна соработка како и зголемената трговска размена и инвестиции неминовно создаваат води до зголемен број на прекугранични спорови. Зголемената трговска размена од друга страна директно влијае и на движењето на луѓето со што се зголемува бројот на лица кои живеат надвор од своите матични држави, што пак влијание на појавата на прекугранични семејни односи. Како резултат на таквите општествени динамики, меѓународното приватно право добива на значење повеќе од кога и да е, особено во однос на аспектите на определувањето на меѓународната надлежност, определувањето на меродавното право, признавањето и извршувањето на странските судски одлуки и прекуграничната соработка на надлежните органи.

Од друга страна, разликите во националните прописи и практики насекаде во светот, резултираат со несигурност и непредвидливост во однос на тоа дали определени права применети од страна на надлежните органи на една држава ќе бидат признаени и извршени во друга држава. Таквата несигурност и непредвидливост е пропратена со зголемени трошоци, пробиени рокови и дополнителни ризици на страните со што им се оневозможува пристапот до правда, а преку тоа се зголемува и ризикот на меѓународната трговија, размената на стоки и услуги и правната сигурност на лицата.

Хашката конференција за меѓународно приватно право се обидува да ги намали овие ризици, со тоа што воспоставува универзална правна рамка, преку нејзините конвенции со кои се хармонизираат колизионите норми, се обезбедуваат глобално прифатливи јурисдикциони критериуми и се обезбедуваат изедначени критериуми за прекугранично циркулирање на судските одлуки. Целите што ги поставува Хашката конференција да промовира ефикасен пристап до правда за сите и да преку нејзините правила се овозможува зголемување на трговијата, инвестициите и мобилноста на лицата врз основа на судска соработка директно е поврзано со целта број 16 на Организацијата за Обединети Нации за одржлив развој во кој се предвидува „Да се промовираат мирољубиви и инклузивни општества за одржлив развој, пристап до правда за сите и да се изградат ефективни, одговорни и инклузивни институции на сите нивоа“. Дополнително, меѓународните договори на Хашката конференција и нејзината правна рамка во делот на трговската соработка, овозможува достапност до меѓународни стандарди кои ја зголемуваат довербата на инвеститорите. Ваквите можности, се во линија со Глобалниот Извештај на Светската Банка за конкурентност 2019/2020 изречно предвидува дека изедначувањето на внатрешните правила со меѓународните правни рамки и овозможувањето на пристап до правда преку правењето достапни на голем обем на механизми за решавање на спорите, вклучително судски постапки, ја зголемува довербата на инвеститорите и ги намалува регулаторните ризици со што се овозможува отворена и предвидлива средина и со тоа се промовираат директните инвестиции.

Уредувањето на овие правни прашања исто така се во согласност со основните цели на Стратегија за реформа на правосудниот сектор на Република Северна Македонија

за европеизација на судството, подготовка на судиите и другите органи за нивно функционирање во единствениот европски простор на правда како и усогласувањето на материјалните и процесните закони со правото на ЕУ и хармонизација со законите на државите членки на ЕУ. Неминовно овие основни цели се поклопуваат со целите на овие четири инструменти на Хашката конференција и создаваат можност за интензивирање на прекуграничните односи, развој на заемната доверба и подигнување на степенот на усогласеност на нашето законодавство со она на ЕУ.

Имајќи го ова предвид, може да се заклучи дека овој прирачник, ќе овозможи поедноставно запознавање на целокупната стручна јавност со механизмите на Хашката конференција, ќе овозможи нивна правилна примена и со тоа ќе се создадат услови за подобро функционирање на прекуграничната соработка во граѓанската и трговската материја. Република Северна Македонија, е држава која има потреба од зголемена меѓународна соработка во граѓанската и трговската материја, меѓутоа со таа потреба доаѓа и нашата обврска за подготовка на институциите да одговорат на овие комплексни предизвици. Овој прирачник, помогнат од Нордиската поддршка за напредок во Република Северна Македонија која се остварува преку Канцеларијата на Обединети нации за проектни услуги (УНОПС), од Министерството за правда на Република Северна Македонија и од Секретаријатот за Европски прашања на Република Северна Македонија ќе го стори токму тоа, ќе им овозможи на сите инволвирани во овие меѓународни инструменти-на судиите, централните органи, адвокатите, јавните тела, но и на правните лица, родителите, децата и сите други кои имаат свои правни интереси и кои треба да ги остварат своите права преку Хашките конвенции, да имаат поедноставена слика за начините на кои ќе можат да ги остварат своите права.

д-р Никола Тупанчески,

Министер за правда на Република Северна Македонија

ВОВЕД

Хашката конференција за меѓународно приватно право (НССН) претставува најзначајна меѓународна организација во доменот на меѓународното приватно право која за своја мисија ја има „прогресивната унификација на правилата на меѓународното приватно право“. Вака широко поставената цел не е доволна да го објасни секојдневното влијание што оваа меѓународна организација го има врз правните системи на државите во светот. Нејзините 40 меѓународни инструменти опфаќаат најразлични меѓународно приватно правни прашања, од легализација на странски јавни исправи, определување на меродавно право, прибавување на докази, достава на исправи во странство, определување на меѓународна надлежност, признавање и извршување на странски одлуки, до соработка помеѓу органите надлежни за примена на овие меѓународни договори. НССН со својот мултилатерализам има универзалната резонанца во правните аспекти на прекуграничната соработка помеѓу државите во граѓанската и трговската материја.

Република Северна Македонија презема активна улога во учеството во работата на НССН. Таа е членка на 10 Конвенции и има потпишано уште 4 меѓународни инструменти кои треба да бидат ратификувани. Овој прв дел на прирачникот има за цел да обезбеди правилна примена на најновите четири НССН Конвенции кои Република Северна Македонија ги потпиша на 09.12.2019 година: Хашка конвенција за надлежност, меродавно право, признавање, извршување и соработка во поглед на родителската одговорност и мерките за заштита на децата од 1996 година (НССН 1996), Хашка конвенција за договорите за избор на надлежен суд (НССН 2005), Хашка конвенција за меѓународна наплата на детска издршка и други форми на семејна издршка од 2007 година (НССН 2007) и Хашки Протокол за меродавното право за обврските на издржување (НССН Протокол 2007). Овие четири меѓународни инструменти ќе преставуваат најнов додаток на палетата на меѓународни договори кои им ја олеснуваат секојдневната прекугранична соработка во граѓанската и трговската материја на физичките и правните лица. Без овие инструменти, светот е многу поголем и понесигурен.

Оттука, овој Прирачник е наменет за сите страни кои ги применуваат овие меѓународни инструменти како што се судиите, Централните органи, Центарот за социјални работи, извршителите, адвокатите и другите правници. Во неговата подготовка, основната цел беше Прирачникот да биде помагало на сите инволвирани страни, полесно да ги применуваат овие меѓународни договори кои треба да им го олеснат пристапот до определени права кои поради нивниот меѓународен аспект се далеку покомплексни од внатрешно-правните односи.

Неговото објавување немаше да биде можно без разбирањето што го искажа Нордиската поддршка за напредок во Северна Македонија која се остварува преку Канцеларијата на Обединети нации за проектни услуги (УНОПС) кои несебично и помогнат на Република Северна Македонија да создаде клима на владеење на правото во која главните придобивки ги осеќаат нејзините граѓани и правни лица. Тие го препознаа интересот

на лицата на Република Северна Македонија кои со овие Хашки инструменти ќе добијат шанса за посигурно и остварливо постапување во правните односи со прекуграничен елемент.

Би сакал да ја искажам мојата голема благодарност до Министерството за правда на Република Северна Македонија и до Секретаријатот за Европски Прашања на Република Северна Македонија, кои го помогнаа издавањето на овој Прирачник.

Авторот

**ХАШКА КОНВЕНЦИЈА ЗА НАДЛЕЖНОСТ,
МЕРОДАВНО ПРАВО, ПРИЗНАВАЊЕ,
ИЗВРШУВАЊЕ И СОРАБОТКА ВО ПОГЛЕД
НА РОДИТЕЛСКАТА ОДГОВОРНОСТ И
МЕРКИТЕ ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА ОД
1996 ГОДИНА (НСН 1996)**

КОНВЕНЦИЈА ЗА НАДЛЕЖНОСТ, МЕРОДАВНО ПРАВО, ПРИЗНАВАЊЕ, ИЗВРШУВАЊЕ И СОРАБОТКА ВО ПОГЛЕД НА РОДИТЕЛСКАТА ОДГОВОРНОСТ И ЗА МЕРКИТЕ ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

(Хаг, 19 Октомври 1996.)

Државите потписнички на оваа Конвенција,

Имајќи ја во предвид потребата за подобрување на заштитата на децата во меѓународни околности,

Сакајќи да се избегне судирот помеѓу нивните правни поредоци во однос на надлежноста, меродавното право, признавањето и извршувањето на мерки за заштита на децата,

Укажувајќи на важноста на меѓународната соработка за заштита на децата,

Потврдувајќи дека најдобриот интерес на детето треба да биде од примарна важност,

Земајќи во предвид дека е потребно да се ревидира *Конвенцијата од 5 Октомври 1961 година во врска со овластувањата на надлежните органи и меродавното право за заштита на малолетниците*,

Со желба да се воспостават заеднички правила, земајќи ја во предвид *Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето од 20 Ноември 1989*,

Се согласија на следните одредби:

ГЛАВА I ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА НА КОНВЕНЦИЈАТА

Член 1

1. Целите на оваа Конвенција се:

- а. да се определи државата чији органи се надлежни да ги преземаат мерките насочени за заштита на личноста и имотот на детето;
- б. да се определи кое право ќе се применува од страна на тие органи при извршувањето на својата надлежност;
- в. да се определи меродавното право за родителска одговорност;
- г. да се овозможи признавање и извршување на таквите мерки за заштита во сите држави договорнички;
- д. да се воспостави соработка помеѓу надлежните органи на државите договорнички каква што е неопходна за да се постигнат целите на оваа Конвенција.

2. За целите на оваа Конвенција поимот „родителска одговорност“ го опфаќа родителското право, или секој сличен однос на овластување, со кој се утврдуваат права, овластувања, и одговорности на родители, старатели или било кои други законски застапници поврзани со личноста или имотот на детето.

CONVENTION ON JURISDICTION, APPLICABLE LAW, RECOGNITION, ENFORCEMENT AND CO-OPERATION IN RESPECT OF PARENTAL RESPONSIBILITY AND MEASURES FOR THE PROTECTION OF CHILDREN

(Concluded 19 October 1996)

The States signatory to the present Convention,

Considering the need to improve the protection of children in international situations,

Wishing to avoid conflicts between their legal systems in respect of jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of measures for the protection of children,

Recalling the importance of international co-operation for the protection of children, Confirming that the best interests of the child are to be a primary consideration,

Noting that *the Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors* is in need of revision,

Desiring to establish common provisions to this effect, taking into account the *United Nations Convention on the Rights of the Child of 20 November 1989*,

Have agreed on the following provisions –

CHAPTER I – SCOPE OF THE CONVENTION

Article 1

(1) The objects of the present Convention are –

- a) to determine the State whose authorities have jurisdiction to take measures directed to the protection of the person or property of the child;
- b) to determine which law is to be applied by such authorities in exercising their jurisdiction;
- c) to determine the law applicable to parental responsibility;
- d) to provide for the recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States;
- e) to establish such co-operation between the authorities of the Contracting States as may be necessary in order to achieve the purposes of this Convention.

(2) For the purposes of this Convention, the term ‘parental responsibility’ includes parental authority, or any analogous relationship of authority determining the rights, powers and responsibilities of parents, guardians or other legal representatives in relation to the person or the property of the child.

Член 2

Оваа Конвенција се применува на деца од моментот на нивното раѓање до наполнети 18 години.

Член 3

Мерките наведени во членот 1, може особено да се однесуваат на:

- а. доделување, остварување, престанок или ограничување на родителската одговорност, како и нејзиното пренесување;
- б. родителските права, вклучувајќи ги и правата што се однесуваат на грижа за личноста на детето и особено, правото за одлучување на местото на престојувалиште на детето, како и правото на гледање со детето, вклучувајќи го и правото детето определено време да се одведе на место кое не претставува вообичаено престојувалиште на детето;
- в. старателство, туторство и слични институции;
- г. одредување и утврдување на постапувањето на било кое лице или орган кои се грижат за личноста или имотот на детето, кои го застапуваат или му помагаат на детето;
- д. сместување на детето во згрижувачко семејство или институција за згрижување на деца, или овозможување на посвојување по пат на *kafala* или некоја друга слична институција;
- ѓ. надзор од страна на јавен орган овластен за грижа врз детето, над секое лице кому детето е доверено;
- е. управување, заштита и располагање на имотот на детето.

Член 4

Конвенцијата не се применува на:

- а. утврдување или оспорување на односот родител-дете;
- б. одлуки за посвојување, мерки што претходат на посвојувањето, поништување или отповикување на посвојувањето;
- в. името и презимето на детето;
- г. еманципација;
- д. обврска за издржување;
- ѓ. *trust* или наследување;
- е. социјално осигурување;
- ж. јавни мерки од општа природа во делот на образованието или здравството;
- з. мерки преземени како резултат на казнени дела причинети од страна на децата;
- с. одлуки за право на азил и населување.

ГЛАВА II НАДЛЕЖНОСТ

Член 5

Article 2

The Convention applies to children from the moment of their birth until they reach the age of 18 years.

Article 3

The measures referred to in Article 1 may deal in particular with –

- a) the attribution, exercise, termination or restriction of parental responsibility, as well as its delegation;
- b) rights of custody, including rights relating to the care of the person of the child and, in particular, the right to determine the child's place of residence, as well as rights of access including the right to take a child for a limited period of time to a place other than the child's habitual residence;
- c) guardianship, curatorship and analogous institutions;
- d) the designation and functions of any person or body having charge of the child's person or property, representing or assisting the child;
- e) the placement of the child in a foster family or in institutional care, or the provision of care by kafala or an analogous institution;
- f) the supervision by a public authority of the care of a child by any person having charge of the child;
- g) the administration, conservation or disposal of the child's property.

Article 4

The Convention does not apply to –

- a) the establishment or contesting of a parent-child relationship;
- b) decisions on adoption, measures preparatory to adoption, or the annulment or revocation of adoption;
- c) the name and forenames of the child;
- d) emancipation;
- e) maintenance obligations;
- f) trusts or succession;
- g) social security;
- h) public measures of a general nature in matters of education or health;
- i) measures taken as a result of penal offences committed by children;
- j) decisions on the right of asylum and on immigration.

CHAPTER II – JURISDICTION

Article 5

1. Судските или управни органи на држава договорничка на вообичаеното престојувалиште на детето надлежни се да преземаат мерки насочени кон заштита на личноста или имотот на детето.

2. Согласно членот 7, во случај на промена на вообичаеното престојувалиште на детето во друга држава договорничка, надлежни се органите на државата на новото вообичаено престојувалиште на детето.

Член 6

1. За деца бегалци и деца кои се раселени во странство поради немири до кои што дошло во нивната држава, органите на државите договорнички на чија територија се наоѓаат децата како резултат на нивното раселување, ќе имаат надлежност предвидена согласно членот 5 ставот (1).

2. Одредбите од претходниот став се применуваат и врз деца чиешто вообичаено престојувалиште не може да се утврди.

Член 7

1. Во случај на противправно одведување или задржување на детето, органите на државата договорничка каде детето имало вообичаено престојувалиште непосредно пред тоа да биде одведено или задржано, ја задржуваат својата надлежност, се додека детето не се стекне со вообичаено престојувалиште во друга држава, и

а. секое лице, орган или друго тело што поседува родителско право не се согласи со одведувањето или задржувањето; или

б. детето во таа друга држава претстојувало период од најмалку една година откако лицето, органот или друго тело што поседува родителско право, дознало или требало да знае каде се наоѓа детето, не се води постапка согласно поднесено барање за враќање на детето во тој период и детето да се вклопило во својата нова средина.

2. Одведувањето или задржувањето на детето се смета за противправно ако:

а. со тоа се повредуваат родителските права доделени на лице, орган или друго тело, било заеднички или поединечно, согласно правото на државата во која детето имало вообичаено престојувалиште непосредно пред одведувањето или задржувањето; и

б. за време на одведувањето или задржувањето тие права се остварувале било заеднички или поединечно, или би се остварувале да не дошло до одведување или задржување.

Родителските права наведени во под-ставот а. од овој член можат да произлезат, пред се врз основа на закон или врз основа на судска или управна одлука, или врз основа на договор што има правно дејство согласно правото на таа држава.

3. Се додека органите наведени во ставот (1) се надлежни, органите на државата договорничка каде детето е одведено или е задржано, можат да ги преземаат само оние итни мерки согласно членот 11 кои се потребни за да се заштити личноста или имотот на детето.

- (1) The judicial or administrative authorities of the Contracting State of the habitual residence of the child have jurisdiction to take measures directed to the protection of the child's person or property.
- (2) Subject to Article 7, in case of a change of the child's habitual residence to another Contracting State, the authorities of the State of the new habitual residence have jurisdiction.

Article 6

- (1) For refugee children and children who, due to disturbances occurring in their country, are internationally displaced, the authorities of the Contracting State on the territory of which these children are present as a result of their displacement have the jurisdiction provided for in paragraph 1 of Article 5.
- (2) The provisions of the preceding paragraph also apply to children whose habitual residence cannot be established.

Article 7

- (1) In case of wrongful removal or retention of the child, the authorities of the Contracting State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention keep their jurisdiction until the child has acquired a habitual residence in another State, and

- a) each person, institution or other body having rights of custody has acquiesced in the removal or retention; or
- b) the child has resided in that other State for a period of at least one year after the person, institution or other body having rights of custody has or should have had knowledge of the whereabouts of the child, no request for return lodged within that period is still pending, and the child is settled in his or her new environment.

- (2) The removal or the retention of a child is to be considered wrongful where –

- a) it is in breach of rights of custody attributed to a person, an institution or any other body, either jointly or alone, under the law of the State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention; and
- b) at the time of removal or retention those rights were actually exercised, either jointly or alone, or would have been so exercised but for the removal or retention.

The rights of custody mentioned in sub-paragraph a above, may arise in particular by operation of law or by reason of a judicial or administrative decision, or by reason of an agreement having legal effect under the law of that State.

- (3) So long as the authorities first mentioned in paragraph 1 keep their jurisdiction, the authorities of the Contracting State to which the child has been removed or in which he or she has been retained can take only such urgent measures under Article 11 as are necessary for the protection of the person or property of the child.

Член 8

1. По исклучок, доколку орган на држава договорничка што е надлежен согласно членовите 5 или 6, во одреден случај смета дека орган на друга држава договорничка би бил посоодветен за процена на најдобриот интерес на детето, може:

- да побара тој друг орган директно или со помош на централниот орган на својата држава, да ја преземе надлежноста за преземање на оние мерки на заштита кои ги смета за потребни; или
- да ја запре постапката во дадениот случај и да ги повика странките да поднесат такво барање до надлежниот орган на другата држава.

2. Државите договорнички до чии органи е упатено барањето од претходниот став се:

- а. државата чиј државјанин е детето,
- б. државата каде се наоѓа имотот на детето,
- в. државата пред чии органи е поднесено барање за развод на брак или за законско раздвојување на родителите на детето, или за поништување на нивниот брак,
- г. државата со која детето има најтесна врска.

3. Органите од став (1) и (2) на овој член, можат да пристапат кон размена на мислења.

4. Органот до кого е испратено барањето, согласно ставот (1), може да ја преземе надлежноста, наместо органот кој е надлежен согласно членовите 5 или 6, доколку смета дека тоа е во најдобар интерес на детето.

Член 9

1. Ако органите на државата договорничка наведени во член 8 став (2) сметаат дека се посоодветни во определен случај да го одредат најдобриот интерес на детето, тие можат

- да побараат од надлежниот орган на државата договорничка каде детето има вообичаено престојувалиште, директно или со помош на централниот орган на таа држава, да им се дозволи да засноваат надлежност за одредување на мерки за заштита кои сметаат дека се неопходни, или
- да ги упатат странките таквото барање го поднесат до органите на државата договорничка каде детето има вообичаено престојувалиште.

2. Органите од ставот (1), можат да пристапат кон размена на мислења.

3. Органот што го поднел барањето може да ја преземе надлежност наместо органот на државата договорничка каде детето има вообичаено престојувалиште, единствено ако подоцнежниот орган го прифатил тоа барање.

Article 8

(1) By way of exception, the authority of a Contracting State having jurisdiction under Article 5 or 6, if it considers that the authority of another Contracting State would be better placed in the particular case to assess the best interests of the child, may either

- request that other authority, directly or with the assistance of the Central Authority of its State, to assume jurisdiction to take such measures of protection as it considers to be necessary, or
- suspend consideration of the case and invite the parties to introduce such a request before the authority of that other State.

(2) The Contracting States whose authorities may be addressed as provided in the preceding paragraph are

- a) a State of which the child is a national,
- b) a State in which property of the child is located,
- c) a State whose authorities are seised of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage,
- d) a State with which the child has a substantial connection.

(3) The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

(4) The authority addressed as provided in paragraph 1 may assume jurisdiction, in place of the authority having jurisdiction under Article 5 or 6, if it considers that this is in the child's best interests.

Article 9

(1) If the authorities of a Contracting State referred to in Article 8, paragraph 2, consider that they are better placed in the particular case to assess the child's best interests, they may either

- request the competent authority of the Contracting State of the habitual residence of the child, directly or with the assistance of the Central Authority of that State, that they be authorised to exercise jurisdiction to take the measures of protection which they consider to be necessary, or
- invite the parties to introduce such a request before the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child.

(2) The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

(3) The authority initiating the request may exercise jurisdiction in place of the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child only if the latter authority has accepted the request.

Член 10

1. Не доведувајќи ги во прашање одредбите наведени во членовите 5 до 9, органите на државата договорничка кои се надлежни за одлучување по барање за развод на брак или за законско раздвојување на родители на дете кое има вообичаено престојувалиште во некоја друга држава договорничка, или за поништување на нивниот брак, можат, доколку тоа е предвидено со правото на нивната држава, да преземат мерки за заштита на личноста и имотот на тоа дете ако:

а. во времето на поведувањето на постапката еден од родителите на детето има вообичаено престојувалиште во таа држава и доколку еден од нив има родителска одговорност во однос на детето, и

б. надлежноста на тие органи за преземање на такви мерки била прифатена од страна на родителите, или од страна на некое друго лице кое има родителска одговорност во однос на детето, и доколку тоа е во најдобар интерес на детето.

2. Надлежноста предвидена во ставот (1) за преземање на мерки за заштита на детето престанува штом одлуката со која се одобрува или одбива барањето за развод на брак, законско раздвојување или за поништување на бракот ќе стане конечна, или не дојде до запирање на постапките поради некоја друга причина.

Член 11

1. Во сите итни случаи, органите на било која држава договорничка на чија територија се наоѓа детето или имотот што припаѓа на детето, се надлежни да ги преземат сите неопходни мерки на заштита.

2. Мерките преземени врз основа на претходниот став што се однесуваат на дете кое има вообичаено престојувалиште во некоја држава договорничка, престануваат да важат штом органите надлежни врз основ на членовите 5 до 10 ги преземат мерките што ги налага ситуацијата.

3. Мерките преземени врз основа на ставот (1) во врска со дете кое има вообичаено престојувалиште во некоја држава што не е договорна страна, претстануваат да важат во секоја држава договорничка штом мерките што ги налага ситуацијата и кои ги преземале органите на некоја друга држава се признаат во односната држава договорничка.

Член 12

1. Со исклучок на случаите предвидени со членот 7, органите на држава договорничка на чија што територија се наоѓа детето или имотот што припаѓа на детето, се надлежни да преземаат привремени мерки за заштита на личноста или имотот на детето чие дејство е ограничено на територијата на односната држава, доколку тие мерки не се во спротивност со мерките што веќе ги презеле органите надлежни врз основа на членовите 5 до 10.

2. Мерките преземени врз основа на претходниот став во врска со дете кое има вообичаено престојувалиште во држава договорничка престануваат да важат штом органите надлежни врз основ на членовите 5 до 10 донесат одлука за мерки за заштита што ги налага дадената ситуација.

3. Мерките преземени врз основа на ставот (1) во врска со дете кое има вообичаено престојувалиште во држава што не е договорна страна, престануваат да важат во државата договорничка каде тие мерки се преземени, штом мерките што ги налага ситуацијата и кои се преземени од органи на друга држава се признаат во односната држава договорничка.

Article 10

(1) Without prejudice to Articles 5 to 9, the authorities of a Contracting State exercising jurisdiction to decide upon an application for divorce or legal separation of the parents of a child habitually resident in another Contracting State, or for annulment of their marriage, may, if the law of their State so provides, take measures directed to the protection of the person or property of such child if

- a) at the time of commencement of the proceedings, one of his or her parents habitually resides in that State and one of them has parental responsibility in relation to the child, and
- b) the jurisdiction of these authorities to take such measures has been accepted by the parents, as well as by any other person who has parental responsibility in relation to the child, and is in the best interests of the child.

(2) The jurisdiction provided for by paragraph 1 to take measures for the protection of the child ceases as soon as the decision allowing or refusing the application for divorce, legal separation or annulment of the marriage has become final, or the proceedings have come to an end for another reason.

Article 11

(1) In all cases of urgency, the authorities of any Contracting State in whose territory the child or property belonging to the child is present have jurisdiction to take any necessary measures of protection.

(2) The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken the measures required by the situation.

(3) The measures taken under paragraph 1 with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in each Contracting State as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

Article 12

(1) Subject to Article 7, the authorities of a Contracting State in whose territory the child or property belonging to the child is present have jurisdiction to take measures of a provisional character for the protection of the person or property of the child which have a territorial effect limited to the State in question, in so far as such measures are not incompatible with measures already taken by authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10.

(2) The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken a decision in respect of the measures of protection which may be required by the situation.

(3) The measures taken under paragraph 1 with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in the in the Contracting State where the measures were taken as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

Член 13

1. Органите на држава договорничка кои се надлежни врз основа на членовите 5 до 10 за преземање на мерки за заштита на личноста или имотот на детето, мора да се воздржат од остварувањето на оваа надлежност, доколку за време на започнувањето на постапката било побарано преземање на соодветни мерки од страна на органите на друга држава договорничка што има надлежност врз основа на членовите 5 до 10 во време на поднесување на барањето и доколку тие се сеуште се во фаза на разгледување.

2. Одредбите од претходниот став нема да се применуваат доколку органите пред кои се поднесува барањето за преземање на мерки се прогласат за ненадлежни.

Член 14

Мерките преземени со примена на членовите 5 до 10 остануваат на сила во согласност со нивните одредби, дури и ако поради променети околности престане основот врз кој било заснована надлежноста, се додека надлежните органи врз основа на Конвенцијата не ги изменат, заменат или укинат тие мерки.

ГЛАВА III МЕРОДАВНО ПРАВО

Член 15

1. Во остварувањето на својата надлежност врз основа на одредбите во Глава II, органите на држава договорничка ќе го применуваат сопственото право.

2. Меѓутоа, доколку тоа го налага заштитата на личноста или имотот на детето, по исклучок тие можат да го применат или да го земат во предвид правото на некоја друга држава со која односниот случај е во потесна врска.

3. Во случај на промена на вообичаеното престојувалиште на детето во некоја друга држава договорничка, на условите за примена на мерките определени во државата на претходно вообичаено престојувалиште се применува, од моментот на промената, правото на таа друга држава договорничка.

Член 16

1. За стекнување или престанок на родителска одговорност врз основа на закон, без посредство на судски или административни органи, меродавно е правото на државата на вообичаено престојувалиште на детето.

2. За стекнување или престанок на родителска одговорност врз основа на договор или едностран акт без посредство на судски или административни органи, меродавно е правото на државата во која детето има вообичаено престојувалиште во моментот кога таквиот договор или едностран акт произвел правно дејство.

3. Родителската одговорност што постои согласно правото на државата во која детето има вообичаено престојувалиште, продолжува да постои и откако ќе настане промена на вообичаено престојувалиште во некоја друга држава.

Article 13

(1) The authorities of a Contracting State which have jurisdiction under Articles 5 to 10 to take measures for the protection of the person or property of the child must abstain from exercising this jurisdiction if, at the time of the commencement of the proceedings, corresponding measures have been requested from the authorities of another Contracting State having jurisdiction under Articles 5 to 10 at the time of the request and are still under consideration.

(2) The provisions of the preceding paragraph shall not apply if the authorities before whom the request for measures was initially introduced have declined jurisdiction.

Article 14

The measures taken in application of Articles 5 to 10 remain in force according to their terms, even if a change of circumstances has eliminated the basis upon which jurisdiction was founded, so long as the authorities which have jurisdiction under the Convention have not modified, replaced or terminated such measures.

CHAPTER III – APPLICABLE LAW

Article 15

(1) In exercising their jurisdiction under the provisions of Chapter II, the authorities of the Contracting States shall apply their own law.

(2) However, in so far as the protection of the person or the property of the child requires, they may exceptionally apply or take into consideration the law of another State with which the situation has a substantial connection.

(3) If the child's habitual residence changes to another Contracting State, the law of that other State governs, from the time of the change, the conditions of application of the measures taken in the State of the former habitual residence.

Article 16

(1) The attribution or extinction of parental responsibility by operation of law, without the intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the habitual residence of the child.

(2) The attribution or extinction of parental responsibility by an agreement or a unilateral act, without intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the child's habitual residence at the time when the agreement or unilateral act takes effect.

(3) Parental responsibility which exists under the law of the State of the child's habitual residence subsists after a change of that habitual residence to another State.

4. Доколку се промени вообичаеното престојувалиште на детето, стекнувањето на родителска одговорност врз основа на закон од страна на лице кое дотогаш немало таква одговорност, се уредува според правото на државата на новото вообичаено престојувалиште.

Член 17

За вршењето на родителската одговорност меродавно е правото на државата во која детето има вообичаено престојувалиште. Доколку вообичаеното престојувалиште на детето промени, меродавно е правото на државата на новото вообичаено престојувалиште.

Член 18

Родителската одговорност наведена во член 16 може да престане, или условите за нејзино остварување може да се променат врз основа на мерки преземени согласно оваа Конвенција.

Член 19

1. Полноважноста на правното дело склучено помеѓу трето лице и лице кое имало право да настапува како законски застапник на детето врз основа на правото на државата каде правното дело било склучено, не може да се оспорува, ниту третото лице не може да се смета за одговорно само врз основа тоа што лицето не било овластено да настапува како законски застапник на детето согласно правото определено со одредбите на оваа Глава, освен ако третото лице знаело или морало да знае дека за родителска одговорност е меродавно друго право.

2. Претходниот став се применува само ако правните дела ги склучиле лица што се наоѓаат на територија на иста држава.

Член 20

Одредбите од оваа глава се применуваат дури и ако упатуваат на право на држава што не е договорна страна.

Член 21

1. Во оваа глава поимот „право“ го означува правото што е на сила во некоја држава, не земајќи ги во предвид нејзините правила за определување на меродавното право.

2. Меѓутоа, доколку меродавното право определено согласно членот 16 е право на некоја држава што не е договорна страна, и доколку колизионите норми на таа држава упатуваат на право на некоја друга држава што не е договорна страна, а која би го применила сопственото право, ќе се примени правото на таа друга држава. Ако таа друга држава што не е договорна страна не би го применила сопственото право, меродавно е правото на државата на која упатува членот 16.

Член 22

(4) If the child's habitual residence changes, the attribution of parental responsibility by operation of law to a person who does not already have such responsibility is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 17

The exercise of parental responsibility is governed by the law of the State of the child's habitual residence. If the child's habitual residence changes, it is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 18

The parental responsibility referred to in Article 16 may be terminated, or the conditions of its exercise modified, by measures taken under this Convention.

Article 19

(1) The validity of a transaction entered into between a third party and another person who would be entitled to act as the child's legal representative under the law of the State where the transaction was concluded cannot be contested, and the third party cannot be held liable, on the sole ground that the other person was not entitled to act as the child's legal representative under the law designated by the provisions of this Chapter, unless the third party knew or should have known that the parental responsibility was governed by the latter law.

(2) The preceding paragraph applies only if the transaction was entered into between persons present on the territory of the same State.

Article 20

The provisions of this Chapter apply even if the law designated by them is the law of a non-Contracting State.

Article 21

(1) In this Chapter the term "law" means the law in force in a State other than its choice of law rules.

(2) However, if the law applicable according to Article 16 is that of a non-Contracting State and if the choice of law rules of that State designate the law of another non-Contracting State which would apply its own law, the law of the latter State applies. If that other non-Contracting State would not apply its own law, the applicable law is that designated by Article 16.

Article 22

Примената на правото на кое упатуваат одредбите на оваа глава може да се одбие само доколку таквата примена би била во очигледна спротивност со јавниот поредок, земајќи го во предвид најдобриот интерес на детето.

ГЛАВА IV

ПРИЗНАВАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ

Член 23

1. Мерките што ги преземале органите на државите договорнички ќе се признаат непосредно врз основа на закон во сите други држави договорнички.

2. Меѓутоа, признавањето може да се одбие:

- а. ако мерката ја презел орган чија надлежност не била заснована на една од основите предвидени во Глава II;
- б. ако мерката е преземена, освен во случај на итност, во рамките на судска или административна постапка, а притоа да не е дадена можност на детето да го искаже своето мислење, со што дошло до повреда на основните начела на постапката на државата каде е поднесено барањето;
- в. на барање на секое лице кое тврди дека со таа мерка се повредува неговата или нејзината родителска одговорност, ако таквата мерка се презема, освен во случај на итност, без притоа на тоа лице да му биде дадена можност да го искаже своето мислење;
- г. ако таквото признавање е очигледно во спротивност со јавниот поредок на државата каде е поднесено барањето, земајќи го во предвид најдобриот интерес на детето;
- д. ако таквата мерка не е во согласност со подоцнежна мерка која се презема во држава што не е договорна страна, во која детето има вообичаено престојувалиште, во случај кога оваа подоцнежна мерка ги исполнува условите за признавање во државата каде е поднесено барањето;
- ѓ. ако постапката не е спроведена во согласност со членот 33.

Член 24

Не доведувајќи ја во прашање одредбата во членот 23 став (1), секое заинтересирано лице може од надлежните органи на држава договорничка да побара да одлучи за признавање или непризнавање на мерка преземена во друга држава договорничка. Постапката се уредува согласно правото на државата каде е поднесено барањето.

Член 25

Органот на државата до кој е поднесено барањето е обврзан со утврдените факти врз основа на кои, органот на државата во која мерката била преземена, ја засновал својата надлежност.

Член 26

1. Доколку мерките преземени во една држава договорничка и кои се извршни таму, треба да се извршат во друга држава договорничка, тие, на барање на една од заинтересираните лица, ќе бидат прогласени за извршни или регистрирани со цел за

The application of the law designated by the provisions of this Chapter can be refused only if this application would be manifestly contrary to public policy, taking into account the best interests of the child.

CHAPTER IV – RECOGNITION AND ENFORCEMENT

Article 23

(1) The measures taken by the authorities of a Contracting State shall be recognised by operation of law in all other Contracting States.

(2) Recognition may however be refused –

- a) if the measure was taken by an authority whose jurisdiction was not based on one of the grounds provided for in Chapter II;
- b) if the measure was taken, except in a case of urgency, in the context of a judicial or administrative proceeding, without the child having been provided the opportunity to be heard, in violation of fundamental principles of procedure of the requested State;
- c) on the request of any person claiming that the measure infringes his or her parental responsibility, if such measure was taken, except in a case of urgency, without such person having been given an opportunity to be heard;
- d) if such recognition is manifestly contrary to public policy of the requested State, taking into account the best interests of the child;
- e) if the measure is incompatible with a later measure taken in the non-Contracting State of the habitual residence of the child, where this later measure fulfils the requirements for recognition in the requested State;
- f) if the procedure provided in Article 33 has not been complied with.

Article 24

Without prejudice to Article 23, paragraph 1, any interested person may request from the competent authorities of a Contracting State that they decide on the recognition or non-recognition of a measure taken in another Contracting State. The procedure is governed by the law of the requested State.

Article 25

The authority of the requested State is bound by the findings of fact on which the authority of the State where the measure was taken based its jurisdiction.

Article 26

(1) If measures taken in one Contracting State and enforceable there require enforcement in another Contracting State, they shall, upon request by an interested party, be declared enforceable or registered for the purpose of

извршување во таа друга држава, согласно постапката предвидена во правото на таа друга држава.

2. Секоја држава договорничка ќе применува едноставна и брза постапка при прогласувањето на извршност или регистрацијата.

3. Прогласнувањето на извршност или регистрацијата може да биде одбиена поради некоја од причините наведени во членот 23 ставот (2).

Член 27

Освен ако е потребно за примена на претходните членови, органите на државата на признавање, нема да го разгледуваат(преиспитуваат) меритумот на изречените мерки.

Член 28

Мерките преземени во една држава договорничка и прогласени за извршни, или регистрирани со цел за извршување во друга држава, ќе бидат извршени во таа друга држава како да ги донеле органите на таа држава. Извршувањето се спроведува согласно правото на државата каде барањето е поднесено, во рамките предвидени со тоа право, земајќи го во предвид најдобриот интерес на детето.

ГЛАВА V СОРАБОТКА

Член 29

1. Државата договорничка ќе определи Централен орган за извршување на обрвските кои се предвидени за тој орган согласно оваа Конвенција.

2. Федералните држави, државите кои имаат повеќе од еден правен систем или државите кои имаат автономни територијални единици, ќе можат да определат повеќе од еден централен орган и да го одредат територијалниот или личниот опсег на нивната надлежност. Во случаите кога државата ќе назначи повеќе од еден централен орган, таа ќе определи и централен орган до кој ќе може да се упатуваат сите поднесоци со цел истите да бидат проследени до соодветниот надлежен централен орган во рамките на државата.

Член 30

1. Централните органи меѓусебно ќе соработуваат и ќе ја промовираат меѓусебната соработка помеѓу надлежните органи на сопствените држави, како би се остварила целта на оваа Конвенција.

2. Во однос на примената на Конвенцијата, тие ќе ги преземат соодветни чекори на доставувањето на информации за прописите на сопствените држави и достапните услуги, во врска со заштитата на децата.

Член 31

Централниот орган на државата договорничка, било директно или преку административен или друг орган, ќе ги преземе неопходните чекори:

а. да ја олесни комуникацијата и да понуди помош предвидена со членовите 8 и 9, како и со членовите на оваа Глава;

enforcement in that other State according to the procedure provided in the law of the latter State.

(2) Each Contracting State shall apply to the declaration of enforceability or registration a simple and rapid procedure.

(3) The declaration of enforceability or registration may be refused only for one of the reasons set out in Article 23, paragraph 2.

Article 27

Without prejudice to such review as is necessary in the application of the preceding Articles, there shall be no review of the merits of the measure taken.

Article 28

Measures taken in one Contracting State and declared enforceable, or registered for the purpose of enforcement, in another Contracting State shall be enforced in the latter State as if they had been taken by the authorities of that State. Enforcement takes place in accordance with the law of the requested State to the extent provided by such law, taking into consideration the best interests of the child.

CHAPTER V – CO-OPERATION

Article 29

(1) A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention on such authorities.

(2) Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 30

(1) Central Authorities shall co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their States to achieve the purposes of the Convention.

(2) They shall, in connection with the application of the Convention, take appropriate steps to provide information as to the laws of, and services available in, their States relating to the protection of children.

Article 31

The Central Authority of a Contracting State, either directly or through public authorities or other bodies, shall take all appropriate steps to –

- a) facilitate the communications and offer the assistance provided for in Articles 8 and 9 and in this Chapter;

б. да го олесни, преку медијација, мирењето или на сличен начин, исполнувањето на договорените решенија за заштита на личноста на детето или имот во случаите кои се однесуваат на оваа Конвенција;

в. да ја осигура, на барање на надлежниот орган на некоја друга држава договорничка, помошта во откривањето на местото за кое се претпоставува дека детето би можело да се наоѓа, и доколку е потребно да го заштити детето додека се наоѓа на територија на државата до која барањето е поднесено.

Член 32

По однос на барањето со кое е приложено образложение на централен орган или друг надлежен орган на држава договорничка со кое детето има најтесна врска, централниот орган на држава договорничка во која детето има вообичаено престојувалиште и во која тоа се наоѓа може, непосредно или преку орган што извршува јавни овластувања или некој друг орган,

а. да подготви извештај за околностите во кои се наоѓа детето;

б. да побара од надлежните органи на сопствената држава да ја разгледаат потребата од преземање на мерки за заштита на личноста и имотот на детето.

Член 33

1. Ако некој орган надлежен врз основ на членовите 5 до 10 го разгледува сместувањето на детето во згрижувачко семејство или во институција, или предвидува давање на заштита по пат на *kafala*, или сличен институт, и доколку таквото сместување или давање на заштита треба да биде дадено во друга држава договорника, тој орган најпрвин ќе се консултира со централниот орган или друг надлежен орган на таа држава. За таа цел, тој орган ќе достави и извештај за детето заедно со причините на предложеното сместување или давање на заштита.

2. Одлуката за сместување или одредувањето на заштита може да се донесе во држава во која се поднесува барањето само доколку централниот орган или друг надлежен орган на таа држава се согласило со сместувањето или давањето на заштита, водејќи сметка за најдобриот интерес на детето.

Член 34

1. Кога се разгледува мерката за заштита, надлежните органи на основ на оваа Конвенција, доколку околностите во кои се наоѓа детето тоа го налагаат, можат да побараат од било кој орган на друга држава договорничка што поседува податок релевантен за заштита на детето, да го достават тој податок.

2. Државата договорничка може да изјави дека барањата од ставот (1) до нејзините органи ќе се доставуваат само преку нејзиниот централен орган.

Член 35

1. Надлежните органи на државата договорничка може да побараат од органите на друга држава договорничка помош за примена на заштитните мерки преземени на основа на оваа Конвенција, посебно за да се обезбеди ефективна примена на правото на гледање како и одржувањето на други редовни лични контакти со детето.

- b) facilitate, by mediation, conciliation or similar means, agreed solutions for the protection of the person or property of the child in situations to which the Convention applies;
- c) provide, on the request of a competent authority of another Contracting State, assistance in discovering the whereabouts of a child where it appears that the child may be present and in need of protection within the territory of the requested State.

Article 32

On a request made with supporting reasons by the Central Authority or other competent authority of any Contracting State with which the child has a substantial connection, the Central Authority of the Contracting State in which the child is habitually resident and present may, directly or through public authorities or other bodies,

- a) provide a report on the situation of the child;
- b) request the competent authority of its State to consider the need to take measures for the protection of the person or property of the child.

Article 33

(1) If an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 contemplates the placement of the child in a foster family or institutional care, or the provision of care by *kafala* or an analogous institution, and if such placement or such provision of care is to take place in another Contracting State, it shall first consult with the Central Authority or other competent authority of the latter State. To that effect it shall transmit a report on the child together with the reasons for the proposed placement or provision of care.

(2) The decision on the placement or provision of care may be made in the requesting State only if the Central Authority or other competent authority of the requested State has consented to the placement or provision of care, taking into account the child's best interests.

Article 34

(1) Where a measure of protection is contemplated, the competent authorities under the Convention, if the situation of the child so requires, may request any authority of another Contracting State which has information relevant to the protection of the child to communicate such information.

(2) A Contracting State may declare that requests under paragraph 1 shall be communicated to its authorities only through its Central Authority.

Article 35

(1) The competent authorities of a Contracting State may request the authorities of another Contracting State to assist in the implementation of measures of protection taken under this Convention, especially in securing the effective exercise of rights of access as well as of the right to maintain direct contacts on a regular basis.

2. Органите на државите договорнички во кои детето нема вообичаено престојувалиште можат, на барање на родителот кој има престојувалиште во таа држава и кој сака да стекне или оствари гледање со детето, да ги соберат податоците и доказите и да ја испитаат подобноста на родителот за остварување на гледањето и условите под кои гледањето може да се оствари. Органот што е надлежен, врз основа на членовите 5 до 10, за одлучување на барањето за гледање со детето, ќе го прими и ќе го разгледа таквиот податок, доказ или наод пред да донесе одлука.

3. Органот што, на основ на членовите 5 до 10, е надлежен да одлучи за гледањето може да ја запре постапката очекувајќи го исходот од барањето поднесено на основ на ставот (2) од овој член, посебно кога го разгледува барањето да се ограничи или укине правото на гледање кое е доделено во државата во која детето претходно имало вообичаено престојувалиште.

4. Ништо што е наведено во овој член не го спречува органот што е надлежен на основ на членовите 5 до 10 да преземе привремени мерки во очекување на исходот од барањето предвидено со ставот (2) од овој член.

Член 36

Во сите случаи кога детето е изложено на сериозна опасност, надлежните органи на државата договорничка во која се одредени мерките за заштита на детето или се во постапка на разгледување, ако се известени за промената на престојувалиштето на детето, или дека детето се наоѓа во некоја друга држава, ќе ги известат органите на таа друга држава за таа опасност и за мерките кои се преземени или кои се постапка на разгледување.

Член 37

Недлежниот орган нема да бара ниту ќе пренесува некакви податоци од оваа Глава, доколку тоа по негово мислење би можело да ја загрози личноста на детето или имотот, или би можело да значи сериозна закана за слободата или животот на некој член од семејството на детето.

Член 38

1. Не доведувајќи ја во прашање можноста за одредување на надомест за услуги на име на разумен трошок, централните органи и други органи со јавни овластувања на државата договорничка ќе ги снесат сопствените трошоци кои произлегуваат од примената на одредбите на оваа Глава.

2. Секоја држава договорничка може да склучува договори со една или повеќе држави договорнички во врска со распределбата на трошоците.

Член 39

Секоја држава договорничка може да склучува договори со една или повеќе држави договорнички со цел подобрување на примената на одредбите на оваа Глава и нивните меѓусебни односи. Државите кои склучиле таков договор ќе достават пример од нив до депозитарот на Конвенцијата.

(2) The authorities of a Contracting State in which the child does not habitually reside may, on the request of a parent residing in that State who is seeking to obtain or to maintain access to the child, gather information or evidence and may make a finding on the suitability of that parent to exercise access and on the conditions under which access is to be exercised. An authority exercising jurisdiction under Articles 5 to 10 to determine an application concerning access to the child, shall admit and consider such information, evidence and finding before reaching its decision.

(3) An authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 to decide on access may adjourn a proceeding pending the outcome of a request made under paragraph 2, in particular, when it is considering an application to restrict or terminate access rights granted in the State of the child's former habitual residence.

(4) Nothing in this Article shall prevent an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 from taking provisional measures pending the outcome of the request made under paragraph 2.

Article 36

In any case where the child is exposed to a serious danger, the competent authorities of the Contracting State where measures for the protection of the child have been taken or are under consideration, if they are informed that the child's residence has changed to, or that the child is present in another State, shall inform the authorities of that other State about the danger involved and the measures taken or under consideration.

Article 37

An authority shall not request or transmit any information under this Chapter if to do so would, in its opinion, be likely to place the child's person or property in danger, or constitute a serious threat to the liberty or life of a member of the child's family.

Article 38

(1) Without prejudice to the possibility of imposing reasonable charges for the provision of services, Central Authorities and other public authorities of Contracting States shall bear their own costs in applying the provisions of this Chapter.

(2) Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States concerning the allocation of charges.

Article 39

Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States with a view to improving the application of this Chapter in their mutual relations. The States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

ГЛАВА VI

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 40

1. Органите на државата договорничка во која детето има вообичаено престојувалиште, или државите договорнички каде се преземени мерките на заштита, можат да достават на лицето кому е доделена родителската одговорност или лицето кому е доверена заштитата на личноста и имотот на детето, на нивно барање, потврда во кое е наведено својството со кое таа личност е овластена да делува и правата кои и се доделени.

2. Во недостаток на докази за спротивното, се смета дека својството и правата наведени во таквата потврда се доделени на тоа лице.

3. Секоја држава договорничка ги одредува органите кои се надлежни за издавање на таква потврда.

Член 41

Личните податоци прибавени или пренесени на основ на оваа Конвенција ќе се користат само за целите за кои се прбавени или проследени.

Член 42

Органите до кои се проследуваат податоците ќе ја осигураат нивната тајност во согласност со прописите на нивните држави.

Член 43

Сите исправи испратени или доставени на основ на оваа Конвенција ќе се ослободат од легализација или било која слична формалност.

Член 44

Секоја држава договорничка може да определи органи до кои ќе се упатуваат барањата наведени во членовите 8, 9 и 33.

Член 45

1. Известувањата за определувањата на органите наведени во членовите 29 и 44 ќе се достават до Постојаното биро на Хашката конференција за меѓународно приватно право.

2. Изјавата наведена во членот 34 став (2) ќе се даде на депозитарот на Конвенцијата.

Член 46

Државата договорничка во која, за заштитата на детето и на неговиот имот, се применуваат различни правни системи или групи на правни правила, не е обврзана да ги примени одредбите на оваа Конвенција за судирите што настануваат исклучиво помеѓу тие различни правни системи или групи на правни правила.

CHAPTER VI – GENERAL PROVISIONS

Article 40

(1) The authorities of the Contracting State of the child's habitual residence, or of the Contracting State where a measure of protection has been taken, may deliver to the person having parental responsibility or to the person entrusted with protection of the child's person or property, at his or her request, a certificate indicating the capacity in which that person is entitled to act and the powers conferred upon him or her.

(2) The capacity and powers indicated in the certificate are presumed to be vested in that person, in the absence of proof to the contrary.

(3) Each Contracting State shall designate the authorities competent to draw up the certificate.

Article 41

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

Article 42

The authorities to whom information is transmitted shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of their State.

Article 43

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality.

Article 44

Each Contracting State may designate the authorities to which requests under Articles 8, 9 and 33 are to be addressed.

Article 45

(1) The designations referred to in Articles 29 and 44 shall be communicated to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law.

(2) The declaration referred to in Article 34, paragraph 2, shall be made to the depositary of the Convention.

Article 46

A Contracting State in which different systems of law or sets of rules of law apply to the protection of the child and his or her property shall not be bound to apply the rules of the Convention to conflicts solely between such different systems or sets of rules of law.

Член 47

Во однос на државата во која, на прашањата регулирани со оваа Конвенција во различни територијални единици се применуваат два или повеќе правни системи или групи на правни правила:

1. Секое повикување на вообичаеното престојувалиште во таа држава ќе се однесува на вообичаено престојувалиште во некоја од територијалните единици;
2. Секое повикување на присуство на детето во таа држава ќе се однесува на присуство на детето во некоја територијална единица;
3. Секое повикување на местото каде се наоѓа имотот на детето во таа држава ќе се однесува на местото каде се наоѓа имотот на детето во односната територијална единица;
4. Секое повикување на државата чиј државјанин е детето, ќе се однесува на територијалната единица определено согласно правото на таа држава или, во недостаток на релевантни прописи, на територијалната единица со која детето на најтесно поврзано;
5. Секое повикување на државата до чии органи е упатено барањето за развод или законско раздвојување на родителите на детето, или за поништување на бракот, ќе се однесува на територијалната единица до кои органи таквото барање е упатено;
6. Секое повикување на државата со која детето најтесно е поврзано, ќе се однесува на територијалната единица со која детето има таква поврзаност;
7. Секое повикување на државата во која детето е одведено или во која е задржано, ќе се однесува на релевантната територијална единица каде детето е одведено или каде е задржано;
8. Секое повикување на органите на таа држава, освен централните извршни органи, ќе се однесуваат на органи овластени да постапуваат во односната територијална единица;
9. Секое повикување на право, постапка или орган на државата во која е преземена некоја мерка, ќе се однесуваат на право, постапка или орган на територијалната единица во која таа мерка била преземена;
10. Секое повикување на право, постапка или орган на државата во која е поднесено барањето, ќе се однесуваат на право, постапка или орган на територијалната единица во која се бара признавањето или извршувањето.

Член 48

За одредување на меродавно право на основ на Глава III во однос на држава која се состои од две или повеќе територијални единици каде секоја има свој сопствен правен систем или правни правила во поглед на прашањата опфатени со оваа Конвенција, се применуваат следните правила:

- а. ако во таа држава се на сила правила со кои се утврдува кое право од тие територијални единици е меродавно, ќе се примени тоа право;
- б. во недостаток на такви правила, ќе се примени правото на територијалната единица, определено во согласност со членот 47.

Article 47

In relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Convention apply in different territorial units –

- (1) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit;
- (2) any reference to the presence of the child in that State shall be construed as referring to presence in a territorial unit;
- (3) any reference to the location of property of the child in that State shall be construed as referring to location of property of the child in a territorial unit;
- (4) any reference to the State of which the child is a national shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in the absence of relevant rules, to the territorial unit with which the child has the closest connection;
- (5) any reference to the State whose authorities are seised of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage, shall be construed as referring to the territorial unit whose authorities are seised of such application;
- (6) any reference to the State with which the child has a substantial connection shall be construed as referring to the territorial unit with which the child has such connection;
- (7) any reference to the State to which the child has been removed or in which he or she has been retained shall be construed as referring to the relevant territorial unit to which the child has been removed or in which he or she has been retained;
- (8) any reference to bodies or authorities of that State, other than Central Authorities, shall be construed as referring to those authorised to act in the relevant territorial unit;
- (9) any reference to the law or procedure or authority of the State in which a measure has been taken shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which such measure was taken;
- (10) any reference to the law or procedure or authority of the requested State shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which recognition or enforcement is sought.

Article 48

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which comprises two or more territorial units each of which has its own system of law or set of rules of law in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply –

- a) if there are rules in force in such a State identifying which territorial unit's law is applicable, the law of that unit applies;
- b) in the absence of such rules, the law of the relevant territorial unit as defined in Article 47 applies.

Член 49

Заради утврдување на меродавното право врз основа на Главата III во рамките на држава во која има два или повеќе правни система или групи на правни правила, на различни категории на лица во однос на прашања кои се опфатени со оваа Конвенција, ќе се применат следните правила:

- а) ако во таа држава постојат правила со кои се утврдува кои од тие права се меродавни, ќе се примени тоа право;
- б) ако такви одредби нема, ќе се примени правниот систем или групата правните правила со кое детето е во најтесна врска.

Член 50

Оваа Конвенција не влијае на примента на Конвенцијата за граѓанскоправните аспекти на меѓународното грабнување на децата од 25 Октомври 1980 година во односите помеѓу државите договорнички на двете Конвенции. Меѓутоа, ништо не ја попречува можноста на повикување на одредби од оваа Конвенција во намерата на враќање на противправно одведено или задржано дете и во намерата да се уреди правото на гледање со детето.

Член 51

Во односите помеѓу државите договорнички оваа Конвенција ја заменува Конвенцијата за овластувањата на надлежните органи и меродавното право во врска со заштитата на малолетниците од 5 Октомври 1961 година и Конвенцијата која се однесува на старателство врз малолетници, потпишана во Хаг на 12 Јуни 1902 година со тоа што не влијае на признавањето на мерките одредени на основ на наведената Конвенција од 5 Октомври 1961 година.

Член 52

1. Оваа Конвенција не влијае ни на меѓународните инструменти чиј страни се државите договорнички, и кои содржат одредби за прашања кои се уредени со оваа Конвенција, освен доколку страните на тој меѓународен договор не го изјават спротивното.

2. Оваа Конвенција не влијае на можноста една или повеќе држави договорнички да склучат договор кој содржи одредби за прашања кои се уредуваат со оваа Конвенција во однос на деца кои имаат вообичаено престојувалиште во една од државите договорнички кои се страни на таков договор.

3. Договорите што ќе ги склучи една или повеќе држави договорнички за прашања опфатени со оваа Конвенција, не влијаат во односите на тие држави со други држави договорнички на примената на одредбите на оваа Конвенција.

4. Претходните ставови исто така се применуваат на еднообразните закони кои се темелат на посебни врски од регионална или друга природа помеѓу односните држави.

Член 53

1. Конвенцијата се применува на мерки само доколку тие се преземаат во некоја друга држава откако Конвенцијата стапила на сила за таа држава.

Article 49

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which has two or more systems of law or sets of rules of law applicable to different categories of persons in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply –

- a) if there are rules in force in such a State identifying which among such laws applies, that law applies;
- b) in the absence of such rules, the law of the system or the set of rules of law with which the child has the closest connection applies.

Article 50

This Convention shall not affect the application of the Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, as between Parties to both Conventions. Nothing, however, precludes provisions of this Convention from being invoked for the purposes of obtaining the return of a child who has been wrongfully removed or retained or of organising access rights.

Article 51

In relations between the Contracting States this Convention replaces the Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors, and the Convention governing the guardianship of minors, signed at The Hague 12 June 1902, without prejudice to the recognition of measures taken under the Convention of 5 October 1961 mentioned above.

Article 52

- (1) This Convention does not affect any international instrument to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by the Convention, unless a contrary declaration is made by the States Parties to such instrument.
- (2) This Convention does not affect the possibility for one or more Contracting States to conclude agreements which contain, in respect of children habitually resident in any of the States Parties to such agreements, provisions on matters governed by this Convention.
- (3) Agreements to be concluded by one or more Contracting States on matters within the scope of this Convention do not affect, in the relationship of such States with other Contracting States, the application of the provisions of this Convention.
- (4) The preceding paragraphs also apply to uniform laws based on special ties of a regional or other nature between the States concerned.

Article 53

- (1) The Convention shall apply to measures only if they are taken in a State after the Convention has entered into force for that State

2. Конвенцијата се приемнува на признавање и извршување на мерки преземени по нејзиното стапување на сила помеѓу државата во која тие мерки се преземени и државата во која е поднесено барањето.

Член 54

1. Секој поднесок испратен до централниот орган или некој друг орган на држава договорничка треба да бидат на оригиналниот јазик, а со нив се приложува и превод на службениот јазик или еден од службените јазици на таа друга држава, или, доколку тоа не е возможно, превод на француски или англиски јазик.

2. Меѓутоа, државата договорничка може, ставајќи резерва во согласност со членот 60, да приговори на употребата или на францускиот јазик или на англискиот јазик, меѓутоа не може на употребата на двата.

Член 55

1. Државата договорничка може, во согласност со членот 60,

а) да ја задржи надлежноста на своите органи за преземање на мерки насочени на заштита на имотот на детето кое се наоѓа на нејзин територија;

б) да го задржи правото да не признава никаква родителска одговорност, ниту мерка, доколку тоа е во спротивност со некоја мерка која ја преземале нејзините органи во врска со тој имот.

2. Резервата може да се ограничи на одредени категории на имот.

Член 56

Генералниот секретар на Хашката конференција за меѓународно приватно право редовно ќе закажува состаноци на Поседна комисија заради разгледување на практичната примена на оваа Конвенција.

ГЛАВА VII ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 57

1. Конвенцијата е отворена за потпишување на државите кои биле членки на Хашката конференција за меѓународно приватно право за време на нејзината осумнаесетта сесија.

2. Таа ќе се ратификува, прифаќа или одобрува и инструментите за ратификација, прифаќање и одобрување ќе се депонираат до Министерството за надворешни работи на Кралството Холандија, депозитар на оваа Конвенција.

Член 58

1. Секоја друга држава може да и пристапи на Конвенцијата по нејзиното стапување на сила, во согласност со членот 61 став (1).

2. Инструментот за пристапување се депонира кај Депозитарот.

3. Пристапувањето има дејство само во односите помеѓу државата која пристапува и државите договорнички кои не истакнале приговор во поглед на нејзиното

(2) The Convention shall apply to the recognition and enforcement of measures taken after its entry into force as between the State where the measures have been taken and the requested State.

Article 54

(1) Any communication sent to the Central Authority or to another authority of a Contracting State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the other State or, where that is not feasible, a translation into French or English.

(2) However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 60, object to the use of either French or English, but not both.

Article 55

(1) A Contracting State may, in accordance with Article 60,

- a) reserve the jurisdiction of its authorities to take measures directed to the protection of property of a child situated on its territory;
- b) reserve the right not to recognise any parental responsibility or measure in so far as it is incompatible with any measure taken by its authorities in relation to that property.

(2) The reservation may be restricted to certain categories of property.

Article 56

The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convoke a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention.

CHAPTER VII – FINAL CLAUSES

Article 57

(1) The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Eighteenth Session.

(2) It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 58

(1) Any other State may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 61, paragraph 1.

(2) The instrument of accession shall be deposited with the depositary.

(3) Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its

пристапување, во рок од шест месеци од приемот на известувањето предвидено со членот 63 точка б. Таквиот приговор, може да го истакне секоја држава во моментот на ратификација, профаќање или одобрување на Конвенцијата по пристапувањето. Овие приговори се доставуваат до Депозитарот.

Член 59

1. Доколку државата има две или повеќе територијални единици во кои, во однос на прашања од оваа Конвенција, се применуваат различни правни системи, таа може во моментот на потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување да изјави дека Конвенцијата се применува во однос на сите нејзини територијални единици или само на една или повеќе од нив и таа изјава може во секој момент да се измени со поднесување на нова изјава.

2. Депозитарот ќе биде известен за секоја од изјавите и во нив изречно ќе бидат наведени територијалните единици на кои Конвенцијата се применува.

3. Доколку државата не даде изјава во согласност со овој член, оваа Конвенција се применува на сите територијални единици на таа држава.

Член 60

1. Секоја држава договорничка може најдоцна до моментот на ратификација, прифаќање и одобрување или давање на изјава во согласност со членот 59 да ја стави едната или двете резерви предвидени со членот 54 став (2) и членот 55. Ниедна друга резерва не е дозволена.

2. Секоја држава може во било кој момент да ја повлече резервата која ја ставила. За повлекувањето на резервата се известува Депозитарот.

3. Дејството на резервата престанува на првиот ден на третиот календарски месец по даденото известување согласно претходниот став.

Член 61

1. Оваа Конвенција стапува на сила првиот ден од месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од депонирањето на третиот инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување во согласност со член 57.

2. После тоа оваа Конвенција стапува на сила:

а. за секоја држава која дополнително ќе ја ратификува, прифати или одобри, на првиот ден на месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;

б. за секоја држава која ќе и пристапи, на првиот ден на месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од истекот на периодот од шест месеци предвиден со членот 58 став (3);

в. за територијална единица на која е проширена примената на Конвенцијата во согласност со член 59, на првиот ден од месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од известувањето за изјавата предвидена со тој член.

accession in the six months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph b of Article 63. Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

Article 59

(1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that the Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

(2) Any such declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

(3) If a State makes no declaration under this Article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 60

(1) Any State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 59, make one or both of the reservations provided for in Articles 54, paragraph 2, and 55. No other reservation shall be permitted.

(2) Any State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the depositary.

(3) The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in the preceding paragraph.

Article 61

(1) The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval referred to in Article 57.

(2) Thereafter the Convention shall enter into force –

- a) for each State ratifying, accepting or approving it subsequently, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- b) for each State acceding, on the first day of the month following the expiration of three months after the expiration of the period of six months provided in Article 58, paragraph 3;
- c) for a territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 59, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

Член 62

1. Секоја држава договорничка може да се откаже Конвенцијата со писмено известување до депозитарот. Откажувањето може да биде ограничено на одредени територијални единици на кои оваа Конвенција се применува.

2. Откажувањето ќе произведе правно дејство од првиот ден на месецот кој следува по истекот на период од дванаесет месеци од денот кога депозитарот го примил известувањето. Кога во известувањето е определен подолг период за откажување, откажувањето произведува правно дејство со истекот на тој подолг период.

Член 63

Депозитарот ќе ги извести членките на Хашката конференција за меѓународно приватно право, кои пристапиле на Конвенцијата согласно членот 58 за следното:

- а. за потпишувањата, ратификациите, прифаќањата и одобрувањата од членот 57;
- б. за пристапувањето и приговорите против пристапувањето предвидени со членот 58;
- в. за датумот на стапување во сила на оваа Конвенција согласно член 61;
- г. за изјавите од членот 34 став (2) и членот 59;
- д. за договорите наведени во членот 39;
- ѓ. за резервите наведени во членот 54 став (2) и членот 55, како и за повлекувањето наведено во членот 60 став (2);
- е. откажувањето предвидено со членот 62.

Како потврда на тоа, долупотпишаните, соодветно овластени, ја потпишаа оваа Конвенција.

Составено во Хаг на 19 Октомври 1996 година, на француски и англиски јазик, при што двата текста се еднакво веродостојни, во еден примерок кој ќе биде депониран во архивите на Владата на Кралството Холандија и од кој ќе биде испратена заверена копија преку дипломатски канали до секоја од државите кои се членки на Хашката конференција за Меѓународно приватно право на датумот на одржувањето на нејзината Осумнаесетта сесија.

Article 62

(1) A State Party to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units to which the Convention applies.

(2) The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period.

Article 63

The depositary shall notify the States Members of the Hague Conference on Private International Law and the States which have acceded in accordance with Article 58 of the following –

- a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 57;
- b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 58;
- c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 61;
- d) the declarations referred to in Articles 34, paragraph 2, and 59;
- e) the agreements referred to in Article 39;
- f) the reservations referred to in Articles 54, paragraph 2, and 55 and the withdrawals referred to in Article 60, paragraph 2;
- g) the denunciations referred to in Article 62.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 19th day of October 1996, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Eighteenth Session.

ИНФОРМАЦИИ ЗА НССН 1996

Зошто се применува НССН 1996 пред ЗМПП од 2020 година ?

Хиерархијата на правните извори од областа на меѓународното приватно право се уредува со Уставот на Република Северна Македонија, Законот за судовите и ЗМПП 2020 на начин што предност се дава на ратификуваните меѓународни договори пред внатрешните правни акти (закони, подзаконски акти и сл.).

- **Уставот на Република Северна Македонија во член 118 предвидува:**
 - „Меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон“
- **Законот за судовите чл.18 ст.4 предвидува:**
 - „Кога судот смета дека примената на **законот** во конкретниот случај **е во спротивност** со одредбите на **меѓународен договор** ратификуван во согласност со Уставот **ќе ги примени одредбите од меѓународниот договор**, под услов тие да можат директно да се применат.“
- **Законот за меѓународно приватно право во чл.2 предвидува:**
 - „**Одредбите на овој закон не се применуваат** на односите од членот 1 од овој закон, ако се регулирани со ратификувани **меѓународни договори**.“

Кои се целите на НССН 1996 година ?

НССН 1996 е комплексна конвенција која опфаќа најширок спектар на меѓународно приватно правни односи кои се опфатени во еден инструмент. Членот 1 како цели на Конвенцијата кои треба да се остварат со примената на НССН 1996 ги предвидува:

- а. да се определи државата чији органи се надлежни да ги преземаат мерките насочени за заштита на личноста и имотот на детето;
- б. да се определи кое право ќе се применува од страна на тие органи при извршувањето на својата надлежност;
- в. да се определи меродавното право за родителска одговорност;
- г. да се овозможи признавање и извршување на таквите мерки за заштита во сите држави договорнички;
- д. да се воспостави соработка помеѓу надлежните органи на државите договорнички каква што е неопходна за да се постигнат целите на оваа Конвенција.

На овој начин, може да се заклучи дека НССН 1996 се однесува на **определување на меѓународната надлежност; меродавното право; признавањето и извршувањето на странските судски одлуки; и прекуграничната соработка на надлежните органи.**

Кое е подрачјето на примена на НССН 1996 ?

1. Како **материјално подрачје на примена на НССН 1996** во членот 3 е определено следното:

- а. доделување, остварување, престанок или ограничување на родителската одговорност, како и нејзиното пренесување;
- б. родителските права, вклучувајќи ги и правата што се однесуваат на грижа за личноста на детето и особено, правото за одлучување на местото на престојувалиште на детето, како и правото на гледање со детето, вклучувајќи го и правото детето определено време да се одведе на место кое не претставува вообичаено престојувалиште на детето;
- в. старателство, туторство и слични институции;
- г. одредување и утврдување на дејствувањето на било кое лице или орган кои се грижат за личноста или имотот на детето, кои го застапуваат или му помагаат на детето;
- д. сместување на детето во згрижувачко семејство или институција за згрижување на деца, или овозможување на посвојување по пат на *kafala* или некоја друга слична институција;
- ѓ. надзор од страна на јавен орган овластен за грижа врз детето, над секое лице кому детето е доверено; е. управување, заштита и располагање на имотот на детето.

На овој начин јасно е определено подрачјето на примена на Конвенцијата со тоа што точно се набројани односите на кои се применуваат целите определени во членот 1.

2. Дополнително разјаснување на материјалното подрачје на примена овозможува членот 4 со кој се определуваат **односите кои изречно се исклучени од подрачјето на примена на НССН 1996**, а тоа се:

- а. утврдување или оспорување на односот родител-дете;
- б. одлуки за посвојување, мерки што претходат на посвојувањето, поништување или отповикување на посвојувањето;
- в. името и презимето на детето;
- г. еманципација;
- д. обврска за издржување;
- ѓ. trust или наследување;
- е. социјално осигурување;
- ж. јавни мерки од општа природа во делот на образованието или здравството;
- з. мерки преземени како резултат на казнени дела причинети од страна на децата;
- с. одлуки за право на азил и населување.

Што претставува “родителска одговорност” согласно НССН 1996 ?

НССН 1996 во член 1 став (2) предвидува дека во однос на Конвенцијата поимот **„родителска одговорност“** го опфаќа родителското право, или секој сличен однос на овластување, со кој се утврдуваат права, овластувања, и одговорности на родители, старатели или било кои други законски застапници поврзани со личноста или имотот на детето.

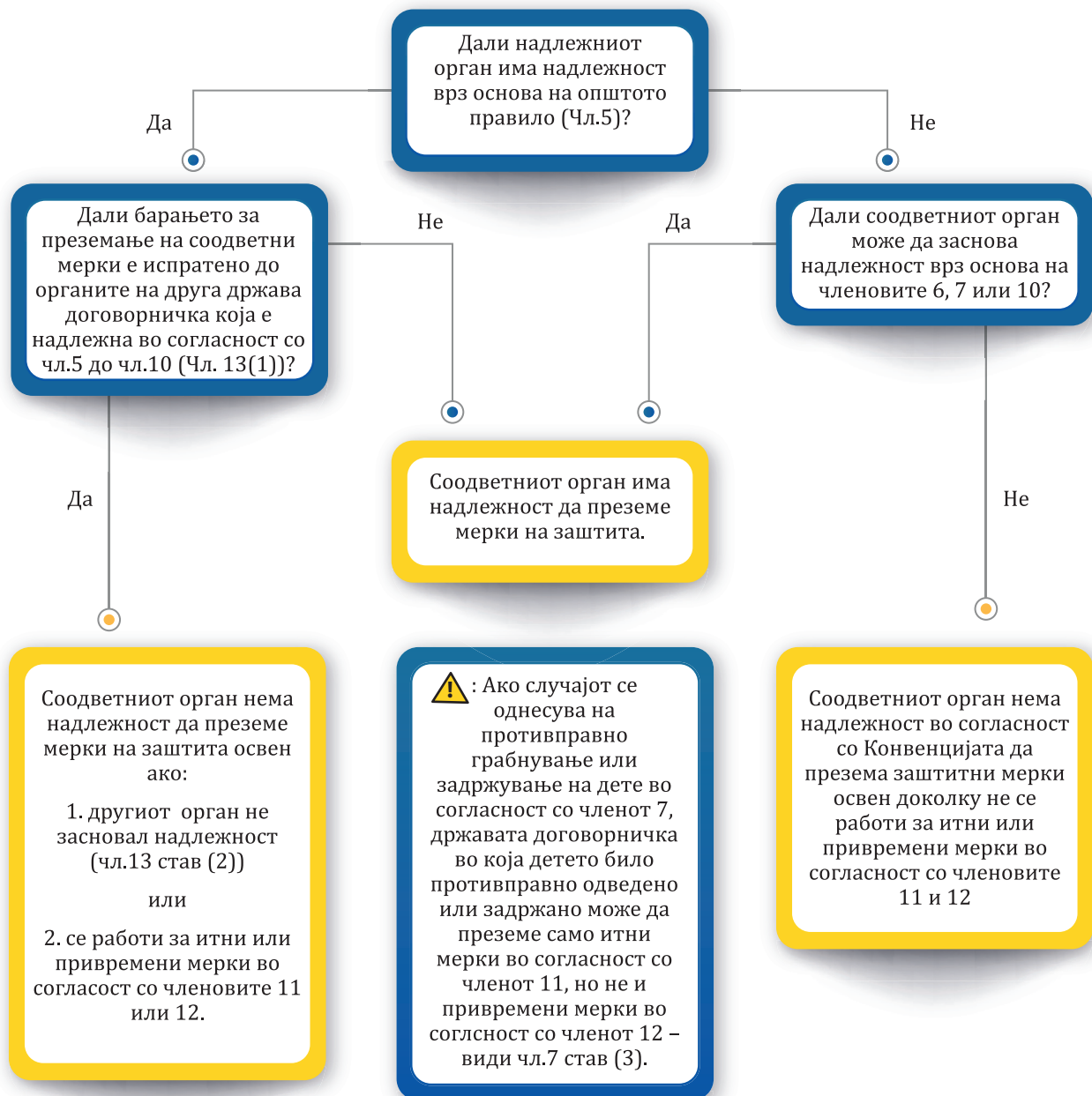
На кои деца се применува НССН 1996 ?

НССН 1996 се применува на деца од моментот на нивното раѓање до на полнети 18 години (чл.3). За разлика од НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата, детето нема потреба да има вообичаено престоувалиште во држава договорничка, за да се примени Конвенцијата. На пример, детето може да нема вообичаено престојувалиште во држава договорничка, а сепак да може да се примени НССН 1996 врз основа на членот 6 (бегалци, меѓународно раселени деца и деца чие вообичаено престојувалиште не може да се утврди), членот 11 (мерки во итни случаи) и членот 12 (привремени мерки за заштита на личноста или имотот на детето).

Кога органите на држава членка имаат надлежност да преземаат мерки на заштита ?

Одредбите кои се однесуваат на определувањето на надлежноста на органите во согласност со НССН 1996 се предвидени во членовите 5 до 14 од Конвенцијата.

Кога е поднесено барање за преземање на мерки на заштита на личноста или имотот на детето до соодветниот орган, истиот треба да ја спроведе следната анализа со цел да определи дали е надлежен да ги преземе соодветните мерки.¹

¹ Во дадена шема не е предвидена можноста за пренос на надлежноста (членовите 8 и 9) и истата треба да биде земена во предвид.

Какви се правилата за определување на надлежноста согласно НССН 1996?

Првата поставена цел на НССН 1996 е да се определи државата чии органи се надлежни да ги преземаат мерките насочени за заштита на личноста и имотот на детето (чл.1 ст. 1 а.). На тој начин, определувањето на меѓународната надлежност во односите на кои се однесува НССН 1996 претставува една од основните цели на Конвенцијата. Оттука, НССН 1996 ги содржи следните одредби за определување на меѓународната надлежност: **општо правило за определување на мерки за заштита на личноста и имотот на детето; правила кои се однесуваат на деца бегалци, раселени деца и деца чие вообичаено престојувалиште не може да се определи; правила за случаите на грабнување на децата; правила кои се однесуваат на пренос на надлежноста; атракциона надлежност; и привремени мерки на заштита.**

Општо правило за определување меѓународна надлежност во врска со мерки за заштита на личноста и имотот на детето

1. Општото правило за определување на мерки за заштита на личноста и имотот на детето е позиционирана **во државата договорничка на НССН 1996 каде се наоѓа вообичаеното престојувалиште на детето** (чл. 5 ст. 1). Во основ, јурисдикциониот критериум „вообичаеното престојувалиште на детето“ треба да се толкува независно од сфаќањето што го има во внатрешното право и да се води грижа за меѓународниот карактер на Конвенцијата. Ова особено значи, поради комплементарноста со Хашката конвенција за граѓанско правните аспекти на меѓународното грабнување на деца од 1980 година (НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата) да биде земено во предвид толкувањето на поимот „вообичаено престојувалиште на детето“ и големиот број на случаи согласно таа конвенција. Во случај на промена на вообичаеното престојувалиште на детето во друга држава договорничка, органите на таа друга држава ќе бидат надлежни да ги превземаат мерките за заштита на личноста и имотот на детето (чл. 5 ст. 2). Во случај веќе да биле преземени мерки во државата на поранешното вообичаено престојувалиште на детето, тие продолжуваат да бидат на сила, се додека државата на новото вообичаено престојувалиште на детето не преземе соодветни мерки.

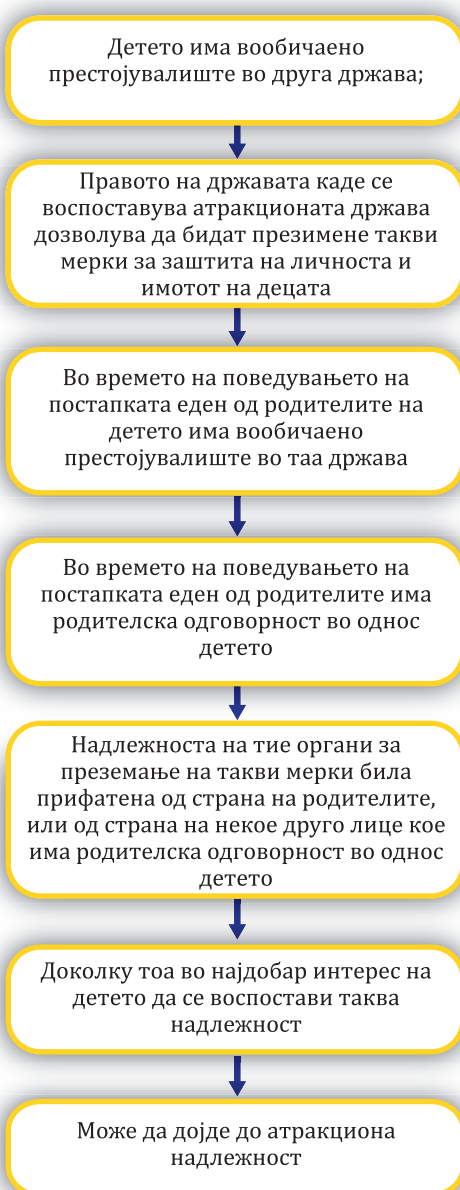
Исклучоците од општото правило за определување меѓународна надлежност во врска со мерки за заштита на личноста и имотот на детето

2.1 Членот 6 од НССН 1996 во основа е исклучок од општото правило предвидено со членот 5 и се однесува на определени категории на лица на кои им е потребна заштита како што се: деца бегалци; деца кои се раселени во странство поради немири до кои што дошло во нивната држава; и деца чиешто вообичаено престојувалиште не може да се утврди. Во овие ситуации, мерките не ги преземаат органите на државата каде детето има вообичаено престојувалиште, туку органите на државите договорнички на чија територија се наоѓаат децата како резултат на нивното раселување, и тие држави ќе имаат надлежност за преземање на мерки за заштита на личноста и имотот на тие деца (чл.6). Поставеноста на ваквата одредба е заради хуманитарни причини, односно кога државата каде детето се наоѓа треба да преземе мерки за заштита на личноста и имотот поради постоење на хуманитарна

криза во државата на нивното вообичаено престојувалиште, односно поради некои други причини како што се: неможност на утврдување на вообичаено престојувалиште на детето (случај на дете-најденче на определена територија или случај кога претходното вообичаено престојувалиште престанало, а сеуште не е формирано ново). Овие примери не се исклучиви и може да се појават и други ситуации кои одговараат на целта на членот 6.

2.2 Одредбите кои се однесуваат на **случаите на грабнување на деца** ќе бидат објаснети во посебна точка.

2.3 Членот 10 од НССН 1996 предвидува специфично правило за определување на меѓународната надлежност врз основа на воспоставување на **атракциона надлежност** во случаите кога органите на државата договорничка се надлежни и за одлучување по барање за развод на брак или за законско раздвојување на родителите на детето или за поништување на нивниот брак. Во овие случаи, можноста за воспоставување на атракциона надлежност зависи од следните кумулативни услови:

2.4 Итни мерки на заштита се специфични мерки што ги преземаат органите на државите договорнички каде се наоѓа детето или неговиот имот со цел да ги заштитат интегритетот на детето и неговиот имот, поради можноста од настанување на ненадоместлива штета по нив. Таквата ситуација налага итно дејствување во строго ограничен број на ситуации чиј стандард на примена треба да биде поставен високо, поради дерогацијата на основното правило на надлежност на НССН 1996. Овие мерки што се однесуваат на дете кое има вообичаено престојувалиште во некоја држава договорничка престануваат да важат штом органите надлежни врз основ на членовите 5. – 10. ги преземат мерките што ги налага ситуацијата (чл.11 ст.2), односно мерките во врска со дете кое има вообичаено престојувалиште во некоја држава што не е договорна страна, претстануваат да важат во секоја држава договорничка штом мерките што ги налага ситуацијата и кои ги преземале органите на некоја друга држава се признаат во односната држава договорничка (чл.11 ст.3). Вакви мерки можат да се преземаат и во случаите на противправно грабнување на децата (чл.7 ст.3).

2.5 Независно од итните мерки на заштита, кои имаат за цел да го заштитат детето или неговиот имот од ненадоместлива штета која може да настане, **привремените мерки** имаат за цел да го заштитат детето или неговиот имот додека се наоѓа на определена територија на држава договорничка (чл.12). Оттука, овие мерки имаат три основни карактеристики:

1. Ефектот на овие привремени мерки е ограничен на територијата на државата каде тие се преземени;
2. Државите може да преземаат такви привремени мерки согласно членот 12 кои се во согласност и не се спротивни на мерките кои биле преземени од страна на надлежните органи согласно членовите 5 до 10 на НССН 1996;
3. Случаите на противправно одведување или задржување се изречно исклучени од овие мерки и државите договорнички не можат да превземаат вакви мерки, доколку постои надлежност на државата на вообичаеното престојувалиште на детето, пред тоа да биде одведено или задржано.

Привремените мерки што биле преземени во врска со дете кое има вообичаено престојувалиште во држава договорничка престануваат да важат штом органите надлежни врз основ на членовите 5. – 10. донесат одлука за мерки за заштита што ги налага дадената ситуација (чл.12 ст.2).

Привремените мерки што биле преземени во врска со дете кое има вообичаено престојувалиште во држава што не е договорна страна, престануваат да важат во државата договорничка каде тие мерки се преземени, штом мерките што ги налага ситуацијата и кои се преземени од органи на друга држава се признаат во односната држава договорничка (чл.12 ст.3).

2.6 Одредбите кои се однесуваат на преносот на надлежноста ќе бидат објаснети во посебна точка.

Во контекст на овие одредби треба да се напомене и членот 14 од НССН 1996 кој има за цел да воспостави континуитет и правна сигурност на преземените мерки и со него е предвидено дека мерките преземени со примена на членовите 5. – 10. остануваат на сила во согласност со нивните одредби, дури и ако поради променети околности престане основот врз кој било заснована надлежноста, се додека надлежните органи врз основа на Конвенцијата не ги изменат, заменат или укинат тие мерки

Надлежност во случаите на грабнување на децата

Одредбите предвидени во членот 7 на НССН 1996 се однесуваат на определувањето на **меѓународната надлежност во случаите на грабнување на децата**. Недостатокот на правила за определување на меѓународна надлежност во НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата е надоместено во НССН 1996. Во основ овие одредби имаат за цел да го отежнат преносот на вообичаеното престојувалиште од една држава членка во друга, со цел да ги обесхрабрат родителите (или лицата со родителски права) противправно да ги одведуваат или задржуваат децата од една држава во друга со цел да се стекнат според нив определена предност на начин што унилатерално ќе ја изберат надлежноста на судот кој треба да расправа за родителските права. Таквиот едностран пренос на надлежноста пред сè создава ненадоместлива повреда на детето, бидејќи го поставува во положба на континуирана неизвесност и го лишува од било каков однос со другиот родител. Оттука, двата инструмента на Хашката конференција за борба против оваа негативна појава - НССН 1996 и НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата се комплементарни и остваруваат иста цел – одвраќање на родителите и лицата со родителски права од унилатерален избор на надлежноста на судот кој треба да расправа за доделување на родителските права.

Почетниот постулат на членот 7 од НССН 1996 е дека доколку постои противправно одведување или задржување на детето органите на државата договорничка каде детето имало вообичаено престојувалиште непосредно пред тоа да биде одведено или задржано, ја задржуваат својата надлежност (чл.7 ст.1). „*Одведувањето или задржувањето*“ во членот 7 ставот 2 е дефинирано како противправно ако:

- а. со тоа се повредуваат родителските права доделени на лице, институција или друг орган, било заеднички или поединечно, согласно правото на државата во која детето имало вообичаено престојувалиште непосредно пред одведувањето или задржувањето; и
- б. за време на одведувањето или задржувањето тие права се остварувале било заеднички или поединечно, или би се остварувале да не дошло до одведување или задржување.

Во основ родителските права наведени во под-ставот а. од овој член можат да произлезат, пред сè со примена на правото или врз основа на судска или управна одлука, или врз основа на договор што има правно дејство согласно правото на таа држава. Комплементарноста и поврзаноста на НССН 1996 и НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата се огледува токму во определувањето на противправноста на одведувањето или задржувањето, па затоа при толкувањето на овој иницијален момент во примената на овие инструменти надлежниот орган треба да го земе во предвид и големиот број на одлуки за утврдување на противправноста на одведувањето или задржувањето донесени врз основа на НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата.

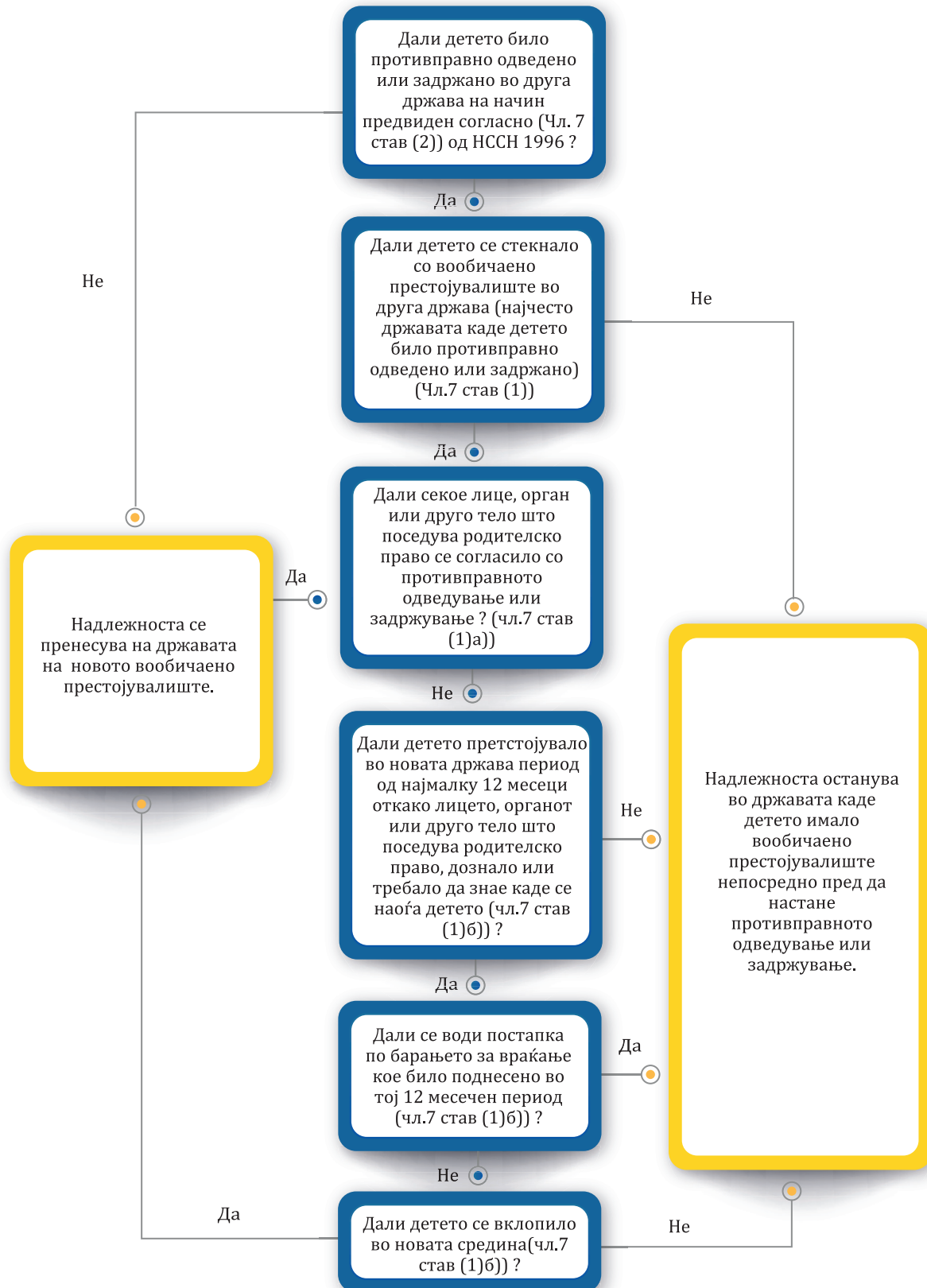
Сепак, задржувањето на надлежноста на органите на државата членка во која детето имало вообичаено престојувалиште не е апсолутно и во одредени околности може да дојде до пренос на надлежноста во друга држава. За да дојде до пренос на надлежноста, потребно е детето да стекнало ново вообичаено престојувалиште и да бидат исполнети следните дополнителни услови:

- а. одредено лице, орган или друго тело што поседува родителско право се согласи со одведувањето или задржувањето; или

б. детето во таа друга држава претстојувало период од најмалку една година откако лицето, органот или друго тело што поседува родителско право, дознало или требало да знае каде се наоѓа детето, не се води постапка согласно поднесено барање за враќање на детето во тој период и детето да се вклопило во својата нова средина(чл.7 ст.1).

Се додека органите на државата каде детето имало вообичаено престојувалиште пред да настане одведувањето или задржувањето имаат надлежност, органите на државата договорничка каде детето е одведено или е задржано, можат да ги преземаат само оние итни мерки (согласно членот 11) кои се потребни за да се заштити личноста или имотот на детето (чл.7 ст.3).

Начин на функционирање на членот 7 од НССН 1996

Пренос на надлежноста согласно НССН 1996

По исклучок од општото правило предвидено во членот 5 на НССН 1996, одредбите на членовите 8 и 9 ги предвидуваат условите кога може да дојде до трансфер на надлежноста од една држава членка чии органи воспоставиле надлежност врз основа на општото правило на друга држава членка каде детето нема вообичаено престојувалиште. Барањето за трансфер на надлежноста може да се појави во два случаи:

1. доколку орган на држава договорничка што е надлежен според општото правило за надлежност согласно НССН 1996, во одреден случај смета дека орган на друга држава договорничка би бил посоодветен за процена на најдобриот интерес на детето(чл.8); или
2. доколку органите кои немаат засновано надлежност, сметаат дека се посоодветни во определен случај да го одредат најдобриот интерес на детето, да упатат барање да засноваат таква надлежност(чл.9).

За да се оствари ваков трансфер на надлежност од еден орган на држава членка на друг потребно е да бидат исполнети неколку услови.

1. Во првиот случај, тие се следните:

1. Надлежниот орган согласно член 8 ст. 1 може:

- да побара тој друг орган директно или со помош на централниот орган на својата држава, да ја преземе надлежноста за преземање на оние мерки на заштита кои ги смета за потребни; или
- да ја запре постапката во дадениот случај и да ги повика странките да поднесат такво барање до надлежниот орган на другата држава (чл.8 ст.2).

2. Државите договорнички до чии органи е упатено барањето се:

- а. државата чиј државјанин е детето,
- б. државата каде се наоѓа имотот на детето,
- в. државата пред чии органи е поднесено барање за развод на брак или за законско раздвојување на родителите на детето, или за поништување на нивниот брак,
- г. државата со која детето има најтесна врска

3. Органот до кого е испратено барањето, согласно член 8 став 1, може да ја преземе надлежноста, наместо органот кој е надлежен согласно општото правило за надлежност на НССН 1996, доколку смета дека тоа е во најдобар интерес на детето (чл.8 ст.4).

4. Овие органи можат да пристапат и кон размена на мислења во врска со случајот(чл.8 ст.3).

2. Во вториот случај, условите за трансфер на надлежноста се следните:

1. Органите кои не се надлежни, согласно член 9 ст. 1 може:

- да побараат од надлежниот орган на државата договорничка каде детето има вообичаено престојувалиште, директно или со помош на централниот орган на таа држава, да им се дозволи да засноваат надлежност за одредување на мерки за заштита кои сметаат дека се неопходни, или

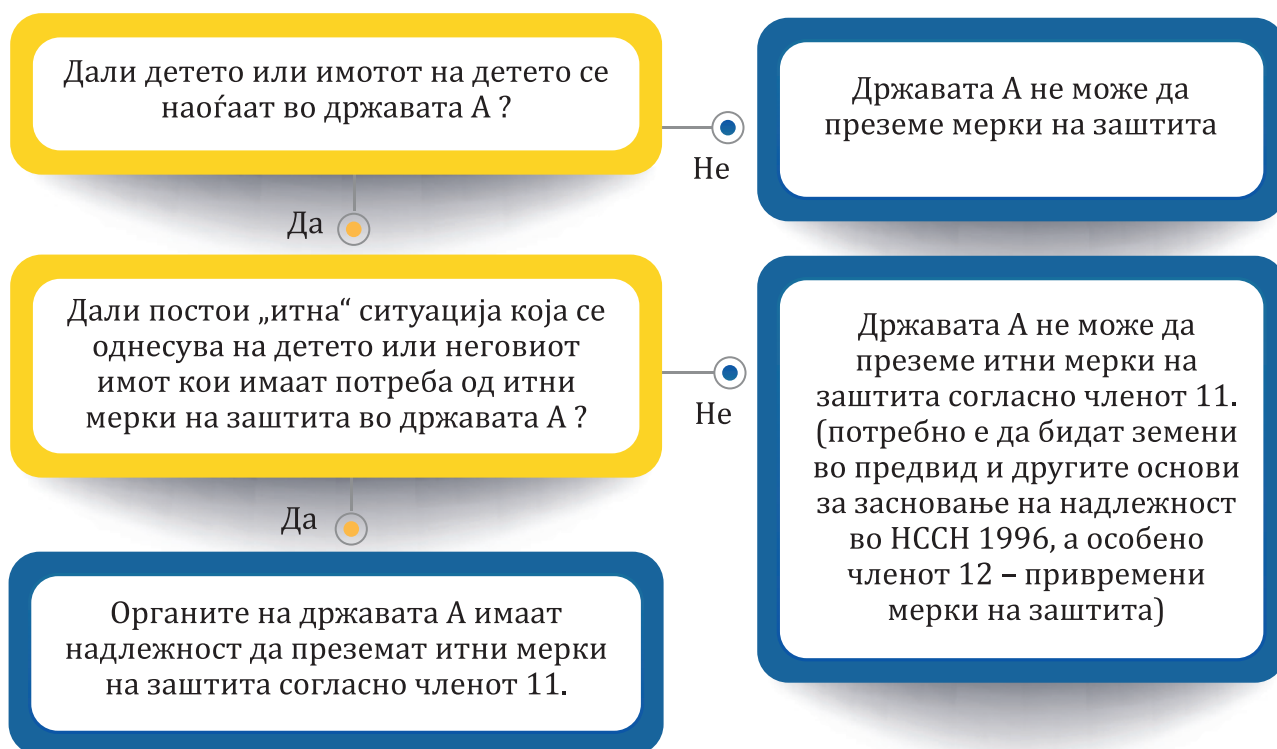
- да ги упатат странките таквото барање го поднесат до органите на државата договорничка каде детето има вообичаено престојувалиште.

2. Органот што го поднел барањето може да ја преземе надлежност наместо органот на државата договорничка каде детето има вообичаено престојувалиште, единствено ако подоцнежниот орган го прифатил тоа барање(чл.9 ст.3).

3. Овие органи можат да пристапат и кон размена на мислења во врска со случајот(чл.9 ст.2).

Дали државата може да преземе итни мерки на заштита согласно членот 11 на НССН 1996 ?

Дали држава членка А (државата А) може да преземе итни мерки за заштита согласно членот 11 од НССН 1996?

Што се подразбира под „итна ситуација“ ?

Итни мерки на заштита се специфични мерки што ги преземаат органите на државите договорнички каде се наоѓа детето или неговиот имот со цел да ги заштитат интегритетот на детето и неговиот имот, поради можноста од настанување на ненадоместлива штета по нив. Таквата ситуација налага итно дејствување во строго ограничен број на ситуации чиј стандард на примена треба да биде поставен високо, поради дерогацијата на основното правило на надлежност на НССН 1996. Оттука како основен критериум (покрај другите) што треба да се користи при одредувањето на овие мерки, претставува стандардот „Дали би настанала ненадоместлива штета по однос на децата или нивниот имот?“

Дали државата може да преземе привремени мерки согласно членот 12 на НССН 1996 ?

Привремените мерки предвидени со членот 12 на НССН 1996 имаат три основни карактеристики:

1. Ефектот на овие привремени мерки е ограничен на територијата на државата каде тие се преземени;
2. Државите може да преземаат такви привремени мерки согласно членот 12 кои се во согласност и не се спротивни на мерките кои биле преземени од страна на надлежните органи согласно членовите 5 до 10 на НССН 1996;
3. Случаите на противправно одведување или задржување се изречно исклучени од овие мерки и државите договорнички не можат да превземаат вакви мерки, доколку постои надлежност на државата на вообичаеното престојувалиште на детето, пред тоа да биде одведено или задржано.

Дали држава членка А (државата А) може да преземе привремени мерки на заштита согласно членот 12 од НССН 1996?

Определување на меродавното право согласно НССН 1996

Други две поставени цели на НССН 1996 се:

б. да се определи кое право ќе се применува од страна на органите при извршувањето на својата надлежност; и

в. да се определи меродавното право за родителска одговорност.

Оттука, овие цели се опрационализираат во Глава III од НССН 1996 (чл.15-22) во која: чл.15 се однесува на определувањето на меродавното право во однос на мерките за заштита преземени од надлежните органи; чл 16-18 се однесуваат на определувањето на меродавното право на родителската одговорност; чл. 19 се однесува на заштитата на трети страни; и чл.20-22 се однесуваат на општи одредби во врска со определувањето на меродавното право.

Определување на меродавното право во однос на мерките за заштита преземени од надлежните органи

Основното правило со кое се определува **меродавното право во однос на мерките за заштита преземени од надлежни органи** е тие органи да го применат сопственото право, односно да го применат *lex fori* (чл.15 ст.1). На овој начин се овозможува надлежните органи да го применуваат правото што им е најблиску, а тоа е “внатрешното право”. Од друга страна, НССН 1996 предвидува под определени услови, односно доколку тоа го налага заштитата на личноста или имотот на детето, како исклучок од чл.15 ст.1, надлежните органи да можат да отстапат од примената на сопственото право и да применат или да земат во предвид право на некоја друга држава со која односниот случај е во потесна врска(чл.15 ст.2). Ваквата можност треба да се користи внимателно, само доколку примената на некое друго право е во најдобар интерес на детето.

Во случај на промена на вообичаеното престојувалиште на детето во некоја друга држава договорничка, на условите за примена на мерките определени во државата на претходно вообичаено престојувалиште се применува, од моментот на промената, правото на таа друга држава договорничка (чл.15 ст.3). Ова во основа значи иако тоа не е изречно наведено во Конвенцијата, дека како услови за примена на мерките ќе се подразбира начинот на кој овие мерки ќе бидат остварени во државата договорничка во која детето се преместило. Би требало да се напомене, дека оваа одредба не се применува на ситуациите кога детето ќе го промени своето вообичаено престојувалиште во држава која не е членка на НССН 1996. Во ваков случај, внатрешните правила на МПП ќе определат дали мерките можат да бидат признаени и под кои услови.

Определување на меродавното право на родителската одговорност

Во однос на определувањето на **меродавното право на родителската одговорност**, НССН 1996 прави дистинкција помеѓу определување на меродавно право во ситуациите кога стекнувањето или престанокот на родителска одговорност е врз основа на закон без посредство на судски или административни органи и кога стекнувањето или престанокот на родителска одговорност е врз основа на договор или едностран акт без посредство на судски или административни органи.

1. **Во првиот случај**, стекнувањето или престанокот на родителска одговорност врз основа на закон, без посредство на судски или административни органи, се уредува со правото на државата на вообичаено престојувалиште на детето(чл.16 ст.1).

2. Во вториот случај, за стекнување или престанок на родителска одговорност врз основа на договор или едностран акт без посредство на судски или административни органи, меродавно е правото на државата во која детето има вообичаено престојувалиште во моментот кога таквиот договор или едностран акт произвел правно дејство (чл.16 ст.2). Ваквата поставеност на овие одредби, а особено во однос на неучеството на судските или административните органи се темели на фактот, што таквата интервенција на активно учество на овие органи ќе се третира за „мерки на заштита“ и понатаму нивната надлежност ќе се утврдува согласно Глава II на оваа Конвенција, а за определување на меродавното право ќе се примени членот 15 на НССН 1996.

Родителската одговорност што постои согласно правото на државата во која детето има вообичаено престојувалиште, продолжува да постои и откако ќе настане промена на вообичаено престојувалиште во некоја друга држава (чл.16 ст.3). Ваквото продолжување на дејството пред сè се однесува на ситуациите кога родителската одговорност се воспоставува врз основа на некои други услови, или во ситуации кога детето се сели во држава која не е договорна страна на Конвенцијата. Доколку се промени вообичаеното престојувалиште на детето, стекнувањето на родителска одговорност врз основа на закон од страна на лице кое дотогаш немало таква одговорност, се уредува според правото на државата на новото вообичаено престојувалиште(чл.16 ст.4). Овие одредби имаат за цел да обезбедат континуитет во однос на родителската одговорност, со што селидбата на детето нема да доведе до губење на родителската одговорност, туку може само да се обезбеди проширување на ова право со нови лица.

Определување на меродавното право во однос на вршењето на родителската одговорност

Во однос на **вршењето на родителската одговорност**, согласно НССН 1996 меродавно е правото на државата во која детето има вообичаено престојувалиште. Доколку вообичаеното престојувалиште на детето се промени, меродавно е правото на државата на новото вообичаено престојувалиште (чл.17). Оваа одредба пред сè однесува на **доделувањето и престанокот на родителската одговорност**.

Претходните одредби се однесуваат на ситуациите на определување на меродавно право во врска со родителската одговорност и нејзино доделување и престанок без учество на судски или административни органи. Овие одредби не го спречуваат преземањето на мерки за заштита со кои се модификува или престанува родителската одговорност од страна на судски или административни органи. Заради тоа, членот 18 предвидува родителската одговорност наведена во член 16 да може да престане, или условите за нејзино остварување да може да се променат врз основа на мерки преземени согласно НССН 1996.

Заштита на трети лица

Во однос на трети лица, полноможноста на правното дело склучено помеѓу трето лице и лице кое имало право да настапува како законски застапник на детето врз основа на правото на државата каде правното дело било склучено, не може да се оспорува, ниту третото лице не може да се смета за одговорно само врз основа тоа што лицето не било овластено да настапува како законски застапник на детето согласно правото определено со одредбите на Глава III, освен ако третото лице знаело или морало да знае дека за родителска одговорност

е меродавно друго право(чл.19 ст.1). Оваа одредба се применува само ако правните дела ги склучиле лица што се наоѓаат на територија на иста држава(чл.19 ст.2).

Општи одредби во врска со меродавното право

Еден од најзначајните аспекти НССН 1996 што доведува до унификација и хармонизација на определувањето на меродавното право согласно НССН 1996 е нејзината **универзална примена**. Членот 20 предвидува дека одредбите за определување на меродавното право се применуваат дури и ако упатуваат на право на држава што не е договорна страна.

Возвраќањето и упатувањето (*renvoi*) е изречно исклучено од примената на НССН 1996. Постои само еден исклучок, кога меродавното право определено согласно членот 16 е право на некоја држава што не е договорна страна, и доколку колизионите норми на таа држава упатуваат на право на некоја друга држава што не е договорна страна, а која би го применила сопственото право, ќе се примени правото на таа друга држава. Ако таа друга држава што не е договорна страна не би го применила сопственото право, меродавно е правото на државата на која упатува членот 16 (чл.21 ст.2).

Примената на правото на кое упатуваат одредбите на НССН 1996 за определување на меродавното право може да се одбие само доколку таквата примена би била во очигледна спротивност со **јавниот поредок**, земајќи го во предвид најдобриот интерес на детето (чл.22).

Признавање и извршување на мерките за заштита согласно НССН 1996

Четвртата цел на НССН 1996 е:

г. да се овозможи признавање и извршување на таквите мерки за заштита во сите држави договорнички.

Одредбите содржани во Четвртата глава од НССН 1996 (чл. 23-28) се посветени на признавањето и извршувањето. Оваа глава ги опфаќа прашањата кои се однеуваат на случаите за признавање на мерки преземени во една држава договорничка, а кои треба да произведат правно дејство во друга држава договорничка; условите за признавање; како и извршувањето на мерки преземени во една држава договорничка а кои треба да произведат правно дејство во друга држава договорничка.

Основниот постулат на НССН 1996 е дека мерките што ги преземале органите на државите договорнички ќе се признаат непосредно врз основа на закон во сите други држави договорнички (чл. 23 ст.1). „**Непосредно врз основа на закон**“ значи дека мерките ќе се признаат по службена должност и дека не е потребно да биде поднесено барање за нивно признавање. Во однос на формалните претпоставки, Конвенцијата не содржи изречна одредба, со цел да ги намали бирократските пречки, туку страната би требало да приложи некој доказ за постоење на мерката. Во ситуациите кога се преземаат итни мерки постоењето на вакви мерки ќе може да се оствари и со информации стекнати по интернет, телефон и сл. односно треба да се користи најитниот можен начин. Подоцна може да се достави печатена верзија од одлуката.

Членот 23 став 2 од НССН 1996 содржи целосна листа на **услови врз основа на кои орган на држава договорничка може да го одбие признавањето на странската одлука**. Ваквата формулација не е од императивен карактер, бидејќи органот може да оцени дека, иако се исполнети претпоставките за непризнавање, сепак да одлучи да ја признае одлуката.

Органот може да го одбие признавањето:

а. ако мерката ја презел орган чија надлежност не била заснована на една од основите предвидени во Глава II;

б. ако мерката е преземена, освен во случај на итност, во рамките на судска или административна постапка, а притоа да не е дадена можност на детето да го искаже своето мислење, со што дошло до повреда на основните начела на постапката на државата каде е поднесено барањето;

в. на барање на секое лице кое тврди дека со таа мерка се повредува неговата или нејзината родителска одговорност, ако таквата мерка се презема, освен во случај на итност, без притоа на тоа лице да му биде дадена можност да го искаже своето мислење;

г. ако таквото признавање е очигледно во спротивност со јавниот поредок на државата каде е поднесено барањето, земајќи го во предвид најдобриот интерес на детето;

д. ако таквата мерка не е во согласност со подоцнежна мерка која се презема во држава што не е договорна страна, во која детето има вообичаено престојувалиште, во случај кога оваа подоцнежна мерка ги исполнува условите за признавање во државата каде е поднесено барањето;

ѓ. ако постапката не е спроведена во согласност со членот 33.

НССН 1996 предвидува и можност на пример во случај на некоја идна релокација на територија на друга држава договорничка, заинтересираните лица однапред да побараат, некоја мерка да биде признаена со цел да се добие определена извесност и континуитет на мерките. Па така, врз основа на членот 24 од НССН 1996, независно од редовното признавање на одлуките, секое заинтересирано лице може од надлежните органи на држава договорничка да побара да одлучи за признавање или непризнавање на мерка преземена во друга држава договорничка. Постапката се уредува согласно правото на државата каде е поднесено барањето.

Членовите 26 и 28 од НССН 1996 се однесуваат на **извршувањето на овие мерки**. Така, доколку мерките преземени во една држава договорничка и кои се извршни таму, треба да се извршат во друга држава договорничка, тие, на барање на една од заинтересираните лица, ќе бидат прогласени за извршни или регистрирани со цел за извршување во таа друга држава, согласно постапката предвидена во правото на таа друга држава (чл.26 ст.1). Самата постапка ќе биде најитната во дадената држава (чл.26 ст.2). Извршувањето може да биде одбиено, врз основа на истите услови предвидени и за признавање (чл.26 ст.3). Мерките преземени во една држава договорничка и прогласени за извршни, или регистрирани со цел за извршување во друга држава, ќе бидат извршени во таа друга држава како да ги донеле органите на таа држава. Извршувањето се спроведува согласно правото на државата каде барањето е поднесено, во рамките предвидени со тоа право, земајќи го во предвид најдобриот интерес на детето (чл.28).

Улогата на централните органи согласно НССН 1996

Еден од главните модалитети на соработка и операционализацијата на НССН 1996 е определување на Централни органи кои ќе ги извршуваат обврските што произлегуваат од Конвенцијата (чл.29 ст.1). **Основните функции на Централните органи** пред сè се состојат во комуникација и меѓусебна соработка на Централните органи во остварувањето на целите на Конвенцијата (чл.30).

Централниот орган на државата договорничка, било директно или преку административен или друг орган, ќе ги преземе неопходните чекори:

- а. да ја олесни комуникацијата и да понуди помош предвидена со членовите 8 и 9, како и со членовите на Глава V;
- б. да го олесни, преку медијација, мирењето или на сличен начин, исполнувањето на договорените решенија за заштита на личноста на детето или имотот во случаите кои се однесуваат на оваа Конвенција;
- в. да ја осигура, на барање на надлежниот орган на некоја друга држава договорничка, помошта во откривањето на местото за кое се претпоставува дека детето би можело да се наоѓа, и доколку е потребно да го заштити детето додека се наоѓа на територија на државата до која барањето е поднесено (чл.31).

Особено значајно е одредувањето на Централниот орган во однос на НССН 1996 и Централниот орган во однос на НССН 1980 Конвенција за грабнување на децата. Со оглед, дека голем дел од функциите на овие две Конвенции се преклопуваат, се препорачува овие органи да бидат определени во исто тело.

Ако некој орган надлежен врз основ на членовите 5. – 10. го разгледува сместувањето на детето во згрижувачко семејство или во институција, или предвидува давање на заштита по пат на *kafala*, или сличен институт, и доколку таквото сместување или давање на заштита треба да биде дадено во друга држава договорника, тој орган најпрвин **ќе се консултира со централниот орган** или друг надлежен орган на таа држава. За таа цел, тој орган ќе достави и **извештај за детето заедно со причините на предложеното сместување или давање на заштита**. Одлуката за сместување или одредувањето на заштита може да се донесе во држава во која се поднесува барањето само доколку централниот орган или друг надлежен орган на таа држава се согласило со сместувањето или давањето на заштита, водејќи сметка за најдобриот интерес на детето(чл.33).

Во сите случаи кога детето е изложено на **сериозна опасност**, надлежните органи на државата договорничка во која се одредени мерките за заштита на детето или се во постапка на разгледување, ако се известени за промената на престојувалиштето на детето, или дека детето се наоѓа во некоја друга држава, ќе ги известат органите на таа друга држава за таа опасност и за мерките кои се преземени или кои се постапка на разгледување(чл.36).

По однос на барањето со кое е приложено образложение на централен орган или друг надлежен орган на држава договорничка со кое детето има најтесна врска, централниот орган на држава договорничка во која детето има вообичаено престојувалиште и во која тоа се наоѓа може, непосредно или преку орган што извршува јавни овластувања или некој друг орган:

- а. да подготви **извештај за околностите во кои се наоѓа детето;**
- б. да побара од надлежните органи на сопствената држава да ја разгледаат **потребата од преземање на мерки за заштита на личноста и имотот на детето** (чл.32).

Кога се разгледува мерката за заштита, надлежните органи на основ на оваа Конвенција, доколку околностите во кои се наоѓа детето тоа го налагаат, можат да побараат од било кој орган на друга држава договорничка што поседува податок релевантен за заштита на детето,

да го достават тој податок. Државата договорничка може да изјави дека овие барања до нејзините органи ќе се доставуваат само преку нејзиниот централен орган(чл.34).

Надлежните органи на државата договорничка може да побараат од органите на друга држава договорничка **помош за примена на заштитните мерки** преземени на основа на оваа Конвенција, посебно за да се обезбеди ефективна примена на правото на гледање како и одржувањето на други редовни лични контакти со детето(чл.35.ст.1).

Органите на државите договорнички во кои детето нема вообичаено престојувалиште можат, на барање на родителот кој има престојувалиште во таа држава и кој сака да стекне или оствари **гледање со детето**, да ги соберат податоците и доказите и да ја испитаат подобноста на родителот за остварување на гледањето и условите под кои гледањето може да се оствари. Органот што е надлежен, врз основа на членовите 5. – 10., за одлучување на барањето за гледање со детето, ќе го прими и ќе го разгледа таквиот податок, доказ или наод пред да донесе одлука(чл.35.ст.2). Органот што, на основ на членовите 5. – 10., е надлежен да одлучи за гледањето може да ја запре постапката очекувајќи го исходот од барањето поднесено на основ на чл.35.ст.2, посебно кога го разгледува барањето да се ограничи или укине правото на гледање кое е доделено во државата во која детето претходно имало вообичаено престојувалиште(чл.35.ст.3). Ништо што е наведено не го спречува органот што е надлежен на основ на членовите 5. – 10. да преземе привремени мерки во очекување на исходот од барањето предвидено со чл.35.ст.2 на НССН 1996.

Органите на државата договорничка во која детето има вообичаено престојувалиште, или државите договорнички каде се преземени мерките на заштита, можат да достават на лицето кому е доделена родителската одговорност или лицето кому е доверена заштитата на личноста и имотот на детето, на нивно барање, **потврда во кое е наведено својството со кое таа личност е овластена да делува и правата кои и се доделени**(чл.40 ст.1). Во недостаток на докази за спротивното, се смета дека својството и правата наведени во таквата потврда се доделени на тоа лице(чл.40 ст.2). Секоја држава договорничка ги одредува органите кои се надлежни за издавање на таква потврда(чл.40 ст.3).

Личните податоци прбавени или пропратени на основ на оваа Конвенција ќе се користат само за целите за кои се прбавени или проследени(чл.41).Органите до кои се проследуваат податоците ќе ја осигураат нивната тајност во согласност со прописите на нивните држави(чл.42).

Не доведувајќи ја во прашање можноста за одредување на надомест за услуги на име на разумен трошок, централните органи и други органи со јавни овластувања на државата договорничка ќе ги снесат сопствените **трошоци** кои произлегуваат од примената на одредбите на Глава V. Секоја држава договорничка може да склучува договори со една или повеќе држави договорнички во врска со распределбата на трошоците (чл.38).

Во кои држави се применува НССН 1996 ?

	Држава	Потпишана	На сила
1.	Австралија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.08.2003 година
2.	Австрија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.04.2011 година
3.	Албанија		Со пристапување од 01.06.2007 година
4.	Аргентина	11.06.2015 година	
5.	Барбадос		Со пристапување од 01.05.2020 година
6.	Белгија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.09.2014 година
7.	Бугарија		Со пристапување од 01.02.2007 година
8.	Велика Британија	01.06.2003 година	Со ратификација од 01.11.2012 година
9.	Гвајана		Со пристапување од 01.12.2019 година
10.	Германија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.01.2011 година
11.	Грузија		Со пристапување од 01.03.2015 година
12.	Грција	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.06.2012 година
13.	Данска	01.06.2003 година	Со ратификација од 01.10.2011 година
14.	Доминиканска Република		Со пристапување од 01.10.2010 година
15.	Еквадор		Со пристапување од 01.09.2003 година
16.	Ерменија		Со пристапување од 01.05.2008 година
17.	Естонија		Со пристапување од 01.06.2003 година
18.	Ирска	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.01.2011 година
19.	Италија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.01.2016 година
20.	Канада	23.05.2017 година	
21.	Кипар	14.10.2003 година	Со ратификација од 01.11.2010 година
22.	Костарика		Со пристапување од 01.08.2021 година
23.	Куба		Со пристапување од 01.12.2017 година
24.	Латвија	15.05.2002 година	Со ратификација од 01.04.2003 година

25.	Лесото		Со пристапување од 01.06.2013 година
26.	Литванија		Со пристапување од 01.09.2004 година
27.	Луксембург	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.12.2010 година
28.	Малта		Со пристапување од 01.01.2012 година
29.	Мароко	19.10.1996 година	Со ратификација од 01.12.2002 година
30.	Монако	14.05.1997 година	Со ратификација од 01.01.2002 година
31.	Никарагва		Со пристапување од 01.12.2019 година
32.	Норвешка	30.04.2016 година	Со ратификација од 01.07.2016 година
33.	Парагвај		Со пристапување од 01.07.2019 година
34.	Полска	22.11.2000 година	Со ратификација од 01.10.2010 година
35.	Португалија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.08.2011 година
36.	Република Северна Македонија	09.12.2019 година	
37.	Романија	15.11.2016 година	Со ратификација од 01.01.2011 година
38.	Русија		Со пристапување од 01.06.2013 година
39.	САД	22.10.2010 година	
40.	Словачка	01.06.1999 година	Со ратификација од 01.01.2002 година
41.	Словенија	13.05.2004 година	Со ратификација од 01.02.2005 година
42.	Србија		Со пристапување од 01.11.2016 година
43.	Турција	07.10.2016 година	Со ратификација од 01.02.2017 година
44.	Украина		Со пристапување од 01.02.2008 година
45.	Унгарија	04.07.2005 година	Со ратификација од 01.05.2006 година
46.	Уругвај	17.11.2009 година	Со ратификација од 01.03.2010 година
47.	Финска	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.03.2011 година
48.	Фиџи		Со пристапување од 01.04.2019 година
49.	Франција	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.02.2011 година
50.	Холандија	01.09.1997 година	Со ратификација од 01.05.2011 година

51.	Хондурас		Со пристапување од 01.08.2018 година
52.	Хрватска	30.10.2008 година	Со ратификација од 01.01.2010 година
53.	Црна Гора		Со пристапување од 01.01.2013 година
54.	Чешка	04.03.1999 година	Со ратификација од 01.01.2002 година
55.	Швајцарија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.07.2009 година
56.	Шведска	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.01.2013 година
57.	Шпанија	01.04.2003 година	Со ратификација од 01.01.2011 година

Дополнителни информации

Следните линкови овозможуваат дополнителни информации во врска со НССН 1996:

- [Специјализирана страна на НССН 1996](#)
- [Извештај за објаснување на функционирањето на НССН 1996 подготвен од проф. Пол Лагард](#)
- [Прирачник за практична примена на НССН 1996](#)
- [Централни органи на државите членки на НССН 1996](#)

The background features a minimalist design with a vertical line and three horizontal bars intersecting at a central point, creating a cross-like shape. The lines are light gray and have a subtle gradient.

**ХАШКА КОНВЕНЦИЈА ЗА
ДОГОВОРИТЕ ЗА ИЗБОР НА
НАДЛЕЖЕН СУД (НССН 2005)**

КОНВЕНЦИЈА ЗА ДОГОВОРИТЕ ЗА ИЗБОР НА НАДЛЕЖЕН СУД

(Хаг, 30 Јуни 2005 година)

Државите страни на оваа Конвенција,

Со желба преку подобрување на судската соработка да ја промовираат меѓународната трговија и инвестициите,

Верувајќи дека таквата соработка може да се подобри со еднообразни правила за меѓународна судска надлежност и за признавање и извршување на странските судски одлуки во граѓанските и трговски работи,

Верувајќи дека за така подобрена соработка особено е потребен меѓународен правен режим што обезбедува сигурност и гарантира ефективност на спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд помеѓу странките во трговски работи и го уредува признавањето и извршувањето на судските одлуки кои произлегуваат од постапките кои се темелат на овие спогодби,

Одлучија да ја склучат оваа Конвенција и се договорија за следните одредби:

ГЛАВА I ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ДЕФИНИЦИИ

Член 1

Подрачје на примена

1. Оваа Конвенција ќе се применува во меѓународните случаи на спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд, склучени во граѓански или трговски работи.
2. За потребите на Глава II, случајот е меѓународен, освен доколку странките имаат престојувалиште во истата држава договорничка и доколку односите помеѓу странките и сите други елементи релевантни за спорот се поврзани само со таа држава, независно од местото на избраниот суд.
3. За потребите на Глава III случајот е меѓународен кога се бара признавање или извршување на странска судска одлука.

Член 2

Исклучоци од подрачјето на примена

1. Оваа Конвенција нема да се применува на спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд:
 - а. кога странката е физичко лице кое дејствува првенствено за лични, семејни или за потребите на домаќинството (потрошувач);
 - б. кога се однесува на договори за вработување, вклучително и колективните договори.
2. Оваа Конвенција нема да се применува на следните односи:
 - а. статус и правна способност на физички лица;
 - б. обврски за издржување;
 - в. други семејно-правни односи вклучувајќи го и уредувањето на брачно-имотните односи и други права или обврски кои произлегуваат од бракот или од слични односи;
 - г. тестаменти и наследување;
 - д. стечај, порамнување и слични прашања;
 - ѓ. превоз на патници и стоки;
 - е. загадување на морињата, ограничување на одговорноста за поморски побарувања,

CONVENTION ON CHOICE OF COURT AGREEMENTS

(Concluded 30 June 2005)

The States Parties to the present Convention,

Desiring to promote international trade and investment through enhanced judicial co-operation,

Believing that such co-operation can be enhanced by uniform rules on jurisdiction and on recognition and enforcement of foreign judgments in civil or commercial matters,

Believing that such enhanced co-operation requires in particular an international legal regime that provides certainty and ensures the effectiveness of exclusive choice of court agreements between parties to commercial transactions and that governs the recognition and enforcement of judgments resulting from proceedings based on such agreements,

Have resolved to conclude this Convention and have agreed upon the following provisions –

CHAPTER I – SCOPE AND DEFINITIONS

Article 1

Scope

- (1) This Convention shall apply in international cases to exclusive choice of court agreements concluded in civil or commercial matters.
- (2) For the purposes of Chapter II, a case is international unless the parties are resident in the same Contracting State and the relationship of the parties and all other elements relevant to the dispute, regardless of the location of the chosen court, are connected only with that State.
- (3) For the purposes of Chapter III, a case is international where recognition or enforcement of a foreign judgment is sought.

Article 2

Exclusions from scope

- (1) This Convention shall not apply to exclusive choice of court agreements –
 - a) to which a natural person acting primarily for personal, family or household purposes (a consumer) is a party;
 - b) relating to contracts of employment, including collective agreements.
- (2) This Convention shall not apply to the following matters –
 - a) the status and legal capacity of natural persons;
 - b) maintenance obligations;
 - c) other family law matters, including matrimonial property regimes and other rights or obligations arising out of marriage or similar relationships;
 - d) wills and succession;
 - e) insolvency, composition and analogous matters;
 - f) the carriage of passengers and goods;
 - g) marine pollution, limitation of liability for maritime claims, general average, and

- општи хаварии и влечење и спасување во вонредни околности;
- ж. прашања за заштита на конкуренцијата и антимонополноски прашања;
- з. одговорност за нуклеарна штета;
- с. барања за надомест на штета за лични повреди поднесени од или во име на физички лица;
- и. барања од вондоговорна одговорност за материјална штета предизвикана од противправно дејство;
- ј. стварни права на недвижности и закупи на недвижности;
- к. полноможност, ништовност или престанок на правните лица и полноможноста на одлуките на нивните органи;
- л. полноможноста на правата од интелектуална сопственост, освен на авторски права и други сродни права;
- љ. повреда на правата од интелектуална сопственост, освен авторските права и другите сродни права, со исклучок ако тужбата за повреда на правото се поднесува за повреда на договор што е склучен помеѓу странките во врска со тие права или би можела да се поднесе за повреда на таков договор;
- м. полноможност на упис во јавни регистри.
3. Не земајќи го во предвид ставот (2), судските постапки не се исклучени од подрачјето на примена на оваа Конвенција, кога прашањето, исклучено врз основа на наведениот став, се јавува само како претходно прашање, а не како предмет на постапката. Постапката особено не е исклучена од подрачјето на примена на Конвенцијата, доколку прашањето што е исклучено согласно ставот (2), се јавува само како приговор, а не е предмет на постапката.
4. Оваа Конвенција не се применува на арбитража и со неа поврзани постапки.
5. Од подрачјето на примена на оваа Конвенција не се исклучени постапките само поради тоа што како странка во постапката се јавува државата, вклучувајќи ја и владата, владина агенција или лице кое настапува во име на државата.
6. Ништо во оваа Конвенција нема да влијае на привилегиите и имунитетите на државите или меѓународните организации во врска со нив самите или нивниот имот.

Член 3.

Спогодби за избор на исклучиво надлежен суд

За потребите на оваа Конвенција:

- а. „Спогодба за избор на исклучиво надлежен суд“ значи спогодба која е склучена помеѓу две или повеќе странки, која ги исполнува барањата од став в. и која за потребата за решавање на спорови кои настанале или би можеле да настанат во врска со одреден правен однос, ги определува за надлежни судовите на едната држава договорничка или еден или повеќе определени судови на една држава договорничка, при што се исклучува надлежноста на сите останати судови;
- б. Спогодба за избор на надлежен суд која ги определува за надлежни судовите на една држава договорничка или еден или повеќе одредени судови на една држава договорничка се смета за исклучива ако странките изречно не определиле поинаку;
- в. Спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд мора да биде склучена или документирана;
- и) во писмена форма; или
- ii) со било кое друго средство на комуникација кое ги прави информациите достапни за подоцнежна употреба;

emergency towage and salvage;

h) anti-trust (competition) matters;

i) liability for nuclear damage;

j) claims for personal injury brought by or on behalf of natural persons;

k) tort or delict claims for damage to tangible property that do not arise from a contractual relationship;

l) rights in rem in immovable property, and tenancies of immovable property;

m) the validity, nullity, or dissolution of legal persons, and the validity of decisions of their organs;

n) the validity of intellectual property rights other than copyright and related rights;

o) infringement of intellectual property rights other than copyright and related rights, except where infringement proceedings are brought for breach of a contract between the parties relating to such rights, or could have been brought for breach of that contract;

p) the validity of entries in public registers.

(3) Notwithstanding paragraph 2, proceedings are not excluded from the scope of this Convention where a matter excluded under that paragraph arises merely as a preliminary question and not as an object of the proceedings. In particular, the mere fact that a matter excluded under paragraph 2 arises by way of defence does not exclude proceedings from the Convention, if that matter is not an object of the proceedings.

(4) This Convention shall not apply to arbitration and related proceedings.

(5) Proceedings are not excluded from the scope of this Convention by the mere fact that a State, including a government, a governmental agency or any person acting for a State, is a party thereto.

(6) Nothing in this Convention shall affect privileges and immunities of States or of international organisations, in respect of themselves and of their property.

Article 3

Exclusive choice of court agreements

For the purposes of this Convention –

a) “exclusive choice of court agreement” means an agreement concluded by two or more parties that meets the requirements of paragraph c) and designates, for the purpose of deciding disputes which have arisen or may arise in connection with a particular legal relationship, the courts of one Contracting State or one or more specific courts of one Contracting State to the exclusion of the jurisdiction of any other courts;

b) a choice of court agreement which designates the courts of one Contracting State or one or more specific courts of one Contracting State shall be deemed to be exclusive unless the parties have expressly provided otherwise;

c) an exclusive choice of court agreement must be concluded or documented –

i) in writing; or

ii) by any other means of communication which renders information accessible so as to be usable for subsequent reference;

г. Спогодба за избор на исклучиво надлежен суд, која претставува составен дел од некој договор, се смета за спогодба која е независна од останатите одредби на договорот. Полноважноста на спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд не може да се побива само врз основа на тврдење дека договорот е неполноважен.

Член 4

Други дефиниции

1. Во смисла на оваа Конвенција, „судска одлука“ значи секоја мериторна одлука на судот, без оглед на тоа како се нарекува, вклучувајќи пресуда и решение, како и одлука за трошоци (вклучувајќи и трошоци на судските службеници) под услов таа одлука за трошоците да се однесува на мериторната одлука која може да се признае или изврши врз основа на оваа Конвенција. Привремена заштитна мерка не се смета за судска одлука.
2. За потребите на оваа Конвенција субјект или лице, освен физичко лице ќе се смета дека има престојувалиште во државата:
 - а. во која го има своето регистрирано седиште;
 - б. согласно чие право било запишано или основано;
 - в. каде се наоѓа неговата главна управа; или
 - г. во која се наоѓа неговото главно место на деловна активност.

ГЛАВА II НАДЛЕЖНОСТ

Член 5

Надлежност на избраниот суд

1. Судот или судовите на државата договорничка, определени во спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, се надлежни за одлучување во спорот на кој се однесува спогодбата, освен кога спогодбата е ништовна согласно правото на таа држава.
2. Судот, чија надлежност е определена согласно ставот 1, не смее да ја одбие надлежноста со образложение дека за спорот би требало да одлучува суд на некоја друга држава.
3. Одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член нема да влијаат на одредбите за:
 - а. стварна надлежност или надлежност врз основа на вредноста на спорот;
 - б. внатрешната распределба на надлежностите помеѓу судовите на државите договорнички.Меѓутоа кога избраниот суд има дискреционо право да одлучи дали да го пренесе предметот на друг суд, треба да биде земен во предвид и изборот на странките.

Член 6

Обврски на судот што не е избран

Судот на државата договорничка што не е избран за надлежен суд должен е да ја запре постапката на која се однесува спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, или да ја отфрли тужбата како недозволена, освен ако:

- а. спогодбата е ништовна согласно правото на државата на избраниот суд;
- б. според правото на државата на судот пред кој е поведена постапката некоја од странките не била способна да состави спогодба;

d) an exclusive choice of court agreement that forms part of a contract shall be treated as an agreement independent of the other terms of the contract. The validity of the exclusive choice of court agreement cannot be contested solely on the ground that the contract is not valid.

Article 4

Other definitions

(1) In this Convention, “judgment” means any decision on the merits given by a court, whatever it may be called, including a decree or order, and a determination of costs or expenses by the court (including an officer of the court), provided that the determination relates to a decision on the merits which may be recognised or enforced under this Convention. An interim measure of protection is not a judgment.

(2) For the purposes of this Convention, an entity or person other than a natural person shall be considered to be resident in the State –

- a)* where it has its statutory seat;
- b)* under whose law it was incorporated or formed;
- c)* where it has its central administration; or
- d)* where it has its principal place of business.

CHAPTER II – JURISDICTION

Article 5

Jurisdiction of the chosen court

(1) The court or courts of a Contracting State designated in an exclusive choice of court agreement shall have jurisdiction to decide a dispute to which the agreement applies, unless the agreement is null and void under the law of that State.

(2) A court that has jurisdiction under paragraph 1 shall not decline to exercise jurisdiction on the ground that the dispute should be decided in a court of another State.

(3) The preceding paragraphs shall not affect rules –

- a)* on jurisdiction related to subject matter or to the value of the claim;
- b)* on the internal allocation of jurisdiction among the courts of a Contracting State.

However, where the chosen court has discretion as to whether to transfer a case, due consideration should be given to the choice of the parties.

Article 6

Obligations of a court not chosen

A court of a Contracting State other than that of the chosen court shall suspend or dismiss proceedings to which an exclusive choice of court agreement applies unless –

- a)* the agreement is null and void under the law of the State of the chosen court;
- b)* a party lacked the capacity to conclude the agreement under the law of the State of the court seised;

- в. примената на спогодбата би претставувала очигледна неправда или би била во спротивност со јавниот поредок на државата на судот пред кого е поведена постапката;
- г. поради вонредни причини, на кои странките не можат да влијаат, не може да се очекува дека спогодбата може да биде исполнета; или
- д. избраниот суд одлучил дека нема да расправа за предметот.

Член 7

Привремени заштитни мерки

Оваа Конвенција не се применува на привремените заштитни мерки. Со оваа Конвенција ниту се пропишува ниту исклучува можноста судот на држава договорничка да определи, одбие или укине привремени заштитни мерки и не влијае на тоа дали странката може да поднесе барање за донесување на мерки или дали судот може да определи, одбие или укине такви мерки.

ГЛАВА III

ПРИЗНАВАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ

Член 8

Признавање и извршување

1. Судската одлука донесена од страна суд на државата договорничка, што е определен во спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, се признава и извршува во другите држави договорнички во согласност со оваа глава. Признавањето и извршувањето може да се одбие само поради причини наведени во оваа Конвенција.
2. Без да се доведе во прашање преиспитувањето кое е неопходно за примена на одредбите од оваа глава, нема да се дозволи преиспитување на меритумот на судската одлука која ја донел судот на потеклото. Замолениот суд обврзан е со утврдените факти врз основа на кои судот на потеклото ја засновал својата надлежност, освен во случај кога судската одлука е донесена поради изостанок на тужениот.
3. Судската одлука ќе се признае само доколку е правосилна во државата на потекло, а ќе се изврши само доколку е извршна во државата на потекло.
4. Признавањето или извршувањето може да се одложи или одбие доколку судската одлука е предмет на преиспитување во државата на потекло или доколку рокот за поднесување на редовн правен лек сеуште не е истечен. Одбивањето не го спречува поднесувањето на нов предлог за признавање или извршување на судската одлука.
5. Овој член се применува и на судските одлуки донесени од страна на судот на државата договорничка врз основа на пренос на предметот од избраниот суд на определената држава договорничка, во согласност со член 5 став (3). Доколку, избраниот суд имал дискреционо право да одлучува дали ќе го пренесе предметот на друг суд, признавањето или извршувањето на судска одлука може да се одбие во однос на странката која навремено се спротиставила на преносот во државата на потеклото.

- c) giving effect to the agreement would lead to a manifest injustice or would be manifestly contrary to the public policy of the State of the court seised;
- d) for exceptional reasons beyond the control of the parties, the agreement cannot reasonably be performed; or
- e) the chosen court has decided not to hear the case.

Article 7

Interim measures of protection

Interim measures of protection are not governed by this Convention. This Convention neither requires nor precludes the grant, refusal or termination of interim measures of protection by a court of a Contracting State and does not affect whether or not a party may request or a court should grant, refuse or terminate such measures.

CHAPTER III – RECOGNITION AND ENFORCEMENT

Article 8

Recognition and enforcement

- (1) A judgment given by a court of a Contracting State designated in an exclusive choice of court agreement shall be recognised and enforced in other Contracting States in accordance with this Chapter. Recognition or enforcement may be refused only on the grounds specified in this Convention.
- (2) Without prejudice to such review as is necessary for the application of the provisions of this Chapter, there shall be no review of the merits of the judgment given by the court of origin. The court addressed shall be bound by the findings of fact on which the court of origin based its jurisdiction, unless the judgment was given by default.
- (3) A judgment shall be recognised only if it has effect in the State of origin, and shall be enforced only if it is enforceable in the State of origin.
- (4) Recognition or enforcement may be postponed or refused if the judgment is the subject of review in the State of origin or if the time limit for seeking ordinary review has not expired. A refusal does not prevent a subsequent application for recognition or enforcement of the judgment.
- (5) This Article shall also apply to a judgment given by a court of a Contracting State pursuant to a transfer of the case from the chosen court in that Contracting State as permitted by Article 5, paragraph 3. However, where the chosen court had discretion as to whether to transfer the case to another court, recognition or enforcement of the judgment may be refused against a party who objected to the transfer in a timely manner in the State of origin.

Член 9

Одбивање на признавање или извршување

Признавањето или извршувањето може да се одбие:

- а. доколку спогодбата била ништовна и неважечка согласно на правото на државата на избраниот суд освен ако избраниот суд утврдил дека спогодбата е полноважна;
- б. доколку согласно правото на замолената држава, странката не била способна да ја склучи спогодбата;
- в. доколку исправата со која е поведена постапката или истовидна исправа, која ги содржи битните елементи на барањето,
 - i) не била навремено доставена на тужениот на начин со кој ќе му се овозможи да ја подготви својата одбрана, освен ако тужениот се впуштил во спорот и ја изнел својата одбрана без да истакне приговор поради недостатоците во врска со доставата, под услов правото на државата на потекло да дозволува да се истакне приговор поради недостатоци поврзани со доставата;
 - ii) била доставена до тужениот во замолената држава на начин што е неспоив со темелните начела на замолената држава во однос на доставувањето на писмена;
- г. доколку одлуката била донесена по пат на измама во врска со прашања поврзани со постапката;
- д. доколку признавањето или извршувањето би било очигледно спротивно на јавниот поредок на замолената држава, вклучувајќи и ситуации во кои постапката во која одлуката била донесена била неспоива со темелните начела за правична постапката во таа држава;
- ѓ. доколку судската одлука е неспоива со судска одлука која е донесена во замолената држава во спор помеѓу истите странки; или
- е. доколку судската одлука е неспоива со порано донесена судска одлука во друга држава помеѓу истите странки во врска со исто барање под услов порано донесената одлука да ги исполнува условите потребни за нејзино признавање во замолената држава.

Член 10

Претходни прашања

1. Кога некоја правна работа исклучена согласно член 2 став (2) или согласно член 21 ќе се појави како претходно прашање, одлуката по тоа прашање нема да биде признаена или извршена врз основа на оваа Конвенција.
2. Признавањето или извршувањето на судската одлука може да се одбие ако одлуката се заснова на решение по претходно прашање за правни работи кои се исклучени согласно член 2 став (2).
3. Меѓутоа, во случај на одлука за полноважност на право од интелектуална сопственост, со исклучок на авторските права и сродните права, признавањето или извршувањето на судската одлука може да се одбие или одложи во согласност со претходниот став само доколку:
 - а. одлуката е неспоива со судската одлука или решение на надлежен орган донесена во државата според кое право настанало правото на интелектуална сопственост; или

Article 9

Refusal of recognition or enforcement

Recognition or enforcement may be refused if –

- a)* the agreement was null and void under the law of the State of the chosen court, unless the chosen court has determined that the agreement is valid;
- b)* a party lacked the capacity to conclude the agreement under the law of the requested State;
- c)* the document which instituted the proceedings or an equivalent document, including the essential elements of the claim,
 - i)* was not notified to the defendant in sufficient time and in such a way as to enable him to arrange for his defence, unless the defendant entered an appearance and presented his case without contesting notification in the court of origin, provided that the law of the State of origin permitted notification to be contested; or
 - ii)* was notified to the defendant in the requested State in a manner that is incompatible with fundamental principles of the requested State concerning service of documents;
- d)* the judgment was obtained by fraud in connection with a matter of procedure;
- e)* recognition or enforcement would be manifestly incompatible with the public policy of the requested State, including situations where the specific proceedings leading to the judgment were incompatible with fundamental principles of procedural fairness of that State;
- f)* the judgment is inconsistent with a judgment given in the requested State in a dispute between the same parties; or
- g)* the judgment is inconsistent with an earlier judgment given in another State between the same parties on the same cause of action, provided that the earlier judgment fulfils the conditions necessary for its recognition in the requested State.

Article 10

Preliminary questions

- (1) Where a matter excluded under Article 2, paragraph 2, or under Article 21, arose as a preliminary question, the ruling on that question shall not be recognised or enforced under this Convention.
- (2) Recognition or enforcement of a judgment may be refused if, and to the extent that, the judgment was based on a ruling on a matter excluded under Article 2, paragraph 2.
- (3) However, in the case of a ruling on the validity of an intellectual property right other than copyright or a related right, recognition or enforcement of a judgment may be refused or postponed under the preceding paragraph only where –
 - a)* that ruling is inconsistent with a judgment or a decision of a competent authority on that matter given in the State under the law of which the intellectual property right arose; or

б. во таа држава трае постапка во врска со полноважноста на правото на интелектуална сопственост.

4. Признавање или извршување на пресуда може да биде одбиено доколку, судската одлука била заснована на прашање кое е исклучено врз основа на изјава која замолената држава ја дала во согласност со член 21.

Член 11

Надомест на штета

1. Признавањето или извршувањето на судската одлука може да се одбие ако со судската одлука се доделува надомест на штета која има за цел давање на пример или казнен надоместок, со што на странката не и се надоместува вистинската загуба или претрпената штета.
2. Замоленiot суд, ќе води сметка за тоа дали и во која мера надоместокот за штета кој го определил судот на потеклото е наменет за покривање на трошоците и издатоците во врска со постапката.

Член 12

Судски порамнувања (*transactions judiciaries*)

Судските порамнувања (*transactions judiciaries*) кои ги одобрил судот на државата договорничка определени со спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд или кои се склучени во постапка пред тој суд и кои се извршни на ист начин како и судска одлука во државата на потекло, ќе се извршат врз основа на оваа Конвенција на ист начин како и судската одлука.

Член 13

Исправи кои треба да се поднесат

1. Странката која поднесува предлог за признавање или извршување, должна е да го поднесе следното:
 - а. целосен и заверен препис на судската одлука;
 - б. спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, нејзин заверен препис или друг доказ за нејзиното постоење;
 - в. доколку била донесена судска одлука поради пропуштање на тужениот, оригинал или заверен препис на исправата со која е поведена постапката или истовиден исправа која била доставена на странката која не поднела одговор на тужбата;
 - г. сите исправи кои се потребни за да се утврди дека судската одлука има правно дејство, односно, дека е извршна во државата на потеклото;
 - д. во случај предвиден со член 12, потврда од судот на државата на потеклото дека судското порамнување или нејзин дел се извршни на ист начин како и судска одлука во државата на потеклото.
2. Доколку на основ на содржината на судската одлука не може да провери дали се исполнети претпоставките од оваа глава, судот до кого е поднесен предлогот може да побара да му бидат доставени и други потребни исправи.
3. Кон предлогот за признавање и извршување може да се приложи исправа која ја издал судот (вклучувајќи го и судскиот службеник) на државата на потеклото, во облик кој го препорачала и објавила Хашката конференција за меѓународно приватно право.

b) proceedings concerning the validity of the intellectual property right are pending in that State.

(4) Recognition or enforcement of a judgment may be refused if, and to the extent that, the judgment was based on a ruling on a matter excluded pursuant to a declaration made by the requested State under Article 21.

Article 11

Damages

(1) Recognition or enforcement of a judgment may be refused if, and to the extent that, the judgment awards damages, including exemplary or punitive damages, that do not compensate a party for actual loss or harm suffered.

(2) The court addressed shall take into account whether and to what extent the damages awarded by the court of origin serve to cover costs and expenses relating to the proceedings

Article 12

Judicial settlements (*transactions judiciaires*)

Judicial settlements (*transactions judiciaires*) which a court of a Contracting State designated in an exclusive choice of court agreement has approved, or which have been concluded before that court in the course of proceedings, and which are enforceable in the same manner as a judgment in the State of origin, shall be enforced under this Convention in the same manner as a judgment.

Article 13

Documents to be produced

(1) The party seeking recognition or applying for enforcement shall produce –

a) a complete and certified copy of the judgment;

b) the exclusive choice of court agreement, a certified copy thereof, or other evidence of its existence;

c) if the judgment was given by default, the original or a certified copy of a document establishing that the document which instituted the proceedings or an equivalent document was notified to the defaulting party;

d) any documents necessary to establish that the judgment has effect or, where applicable, is enforceable in the State of origin;

e) in the case referred to in Article 12, a certificate of a court of the State of origin that the judicial settlement or a part of it is enforceable in the same manner as a judgment in the State of origin.

(2) If the terms of the judgment do not permit the court addressed to verify whether the conditions of this Chapter have been complied with, that court may require any necessary documents.

(3) An application for recognition or enforcement may be accompanied by a document, issued by a court (including an officer of the court) of the State of origin, in the form recommended and published by the Hague Conference on Private International Law.

4. Доколку исправите од овој член не се составени на службениот јазик на замолената држава, со нив се приложува заверен превод на службениот јазик, освен ако, согласно правото на замолената држава, е определено поинаку.

Член 14

Постапка

Постапката за признавање, потврдата за извршност или регистрацијата за извршување, како и извршувањето на судската одлука се уредува со правото на замолената држава, освен доколку со оваа Конвенција не е поинаку определено. Замолените суд ќе постапува итно.

Член 15

Одвојување

Признавањето или извршувањето на дел на судска одлука ќе се допушти во случај кога е поднесен предлог за признавање или извршување на наведениот дел од одлуката или кога врз основа на оваа Конвенција може да се признае или изврши само дел од судската одлука.

ГЛАВА IV ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 16

Преодни одредби

1. Оваа Конвенција се применува на спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд склучени по нејзиното стапување во сила за државата на избраниот суд.
2. Оваа Конвенција нема да се применува на постапките започнати пред нејзиното стапување во сила за државата на избраниот суд.

Член 17

Договори за осигурување и реосигурување

1. Постапката врз основа на договор за осигурување или реосигурување не е исклучена од подрачјето на примена на оваа Конвенција поради фактот дека договорот за осигурување или реосигурување се однесува на прашања на кои оваа Конвенција не се применува.
2. Признавањето и извршувањето на судска одлука во поглед на одговорноста врз основа на одредбите од договорот за осигурување или реосигурување не смее да се ограничи ниту да се одбие поради фактот дека одговорност во согласност со соодветниот договор вклучува и одговорност за надомест на штета на осигуреникот или реосигуреникот во поглед на:
 - а. прашања на кои оваа Конвенција не се применува; или
 - б. одлука за надомест на штета на која би можел да се примени членот 11.

Член 18

Непостоење на обврска за легализација

(4) If the documents referred to in this Article are not in an official language of the requested State, they shall be accompanied by a certified translation into an official language, unless the law of the requested State provides otherwise.

Article 14

Procedure

The procedure for recognition, declaration of enforceability or registration for enforcement, and the enforcement of the judgment, are governed by the law of the requested State unless this Convention provides otherwise. The court addressed shall act expeditiously.

Article 15

Severability

Recognition or enforcement of a severable part of a judgment shall be granted where recognition or enforcement of that part is applied for, or only part of the judgment is capable of being recognised or enforced under this Convention.

CHAPTER IV – GENERAL CLAUSES

Article 16

Transitional provisions

(1) This Convention shall apply to exclusive choice of court agreements concluded after its entry into force for the State of the chosen court.

(2) This Convention shall not apply to proceedings instituted before its entry into force for the State of the court seised.

Article 17

Contracts of insurance and reinsurance

(1) Proceedings under a contract of insurance or reinsurance are not excluded from the scope of this Convention on the ground that the contract of insurance or reinsurance relates to a matter to which this Convention does not apply.

(2) Recognition and enforcement of a judgment in respect of liability under the terms of a contract of insurance or reinsurance may not be limited or refused on the ground that the liability under that contract includes liability to indemnify the insured or reinsured in respect of –

- a)* a matter to which this Convention does not apply; or
- b)* an award of damages to which Article 11 might apply.

Article 18

No legalization

Сите исправи кои се доставени или издадени во согласност со оваа Конвенција се ослободени од потребата за легализација или било каква друга слична формалност, вклучително и апостил.

Член 19

Изјави со кои се ограничува надлежноста

Државата може да изјави дека нејзините судови можат да одбијат да одлучуваат во спорови на кои се применува спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд доколку, освен местото каде се наоѓа избраниот суд, не постои поврзаност на таа држава со странките или спорот.

Член 20

Изјави со кои се ограничува признавањето и извршувањето

Државата може да изјави дека нејзините судови можат да одбијат признавање или извршување на судска одлука која ја донел суд на друга држава договорничка доколку странките имале престојувалиште во замолената држава и односот помеѓу странките како и сите други елементи битни за спорот, со исклучок на местото каде се наоѓа избраниот суд, биле поврзани само со замолената држава.

Член 21

Изјави во врска со одредени прашања

1. Кога државата има голем интерес да не ја применува оваа Конвенција на одредено правно подрачје, таа држава може да изјави дека на тоа правно подрачје нема да ја применува Конвенцијата. Државата што ја дава таквата изјава ќе се погрижи изјавата да не е поширока од што е потребно и дека одреденото правно подрачје кое е исклучено е јасно и прецизно определено.
2. Оваа Конвенција, во врска со тоа одредено правно подрачје, не се применува:
 - а. во државата договорничка која ја дала изјавата;
 - б. во други држави договорнички, доколку со спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд се избрани судови или еден или повеќе одредени судови на држава која ја дала таа изјава.

Член 22

Реципрочни изјави за спогодбите за избор на неисклучиво надлежен суд

1. Државата договорничка може да изјави дека нејзините судови ќе ги признаваат и извршуваат судските одлуки на судовите на другите држави договорнички кои се определени со спогодба за избор на неисклучиво надлежен суд која е склучена помеѓу две или повеќе странки, а која ги исполнува претпоставките од членот 3 точка в. и кој за потребите за решавање на споровите кои настанале или кои би можеле да настанат во врска со одреден правен однос, определува надлежност на суд или судови на една или повеќе држави договорнички (спогодба за избор на неисклучиво надлежен суд).

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality, including an Apostille.

Article 19

Declarations limiting jurisdiction

A State may declare that its courts may refuse to determine disputes to which an exclusive choice of court agreement applies if, except for the location of the chosen court, there is no connection between that State and the parties or the dispute.

Article 20

Declarations limiting recognition and enforcement

A State may declare that its courts may refuse to recognise or enforce a judgment given by a court of another Contracting State if the parties were resident in the requested State, and the relationship of the parties and all other elements relevant to the dispute, other than the location of the chosen court, were connected only with the requested State.

Article 21

Declarations with respect to specific matters

(1) Where a State has a strong interest in not applying this Convention to a specific matter, that State may declare that it will not apply the Convention to that matter. The State making such a declaration shall ensure that the declaration is no broader than necessary and that the specific matter excluded is clearly and precisely defined.

(2) With regard to that matter, the Convention shall not apply –

- a)* in the Contracting State that made the declaration;
- b)* in other Contracting States, where an exclusive choice of court agreement designates the courts, or one or more specific courts, of the State that made the declaration.

Article 22

Reciprocal declarations on non-exclusive choice of court agreements

(1) A Contracting State may declare that its courts will recognise and enforce judgments given by courts of other Contracting States designated in a choice of court agreement concluded by two or more parties that meets the requirements of Article 3, paragraph *c*), and designates, for the purpose of deciding disputes which have arisen or may arise in connection with a particular legal relationship, a court or courts of one or more Contracting States (a non-exclusive choice of court agreement).

2. Доколку признавањето или извршувањето на судската одлука донесена во држава договорничка која дала таква изјава, се бара во друга држава договорничка која исто така дала таква изјава, судската одлука се признава и извршува врз основа на оваа Конвенција доколку:
- а. судот на потеклото бил определен во спогодбата за избор на неисклучиво надлежен суд;
 - б. не постои ниту судска одлука која ја донел некој друг суд пред кој би можела да се поведе постапка во согласност со спогодбата за избор на неисклучиво надлежен суд, ниту е во тек постапка помеѓу истите странки пред некој друг суд за истата правна работа; и
 - в. судот на потекло бил првиот суд пред кого била поведена постапката.

Член 23

Воедначено толкување

При толкување на оваа Конвенција се води сметка за нејзиниот меѓународен карактер и потребата да се промовира воедначеноста во нејзината примена.

Член 24

Надзор на практичната примена на Конвенцијата

Генералниот секретар на Хашката конференција за меѓународно приватно право во редовни временски интервали ќе го организира следното:

- а. разгледувањето на функционирањето на оваа Конвенција во пракса, вклучувајќи и било кои изјави; и
- б. разгледувањето на потребата од било какви измени и дополнувања на оваа Конвенција.

Член 25

Неединствени правни системи

1. Во однос на држава во која се применуваат на различни територијални единици два или повеќе правни системи во однос на било кои прашања регулирани со оваа Конвенција:
- а. секое упатување на право или постапка на држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на правото или постапката кои се на сила во одредена територијална единица;
 - б. секое упатување на престојувалиште во таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, до престојувалиштето во одредена територијална единица;
 - в. секое упатување на суд или судови на држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на суд или судови во одредена територијална единица;

(2) Where recognition or enforcement of a judgment given in a Contracting State that has made such a declaration is sought in another Contracting State that has made such a declaration, the judgment shall be recognised and enforced under this Convention, if –

- a)* the court of origin was designated in a non-exclusive choice of court agreement;
- b)* there exists neither a judgment given by any other court before which proceedings could be brought in accordance with the non-exclusive choice of court agreement, nor a proceeding pending between the same parties in any other such court on the same cause of action; and
- c)* the court of origin was the court first seised.

Article 23

Uniform interpretation

In the interpretation of this Convention, regard shall be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application.

Article 24

Review of operation of the Convention

The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals make arrangements for –

- a)* review of the operation of this Convention, including any declarations; and
- b)* consideration of whether any amendments to this Convention are desirable.

Article 25

Non-unified legal systems

(1) In relation to a Contracting State in which two or more systems of law apply in different territorial units with regard to any matter dealt with in this Convention –

- a)* any reference to the law or procedure of a State shall be construed as referring, where appropriate, to the law or procedure in force in the relevant territorial unit;
- b)* any reference to residence in a State shall be construed as referring, where appropriate, to residence in the relevant territorial unit;
- c)* any reference to the court or courts of a State shall be construed as referring, where appropriate, to the court or courts in the relevant territorial unit;

г. секое упатување на врска со држава, ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на врска со одредена територијална единица;

2. Не земајќи го во предвид претходниот став, држава договорничка со две или повеќе територијални единици во кои се применуваат различни правни системи не е обврзана да ја применува оваа Конвенција на случаи кои се однесуваат единствено на различните територијални единици.

3. Суд кој се наоѓа во територијална единица на државата договорничка со две или повеќе територијални единици во кои се применуваат различни правни системи, не е обврзан да ја признае или изврши судската одлука на друга држава договорничка единствено поради фактот дека судската одлука е призната или извршена во друга територијална единица на истата држава договорничка во согласност со оваа Конвенција.

4. Овој член нема да се применува на Регионални Организации за Економска интеграција.

Член 26

Однос кон други меѓународни инструменти

1. Оваа Конвенција ќе се толкува, колку што е тоа возможно, да биде во согласност со други договори кои се во сила во државите договорнички, без оглед на тоа дали се склучени пред или после оваа Конвенција.
2. Оваа Конвенција не влијае на примената на договор од страна на држава договорничка, без оглед на тоа дали е склучен пред или после оваа Конвенција, во случај кога ниту една од странките нема престојувалиште во држава договорничка која не е странка на наведениот договор.
3. Оваа Конвенција не влијае на примена на договор од страна на држава договорничка кој е склучен пред стапување во сила на оваа Конвенција за таа држава договорничка доколку примената на оваа конвенција не би била во согласност со обврските на соодветната држава договорничка во однос спрема било која држава која не е држава договорничка. Овој став се применува и на договори со кои се ревидира или заменува договор кој е склучен пред стапување во сила на оваа Конвенција за соодветната држава договорничка, освен ако ревидираниот или новиот договор произведува нови разлики во однос на оваа Конвенција.
4. Оваа Конвенција не влијае на примена на договор од страна на држава договорничка, без оглед на тоа дали е склучен пред или после оваа Конвенција, за потребите на признавање или извршување на судска одлука која ја донел суд на државата договорничка која исто така е страна на тој договор. Меѓутоа судската одлука нема да биде признаена ниту извршена во помал обем од обемот предвиден со оваа Конвенција.
5. Оваа Конвенција не влијае на примена на договор од страна на државата договорничка кој во врска со одредено правно подрачје уредува надлежност или признавање или извршување на судски одлуки, дури и ако е склучен после оваа Конвенција и тогаш кога сите соодветни држави се страни на оваа Конвенција. Овој став ќе се приманува само доколку државата договорничка

d) any reference to a connection with a State shall be construed as referring, where appropriate, to a connection with the relevant territorial unit.

(2) Notwithstanding the preceding paragraph, a Contracting State with two or more territorial units in which different systems of law apply shall not be bound to apply this Convention to situations which involve solely such different territorial units.

(3) A court in a territorial unit of a Contracting State with two or more territorial units in which different systems of law apply shall not be bound to recognise or enforce a judgment from another Contracting State solely because the judgment has been recognised or enforced in another territorial unit of the same Contracting State under this Convention.

(4) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Article 26

Relationship with other international instruments

(1) This Convention shall be interpreted so far as possible to be compatible with other treaties in force for Contracting States, whether concluded before or after this Convention.

(2) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty, whether concluded before or after this Convention, in cases where none of the parties is resident in a Contracting State that is not a Party to the treaty.

(3) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty that was concluded before this Convention entered into force for that Contracting State, if applying this Convention would be inconsistent with the obligations of that Contracting State to any non- Contracting State. This paragraph shall also apply to treaties that revise or replace a treaty concluded before this Convention entered into force for that Contracting State, except to the extent that the revision or replacement creates new inconsistencies with this Convention.

(4) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty, whether concluded before or after this Convention, for the purposes of obtaining recognition or enforcement of a judgment given by a court of a Contracting State that is also a Party to that treaty. However, the judgment shall not be recognised or enforced to a lesser extent than under this Convention.

(5) This Convention shall not affect the application by a Contracting State of a treaty which, in relation to a specific matter, governs jurisdiction or the recognition or enforcement of judgments, even if concluded after this Convention and even if all States concerned are Parties to this Convention. This paragraph shall apply only if the Contracting State

дала изјава во поглед на договорот во согласност со овој став. Во случај кога таква изјава е дадена, другите држави договорнички не се обврзани да ја применуваат оваа Конвенција на тоа одредено правно подрачје во мерка во која со тоа би предизвикало разлики кај државата договорничка која ја дала изјавата, а во случаи кога со договорот за избор на исклучиво надлежен суд за надлежен е определен суд или еден или повеќе судови на таа држава договорничка.

6. Оваа Конвенција не влијае на примена на правилата на Регионалната Организација за Економска Соработка која е страна на оваа Конвенција без оглед на тоа дали се донесени пред или после оваа Конвенција:
 - а. кога ниту една од странките нема престојувалиште во држава договорничка која не е држава членка на Регионална Организација за Економска Соработка;
 - б. кога се однесува на признавање или извршување на судски одлуки помеѓу држави членки на Регионална Организација за Економска Соработка.

ГЛАВА V

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 27

Потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување

1. Оваа Конвенција е отворена за потпишување од сите држави.
2. Оваа Конвенција подлежи на ратификација, прифаќање или одобрување од државите потписнички.
3. Оваа конвенција е отворена за пристапување од сите држави.
4. Инструментите за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување ќе бидат депонирани во Министерството за надворешни работи на Кралството Холандија, депозитар на оваа Конвенција.

Член 28

Изјави кои се однесуваат на неединствени правни системи

1. Доколку државата има две или повеќе територијални единици во кои, во однос на прашања од оваа Конвенција, се применуваат различни правни системи, таа може во моментот на потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување да изјави дека Конвенцијата се применува во однос на сите нејзини територијални единици или само на една или повеќе од нив, таа изјава може во секој момент да се измени со поднесување на нова изјава.
2. Депозитарот ќе биде известен за секоја од изјавите и во нив изречно ќе бидат наведени територијалните единици на кои Конвенцијата се применува.
3. Доколку државата не даде изјава во согласност со овој член, оваа Конвенција се применува на сите територијални единици на таа држава.
4. Овој член не се применува на Регионални организации за економска интеграција

has made a declaration in respect of the treaty under this paragraph. In the case of such a declaration, other Contracting States shall not be obliged to apply this Convention to that specific matter to the extent of any inconsistency, where an exclusive choice of court agreement designates the courts, or one or more specific courts, of the Contracting State that made the declaration.

(6) This Convention shall not affect the application of the rules of a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to this Convention, whether adopted before or after this Convention –

a) where none of the parties is resident in a Contracting State that is not a Member State of the Regional Economic Integration Organisation;

b) as concerns the recognition or enforcement of judgments as between Member States of the Regional Economic Integration Organisation.

CHAPTER V – FINAL CLAUSES

Article 27

Signature, ratification, acceptance, approval or accession

(1) This Convention is open for signature by all States.

(2) This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.

(3) This Convention is open for accession by all States.

(4) Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 28

Declarations with respect to non-unified legal systems

(1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law apply in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that the Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

(2) A declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

(3) If a State makes no declaration under this Article, the Convention shall extend to all territorial units of that State.

(4) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Член 29

Регионална Организација за Економска Интеграција

1. Регионална Организација за Економска Интеграција која ја сочинуваат единствено суверени држави и која има надлежност во некои или сите прашања кои ги уредува оваа Конвенција, може исто така да ја потпише, прифати, одобри или пристапи кон оваа Конвенција. Регионалната Организација за Економска Интеграција во тој случај има права и обврски на држава договорничка, во мерка во која таа организација е надлежна за прашања кои ги уредува оваа Конвенција.
2. Регионалната организација за економска интеграција во моментот на потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување, писмено ќе го извести депозитарот за работите кои се уредени со оваа Конвенција, а кои се пренесени во надлежност на таа Организација од страна на нејзините држави членки. Организацијата, без одлагање, писмено ќе го извести депозитарот за било кои промени на нејзините надлежности во однос на последното известување доставено согласно овој став.
3. За потребите на стапување во сила на оваа Конвенција нема да се смета било кој инструмент депониран од Регионалната Организација за Економска Интеграција освен ако Регионалната Организација за Економска Интеграција изјави во согласност со член 30 дека нејзините држави членки нема да бидат страни на оваа Конвенција.
4. Секое упатување на „држава договорничка“ или на „држава“ во оваа Конвенција, еднакво се применува, согласно потребите, и на Регионалната Организација за Економска Интеграција која е страна на оваа Конвенција.

Член 30

Пристапување на Регионалната Организација за Економска Интеграција без нејзините држави членки

1. Регионалната Организација за Економска Соработка може во моментот на потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување да изјави дека таа е надлежна во сите прашања кои ги уредува оваа конвенција и дека нејзините држави членки нема да бидат членки на оваа Конвенција, туку ќе бидат обврзани врз основа на потпишувањето, прифаќањето, одобрувањето или пристапувањето на организацијата.
2. Во случај кога Регионалната Организација за Економска Интеграција даде изјава во согласност со став 1 секое упатување на „држава договорничка“, или на „држава“ во оваа конвенција еднакво се применува, по потреба, и на државите членки на организацијата.

Член 31

Стапување на сила

1. Оваа Конвенција стапува на сила првиот ден од месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од депонирањето на втората исправа за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување во согласност со член 27.
2. После тоа оваа Конвенција стапува на сила:

Article 29

Regional Economic Integration Organisations

- (1) A Regional Economic Integration Organisation which is constituted solely by sovereign States and has competence over some or all of the matters governed by this Convention may similarly sign, accept, approve or accede to this Convention. The Regional Economic Integration Organisation shall in that case have the rights and obligations of a Contracting State, to the extent that the Organisation has competence over matters governed by this Convention.
- (2) The Regional Economic Integration Organisation shall, at the time of signature, acceptance, approval or accession, notify the depositary in writing of the matters governed by this Convention in respect of which competence has been transferred to that Organisation by its Member States. The Organisation shall promptly notify the depositary in writing of any changes to its competence as specified in the most recent notice given under this paragraph.
- (3) For the purposes of the entry into force of this Convention, any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organisation shall not be counted unless the Regional Economic Integration Organisation declares in accordance with Article 30 that its Member States will not be Parties to this Convention.
- (4) Any reference to a “Contracting State” or “State” in this Convention shall apply equally, where appropriate, to a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to it.

Article 30

Accession by a Regional Economic Integration Organisation without its Member States

- (1) At the time of signature, acceptance, approval or accession, a Regional Economic Integration Organisation may declare that it exercises competence over all the matters governed by this Convention and that its Member States will not be Parties to this Convention but shall be bound by virtue of the signature, acceptance, approval or accession of the Organisation.
- (2) In the event that a declaration is made by a Regional Economic Integration Organisation in accordance with paragraph 1, any reference to a “Contracting State” or “State” in this Convention shall apply equally, where appropriate, to the Member States of the Organisation.

Article 31

Entry into force

- (1) This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the second instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Article 27.
- (2) Thereafter this Convention shall enter into force –

- а. за секоја држава или Регионална Организација за Економска Интеграција која дополнително ќе ја ратификува, прифати, одобри или ќе и пристапи, на првиот ден на месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од депонирањето на нејзината исправа за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;
- б. за територијална единица на која е проширена примената на Конвенцијата во согласност со член 28 став 1, на првиот ден од месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од известувањето за изјавата предвидена со тој член.

Член 32

Изјави

1. Изјавите од членовите 19, 20, 21, 22 и 26 можат да се дадат при потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување или во било кој момент после тоа и можат да се изменат или повлечат во било кој момент.
2. За изјавите, измените и повлекувањата ќе биде известен депозитарот.
3. Изјавата дадена во моментот на потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето или пристапувањето ќе произведе дејство заедно со стапувањето на сила на оваа Конвенција во односната држава.
4. Изјава која е дадена дополнително и секоја измена или повлекување на изјава ќе произведе дејство на првиот ден на месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од денот кога депозитарот го примил известувањето.
5. Изјава дадена во согласност со членовите 19, 20, 21 и 26 не се применува на спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд кои се склучени пред таа изјава да произведе правни последици.

Член 33

Откажување

1. Оваа Конвенција може да се откаже со писмено известување до депозитарот. Откажувањето може да биде ограничено на одредени територијални единици кај неединствен правен систем на кој оваа Конвенција се применува.
2. Откажувањето ќе има ефект од првиот ден на месецот кој следува по истекот на период од дванаесет месеци од денот кога депозитарот го примил известувањето. Кога во известувањето е определен подолг период за откажувањето да започне да има правно дејство, отказот стапува на сила со истекот на тој подолг период од денот кога депозитарот го примил известувањето.

Член 34

Известувања од депозитарот

Депозитарот ќе ги извести членките на Хашката конференција за меѓународно приватно право, како и други држави и Регионални Организации за Економска Интеграција, кои извршиле потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување согласно членовите 27, 29 и 30 за следното:

- а. за потпишувањата, ратификациите, прифаќањата, одобрувањата и пристапувањата од член 27, 29 и 30;

a) for each State or Regional Economic Integration Organisation subsequently ratifying, accepting, approving or acceding to it, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

b) for a territorial unit to which this Convention has been extended in accordance with Article 28, paragraph 1, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification of the declaration referred to in that Article.

Article 32

Declarations

(1) Declarations referred to in Articles 19, 20, 21, 22 and 26 may be made upon signature, ratification, acceptance, approval or accession or at any time thereafter, and may be modified or withdrawn at any time.

(2) Declarations, modifications and withdrawals shall be notified to the depositary.

(3) A declaration made at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession shall take effect simultaneously with the entry into force of this Convention for the State concerned.

(4) A declaration made at a subsequent time, and any modification or withdrawal of a declaration, shall take effect on the first day of the month following the expiration of three months after the date on which the notification is received by the depositary.

(5) A declaration under Articles 19, 20, 21 and 26 shall not apply to exclusive choice of court agreements concluded before it takes effect.

Article 33

Denunciation

(1) This Convention may be denounced by notification in writing to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units of a non-unified legal system to which this Convention applies.

(2) The denunciation shall take effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date on which the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation shall take effect upon the expiration of such longer period after the date on which the notification is received by the depositary.

Article 34

Notifications by the depositary

The depositary shall notify the Members of the Hague Conference on Private International Law, and other States and Regional Economic Integration Organisations which have signed, ratified, accepted, approved or acceded in accordance with Articles 27, 29 and 30 of the following –

a) the signatures, ratifications, acceptances, approvals and accessions referred to in Articles 27, 29 and 30;

- б. за датумот на стапување во сила на оваа Конвенција согласно член 31;
- в. за известувањата, изјавите, измените, и повлекувањето на изјавите од членовите 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 и 30;
- г. за откажувањата од член 33.

Како потврда на тоа, долупотпишаните, соодветно овластени, ја потпишаа оваа Конвенциј.

Составено во Хаг на 30 јуни 2005 година, на англиски и француски јазик, при што двата текста се еднакво автентични, во еден примерок кој ќе биде депониран во архивите на Кралството Холандија и од кој ќе биде испратена заверена копија преку дипломатски канали до секоја од државите кои се членки на Хашката конференција за Меѓународно приватно право на датумот на одржувањето на нејзината Дваесетта седница и до секоја држава која учествувала на таа седница.

- b)* the date on which this Convention enters into force in accordance with Article 31;
- c)* the notifications, declarations, modifications and withdrawals of declarations referred to in Articles 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 and 30;
- d)* the denunciations referred to in Article 33.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on 30 June 2005, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the Member States of the Hague Conference on Private International Law as of the date of its Twentieth Session and to each State which participated in that Session.

ПРЕПОРАЧАН ОБРАЗЕЦ
СОГЛАСНО КОНВЕНЦИЈАТА
ЗА ДОГОВОР ЗА ИЗБОР НА НАДЛЕЖЕН СУД
(“КОНВЕЦИЈАТА”)

(Предлог образец со кој се потврдува издавањето и содржината на судската одлука која е донесена од страна на судот на потеклото во врска со признавањето и извршувањето согласно Конвенцијата)

1. (СУД НА ПОТЕКЛО)

АДРЕСА

ТЕЛЕФОН.

ФАКС

E-MAIL
.....

2. БРОЈ НА ПРЕДМЕТ / СПИСА

3.(ТУЖИТЕЛ)

против

.....(ТУЖЕН)

4. (СУДОТ НА ПОТЕКЛО) ја донел судската одлука во погоре наведениот предмет на (ДАТУМ) во (ГРАД, ДРЖАВА).

5. Овој суд беше определен за меѓународно надлежен врз основа на спогодба за избор на исклучиво надлежен суд согласно Член 3 од Конвенцијата:

ДА ☐ НЕ ☐

НЕ МОЖЕ ДА СЕ ПОТВРДИ ☐

RECOMMENDED FORM
UNDER THE CONVENTION ON
CHOICE OF COURT AGREEMENTS
(“THE CONVENTION”)

(Sample form confirming the issuance and content of a judgment given by the court of origin for the purposes of recognition and enforcement under the Convention)

1. (THE COURT OF ORIGIN)

ADDRESS

TEL.

FAX

E-MAIL
.....

2. CASE / DOCKET NUMBER

3.(PLAINTIFF)

v.

.....(DEFENDANT)

4. (THE COURT OF ORIGIN) gave a judgment in the above-captioned matter on (DATE) in (CITY, STATE).

5. This court was designated in an exclusive choice of court agreement within the meaning of Article 3 of the Convention:

YES ☐ NO ☐

UNABLE TO CONFIRM ☐

6. Доколку одговорот е потврден, спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд беше составена или документирана на следниот начин:

7. Овој суд донесе одлука за исплата на следниот паричен надоместок *(ве молиме наведете каде што тоа е соодветно, определените категории на надомест на штета кои се вклучени)*:

8. Судот ја определи следната камата *(ве молиме наведете ја каматната стапка(и), дел(ови) на одлуката на кои се однесува каматата, датумот од кога се засметува каматата или евентуално други дополнителни информации што се однесуваат на каматата, а кои ќе му бидат од корист на замолениот суд)*:

9. Овој суд ги вклучил во судската одлука следните трошоци и издатоци кои се однесуваат на постапката *(ве молиме наведете ги износот кои се досудени, вклучително, каде тоа е применливо, трошокот(трошоците) во рамките на износот за паричен надоместок наменет да ги покрие трошоците и издатоците кои се однесуваат на постапката)*:

10. Овој суд го досудил следниот непаричен надоместок *(ве молиме опишете ја природата на таквиот надоместок)*:

11. Оваа судска одлука е извршна во државата на потекло:

ДА ☐ НЕ ☐

НЕ Е МОЖНО ДА СЕ ПОТВРДИ ☐

6. If yes, the exclusive choice of court agreement was concluded or documented in the following manner:

7. This court awarded the following payment of money *(please indicate, where applicable, any relevant categories of damages included)*:

8. This court awarded interest as follows *(please specify the rate(s) of interest, the portion(s) of the award to which interest applies, the date from which interest is computed, and any further information regarding interest that would assist the court addressed)*:

9. This court included within the judgment the following costs and expenses relating to the proceedings *(please specify the amounts of any such awards, including, where applicable, any amount(s) within a monetary award intended to cover costs and expenses relating to the proceedings)*:

10. This court awarded the following non-monetary relief *(please describe the nature of such relief)*:

11. This judgment is enforceable in the State of origin:

YES ☐ NO ☐

UNABLE TO CONFIRM ☐

12. Оваа судска одлука (или нејзин дел) моментално е предмет на дополнително преиспитување во државата на потекло:

ДА ☐ НЕ ☐

НЕ Е МОЖНО ДА СЕ ПОТВРДИ ☐

Доколку одговорот е потврден, ве моилме објаснете ја природата и статусот на таковото дополнително преиспитување:

13. Други релевантна информации:

14. Прикачени на овој образец се наоѓаат и исправите наведени во следната листа (доколку се достапни):

- ☐ целосен и заверен препис на судската одлука;
- ☐ спогодба за избор на исклучиво надлежен суд, нејзин заверен препис или друг доказ за нејзиното постоење;
- ☐ доколку била донесена судска одлука поради пропуштање на тужениот, оригинал или заверен препис на документите со кои е поведена постапката или истовидна исправа која била доставена на странката која не поднела одговор на тужбата;
- ☐ сите документи кои се потребни за да се утврди дека судската одлука има правно дејство, односно, дека е извршна во државата на потеклото;

(наведи доколку е применливо):

- ☐ во случај предвиден со член 12, потврда од судот на државата на потеклото дека судското порамнување или нејзин дел се извршни на ист начин како и судска одлука во државата на потеклото;

други исправи:

15. Ден година, 20.... во

12. This judgment (or a part thereof) is currently the subject of review in the State of origin:

YES ☐ NO ☐

UNABLE TO CONFIRM ☐

If "yes" please specify the nature and status of such review:

13. Any other relevant information:

14. Attached to this form are the documents marked in the following list *(if available)*:

- ☐ a complete and certified copy of the judgment;
- ☐ the exclusive choice of court agreement, a certified copy thereof, or other evidence of its existence;
- ☐ if the judgment was given by default, the original or a certified copy of a document establishing that the document which instituted the proceedings or an equivalent document was notified to the defaulting party;
- ☐ any documents necessary to establish that the judgment has effect or, where applicable, is enforceable in the State of origin;

(list if applicable):

- ☐ in the case referred to in Article 12 of the Convention, a certificate of a court of the State of origin that the judicial settlement or a part of it is enforceable in the same manner as a judgment in the State of origin;

other documents:

15. Dated thisday of, 20.... at

16. Потпис и/или печат на судот или судскиот службеник:

ЛИЦЕ ЗА КОНТАКТ:

ТЕЛЕФОН:

ФАКС:

E-MAIL:

16. Signature and / or stamp by the court or officer of the court:

CONTACT PERSON:

TEL.:

FAX:

E-MAIL:

ИНФОРМАЦИИ ЗА НССН 2005

Зошто се применува НССН 2005 пред ЗМПП од 2020 година ?

1. Хиерархијата на правните извори од областа на меѓународното приватно право се уредува со Уставот на Република Северна Македонија, Законот за судовите и ЗМПП 2020 на начин што предност се дава на ратификуваните меѓународни договори пред внатрешните правни акти (закони, подзаконски акти и сл.)

1.1 Уставот на Република Северна Македонија во член 118 предвидува:

„Меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон“

1.2 Законот за судовите чл.18 ст.4 предвидува:

„Кога судот смета дека примената на **законот** во конкретниот случај **е во спротивност** со одредбите на **меѓународен договор** ратификуван во согласност со Уставот **ќе ги примени одредбите од меѓународниот договор**, под услов тие да можат директно да се применат.“

1.3 Законот за меѓународно приватно право во чл.2 предвидува:

„**Одредбите на овој закон не се применуваат** на односите од членот 1 од овој закон, ако се регулирани со ратификувани меѓународни договори.“

Која е целта на НССН 2005 година ?

Целта на НССН 2005 е да ги направи спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд што е можно повеќе ефективни, со тоа што:

1. Избраниот суд во принцип мора да расправа по однос на спорот ако постапката е поведена пред него (чл.5);
2. Секој суд што не е определен како надлежен, во принцип мора да ја отфрли тужбата како недозволена (чл.6);
3. Секоја судска одлука донесена од страна на избран суд мора да биде признаена и извршена во државите договорнички на Конвенцијата, освен кога постојат основните за одбивање на признавањето и извршувањето (чл. 8 и 9)

Кое е материјалното подрачје на примена на НССН 2005 година ?

1.1 Начинот на кој е детерминирано подрачјето на примена на НССН 2005 е преку определувањето на општото подрачје на примена и набројувањето на посебни правни односи кои се исклучени од подрачјето на примена на конвенцијата поради постоење на други меѓународни инструменти, односно постоење на национални и регионални правила со кои се воспоставува исклучива надлежност по тие односи.

1.2 Согласно чл.1, НССН 2005 се применува во меѓународни случаи од областа на **трговските и граѓански работи**.

1.3 Членот 2 го стеснува подрачјето на примена на конвенцијата со тоа што **експлицитно ги исклучува од примена следните односи**: потрошувачките договори; договори за вработување како и колективни договори; статус и правна способност на физички лица; обврски за издржување; други семејно-правни односи вклучувајќи го и уредувањето на брачно-имотните односи и други права или обврски кои произлегуваат од бракот или од слични односи; тестаменти и наследување; стечај, порамнување и слични прашања; превоз на патници и стоки; загадување на морињата, ограничување на одговорноста за поморски побарувања, општи хаварии и влечење и спасување во вонредни околности; прашања за заштита на конкуренцијата; одговорност за нуклеарна штета; барања за надомест на штета за лични повреди поднесени од или во име на физички лица; барања од вондоговорна одговорност за материјална штета предизвикана од противправно дејство; стварни права на недвижности и закупи на недвижности; полноможност, ништовност или престанок на правните лица и полноможноста на одлуките на нивните органи; полноможноста на правата од интелектуална сопственост, освен на авторски права и други сродни права; повреда на правата од интелектуална сопственост, освен авторските права и другите сродни права, со исклучок ако тужбата за повреда на правото се поднесува за повреда на договор што е склучен помеѓу странките во врска со тие права или би можела да се поднесе за повреда на таков договор; полноможност на упис во јавни регистри; арбитража и со неа поврзани постапки.

Кога се смета согласно НССН 2005 дека случајот има меѓународен елемент?

1. **Во однос на определувањето на меѓународната надлежност**, ќе се сметаат дека во дадениот случај постои меѓународен (странски) елемент, освен во ситуација кога: странките имаат престојувалиште во истата држава договорничка и доколку односите помеѓу странките и сите други елементи релевантни за спорот се поврзани само со таа држава, независно од местото на избраниот суд. (чл.1 ст.2)

1.1. За потребите на оваа Конвенција субјект или лице, освен физичко лице ќе се смета дека има престојувалиште во државата:

а. во која го има своето регистрирано седиште;

б. согласно чие право било запишано или основано;

в. каде се наоѓа неговата главна управа; или

г. во која се наоѓа неговото главно место на деловна активност. (чл.4 ст.2)

2. **Во однос на признавањето и извршувањето**, случајот ќе се смета за меѓународен кога се бара признавање или извршување на странска судска одлука.

Што претставуваат „Спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд“ ?

1. **„Спогодба за избор на исклучиво надлежен суд“** значи спогодба која е склучена помеѓу две или повеќе странки, која ги исполнува формалните претпоставки на НССН 2005 и која за потребата за решавање на спорови кои настанале или би можеле да настанат во врска со одреден правни односи, ги определува за надлежни судовите на едната држава договорничка или еден или повеќе определени судови на една држава договорничка, при што се исклучува надлежноста на сите останати судови. (чл.3)

1.1 Во теоријата и праксата се прави **разлика** помеѓу исклучиво избрана меѓународна судска надлежност и елективна избрана меѓународна судска надлежност.

- Со **исклучиво избраната меѓународна судска надлежност** се даваат исклучиви карактеристики на избраната надлежност, односно единствено судовите на избраната држава се надлежни да постапуваат по тие односи (освен ако странките изречно не определат поинаку).

- Со **елективна избраната меѓународна судска надлежност** се прифаќа можноста да постапува и суд на некоја друга држава која не е избрана согласно спогодбата, доколку на тоа не се противи тужениот, односно да се предвидат надлежности на судови на различни држави при што тужителот може да избере во која држава ќе ја поднесе тужбата.

1.2 **Формалните претпоставки** на спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд се:

- спогодбата да е склучена или документирана во **писмена форма**; или

- спогодбата да е склучена или документирана со **било кое друго средство на комуникација** кое ги прави информациите достапни за подоцнежна употреба. (чл.3)

1.3 **Самата спогодба го задржува исклучивото својство**, односно единствено пророгираниот суд ја задржува надлежноста при што се исклучува надлежноста на сите останати судови, **освен во ситуации кога странките изречно не определат поинаку**.

1.4 Спогодба за избор на исклучиво надлежен суд, која претставува составен дел од некој договор, се смета за **спогодба која е независна од останатите одредби на договорот**. Полноважноста на спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд не може да се побива само врз основа на тврдење дека договорот е неполноважен.

1.5 Спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд може да се однесуваат на спорови кои настанале или кои може да настанат во иднина.

1.6 Спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд може да определат точно определен суд во држава договорничка (Основен граѓански суд Скопје) или општо да определат на судови на држава договорничка (Франсуските судови).

Што претставуваат „Спогодби за избор на неисклучиво надлежен суд“ ?

Дејството на оваа Конвенција може да се прошири и на спогодбите за избор на неисклучиво надлежен суд. Државите договорнички можат да изјават дека нивните судови ќе ги признаваат и извршуваат судските одлуки на судовите на другите држави договорнички кои се определени со спогодбата за избор на неисклучиво надлежен суд која е склучена помеѓу две или повеќе странки, а кој ги исполнува формалните претпоставки од членот 3 точка в. и кои за потребите за решавање на спорите кои настанале или кои би можеле да настанат во врска со одреден правен однос, определуваат надлежност на суд или судови на една или повеќе држави договорнички (спогодба за избор на неисклучиво надлежен суд) (чл. 22 ст.1). Овие спогодби претставуваат елективна избраната меѓународна судска надлежност. Доколку признавањето или извршувањето на судската одлука донесена во држава договорничка која дала таква изјава, се бара во друга држава договорничка која исто така дала таква изјава, судската одлука се признава и извршува врз основа на оваа Конвенција доколку:

- а. судот на потеклото бил определен во спогодбата за избор на неисклучиво надлежен суд;
- б. не постои ниту судска одлука која ја донел некој друг суд пред кој би можела да се поведе постапка во согласност со спогодбата за избор на неисклучиво надлежен суд, ниту е во тек постапка помеѓу истите странки пред некој друг суд за истата правна работа; и
- в. судот на потекло бил првиот суд пред кого била поведена постапката (чл. 22 ст.2).

Кои судски одлуки се признаваат и извршуваат согласно НССН 2005?

1. **„Судска одлука“** значи секоја мериторна одлука на судот, без оглед на тоа како се нарекува, вклучувајќи пресуда и решение, како и одлука за трошоци (вклучувајќи и трошоци на судските службеници) под услов таа одлука за трошоците да се однесува на мериторната одлука која може да се признае или изврши врз основа на оваа Конвенција (чл.4).

2. Привремена заштитна мерка не се смета за судска одлука (чл.4) и оваа Конвенција не се применува на привремени заштитни мерки. Меѓутоа, со оваа Конвенција ниту се пропишува ниту исклучува можноста судот на држава договорничка да определи, одбие или укине привремените заштитни мерки и не влијае на тоа дали странката може да поднесе барање за донесување на мерки или дали судот може да определи, одбие или укине такви мерки. (чл. 7).

3. Судските порамнувања (*transactions judiciaries*) кои ги одобрил судот на државата договорничка определени со спогодбите за избор на исклучиво надлежен суд или кои се склучени во постапка пред тој суд и кои се извршни на ист начин како и судска одлука во државата на потекло, ќе се извршат врз основа на оваа Конвенција на ист начин како и судската одлука (чл.12)

Modus operandi на HCCN 2005

Функционирањето на механизмот на примена на HCCN 2005 е основан на неколку претпоставки:

1. Дали предметот се однесува на граѓански и трговски работи со странски елемент (меѓународен) (чл.1), односно не потпаѓа под некои од исклучоците предвидени од членот 2 на HCCN 2005;

ако одговорот е ПОТВРДЕН

2. Дали странките, во писмена форма или преку некое друго средство на комуникација кое овозможува информациите да бидат достапни за подоцнежна употреба, склучиле спогодба за избор на исклучиво надлежен суд, со која пророгирале исклучива меѓународна судска надлежност на некој суд/судови на држава договорничка (чл.3);

ако одговорот е ПОТВРДЕН

3. Дали спогодбата е ништовна согласно правото на државата на судот;

ако одговорот е ПОТВРДЕН – Судот пророгиран со ништовна спогодба за избор на исклучиво надлежен суд нема да заснова надлежност;

ако одговорот НЕ Е ПОТВРДЕН- Судот или судовите на државата договорничка, определени во спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, се надлежни за одлучување во спорот на кој се однесува спогодбата и тој суд не смее да ја одбие надлежноста со образложение дека за спорот би требало да одлучува суд на некоја друга држава (чл.5)

4. Дали постојат некои од следните пречки гледани од страна на судот на државата договорничка што не е избран за надлежен суд:

1. спогодбата е ништовна согласно правото на државата на избраниот суд;
2. според правото на државата на судот пред кој е поведена постапката некоја од странките не била способна да состави спогодба;
3. примената на спогодбата би претставувала очигледна неправда или би била во спротивност со јавниот поредок на државата на судот пред кого е поведена постапката;
4. поради вонредни причини, на кои странките не можат да влијаат, не може да се очекува дека спогодбата може да биде исполнета; или
5. избраниот суд одлучил дека нема да расправа за предметот.

ако одговорот е ПОТВРДЕН: Судот на државата договорничка што не е избран за надлежен суд **не е должен** да ја запре постапката на која се однесува спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, или да ја отфрли тужбата како недозволена;

ако одговорот НЕ Е ПОТВРДЕН: Судот на државата договорничка што не е избран за надлежен суд **должен е** да ја запре постапката на која се однесува спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, или да ја отфрли тужбата како недозволена

5. Дали правосилната и извршна судската одлука (или судско порамнување) ја донел суд на држава договорничка кој бил определен за надлежен согласно спогодба за избор на исклучиво надлежен суд:

ако одговорот е ПОТВРДЕН

5.1 Не е дозволено преиспитување на меритумот на судската одлука која ја донел судот на потеклото. Замолениот суд обврзан е со утврдените факти врз основа на кои судот на потеклото ја засновал својата надлежност, освен во случај кога судската одлука е донесена поради изостанок на тужениот (чл.8).

5.2 Признавање или извршување **може да се одбие само врз следните услови**(претпоставки) за признавање и извршување:

а. доколку спогодбата била ништовна и неважечка согласно на правото на државата на избраниот суд освен ако избраниот суд утврдил дека договорот е полноважен;

б. доколку согласно правото на замолената држава, странката не била способна да ја склучи спогодбата;

в. доколку исправата со која е поведена постапката или истовидна исправа, која ги содржи битните елементи на барањето,

i) не била навремено доставена на тужениот на начин со кој ќе му се овозможи да ја подготви својата одбрана, освен ако тужениот се впуштил во спорот и ја изнел својата одбрана без да истакне приговор поради недостатоците во врска со доставата, под услов правото на државата на потекло да дозволува да се истакне приговор поради недостатоци поврзани со доставата;

ii) била доставена до тужениот во замолената држава на начин што е неспоив со темелните начела на замолената држава во однос на доставувањето на писмена;

г. доколку одлуката била донесена по пат на измама во врска со прашања поврзани со постапката;

д. доколку признавањето или извршувањето би било очигледно спротивно на јавниот поредок на замолената држава, вклучувајќи и ситуации во кои постапката во која одлуката била донесена била неспоива со темелните начела за правична постапката во таа држава;

ѓ. доколку судската одлука е неспоива со судска одлука која е донесена во замолената држава во спор помеѓу истите странки; или

е. доколку судската одлука е неспоива со порано донесена судска одлука во друга држава помеѓу истите странки во врска со исто барање под услов порано донесената одлука да ги исполнува условите потребни за нејзино признавање во замолената држава. (Чл.9)

5.3 Признавањето или извршувањето на судската одлука **може да се одбие** ако со судската одлука се доделува **надомест на штета која има за цел давање на пример или казнен надоместок**, со што на странката не и се надоместува вистинската загуба или претрпената штета (чл.11).

Кои исправи (документи) странката треба да ги поднесе со предлогот за признавање и извршување на судската одлука (суското порамнување) до замоленит суд и на кој јазик?

1. Странката која поднесува предлог за признавање или извршување, должна е да ги поднесе следните исправи(документи):

- а. целосен и заверен препис на судската одлука;
- б. спогодбата за избор на исклучиво надлежен суд, нејзин заверен препис или друг доказ за нејзиното постоење;
- в. доколку била донесена судска одлука поради пропуштање на тужениот, оригинал или заверен препис на исправата со која е поведена постапката или истовиден исправа која била доставена на странката која не поднела одговор на тужбата;
- г. сите исправи кои се потребни за да се утврди дека судската одлука има правно дејство, односно, дека е извршна во државата на потеклото;
- д. во случај предвиден со член 12, потврда од судот на државата на потеклото дека судското порамнување или нејзин дел се извршни на ист начин како и судска одлука во државата на потеклото.

2. Доколку исправите од овој член не се составени на службениот јазик на замолената држава, со нив **се приложува заверен превод на службениот јазик**, освен ако, согласно правото на замолената држава, е определено поинаку.

Постапка за признавање и извршување на странската судска одлука согласно НССН 2005

Замоленит суд должен е да **постапува итно**, односно да ја примени најитната постапка за признавање и извршување на странски судски одлуки согласно внатрешното право. Постапката за признавање, потврдата за извршност или регистрацијата за извршување, како и извршувањето на судската одлука **се уредува со правото на замолената држава**, освен доколку со оваа Конвенција не е поинаку определено.

Во кои држави се применува НССН 2005 ?

	Држава	Потпишана	На сила
1.	Австрија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
2.	Белгија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
3.	Бугарија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
4.	Кина	12.11.2017	

5.	Хрватска		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
6.	Кипар		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
7.	Чешка		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
8.	Данска		Пристапување (01.09.2018)
9.	Естонија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
10.	ЕУ	01.04.2009	Одобрување (01.10.2015)
11.	Финска		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
12.	Франција		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
13.	Германија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
14.	Грција		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
15.	Унгарија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
16.	Ирска		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
17.	Израел	03.03.2021	
18.	Италија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
19.	Латвија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
20.	Литванија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
21.	Луксембург		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
22.	Малта		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
23.	Мексико		Пристапување (01.10.2015)
24.	Црна Гора	05.10.2017	Ратификација (18.04.2018)
25.	Холандија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
26.	Полска		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
27.	Португалија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
28.	Република Северна Македонија	09.12.2019	
29.	Романија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
30.	Сингапур	25.03.2015	Ратификација (01.10.2016)

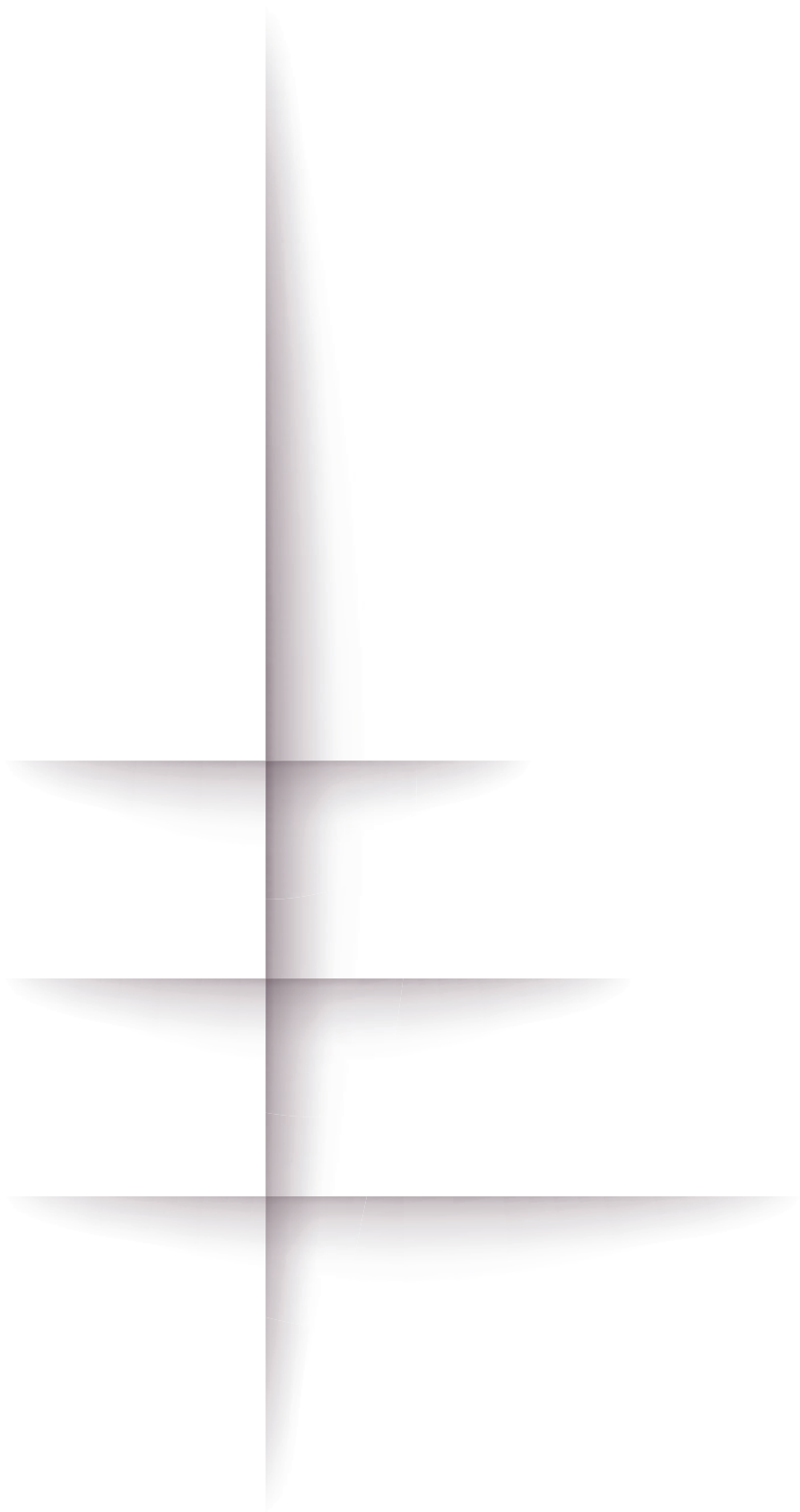
31.	Словачка		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
32.	Словенија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
33.	Шпанија		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
34.	Шведска		Одобрување од РОЕИ (01.10.2015)
35.	Украина	21.03.2016	
36.	В. Британија		Пристапување (01.10.2015)
37.	САД	19.01.2009	

Дополнителни информации

Следните линкови овозможуваат дополнителни информации во врска со НССН 2005:

- [Специјализирана страна на НССН 2005](#)
- [Извештај за објаснување на функционирањето на НССН 2005 подготвен од проф. Тревор Хартли и проф. Масато Догаучи](#)

* Состојбата во ЕУ е специфична, бидејќи подрачјето на примена на оваа конвенција и односите кои произлегуваат од неа се во надлежност на самата ЕУ. Оттука, државите членки не можат самите да ја потпишат, ратификуваат, пристапат или одобрат оваа конвенција, туку се нејзини членки врз основа на заклучок на Европската заедница односно ЕУ (освен Данска која поради нејзината специфична природа во ЕУ самостојно пристапила на Конвенцијата).

КОНВЕНЦИЈА ЗА МЕЃУНАРОДНА НАПЛАТА НА ДЕТСКА ИЗДРШКА И ДРУГИ ФОРМИ НА СЕМЕЈНА ИЗДРШКА

(Склучена на 23. Ноември 2007 година)

Државите потписнички на оваа Конвенција,

Со желба да се унапреди соработката помеѓу државите во наплатата на детска издршка и други форми на семејна издршка,

Свесни од потребата на постапки кои ќе дадат резултат и кои се пристапни, брзи, ефикасни, исплатливи, одговорни и правични,

Сакајќи да се надоврзат на најдобрите карактеристики на постојните Хашки конвенции и други меѓународни инструменти, особено Конвенцијата на Обединетите нации за меѓународна наплата на издршка од 20 Јуни 1956,

Настојувајќи да се искористат предностите на напредокот во технологиите и да се создаде флексибилен систем кој ќе може да продолжи да еволуира како што се менуваат потребите и како што идниот напредок во технологијата ќе создава нови можности,

Потсетувајќи дека, согласно членовите 3 и 27 од Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето од 20 Ноември 1989 година,

- во однос на сите мерки кои се однесуваат на децата, најдобриот интерес на детето ќе има централно место,
- секое дете има право на животен стандард кој одговара на неговиот физички, ментален, духовен, морален и социјален развој,
- родителот/родителите или други одговорни лица за детето имаат основна одговорност, да обезбедат, во рамките на нивните способности и финансиски можности, услови за живот неопходни за развој на детето, и
- Државите договорнички, ќе ги преземат сите соодветни мерки, вклучително и склучување на меѓународни договори, да обезбедат наплата на издршка за детето од страна на родителот/родителите или други одговорни лица, особено кога тие лица живеат во различна држава од онаа на детето,

Одлучија со таа цел да ја склучат оваа Конвенција и се согласија на следните одредби:

ГЛАВА I ПРЕДМЕТ, ПОДРАЧЈЕ НА ПРИМЕНА И ДЕФИНИЦИИ

Член 1

Предмет

Предмет на оваа Конвенција е да обезбеди ефикасна меѓународна наплата на детска издршка и други форми на семејна издршка, особено со:

- а) воспоставување на сеопфатен систем на соработка помеѓу соодветните тела на државите договорнички;

CONVENTION ON THE INTERNATIONAL RECOVERY OF CHILD SUPPORT AND OTHER FORMS OF FAMILY MAINTENANCE

(Concluded 23 November 2007)

The States signatory to the present Convention,

Desiring to improve co-operation among States for the international recovery of child support and other forms of family maintenance,

Aware of the need for procedures which produce results and are accessible, prompt, efficient, costeffective, responsive and fair,

Wishing to build upon the best features of existing Hague Conventions and other international instruments, in particular the United Nations Convention on the Recovery Abroad of Maintenance of 20 June 1956,

Seeking to take advantage of advances in technologies and to create a flexible system which can continue to evolve as needs change and further advances in technology create new opportunities,

Recalling that, in accordance with Articles 3 and 27 of the United Nations Convention on the Rights of the Child of 20 November 1989,

- in all actions concerning children the best interests of the child shall be a primary consideration,
- every child has a right to a standard of living adequate for the child's physical, mental, spiritual, moral and social development,
- the parent(s) or others responsible for the child have the primary responsibility to secure, within their abilities and financial capacities, the conditions of living necessary for the child's development, and
- States Parties should take all appropriate measures, including the conclusion of international agreements, to secure the recovery of maintenance for the child from the parent(s) or other responsible persons, in particular where such persons live in a State different from that of the child,

Have resolved to conclude this Convention and have agreed upon the following provisions –

CHAPTER I – OBJECT, SCOPE AND DEFINITIONS

Article 1

Object

The object of the present Convention is to ensure the effective international recovery of child support and other forms of family maintenance, in particular by –

- a) establishing a comprehensive system of co-operation between the authorities of the Contracting States;

- б) овозможување на поднесување на барања за донесување на одлуки за издржување;
- в) овозможување на признавање и извршување на одлуки за издржување; и
- г) остварување на ефикасни мерки за брзо извршување на одлуки за издржување.

Член 2

Подрачје на примена

(1) Оваа Конвенција ќе се применува:

- а) на обврски за издржување кои произлегуваат од односот на родител-дете во врска со лица помлади од 21 година;
- б) на признавање и извршување или на извршување на одлуки за издржување помеѓу брачни партнери кога барањето е поднесен заедно со побарување во врска со точка а); и
- в) со исклучок на Главите II и III, на брачна издршка.

(2) Секоја држава договорничка може во согласност со членот 62, да стави резерва на правото на ограничување на Конвенцијата согласно ставот 1 точка а), на лицата кои не наполниле 18 години. Држава договорничка која ќе ја стави оваа резерва нема да има право да побара примена на Конвенцијата на лица на возраст кои се исклучени со резервата.

(3) Секоја држава договорничка може во согласност со членот 63, да изјави дека ја проширува примената на целата Конвенција или еден нејзин дел на сите односи кои произлегуваат од семејни односи, родителство, брак или сватовство, а особено вклучувајќи ги обврските кои се однесуваат на ранливи лица. Секоја таква изјава, ќе произведе обврски помеѓу две држави договорнички само доколку нивните изјави ги опфаќаат истите обврски на издржување и истите делови од Конвенцијата.

(4) Одредбите од оваа Конвенција ќе се применуваат на деца независно од брачниот статус на родителите.

Член 3

Дефиниции

За потребите на оваа Конвенција:

- а) „доверител“ означува лице спрема кое сè должи исплата на издршка или тврди дека издршката му се должи;
- б) „должник“ означува лице кое ја должи исплатата на издршка или за кое се тврди дека должи издршка;
- в) „правна помош“ означува помош која е неопходна за да може на подносителите да им се овозможи запознавање и остварување на нивните права и да се овозможи целосно и ефективно постапување по барањата во замолената држава. Начините на давање на помош може да вклучуваат како неопходно давање на правен совет, помош во

- b) making available applications for the establishment of maintenance decisions;
- c) providing for the recognition and enforcement of maintenance decisions; and
- d) requiring effective measures for the prompt enforcement of maintenance decisions.

Article 2

Scope

(1) This Convention shall apply –

- a) to maintenance obligations arising from a parent-child relationship towards a person under the age of 21 years;
- b) to recognition and enforcement or enforcement of a decision for spousal support when the application is made with a claim within the scope of sub-paragraph a); and
- c) with the exception of Chapters II and III, to spousal support.

(2) Any Contracting State may reserve, in accordance with Article 62, the right to limit the application of the Convention under sub-paragraph 1 a), to persons who have not attained the age of 18 years. A Contracting State which makes this reservation shall not be entitled to claim the application of the Convention to persons of the age excluded by its reservation.

(3) Any Contracting State may declare in accordance with Article 63 that it will extend the application of the whole or any part of the Convention to any maintenance obligation arising from a family relationship, parentage, marriage or affinity, including in particular obligations in respect of vulnerable persons. Any such declaration shall give rise to obligations between two Contracting States only in so far as their declarations cover the same maintenance obligations and parts of the Convention.

(4) The provisions of this Convention shall apply to children regardless of the marital status of the parents.

Article 3

Definitions

For the purposes of this Convention –

- a) “creditor” means an individual to whom maintenance is owed or is alleged to be owed;
- b) “debtor” means an individual who owes or who is alleged to owe maintenance;
- c) “legal assistance” means the assistance necessary to enable applicants to know and assert their rights and to ensure that applications are fully and effectively dealt with in the requested State. The means of providing such assistance may include as necessary legal advice, assistance in

поднесување на случај пред надлежен орган, правно застапување и ослободување од трошоци за постапката;

г) „писмен договор“ означува договор забележан во било која форма чија содржина е достапна за подоцнежна употреба;

д) „договор за издржување“ означува писмен договор кој се однесува на плаќање на издршка кој:

i) бил формално составен или регистриран како автентичен инструмент од страна на надлежен орган; или

ii) бил потврден од страна, или склучен, регистриран или поднесен од надлежен орган, и може да биде предмет на ревизија и измена од страна на надлежен орган;

ѓ) „ранливо лице“ означува лице кое, поради оштетување или недостаток на лични способност, не е во можност самото да се издржува.

ГЛАВА II

АДМИНИСТРАТИВНА СОРАБОТКА

Член 4

Назначување на Централни органи

(1) Државата договорничка ќе назначи Централен орган што ќе ги исполнува обврските кои произлегуваат од оваа Конвенција во врска со овие органи.

(2) Федералните држави, државите со повеќе од еден правен систем или држави кои имаат автономни територијални единици, ќе можат да назначат повеќе од еден Централен орган и ќе може да го одредат територијалниот и персоналниот обем на нивните функции. Кога државата ќе одреди повеќе од еден Централен орган, ќе го определи Централниот орган до кого секоја преписка може да биде испратена за препраќање до соодветниот Централен орган во рамките на државата.

(3) Определувањето на Централниот орган или Централните органи, податоците за контакт, и кога тоа е потребно, обемот на нивните функции согласно ставот 2, ќе бидат испратени од страна на државата договорничка до Постојаното Биро на Хашката Конференција за меѓународно приватно право во моментот кога инструментот за ратификација или пристапување е депониран или кога декларацијата е поднесена согласно членот 61. Државата договорничка итно ќе го извести Постојаното Биро за било какви промени.

Член 5

Општи функции на Централните Органи

Централните Органи ќе:

а) соработуваат меѓусебно и ќе ја промовираат соработката помеѓу надлежните органи во нивните држави заради постигање на целите на Конвенцијата;

б) бараат колку што се во можност, решенија на потешкотиите кои произлегуваат со примената на Конвенцијата.

- bringing a case before an authority, legal representation and exemption from costs of proceedings;
- d) “agreement in writing” means an agreement recorded in any medium, the information contained in which is accessible so as to be usable for subsequent reference;
- e) “maintenance arrangement” means an agreement in writing relating to the payment of maintenance which –
- i) has been formally drawn up or registered as an authentic instrument by a competent authority; or
 - ii) has been authenticated by, or concluded, registered or filed with a competent authority, and may be the subject of review and modification by a competent authority;
- f) “vulnerable person” means a person who, by reason of an impairment or insufficiency of his or her personal faculties, is not able to support him or herself.

CHAPTER II – ADMINISTRATIVE CO-OPERATION

Article 4

Designation of Central Authorities

- (1) A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties that are imposed by the Convention on such an authority.
- (2) Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and shall specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.
- (3) The designation of the Central Authority or Central Authorities, their contact details, and where appropriate the extent of their functions as specified in paragraph 2, shall be communicated by a Contracting State to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law at the time when the instrument of ratification or accession is deposited or when a declaration is submitted in accordance with Article 61. Contracting States shall promptly inform the Permanent Bureau of any changes.

Article 5

General functions of Central Authorities

Central Authorities shall –

- a) co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their States to achieve the purposes of the Convention;
- b) seek as far as possible solutions to difficulties which arise in the application of the Convention.

Член 6

Посебни функции на Централните органи

(1) Централните органи ќе овозможуваат поддршка во однос на барањата предвидени со Глава III. Особени тие ќе ги:

- а) испраќаат и примаат тие барања;
- б) поведуваат постапките или ќе го олеснуваат поведувањето на постапките во однос на тие барања.

(2) Во однос на барањата тие ќе ги преземаат сите соодветни мерки:

- а) доколку околностите го бараат тоа, ќе овозможуваат или олеснуваат давањето на правна помош;
- б) ќе помагаат во пронаоѓањето на должникот или доверителот;
- в) ќе помагаат во добивањето на релевантни информации во врска со приходот, и доколку е потребно, други финансиски околности на должникот или доверителот, вклучително и местото каде се наоѓаат средствата;
- г) ќе ги поттикнува мирните начини на решавање со цел да се постигне доброволно плаќање на издршка, кога тоа е соодветно со користење на медијација, миреење или слични постапки;
- д) ќе ги олеснуваат извршувањата на одлуките за издржување кои се во тек, вклучително и можните неисплатени побарувања;
- ѓ) ќе го олеснува собирањето и брзиот пренос на плаќањата на издршка;
- е) ќе го олеснува прибавувањето на исправи и други докази;
- ж) ќе овозможува помош при утврдување на родителството кога тоа е потребно поради остварувањето на издршката;
- з) ќе поведува или ќе го олеснува поведувањето на постапки со цел да се одредат било кои привремени мерки кои се територијални по природа и кои имаат за цел да го обезбедат исходот на тековните барања за издржување;
- с) ќе ја олеснат доставата на исправите.

(3) Функциите на Централните органи согласно овој член можат, до мера која е дозволена согласно правото на таа држава, да бидат спроведувани од страна на јавни тела, или други органи кои се предмет на контрола на надлежните органи на таа држава. Определувањето на тие јавни тела или други органи, како и нивните податоци за контакт и опсегот на нивните задачи, ќе биде доставен од страна на државата договорничка до Постојаното Биро на Хашката Конференција за меѓународно приватно право. Државите договорнички итно ќе го известат Постојаното Биро за било кои промени.

(4) Одредбите во овој член или во членот 7 нема да се толкуваат како наметнување на обврски на Централните органи за спроведување на овластувања кои можат да бидат спроведени само од страна на судски органи согласно правото на замолената држава.

Член 7

Барања за посебни мерки

(1) Централните органи можат да поднесат барање, со образложени причини, до друг Централен орган да преземе соодветни посебни мерки врз основа на одредбите од членот

Article 6

Specific functions of Central Authorities

(1) Central Authorities shall provide assistance in relation to applications under Chapter III. In particular they shall –

- a) transmit and receive such applications;
- b) initiate or facilitate the institution of proceedings in respect of such applications.

(2) In relation to such applications they shall take all appropriate measures –

- a) where the circumstances require, to provide or facilitate the provision of legal assistance;
- b) to help locate the debtor or the creditor;
- c) to help obtain relevant information concerning the income and, if necessary, other financial circumstances of the debtor or creditor, including the location of assets;
- d) to encourage amicable solutions with a view to obtaining voluntary payment of maintenance, where suitable by use of mediation, conciliation or similar processes;
- e) to facilitate the ongoing enforcement of maintenance decisions, including any arrears;
- f) to facilitate the collection and expeditious transfer of maintenance payments;
- g) to facilitate the obtaining of documentary or other evidence;
- h) to provide assistance in establishing parentage where necessary for the recovery of maintenance;
- i) to initiate or facilitate the institution of proceedings to obtain any necessary provisional measures that are territorial in nature and the purpose of which is to secure the outcome of a pending maintenance application;
- j) to facilitate service of documents.

(3) The functions of the Central Authority under this Article may, to the extent permitted under the law of its State, be performed by public bodies, or other bodies subject to the supervision of the competent authorities of that State. The designation of any such public bodies or other bodies, as well as their contact details and the extent of their functions, shall be communicated by a Contracting State to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law. Contracting States shall promptly inform the Permanent Bureau of any changes.

(4) Nothing in this Article or Article 7 shall be interpreted as imposing an obligation on a Central Authority to exercise powers that can be exercised only by judicial authorities under the law of the requested State.

Article 7

Requests for specific measures

(1) A Central Authority may make a request, supported by reasons, to another Central Authority to take appropriate specific measures under Article

6 став (2) точка б), в), е), ж), з), и с) кога не е поднесено барање согласно одредбите од членот 10. Замоленiot Централен орган ќе ги преземе мерките што се соодветни за да му се помогне со поднесувањето на барањето согласно членот 10 на потенцијалниот подносител на барањето или да се утврди дали такво барање треба да се поднесе.

(2) Централниот орган може да презема посебни мерки на барање на друг Централен орган во однос на случај со странски елемент во врска со наплата на издршка, а кој се води во државата молител.

Член 8

Трошоци на Централниот орган

(1) Секој Централен орган ќе ги сноси сопствените трошоци во однос на примената на оваа Конвенција.

(2) Централните органи во врска со нивните услуги нема да предвидат наплата на трошоци поврзани со примена на одредбите на оваа Конвенција, освен вонредните трошоци кои произлегуваат од барањето за посебни мерки согласно членот 7.

(3) Замоленiot Централен орган не може да бара да му бидат намирени трошоците за давање на услуги наведени во ставот 2 без претходна согласност на подносителот на барањето за висината на трошоците за давање на тие услуги.

ГЛАВА III

ПОДНЕСУВАЊЕ НА БАРАЊА ПРЕКУ ЦЕНТРАЛНИТЕ ОРГАНИ

Член 9

Поднесување на барање преку централните органи

Барањето согласно оваа глава, ќе биде поднесено преку Централниот орган на државата договорничка каде подносителот на барањето има престојувалиште до Централниот орган на замолената држава. За потребите на оваа одредба, престојувалиштето го исклучува обичното присуство на територија.

Член 10

Видови на барања

(1) Следните видови на барања ќе му бидат достапни на доверителот во државата молител со кои се бара плаќање на издршка согласно оваа Конвенција:

- а) барање за признавање или признавање и извршување на одлука;
- б) барање за извршување на одлука донесена или признаена во замолената држава;
- в) донесување на одлука во замолената држава кога таква одлука не е донесена, вклучително кога тоа е потребно и утврдување на потеклото;
- г) барање за донесување на одлука во замолената држава во која не е можно признавање и извршување на одлука, или истото е одбиено, поради недостатоци на

6(2) b), c), g), h), i) and j) when no application under Article 10 is pending. The requested Central Authority shall take such measures as are appropriate if satisfied that they are necessary to assist a potential applicant in making an application under Article 10 or in determining whether such an application should be initiated.

(2) A Central Authority may also take specific measures on the request of another Central Authority in relation to a case having an international element concerning the recovery of maintenance pending in the requesting State.

Article 8

Central Authority costs

(1) Each Central Authority shall bear its own costs in applying this Convention.

(2) Central Authorities may not impose any charge on an applicant for the provision of their services under the Convention save for exceptional costs arising from a request for a specific measure under Article 7.

(3) The requested Central Authority may not recover the costs of the services referred to in paragraph 2 without the prior consent of the applicant to the provision of those services at such cost.

CHAPTER III – APPLICATIONS THROUGH CENTRAL AUTHORITIES

Article 9

Application through Central Authorities

An application under this Chapter shall be made through the Central Authority of the Contracting State in which the applicant resides to the Central Authority of the requested State. For the purpose of this provision, residence excludes mere presence.

Article 10

Available applications

(1) The following categories of application shall be available to a creditor in a requesting State seeking to recover maintenance under this Convention –

- a) recognition or recognition and enforcement of a decision;
- b) enforcement of a decision made or recognised in the requested State;
- c) establishment of a decision in the requested State where there is no existing decision, including where necessary the establishment of parentage;
- d) establishment of a decision in the requested State where recognition and enforcement of a decision is not possible, or is refused, because of the lack of

основите за признавање и извршување согласно членот 20, или врз основа на причините предвидени во членот 22 точка б) или д);

д) барање за измена на одлука донесена во замолената држава;

ѓ) барање за измена на одлука донесена во држава различна од замолената држава;

(2) Следните видови на барања ќе му бидат достапни на должникот во државата молител против кого има постоечка одлука за наплата на издршка:

а) барање за признавање на одлука, или истовидна постапка за запирање или ограничување на извршувањето на претходна одлука во замолената држава;

б) барање за измена на одлука донесена во замолената држава;

в) барање за измена на одлука донесена во држава различна од замолената.

(3) Освен доколку поинаку не е предвидено во оваа Конвенција, барањата предвидени во ставот 1 и 2 ќе бидат уредени согласно правото на замолената држава, а на барањата предвидени во ставот 1 точка в) до ѓ) и ставот 2 точка б) и в) ќе се применуваат правилата за определување на меѓународна надлежност кои се применуваат во замолената држава.

Член 11

Содржина на барањето

(1) Сите барања согласно членот 10 најмалку ќе содржат:

а) изјава за природата на барањето или барањата;

б) името и податоците на контактот, вклучително адресата и датумот на раѓање на подносителот на барањето;

в) името и доколку е позната, адресата и датумот на раѓање на лицето против кое е поднесено барањето;

г) името и датумот на раѓање на било кое лице за кое се бара издршка;

д) основите на кои се темели барањето;

ѓ) ако барањето го поднесува доверителот, податоци кои се однесуваат на местото каде треба да биде извршено плаќањето на издршката или да биде пренесено во електронски облик;

е) сите податоци или исправи определени од замолената држава согласно изјавата предвидена во членот 63, освен во барањата согласно членот 10 став(1) точка а) и став (2) точка а);

ж) име или податоци за контактот на лицето или единицата на централниот орган на државата молител одговорни за обработка на барањето.

(2) Доколку е потребно и во мера во која е познато, барањето освен наведеното, особено ќе содржи:

а) финансиската состојба на доверителот;

б) финансиската состојба на должникот, вклучително и името и адресата на работодавецот на должникот и природата и местото на наоѓање на имотот на должникот;

в) секоја друг податок кој може да помогне да се пронајде лицето против кое е поднесено барањето.

(3) Барањето ќе биде проследено со секој неопходен податок или исправа вклучително и исправи кои се однесуваат за овластување на барателот на бесплатна правна помош. Во

a basis for recognition and enforcement under Article 20, or on the grounds specified in Article 22 b) or e);

e) modification of a decision made in the requested State;

f) modification of a decision made in a State other than the requested State.

(2) The following categories of application shall be available to a debtor in a requesting State against whom there is an existing maintenance decision –

a) recognition of a decision, or an equivalent procedure leading to the suspension, or limiting the enforcement, of a previous decision in the requested State;

b) modification of a decision made in the requested State;

c) modification of a decision made in a State other than the requested State.

(3) Save as otherwise provided in this Convention, the applications in paragraphs 1 and 2 shall be determined under the law of the requested State, and applications in paragraphs 1 c) to f) and 2 b) and c) shall be subject to the jurisdictional rules applicable in the requested State.

Article 11

Application contents

(1) All applications under Article 10 shall as a minimum include –

a) a statement of the nature of the application or applications;

b) the name and contact details, including the address and date of birth of the applicant;

c) the name and, if known, address and date of birth of the respondent;

d) the name and date of birth of any person for whom maintenance is sought;

e) the grounds upon which the application is based;

f) in an application by a creditor, information concerning where the maintenance payment should be sent or electronically transmitted;

g) save in an application under Article 10(1) a) and (2) a), any information or document specified by declaration in accordance with Article 63 by the requested State;

h) the name and contact details of the person or unit from the Central Authority of the requesting State responsible for processing the application.

(2) As appropriate, and to the extent known, the application shall in addition in particular include –

a) the financial circumstances of the creditor;

b) the financial circumstances of the debtor, including the name and address of the employer of the debtor and the nature and location of the assets of the debtor;

c) any other information that may assist with the location of the respondent.

(3) The application shall be accompanied by any necessary supporting information or documentation including documentation concerning the entitlement of the applicant to free legal assistance. In

случај на поднесување на барање во согласност со одредбите на членот 10 став(1)(а) и (2) точка а), со барањето ќе бидат проследени само исправите предвидени во членот 25.

(4) Барањето согласно членот 10 може да биде поднесено во форма која е препорачана и објавена од страна на Хашката конференција за меѓународно приватно право.

Член 12

Испраќање, прием и обработка на барањата преку Централните органи

(1) Централниот орган на државата молител ќе му помагаат на подносителот на барањето за да се обезбеди дека барањето ќе ги содржи сите достапни податоци и исправи кои, по негово сознание се потребни за разгледување на барањето.

(2) Централните органи на државата молител, кога ќе утврдат дека барањето ги задоволува условите на Конвенцијата, ќе го испратат барањето во име и со согласност на подносителот на барањето до Централниот орган на замолената држава. Барањето ќе биде пропратено со преносниот образец наведен во Анекс 1. Централниот орган на државата молител кога тоа ќе го побара Централниот орган на замолената држава, ќе достави заверен препис од страна на надлежен орган на државата на потекло, на било која од исправите наведени во член 16 став (3), член 25 став(1) точка а), б), и д) и став (3) точка б) и член 30 став(3).

(3) Централните органи на замолената држава, во период од шест недели од денот на приемот на барањето, ќе го потврдат приемот согласно образецот наведен во Анекс 2 и ќе го известат Централниот орган на државата молител кои почетни чекори биле или ќе бидат преземени во однос на барањето и може дополнително да побараат неопходни исправи и податоци. Во рамките на истиот рок од шест недели, Централниот орган на замолената држава ќе му ги достави на Централниот орган на државата молител, името и податоци за контакт на лицето или единицата надлежни да дадат одговор на прашањата во однос на напредокот со барањето.

(4) Во рок од три месеци по потврдата на приемот, Централниот орган на замолената држава ќе го информира Централниот орган на државата молител за статусот на барањето.

(5) Централните органи на државата молител и замолената држава меѓусебно ќе се информираат за:

(а) лицето или единицата кои се надлежни за конкретен случај;

(б) напредокот на случајот и ќе обезбеди навремени одговори на прашањата.

(6) Централните органи ќе постапуваат на случајот на најитен можен начин колку што дозволува стручното знаење за соодветните прашања.

(7) Централните органи ќе ги користат најбрзите и најефикасни начини на комуникација кои им се на располагање.

(8) Централниот орган на замолената држава може да одбие да го обработи барањето, само доколку е очигледно дека условите на конвенцијата не се исполнети. Во таков случај, тој Централен орган без одлагање ќе го извести Централниот орган на државата молител, за причините за одбивање.

the case of applications under Article 10(1) a) and (2) a), the application shall be accompanied only by the documents listed in Article 25.

(4) An application under Article 10 may be made in the form recommended and published by the Hague Conference on Private International Law.

Article 12

Transmission, receipt and processing of applications and cases through Central Authorities

(1) The Central Authority of the requesting State shall assist the applicant in ensuring that the application is accompanied by all the information and documents known by it to be necessary for consideration of the application.

(2) The Central Authority of the requesting State shall, when satisfied that the application complies with the requirements of the Convention, transmit the application on behalf of and with the consent of the applicant to the Central Authority of the requested State. The application shall be accompanied by the transmittal form set out in Annex 1. The Central Authority of the requesting State shall, when requested by the Central Authority of the requested State, provide a complete copy certified by the competent authority in the State of origin of any document specified under Articles 16(3), 25(1) a), b) and d) and (3) b) and 30(3).

(3) The requested Central Authority shall, within six weeks from the date of receipt of the application, acknowledge receipt in the form set out in Annex 2, and inform the Central Authority of the requesting State what initial steps have been or will be taken to deal with the application, and may request any further necessary documents and information. Within the same six-week period, the requested Central Authority shall provide to the requesting Central Authority the name and contact details of the person or unit responsible for responding to inquiries regarding the progress of the application.

(4) Within three months after the acknowledgement, the requested Central Authority shall inform the requesting Central Authority of the status of the application.

(5) Requesting and requested Central Authorities shall keep each other informed of –

a) the person or unit responsible for a particular case;

b) the progress of the case, and shall provide timely responses to enquiries.

(6) Central Authorities shall process a case as quickly as a proper consideration of the issues will allow.

(7) Central Authorities shall employ the most rapid and efficient means of communication at their disposal.

(8) A requested Central Authority may refuse to process an application only if it is manifest that the requirements of the Convention are not fulfilled. In such case, that Central Authority shall promptly inform the requesting Central Authority of its reasons for refusal.

(9) Централниот орган на замолената држава не може да го одбие барањето само врз основа на тоа што се потребни дополнителни исправи и податоци. Меѓутоа, Централниот орган на замолената држава може да побара од Централниот орган на државата молител, да му бидат доставени дополнителните исправи и податоци. Доколку Централниот орган на државата молител во период од три месеци или подолг период наведен од страна на Централниот орган на замолената држава не постапи така, тогаш Централниот орган на замолената држава може да одлучи дека нема веќе понатаму да постапува по барањето. Во таков случај ќе го извести Централниот орган на државата молител за својата одлука.

Член 13

Начини на комуникација

Секое барање кое е поднесено преку Централните органи на државите договорнички во согласност со оваа глава, и сите исправи или податоци кои се приложени или доставени од страна на Централен орган, не можат да се побиваат од страна на лицето против кое е поднесено барањето само врз основа на начинот или средствата за комуникација кои биле користени помеѓу определените Централни органи.

Член 14

Ефикасен пристап до судската постапка

(1) Замолената држава ќе овозможи на подносителот на барањето ефикасен пристап до судските постапки, вклучително и извршна постапка и постапка по жалба, кои произлегуваат од барањата согласно оваа глава.

(2) Со цел да биде овозможен ефикасен пристап, замолената држава ќе овозможи бесплатна правна помош согласно одредбите од членовите 14 до 17, освен доколку ставот 3 не се применува.

(3) Замолената држава нема да има обврска да овозможи бесплатна правна помош ако и во обем во кој постапките во таа држава му овозможуваат на подносителот на барањето водење на постапка по своите барања без потреба од таква помош, и Централниот орган овозможува такви потребни услуги без надоместок.

(4) Правата во врска со бесплатната правна помош не смеат да бидат помали од правата на бесплатна правна помош во соодветни домашни случаи.

(5) Никакви обезбедувања, обврзници или депозити, без разлика на нивниот назив, ќе бидат потребни за обезбедување на намирување на трошоците и издатоците во постапките согласно оваа Конвенција.

Член 15

Бесплатна правна помош за барањата за детска издршка

(1) Замолената држава ќе овозможи бесплатна правна помош во однос на сите барања од страна на доверителите согласно оваа глава, а кои се однесуваат на обврските за издржување кои произлегува од односот на родител-дете во врска со лица под 21 годишна возраст.

(9) The requested Central Authority may not reject an application solely on the basis that additional documents or information are needed. However, the requested Central Authority may ask the requesting Central Authority to provide these additional documents or information. If the requesting Central Authority does not do so within three months or a longer period specified by the requested Central Authority, the requested Central Authority may decide that it will no longer process the application. In this case, it shall inform the requesting Central Authority of this decision.

Article 13

Means of communication

Any application made through Central Authorities of the Contracting States in accordance with this Chapter, and any document or information appended thereto or provided by a Central Authority, may not be challenged by the respondent by reason only of the medium or means of communication employed between the Central Authorities concerned.

Article 14

Effective access to procedures

(1) The requested State shall provide applicants with effective access to procedures, including enforcement and appeal procedures, arising from applications under this Chapter.

(2) To provide such effective access, the requested State shall provide free legal assistance in accordance with Articles 14 to 17 unless paragraph 3 applies.

(3) The requested State shall not be obliged to provide such free legal assistance if and to the extent that the procedures of that State enable the applicant to make the case without the need for such assistance, and the Central Authority provides such services as are necessary free of charge.

(4) Entitlements to free legal assistance shall not be less than those available in equivalent domestic cases.

(5) No security, bond or deposit, however described, shall be required to guarantee the payment of costs and expenses in proceedings under the Convention.

Article 15

Free legal assistance for child support applications

(1) The requested State shall provide free legal assistance in respect of all applications by a creditor under this Chapter concerning maintenance obligations arising from a parent-child relationship towards a person under the age of 21 years.

(2) Не земајќи го во предвид ставот 1, замолената држава може, во однос на барањата различни од оние наведени во членот 10 став (1) точка а) и б) и во случаите предвидени во членот 20 став (4) да одбие да даде бесплатна правна помош доколку мериторно, смета дека, барањето или било која жалба е очигледно неоснована.

Член 16

Изјава за дозвола за користење на тестот за средства за издржување на детето

(1) Не земајќи го во предвид членот 15 став (1), држава може да изјави, во согласност со членот 63, дека ќе овозможува бесплатна правна помош во однос на барањата различни од оние наведени во членот 10 став(1) точка а) и б) и во случаите предвидени во членот 20 став (4), кои се предмет на тест заснован врз основа на процена на средствата потребни за издржување на детето.

(2) Државата во време на давањето на таквата изјава, ќе достави податоци до Постојното Биро на Хашката конференција за меѓународно приватно право, кои се однесуваат на начинот на кој процената на потребните средства за издржување на детето ќе се извршува, вклучително и финансиските критериуми кои ќе бидат потребни за да се задоволи тестот.

(3) Барањето наведено во ставот 1, упатено на држава која дала изјава согласно тој став, ќе вклучи и формална потврда од страна на подносителот на барањето во кое се наведува дека финансиската положба на детето ги исполнува условите наведени во ставот 2. Замолената држава, може само да побара понатамошни докази за потребните средства за издржување на детето доколку има разумни основи да верува дека податоците доставени од подносителот на барањето се неточни.

(4) Ако најповолната правна помош предвидена од страна на правото на замолената држава во однос на барањата согласно оваа глава кои се однесуваат на обврски за издржување кои произлегуваат од односи помеѓу родители и деца е поповолна од онаа предвидена со одредбите од ставовите 1 до 3, тогаш ќе се примени најповолната правна помош.

Член 17

Барања кои не ги исполнуваат условите предвидени со членот 15 и членот 16

Во однос на сите барања согласно оваа Конвенција освен оние кои потпаѓаат под членот 15 и членот 16:

а) одредбите за бесплатна правна помош можат да бидат предмет на тест за средствата за издржување или за мериторното прашање од барањето;

б) подносителот на барањето, кој во државата на потекло, користел бесплатна правна помош, ќе биде овластен, во сите постапки за признавање и извршување, да користи, најмалку во иста мерка, бесплатна правна помош како што е предвидено од страна на правото на државата каде е упатено барањето врз основа на истите услови.

(2) Notwithstanding paragraph 1, the requested State may, in relation to applications other than those under Article 10(1) a) and b) and the cases covered by Article 20(4), refuse free legal assistance if it considers that, on the merits, the application or any appeal is manifestly unfounded.

Article 16

Declaration to permit use of child-centred means test

(1) Notwithstanding Article 15(1), a State may declare, in accordance with Article 63, that it will provide free legal assistance in respect of applications other than under Article 10(1) a) and b) and the cases covered by Article 20(4), subject to a test based on an assessment of the means of the child.

(2) A State shall, at the time of making such a declaration, provide information to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law concerning the manner in which the assessment of the child's means will be carried out, including the financial criteria which would need to be met to satisfy the test.

(3) An application referred to in paragraph 1, addressed to a State which has made the declaration referred to in that paragraph, shall include a formal attestation by the applicant stating that the child's means meet the criteria referred to in paragraph 2. The requested State may only request further evidence of the child's means if it has reasonable grounds to believe that the information provided by the applicant is inaccurate.

(4) If the most favourable legal assistance provided for by the law of the requested State in respect of applications under this Chapter concerning maintenance obligations arising from a parent-child relationship towards a child is more favourable than that provided for under paragraphs 1 to 3, the most favourable legal assistance shall be provided.

Article 17

Applications not qualifying under Article 15 or Article 16

In the case of all applications under this Convention other than those under Article 15 or Article 16 –

a) the provision of free legal assistance may be made subject to a means or a merits test;

b) an applicant, who in the State of origin has benefited from free legal assistance, shall be entitled, in any proceedings for recognition or enforcement, to benefit, at least to the same extent, from free legal assistance as provided for by the law of the State addressed under the same circumstances.

ГЛАВА IV

ОГРАНИЧУВАЊА ВО ПОВЕДУВАЊЕТО НА ПОСТАПКИТЕ

Член 18

Ограничувања на постапките

(1) Кога е донесена одлука од страна на држава договорничка во која доверителот има вообичаено престојувалиште, постапките за измена на одлуката или за донесување на нова одлука не можат да бидат поведени од страна на должникот во било која друга држава договорничка се додека доверителот има вообичаено престојувалиште во државата во која била донесена одлуката.

(2) Ставот 1 нема да се применува:

- а) кога, освен во спорови кои се однесуваат на обврска за издржување на деца, постои писмен договор помеѓу страните за надлежноста на таа друга држава договорничка;
- б) ако доверителот поведе постапка пред судот на таа друга држава договорничка или изречно или се впуштил во расправа по главната работа без да ја оспори надлежноста при првата можна прилика;
- в) ако надлежниот орган во државата на потекло не може, или одбива, да ја остварува надлежноста за измена на одлуката или да донесување на нова; или
- г) ако одлуката донесена во државата на потекло не може да биде признаена или прогласена за извршна во држава договорничка каде постапките за измена на одлуката или донесување на одлуката се расправани.

ГЛАВА V

ПРИЗНАВАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ

Член 19

Подрачје на примена на главата

(1) Оваа глава се применува на одлуки донесени од судски или административни органи кои се однесуваат на обврска за издржување. Поимот „одлука“ исто така вклучува и спогодба или договор склучени или одобрени од овие органи. Одлуката може да содржи и автоматско прилагодување врз основа на индексација и барање да се платат заостанати долгови, ретроактивна издршка или камата и утврдување на трошоците или расходите.

(2) Ако одлуката не се однесува само на обврска за издржување, примената на оваа глава е ограничена на деловите кои се однесуваат на одлуките за обврски за издржување.

(3) Во смисла на ставот 1 „административен орган“ значи јавно тело чии одлуки, согласно правото на државата каде е основано:

- а) може да бидат предмет на жалба или преиспитување од страна на судски орган; и
- б) имаат слична провосилност и ефект на одлука на судски орган во врска со истата правна работа.

CHAPTER IV – RESTRICTIONS ON BRINGING PROCEEDINGS

Article 18

Limit on proceedings

(1) Where a decision is made in a Contracting State where the creditor is habitually resident, proceedings to modify the decision or to make a new decision cannot be brought by the debtor in any other Contracting State as long as the creditor remains habitually resident in the State where the decision was made.

(2) Paragraph 1 shall not apply –

- a) where, except in disputes relating to maintenance obligations in respect of children, there is agreement in writing between the parties to the jurisdiction of that other Contracting State;
- b) where the creditor submits to the jurisdiction of that other Contracting State either expressly or by defending on the merits of the case without objecting to the jurisdiction at the first available opportunity;
- c) where the competent authority in the State of origin cannot, or refuses to, exercise jurisdiction to modify the decision or make a new decision; or
- d) where the decision made in the State of origin cannot be recognised or declared enforceable in the Contracting State where proceedings to modify the decision or make a new decision are contemplated.

CHAPTER V – RECOGNITION AND ENFORCEMENT

Article 19

Scope of the Chapter

(1) This Chapter shall apply to a decision rendered by a judicial or administrative authority in respect of a maintenance obligation. The term “decision” also includes a settlement or agreement concluded before or approved by such an authority. A decision may include automatic adjustment by indexation and a requirement to pay arrears, retroactive maintenance or interest and a determination of costs or expenses.

(2) If a decision does not relate solely to a maintenance obligation, the effect of this Chapter is limited to the parts of the decision which concern maintenance obligations.

(3) For the purpose of paragraph 1, “administrative authority” means a public body whose decisions, under the law of the State where it is established –

- a) may be made the subject of an appeal to or review by a judicial authority; and
- b) have a similar force and effect to a decision of a judicial authority on the same matter.

(4) Оваа глава исто така се применува и на договори за издржување согласно членот 30.

(5) Одредбите на оваа глава се применуваат на барање за признавање и извршување поднесен директно до надлежен орган на држава одреден врз основа на членот 37.

Член 20

Основи за признавање и извршување

(1) Одлука донесена во една држава договорничка („држава на потекло“) ќе биде признаена и извршена во друга држава договорничка, доколку:

а) тужениот имал вообичаено престојувалиште во државата на потекло во момент кога постапката била поведена;

б) тужениот ја прифатил надлежноста или изречно или се впуштил во расправа по главната работа без да ја оспори надлежноста во првата можна прилика;

в) доверителот имал вообичаено престојувалиште во државата на потекло во момент кога постапката била започната;

г) детето за чија издршка се расправало имало вообичаено престојувалиште во државата на потекло во моментот на поведување на постапката, со тоа што тужениот живеел со детето во таа држава или имал престојувалиште во таа држава обезбедувајќи издршка за детето во таа држава;

д) освен во спорови кои се однесуваат на обврска за издржување на деца, постоел писмена спогодба за избор на надлежноста помеѓу странките;

ѓ) одлуката била донесена од страна на орган надлежен за постапката за личниот статус или родителската одговорност, освен доколку надлежноста не била заснована единствено на државјанството на една од странките.

(2) Држава договорничка може да стави резерви, согласно членот 62, во однос на ставот 1 точка в), д) и ѓ) .

(3) Држава договорничка која ставила резерва согласно ставот 2 ќе признае и изврши одлука доколку нејзиното право во слични фактички ситуации ја определила или би ја определила надлежноста на сопствените органи да донесат таква одлука.

(4) Доколку признавањето на одлука не е дозволено врз основа на ставена резерва согласно ставот 2, и доколку доверителот има вообичаено престојувалиште во таа држава, држава договорничка ќе ги преземе сите неопходни мерки за да биде донесена таква одлука во полза на доверителот. Претходната алинеа нема да е примени на поднесувањето на непосредно барање за признавање и извршување согласно членот 19 став(5) или за барања за издршка наведени во членот 2 став(1) точка б).

(5) Одлука донесена во полза на дете под 18 години која не може да биде признаена само поради резервите предвидени во ставот 1 точка в), д) и ѓ) ќе се признае како одлука за оправданост на издржувањето во замолената држава.

(6) Одлуката ќе биде признаена само доколку го има тоа својство во државата на потекло и ќе се изврши само доколку е извршна во државата на потекло.

(4) This Chapter also applies to maintenance arrangements in accordance with Article 30.

(5) The provisions of this Chapter shall apply to a request for recognition and enforcement made directly to a competent authority of the State addressed in accordance with Article 37.

Article 20

Bases for recognition and enforcement

(1) A decision made in one Contracting State ("the State of origin") shall be recognised and enforced in other Contracting States if –

a) the respondent was habitually resident in the State of origin at the time proceedings were instituted;

b) the respondent has submitted to the jurisdiction either expressly or by defending on the merits of the case without objecting to the jurisdiction at the first available opportunity;

c) the creditor was habitually resident in the State of origin at the time proceedings were instituted;

d) the child for whom maintenance was ordered was habitually resident in the State of origin at the time proceedings were instituted, provided that the respondent has lived with the child in that State or has resided in that State and provided support for the child there;

e) except in disputes relating to maintenance obligations in respect of children, there has been agreement to the jurisdiction in writing by the parties; or

f) the decision was made by an authority exercising jurisdiction on a matter of personal status or parental responsibility, unless that jurisdiction was based solely on the nationality of one of the parties.

(2) A Contracting State may make a reservation, in accordance with Article 62, in respect of paragraph 1 *c)*, *e)* or *f)*.

(3) A Contracting State making a reservation under paragraph 2 shall recognise and enforce a decision if its law would in similar factual circumstances confer or would have conferred jurisdiction on its authorities to make such a decision.

(4) A Contracting State shall, if recognition of a decision is not possible as a result of a reservation under paragraph 2, and if the debtor is habitually resident in that State, take all appropriate measures to establish a decision for the benefit of the creditor. The preceding sentence shall not apply to direct requests for recognition and enforcement under Article 19(5) or to claims for support referred to in Article 2(1) *b)*.

(5) A decision in favour of a child under the age of 18 years which cannot be recognised by virtue only of a reservation in respect of paragraph 1 *c)*, *e)* or *f)* shall be accepted as establishing the eligibility of that child for maintenance in the State addressed.

(6) A decision shall be recognised only if it has effect in the State of origin, and shall be enforced only if it is enforceable in the State of origin.

Член 21

Издвоено и делумно признавање и извршување

- (1) Доколку замолената држава не е во можност да ја признае и изврши во целост одлуката, тогаш ќе го признае и изврши секој дел на одлуката што може да биде издвоен и што на тој начин може да биде признаен и извршен.
- (2) Делумно признавање и извршување на одлука може да биде побарано во секој момент.

Член 22

Причини за одбивање на признавањето и извршувањето

Признавањето и извршувањето на одлука може да биде одбиено доколку:

- а) признавањето и извршувањето на одлуката е очигледно неспоиво со јавниот поредок (“ordre public”) на замолената држава;
- б) одлуката била добиена со измама поврзана со кршење на процесните правила;
- в) се води постапка помеѓу истите странки и со иста цел се води пред орган на замолената држава, а таа постапка била прва поведена;
- г) одлуката е неспоива со одлука донесена помеѓу истите странки и со истата цел, или во замолената држава или во друга држава, со тоа што подоцнежната одлука ги исполнува условите неопходни за признавање и извршување во замолената држава;
- д) во случај кога тужениот, ниту учествувал, ниту бил застапуван во постапка во државата на потекло:
 - i) тужениот не добил соодветно известување за постапката и можност да биде сослушан, а согласно правото на државата на потекло е предвидено известување за текот на постапката; или
 - ii) тужениот не добил соодветно известување за одлуката и можност да ја оспори одлуката или да вложи жалба во врска со фактички или правен основ, а согласно правото на државата на потекло не предвидено известување за текот на постапката; или
- ѓ) одлуката е донесена со прекршување на членот 18.

Член 23

Постапка по барањето за признавање и извршување

- (1) Со исклучок на одредбите од оваа Конвенција, постапките за признавање и извршување, се спроведуваат согласно правото на замолената држава.
- (2) Кога барањето за признавање и извршување на одлука е поднесен преку Централните органи согласно Главата III, замолениот Централен орган без одлагање е должен:
- а) барањето да го достави до надлежниот орган кој без одлагање ќе ја прогласи одлуката за извршна или ќе ја завери одлуката за извршување; или
 - б) доколку е надлежен за тоа, самиот да ги превеземе тие чекори.
- (3) Ако барањето е директно упатено до надлежниот орган во замолената држава согласно членот 19 став(5), тој орган без одлагање ќе ја прогласи одлуката за извршна или ќе ја завери одлуката за извршување.

Article 21

Severability and partial recognition and enforcement

- (1) If the State addressed is unable to recognise or enforce the whole of the decision, it shall recognise or enforce any severable part of the decision which can be so recognised or enforced.
- (2) Partial recognition or enforcement of a decision can always be applied for.

Article 22

Grounds for refusing recognition and enforcement

Recognition and enforcement of a decision may be refused if –

- a) recognition and enforcement of the decision is manifestly incompatible with the public policy (“ordre public”) of the State addressed;
- b) the decision was obtained by fraud in connection with a matter of procedure;
- c) proceedings between the same parties and having the same purpose are pending before an authority of the State addressed and those proceedings were the first to be instituted;
- d) the decision is incompatible with a decision rendered between the same parties and having the same purpose, either in the State addressed or in another State, provided that this latter decision fulfils the conditions necessary for its recognition and enforcement in the State addressed;
- e) in a case where the respondent has neither appeared nor was represented in proceedings in the State of origin –
 - i) when the law of the State of origin provides for notice of proceedings, the respondent did not have proper notice of the proceedings and an opportunity to be heard; or
 - ii) when the law of the State of origin does not provide for notice of the proceedings, the respondent did not have proper notice of the decision and an opportunity to challenge or appeal it on fact and law; or
- f) the decision was made in violation of Article 18.

Article 23

Procedure on an application for recognition and enforcement

- (1) Subject to the provisions of the Convention, the procedures for recognition and enforcement shall be governed by the law of the State addressed.
- (2) Where an application for recognition and enforcement of a decision has been made through Central Authorities in accordance with Chapter III, the requested Central Authority shall promptly either –
- a) refer the application to the competent authority which shall without delay declare the decision enforceable or register the decision for enforcement; or
 - b) if it is the competent authority take such steps itself.
- (3) Where the request is made directly to a competent authority in the State addressed in accordance with Article 19(5), that authority shall without delay declare the decision enforceable or register the decision for enforcement.

(4) Решението или заверката на одлуката може да биде одбиено само врз основа на причината предвидена во членот 22 точка а). Во оваа фаза ниту подносителот на барањето, ниту спротивната странка се овластени да поднесуваат поднесоци.

(5) Подносителот на барањето и спротивната странка без одлагање ќе бидат известени за решението или заверката, направени согласно одредбите на ставовите 2 и 3, или нивното одбивање согласно ставот 4, и можат да поднесат приговор или жалба во врска со фактичките или правни прашања.

(6) Приговорот или жалбата ќе бидат поднесени во рок од 30 дена од известувањето согласно одредбите на ставот 5. Доколку странката која го поднела приговорот или жалбата нема престојувалиште на државата договорничка во која решението или заверката е донесено или одбиено, приговорот или жалбата ќе бидат поднесени во рамките на рок од 60 дена од известувањето.

(7) Приговорот или жалбата можат да бидат засновани само на следното:

- а) причините за одбивање на признавањето и извршувањето согласно членот 22;
- б) основите за признавање и извршување согласно членот 20;
- в) веродостојноста или точноста на исправите доставени во согласност со членот 25 став(1) точка а), б) или г) и став(3) точка б).

(8) Приговор или жалба од страна на спротивната странка можат да бидат засновани на основ на веќе исплатен долг во мера што признавањето и извршувањето се однесува на доспеаните побарувања.

(9) Подносителот на барањето и спротивната странка без одлагање ќе бидат известени за одлуката по приговорот или жалбата.

(10) Ако правото на замолената држава овозможува изјавување на дополнителни правни средства тие не го одложуваат извршувањето на одлуката, освен во исклучителни околности.

(11) Надлежниот орган без одлагање ќе одлучува за признавањето и извршувањето, вклучително и по жалбата.

Член 24

Алтернативна постапка во врска со барањето за признавање и извршување

(1) Не земајќи ги во предвид членот 23 став(2) до (11), држава може да изјави, во согласност со членот 63, дека ќе ја применува постапката за признавање и извршување предвидена со овој член.

(2) Кога барањето за признавање и извршување на одлука бил испратен преку Централните органи во согласност со Глава III, Централниот орган на замолената држава без одлагање или:

- а) ќе го упати барањето до надлежниот орган кој ќе одлучува по барањето за признавање или извршување; или
- б) доколку е надлежен, самиот да одлучува по барањето.

(3) Одлуката за признавање и извршување ќе биде донесена од страна на надлежен орган, откако другата страна била соодветно и без одлагање известена за постапката и на двете страни им била дадена соодветна можност да се произнесат.

- (4) A declaration or registration may be refused only on the ground set out in Article 22 a). At this stage neither the applicant nor the respondent is entitled to make any submissions.
- (5) The applicant and the respondent shall be promptly notified of the declaration or registration, made under paragraphs 2 and 3, or the refusal thereof in accordance with paragraph 4, and may bring a challenge or appeal on fact and on a point of law.
- (6) A challenge or an appeal is to be lodged within 30 days of notification under paragraph 5. If the contesting party is not resident in the Contracting State in which the declaration or registration was made or refused, the challenge or appeal shall be lodged within 60 days of notification.
- (7) A challenge or appeal may be founded only on the following –
- a) the grounds for refusing recognition and enforcement set out in Article 22;
 - b) the bases for recognition and enforcement under Article 20;
 - c) the authenticity or integrity of any document transmitted in accordance with Article 25(1) a), b) or d) or (3) b).
- (8) A challenge or an appeal by a respondent may also be founded on the fulfilment of the debt to the extent that the recognition and enforcement relates to payments that fell due in the past.
- (9) The applicant and the respondent shall be promptly notified of the decision following the challenge or the appeal.
- (10) A further appeal, if permitted by the law of the State addressed, shall not have the effect of staying the enforcement of the decision unless there are exceptional circumstances.
- (11) In taking any decision on recognition and enforcement, including any appeal, the competent authority shall act expeditiously.

Article 24

Alternative procedure on an application for recognition and enforcement

- (1) Notwithstanding Article 23(2) to (11), a State may declare, in accordance with Article 63, that it will apply the procedure for recognition and enforcement set out in this Article.
- (2) Where an application for recognition and enforcement of a decision has been made through Central Authorities in accordance with Chapter III, the requested Central Authority shall promptly either –
- a) refer the application to the competent authority which shall decide on the application for recognition and enforcement; or
 - b) if it is the competent authority, take such a decision itself.
- (3) A decision on recognition and enforcement shall be given by the competent authority after the respondent has been duly and promptly notified of the proceedings and both parties have been given an adequate opportunity to be heard.

(4) Надлежниот орган може да ги испита причините за одбивање на признавањето и извршувањето предвидени во членот 22 точка а), в) и г) по службена должност. Може да ги испита било кои од другите основи или причини предвидени во членот 20, членот 22 и членот 23 став (7) точка в) на барање на спротивната страна или доколку проблемите во врска со тие услови произлегуваат од увидот во поднесоците поднесени согласно членот 25.

(5) Одбивањето на признавање и извршување може да биде засновано на основ на веќе исплатен долг во мера што признавањето и извршувањето се однесува на доспеаните побарувања.

(6) Секоја жалба, доколку е дозволена согласно правото на замолената држава, не го одложува извршувањето на одлуката, освен во исклучителни околности.

(7) Надлежниот орган без одлагање ќе одлучува за признавањето и извршувањето, вклучително и по жалбата.

Член 25

Исправи

(1) Барањето за признавање и извршување согласно членот 23 или членот 24 ќе биде пропратено со следното:

а) целосниот текст на одлуката;

б) исправа во која е наведено дека одлуката е извршна во државата на потекло и, во случај кога одлуката е донесена од страна на административен орган, исправа со која се потврдува дека условите во членот 19 став (3) се исполнети, освен доколку државата изјавила согласно членот 57 дека одлуките на нејзините управни органи секогаш ги исполнуваат тие услови;

в) доколку спротивната страна не се појавила пред судот или не била застапувана во постапката во државата на потекло, исправа или исправи со кои се потврдува, согласно потребата, или дека спротивната страна соодветно е известена за постапката и можноста да биде сослушана, или дека спротивната страна соодветно е известена за одлуката и можноста да ја побива или да се жали во поглед на фактичките и правни прашања;

г) доколку е потребно, исправа со која се докажуваат износите на заостанатите плаќања и датумот кога тие суми биле пресметани;

д) доколку е потребно, во случај на одлука со која се одредува автоматско прилагодување со индексација, исправа која овозможува неопходни податоци со кои се прават соодветните пресметки;

ѓ) доколку е потребно, исправи со кои се утврдува до која мера на подносителот на барањето му била овозможена бесплатна правна помош во државата на потекло.

(2) Врз основ на приговор или жалба согласно членот 23 став (7) точка в) или врз основа на барање од надлежните органи на државата до која се обратиле, целосен препис од соодветната исправа, заверена од страна на надлежен орган во државата на потекло, ќе биде доставена без одлагање:

а) од страна на Централниот орган на замолената држава, доколку барањето е поднесен согласно Глава III;

(4) The competent authority may review the grounds for refusing recognition and enforcement set out in Article 22 a), c) and d) of its own motion. It may review any grounds listed in Articles 20, 22 and 23(7) c) if raised by the respondent or if concerns relating to those grounds arise from the face of the documents submitted in accordance with Article 25.

(5) A refusal of recognition and enforcement may also be founded on the fulfilment of the debt to the extent that the recognition and enforcement relates to payments that fell due in the past.

(6) Any appeal, if permitted by the law of the State addressed, shall not have the effect of staying the enforcement of the decision unless there are exceptional circumstances.

(7) In taking any decision on recognition and enforcement, including any appeal, the competent authority shall act expeditiously.

Article 25

Documents

(1) An application for recognition and enforcement under Article 23 or Article 24 shall be accompanied by the following –

a) a complete text of the decision;

b) a document stating that the decision is enforceable in the State of origin and, in the case of a decision by an administrative authority, a document stating that the requirements of Article 19(3) are met unless that State has specified in accordance with Article 57 that decisions of its administrative authorities always meet those requirements;

c) if the respondent did not appear and was not represented in the proceedings in the State of origin, a document or documents attesting, as appropriate, either that the respondent had proper notice of the proceedings and an opportunity to be heard, or that the respondent had proper notice of the decision and the opportunity to challenge or appeal it on fact and law;

d) where necessary, a document showing the amount of any arrears and the date such amount was calculated;

e) where necessary, in the case of a decision providing for automatic adjustment by indexation, a document providing the information necessary to make the appropriate calculations;

f) where necessary, documentation showing the extent to which the applicant received free legal assistance in the State of origin.

(2) Upon a challenge or appeal under Article 23(7) c) or upon request by the competent authority in the State addressed, a complete copy of the document concerned, certified by the competent authority in the State of origin, shall be provided promptly –

a) by the Central Authority of the requesting State, where the application has been made in accordance with Chapter III;

б) од страна на подносителот на барањето, доколку барањето е поднесен директно до надлежниот орган на државата до која се обратиле;

(3) Држава договорничка, може да наведе, во согласност со членот 57:

а) дека заверениот препис на одлуката, заверен од страна на надлежен орган во државата на потекло, мора да биде приложен заедно со барањето;

б) околностите во кои ќе прифати наместо целосниот текст на одлуката, извадок или резиме составен од страна на надлежен орган во државата на потекло, кој може да биде во форма која е препорачана и објавена од страна на Хашката конференција за меѓународно приватно право; или

в) дека не бара потврда со која се наведува дека условите наведени во членот 19 став (3) се исполнети.

Член 26

Постапка по барањето за признавање

Оваа глава соодветно се применува и на барањето за признавање на одлука, ако условот за извршност бил заменет со условот на правосилност на одлуката во државата на потекло.

Член 27

Утврдување на факти

Секој надлежен орган на државата до која се обратиле е обврзан со фактичките наоди врз основа на кои органот на државата на потекло ја засновал својата надлежност.

Член 28

Исклучување на можноста за повторно разгледување на меритумот на одлуката

Надлежниот орган на државата до која се обратиле нема да може да го преразгледува меритумот на одлуката.

Член 29

Непотребност од физичко присуство на детето и подносителот на барањето

Согласно одредбите од оваа Глава, физичко присуство на детето или подносителот на барањето не е потребно во било која постапка во државата до која се обратиле.

Член 30

Договори за издржување

(1) Договор за издржување, склучен во држава договорничка ќе има право да биде признаен и извршен како одлука согласно оваа Глава, доколку може да се изврши како одлука во државата на потекло.

(2) Во смисла на членот 10 став (1) точка а) и став (2) точка а), поимот „одлука“ го вклучува и договорот за издржување.

(3) Барањето за признавање и извршување на договорот за издржување ќе биде проследен со следново:

b) by the applicant, where the request has been made directly to a competent authority of the State addressed.

(3) A Contracting State may specify in accordance with Article 57 –

a) that a complete copy of the decision certified by the competent authority in the State of origin must accompany the application;

b) circumstances in which it will accept, in lieu of a complete text of the decision, an abstract or extract of the decision drawn up by the competent authority of the State of origin, which may be made in the form recommended and published by the Hague Conference on Private International Law; or

c) that it does not require a document stating that the requirements of Article 19(3) are met.

Article 26

Procedure on an application for recognition

This Chapter shall apply mutatis mutandis to an application for recognition of a decision, save that the requirement of enforceability is replaced by the requirement that the decision has effect in the State of origin.

Article 27

Findings of fact

Any competent authority of the State addressed shall be bound by the findings of fact on which the authority of the State of origin based its jurisdiction.

Article 28

No review of the merits

There shall be no review by any competent authority of the State addressed of the merits of a decision.

Article 29

Physical presence of the child or the applicant not required

The physical presence of the child or the applicant shall not be required in any proceedings in the State addressed under this Chapter.

Article 30

Maintenance arrangements

(1) A maintenance arrangement made in a Contracting State shall be entitled to recognition and enforcement as a decision under this Chapter provided that it is enforceable as a decision in the State of origin.

(2) For the purpose of Article 10(1) a) and b) and (2) a), the term “decision” includes a maintenance arrangement.

(3) An application for recognition and enforcement of a maintenance arrangement shall be accompanied by the following –

- а) целосниот текст на договорот за издржување; и
 - б) исправа во која е утврдено дека определен договор за издржување е извршен како одлука во државата на потекло.
- (4) Признавањето и извршувањето на договорот за издржување може да биде одбиен ако:
- а) признавањето и извршувањето е очигледно спротивно со јавниот поредок во државата во која се обратиле;
 - б) договорот за издржување бил прибавен со измама или фалсификат;
 - в) договорот за издржување или во државата во која се обратиле или во некоја друга држава е спротивен со одлука донесена помеѓу истите страни и со иста цел, доколку подоцнежната одлука ги исполнува неопходните услови за нејзино признавање и извршување во државата во која се обратиле.
- (5) Одредбите на оваа Глава, со исклучок на одредбите предвидени во членовите 20, 22, 23 став (7) и член 25 став (1) и (3), ќе се применат соодветно на признавањето и извршувањето на договорот за издржување со тоа што:
- а) решението или заверката согласно членот 23 став (2) и (3) може да биде одбиена само врз основа на причините предвидени со ставот 4 точка а);
 - б) приговорот или жалбата предвидена со членот 23 став (6) може да биде заснована на следното:
 - i) причините за одбивање на признавањето и извршувањето предвидени во ставот 4;
 - ii) веродостојноста и вистинитоста на било која потврда пренесена согласно ставот 3;
 - в) што се однесува до постапката предвидена со членот 24 став (4), надлежниот орган може да ја преразгледа причината за одбивање на признавањето и извршувањето предвидена во ставот 4 точка а) на овој член по службена должност. Може да ги преразгледа сите причини предвидени во ставот 4 на овој член и веродостојноста и вистинитоста на било која потврда пренесена согласно ставот 3 на барање на спротивната страна или доколку постои сомнеж во врска со тие услови што произлегува од содржината на тие исправи.
- (6) Постапките за признавање и извршување на договорот за издржување ќе бидат запрени доколку е поднесен приговор во врска со договорот пред надлежен орган на држава договорничка.
- (7) Држава може да изјави, согласно членот 63, дека предлозите за признавање и извршување на договорите за издржување ќе бидат спроведени преку единствено Централните органи.
- (8) Држава договорничка може, согласно членот 62, да задржи правото да не признае или изврши договор за издржување.

Член 31

Одлуки кои се последица на заеднички ефект на привремени и афирмативни налози

Кога одлуката е донесена како последица на комбиниран ефект од привремен налог донесен во една држава, и потврдувачки налог што го издава орган на друга држава („потврдувачка држава“) и со него го потврдува привремениот налог:

- a) a complete text of the maintenance arrangement; and
- b) a document stating that the particular maintenance arrangement is enforceable as a decision in the State of origin.

(4) Recognition and enforcement of a maintenance arrangement may be refused if –

- a) the recognition and enforcement is manifestly incompatible with the public policy of the State addressed;
- b) the maintenance arrangement was obtained by fraud or falsification;
- c) the maintenance arrangement is incompatible with a decision rendered between the same parties and having the same purpose, either in the State addressed or in another State, provided that this latter decision fulfils the conditions necessary for its recognition and enforcement in the State addressed.

(5) The provisions of this Chapter, with the exception of Articles 20, 22, 23(7) and 25(1) and (3), shall apply mutatis mutandis to the recognition and enforcement of a maintenance arrangement save that –

- a) a declaration or registration in accordance with Article 23(2) and (3) may be refused only on the ground set out in paragraph 4 a);
- b) a challenge or appeal as referred to in Article 23(6) may be founded only on the following –
 - i) the grounds for refusing recognition and enforcement set out in paragraph 4;
 - ii) the authenticity or integrity of any document transmitted in accordance with paragraph 3;
- c) as regards the procedure under Article 24(4), the competent authority may review of its own motion the ground for refusing recognition and enforcement set out in paragraph 4 a) of this Article. It may review all grounds listed in paragraph 4 of this Article and the authenticity or integrity of any document transmitted in accordance with paragraph 3 if raised by the respondent or if concerns relating to those grounds arise from the face of those documents.

(6) Proceedings for recognition and enforcement of a maintenance arrangement shall be suspended if a challenge concerning the arrangement is pending before a competent authority of a Contracting State.

(7) A State may declare, in accordance with Article 63, that applications for recognition and enforcement of a maintenance arrangement shall only be made through Central Authorities.

(8) A Contracting State may, in accordance with Article 62, reserve the right not to recognise and enforce a maintenance arrangement.

Article 31

Decisions produced by the combined effect of provisional and confirmation orders

Where a decision is produced by the combined effect of a provisional order made in one State and an order by an authority in another State (“the confirming State”) confirming the provisional order –

- а) секоја од тие држави во смисла на оваа глава, се смета за држава на потекло;
- б) причините од членот 22 точка д) се исполнети, ако спротивната страна била соодветно известена за постапките во потврдувачката држава и имала можност да го побива носењето на привремениот налог;
- в) основот предвиден во членот 20 став (б) со кој се бара одлуката да е извршна во државата на потекло, ќе се смета за исполнет доколку одлуката е извршна во потврдувачката држава; и
- г) членот 18 не ја спречува постапката за измена на одлука донесена во една од тие држави.

ГЛАВА VI

ИЗВРШУВАЊЕ ОД ЗАМОЛЕНАТА ДРЖАВАТА

Член 32

Извршување согласно внатрешното право

- (1) Со исклучок на одредбите од оваа глава, извршувањето ќе се спроведува согласно правото на замолената држава.
- (2) Извршувањето ќе се спроведува без одлагање.
- (3) Во случај на поднесување на барање преку Централните органи, кога одлуката била прогласена за извршна или регистрирана за извршување согласно Глава V, извршувањето ќе се спроведе без потреба од поднесување на дополнителни барања од страна на подносителот на барањето.
- (4) Во врска со времетраењето на обврската за издржување, се применуваат и правилата кои важат во државата на потекло на одлуката.
- (5) Рокот на застарување на извршувањето на заостанатите побарувања може да биде определен или од страна на правото на државата на потекло или од страна на правото на замолената држава, во зависност од тоа кое право предвидува подолг рок.

Член 33

Недискриминација

Замолената држава ќе овозможи најмалку ист број на начини на извршување за случаите кои произлегуваат од оваа Конвенција како што се достапни во домашните случаи.

Член 34

Мерки на извршување

- (1) Државите договорнички ќе овозможат во своето внатрешно право ефикасни мерки на извршување во согласност со оваа Конвенција.
- (2) Овие мерки може да вклучуваат:
 - а) блокирање на плата;
 - б) блокирање на банкарските сметки и други извори;
 - в) одземање од исплатите за социјално осигурување;
 - г) пленидба или присилна продажба на имот;

- a) each of those States shall be deemed for the purposes of this Chapter to be a State of origin;
- b) the requirements of Article 22 e) shall be met if the respondent had proper notice of the proceedings in the confirming State and an opportunity to oppose the confirmation of the provisional order;
- c) the requirement of Article 20(6) that a decision be enforceable in the State of origin shall be met if the decision is enforceable in the confirming State; and
- d) Article 18 shall not prevent proceedings for the modification of the decision being commenced in either State.

CHAPTER VI – ENFORCEMENT BY THE STATE ADDRESSED

Article 32

Enforcement under internal law

- (1) Subject to the provisions of this Chapter, enforcement shall take place in accordance with the law of the State addressed.
- (2) Enforcement shall be prompt.
- (3) In the case of applications through Central Authorities, where a decision has been declared enforceable or registered for enforcement under Chapter V, enforcement shall proceed without the need for further action by the applicant.
- (4) Effect shall be given to any rules applicable in the State of origin of the decision relating to the duration of the maintenance obligation.
- (5) Any limitation on the period for which arrears may be enforced shall be determined either by the law of the State of origin of the decision or by the law of the State addressed, whichever provides for the longer limitation period.

Article 33

Non-discrimination

The State addressed shall provide at least the same range of enforcement methods for cases under the Convention as are available in domestic cases.

Article 34

Enforcement measures

- (1) Contracting States shall make available in internal law effective measures to enforce decisions under this Convention.
- (2) Such measures may include –
 - a) wage withholding;
 - b) garnishment from bank accounts and other sources;
 - c) deductions from social security payments;
 - d) lien on or forced sale of property;

- д) блокирање на повратот на данок;
- ѓ) блокирање или пленидба на пензија;
- е) пријава до кредитните институции;
- ж) одбивање, суспендирање или трајно одземање на различни дозволи (на пример, возачки дозволи);
- з) користење на медијацијата, мирењето или слични постапки заради доброволно извршување.

Член 35

Пренос на средства

- (1) Државите договорнички се охрабруваат да промовираат, вклучително и со помош на меѓународни договори, користењето со најекономичен и најефикасен можеен метод за трансфер на средства за плаќање на издршката.
- (2) Државата договорничка, согласно чие право е ограничен преносот на средствата, ќе даде најголем приоритет на преносот на средства кои се исплаќаат согласно оваа Конвенција.

ГЛАВА VII ЈАВНИ ТЕЛА

Член 36

Јавните тела како подносители на барање

- (1) Во врска со предлозите за признавање и извршување наведени во член 10 став (1) точка (а) и (б) и за случаите наведени во член 20 став (4), поимот „доверител“ го вклучува и јавното тело кое дејствува наместо лицето кое бара издршка или лице кое бара плаќање на побарувања предвидени наместо издршката.
- (2) На правото на јавното тело да постапува наместо лицето кое бара издршка или да бара регресни побарувања за извршени давања сторени спрема доверителот наместо издршка, меродавно е правото на државата на која и припаѓаат тие јавни тела.
- (3) Јавното тело може да побара признавање или барање за извршување на:
- а) одлука донесена против должникот во врска со барањето на јавното тело за исплата на побарувања предвидени наместо издршка;
 - б) одлука донесена меѓу доверителот и должникот до висината на побарувањето предвидено за доверителот наместо издршката.
- (4) Јавното тело што бара признавање или бара извршување на одлука, со барањето, ќе подготви исправа неопходна за утврдување на правото согласно ставот 2 и дека побарувањето се однесува на доверителот.

ГЛАВА VIII ОПШТИ ОДРЕДБИ

- e) tax refund withholding;
- f) withholding or attachment of pension benefits;
- g) credit bureau reporting;
- h) denial, suspension or revocation of various licenses (for example, driving licenses);
- i) the use of mediation, conciliation or similar processes to bring about voluntary compliance.

Article 35

Transfer of funds

(1) Contracting States are encouraged to promote, including by means of international agreements, the use of the most cost-effective and efficient methods available to transfer funds payable as maintenance.

(2) A Contracting State, under whose law the transfer of funds is restricted, shall accord the highest priority to the transfer of funds payable under this Convention.

CHAPTER VII – PUBLIC BODIES

Article 36

Public bodies as applicants

(1) For the purposes of applications for recognition and enforcement under Article 10(1) a) and b) and cases covered by Article 20(4), “creditor” includes a public body acting in place of an individual to whom maintenance is owed or one to which reimbursement is owed for benefits provided in place of maintenance.

(2) The right of a public body to act in place of an individual to whom maintenance is owed or to seek reimbursement of benefits provided to the creditor in place of maintenance shall be governed by the law to which the body is subject.

(3) A public body may seek recognition or claim enforcement of –

- a) a decision rendered against a debtor on the application of a public body which claims payment of benefits provided in place of maintenance;
- b) a decision rendered between a creditor and debtor to the extent of the benefits provided to the creditor in place of maintenance.

(4) The public body seeking recognition or claiming enforcement of a decision shall upon request furnish any document necessary to establish its right under paragraph 2 and that benefits have been provided to the creditor.

CHAPTER VIII – GENERAL PROVISIONS

Член 37

Директни барања до надлежните органи

(1) Конвенцијата нема да ја исклучи примената на постапките кои се предвидени согласно домашното право на државата договорничка, а кои му овозможуваат на едно лице (подносителот на барањето) директно да се обрати до надлежниот орган на таа држава за прашање регулирано со Конвенцијата, согласно членот 18, а со цел да се потврди или измени одлуката за издршката.

(2) Член 14 став (5) и член 17 точка б) и одредбите од Главите V, VI, VII и од оваа глава, со исклучок на член 40 став (2), член 42, член 43 став(3), член 44 став(3), член 45 и член 55 ќе се применуваат во врска со барањето за признавање и извршување поднесен директно до надлежниот орган на држава договорничка.

(3) Во врска со ставот 2 на овој член, членот 2 став (1) точка а) ќе се применува и на одлука со која се доделува издршка на ранливо лице постаро од возраста наведена во оваа точка, кога таквата одлука е донесена пред тоа лице да ја достигне таа возраст и под услов издршката да биде над таа старосната граница како резултат на нарушена способност.

Член 38

Заштита на лични податоци

Личните податоци прбавени или пренесени согласно Конвенцијата ќе се користат само за целта за која се прбавени или пренесени.

Член 39

Доверливост

Секој орган кој обработува податоци мора да обезбеди доверливост во согласност со правото во таа држава.

Член 40

Неоткривање на информации

(1) Органот нема да открие или потврди информации прибавени или пренесени со примената на оваа Конвенција, доколку утврди дека со тоа ќе се загрози здравјето, безбедноста и слободата на личноста.

(2) Одлуката во таа смисла која е донесена од еден Централен орган ќе ја земе предвид другиот Централен орган, посебно во случаите на семејно насилство.

(3) Ништо од овој член нема да смета во собирањето и пренесувањето на информации од или помеѓу надлежните органи, доколку сè потребни за остварување на обврските од оваа Конвенција.

Член 41

Ослободување од легализација

Во однос на оваа Конвенција, никаква легализација или слични формалности нема да бидат потребни.

Article 37

Direct requests to competent authorities

(1) The Convention shall not exclude the possibility of recourse to such procedures as may be available under the internal law of a Contracting State allowing a person (an applicant) to seise directly a competent authority of that State in a matter governed by the Convention including, subject to Article 18, for the purpose of having a maintenance decision established or modified.

(2) Articles 14(5) and 17 b) and the provisions of Chapters V, VI, VII and this Chapter, with the exception of Articles 40(2), 42, 43(3), 44(3), 45 and 55, shall apply in relation to a request for recognition and enforcement made directly to a competent authority in a Contracting State.

(3) For the purpose of paragraph 2, Article 2(1) a) shall apply to a decision granting maintenance to a vulnerable person over the age specified in that sub-paragraph where such decision was rendered before the person reached that age and provided for maintenance beyond that age by reason of the impairment.

Article 38

Protection of personal data

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

Article 39

Confidentiality

Any authority processing information shall ensure its confidentiality in accordance with the law of its State.

Article 40

Non-disclosure of information

(1) An authority shall not disclose or confirm information gathered or transmitted in application of this Convention if it determines that to do so could jeopardise the health, safety or liberty of a person.

(2) A determination to this effect made by one Central Authority shall be taken into account by another Central Authority, in particular in cases of family violence.

(3) Nothing in this Article shall impede the gathering and transmitting of information by and between authorities in so far as necessary to carry out the obligations under the Convention.

Article 41

No legalisation

No legalisation or similar formality may be required in the context of this Convention.

Член 42

Полномошно

Централниот орган на замолената држава може да побара полномошно од подносителот на барањето само ако постапува во негова или нејзина корист во судска постапка или пред други органи, или со цел да се определи застапник за таа намена.

Член 43

Намирување на трошоците

(1) Наплатата на било кои трошоци кои ќе произлезат од примената на оваа Конвенција, нема да имаат предност пред наплатата на издршката.

(2) Државата може да ги наплати трошоците од страната која не успеала во спорот.

(3) За целите на барањето наведено во член 10 став(1) точка б), за намирување на трошоците на неуспешната страна во спорот, во согласност со став 2, поимот „доверител“ наведен во член 10 став(1) ја вклучува и државата.

(4) Овој член не влијае на примената на членот 8.

Член 44

Јазични барања

(1) Секое барање или придружните исправи, ќе се достават на оригиналниот јазик и во прилог ќе бидат преведени на официјалниот јазик на замолената држава или на друг јазик наведен од замолената држава по пат на изјава во согласност со членот 63, ќе биде прифатено, освен ако надлежниот орган на таа држава смета дека не е потребен превод.

(2) Државата договорничка која има повеќе од еден службен јазик и не може, заради внатрешното право, да прифати на целата територија исправи на еден од тие јазици, по пат на изјава во согласност со член 63 ќе го определи јазикот на кој таквата исправа или нејзиниот превод ќе бидат поднесени на определените делови од нејзината територија.

(3) Освен ако поинаку не е договорено помеѓу Централните органи, целокупната друга комуникација помеѓу тие органи ќе се одвива на службениот јазик на замолената држава или на англиски или француски јазик. Државата договорничка, меѓутоа може, во согласност со членот 62, да стави резерва на користењето на англискиот или францускиот јазик.

Член 45

Средства и трошоци за преведување

(1) Во случај на барања согласно Глава III, Централните органи можат да се согласи дека, во поединечен случај или општо, преводот на службениот јазик на замолената држава да се изврши во замолената државата од оригиналниот јазик или од друг договорен јазик. Доколку не постои договор и не е можно Централниот орган од државата молител да ги исполни барањата од член 44 став (1) и (2), тогаш барањето и придружните исправи можат да бидат испратени со превод на англиски или француски јазик за понатамошен превод на службениот јазик на државата која го испраќа барањето.

Article 42

Power of attorney

The Central Authority of the requested State may require a power of attorney from the applicant only if it acts on his or her behalf in judicial proceedings or before other authorities, or in order to designate a representative so to act.

Article 43

Recovery of costs

- (1) Recovery of any costs incurred in the application of this Convention shall not take precedence over the recovery of maintenance.
- (2) A State may recover costs from an unsuccessful party.
- (3) For the purposes of an application under Article 10(1) b) to recover costs from an unsuccessful party in accordance with paragraph 2, the term “creditor” in Article 10(1) shall include a State.
- (4) This Article shall be without prejudice to Article 8.

Article 44

Language requirements

- (1) Any application and related documents shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into an official language of the requested State or another language which the requested State has indicated, by way of declaration in accordance with Article 63, it will accept, unless the competent authority of that State dispenses with translation.
- (2) A Contracting State which has more than one official language and cannot, for reasons of internal law, accept for the whole of its territory documents in one of those languages shall, by declaration in accordance with Article 63, specify the language in which such documents or translations thereof shall be drawn up for submission in the specified parts of its territory.
- (3) Unless otherwise agreed by the Central Authorities, any other communications between such Authorities shall be in an official language of the requested State or in either English or French. However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 62, object to the use of either English or French.

Article 45

Means and costs of translation

- (1) In the case of applications under Chapter III, the Central Authorities may agree in an individual case or generally that the translation into an official language of the requested State may be made in the requested State from the original language or from any other agreed language. If there is no agreement and it is not possible for the requesting Central Authority to comply with the requirements of Article 44(1) and (2), then the application and related documents may be transmitted with translation into English or French for further translation into an official language of the requested State.

(2) Трошоците за превод кои произлегуваат со примената на ставот 1 ќе бидат на товар на државата молител, освен ако не е поинаку договорено од страна на Централните органи на односните држави.

(3) Не земајќи го во предвид членот 8, Централниот орган на државата молител може да ги наплати трошоците за превод на барањето и на придружните исправи на товар на подносителот на барањето, освен и во обем во кој таквите трошоци може да бидат надоместени од сопствениот систем на правна помош.

Член 46

Неединствени правни системи – толкување

(1) Во однос на државата во која, на прашањата регулирани со оваа Конвенција во различни територијални единици се применуваат два или повеќе правни системи или групи на правни правила:

а) секое упатување на право или постапка на држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на правото или постапката кое е на сила во одредена територијална единица;

б) секое упатување кон донесена, признаена, признаена и извршена, извршена и изменета одлука во таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на одлука донесена, признаена, признаена и извршена, извршена или изменета одлука во одредена територијална единица;

в) секое упатување на судски или административен орган на таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на судски и административен орган во одредена територијална единица;

г) секое упатување на надлежни органи, јавни тела и други органи на таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на органи кои се овластени да постапуваат во одредената територијална единица;

д) секое упатување на престојувалиште или вообичаено престојувалиште во таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, до живеалиштето или вообичаеното живеалиште во одредена територијална единица;

ѓ) секое упатување до место на наоѓање на средствата во таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, до местото на наоѓање на средствата во одредена територијална единица;

е) секое упатување на договор за реципроцитет во сила во таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на договор за реципроцитет во сила во одредена територијална единица;

ж) секое упатување на бесплатна правна помош во таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на бесплатна правна помош во одредена територијална единица;

з) секое упатување на договор за издржување склучен во една држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на договорот за издржување склучен во одредена територијална единица;

и) секое упатување на намирување на трошоци од држава, ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на намирување на трошоците од одредена територијална единица.

(2) Овој член не се применува на Регионални Организации за Економски Интеграции.

(2) The cost of translation arising from the application of paragraph 1 shall be borne by the requesting State unless otherwise agreed by Central Authorities of the States concerned.

(3) Notwithstanding Article 8, the requesting Central Authority may charge an applicant for the costs of translation of an application and related documents, except in so far as those costs may be covered by its system of legal assistance.

Article 46

Non-unified legal systems – interpretation

(1) In relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Convention apply in different territorial units –

a) any reference to the law or procedure of a State shall be construed as referring, where appropriate, to the law or procedure in force in the relevant territorial unit;

b) any reference to a decision established, recognised, recognised and enforced, enforced or modified in that State shall be construed as referring, where appropriate, to a decision established, recognised, recognised and enforced, enforced or modified in the relevant territorial unit;

c) any reference to a judicial or administrative authority in that State shall be construed as referring, where appropriate, to a judicial or administrative authority in the relevant territorial unit;

d) any reference to competent authorities, public bodies, and other bodies of that State, other than Central Authorities, shall be construed as referring, where appropriate, to those authorised to act in the relevant territorial unit;

e) any reference to residence or habitual residence in that State shall be construed as referring, where appropriate, to residence or habitual residence in the relevant territorial unit;

f) any reference to location of assets in that State shall be construed as referring, where appropriate, to the location of assets in the relevant territorial unit;

g) any reference to a reciprocity arrangement in force in a State shall be construed as referring, where appropriate, to a reciprocity arrangement in force in the relevant territorial unit;

h) any reference to free legal assistance in that State shall be construed as referring, where appropriate, to free legal assistance in the relevant territorial unit;

i) any reference to a maintenance arrangement made in a State shall be construed as referring, where appropriate, to a maintenance arrangement made in the relevant territorial unit;

j) any reference to recovery of costs by a State shall be construed as referring, where appropriate, to the recovery of costs by the relevant territorial unit.

(2) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Член 47

Неединствени правни системи – материјалноправни правила

(1) Државата договорничка со две или повеќе територијални единици во кои се применуваат различни правни системи нема обврска да ја применува оваа Конвенција во ситуации кои ги засегаат единствено тие различни територијални единици.

(2) Надлежен орган во територијална единица на државата договорничка со две или повеќе територијални единици во кои се применуваат различни правни системи, нема обврска да ја признае или изврши одлуката од другата држава договорничка само затоа што одлуката е призната и извршена во друга територијална единица на истата договорна страна согласно оваа Конвенција.

(3) Овој член не се применува на Регионални Организации за Економски Интеграции.

Член 48

Координација со претходните Хашки Конвенции за издржување

Во односите меѓу државите договорнички, оваа Конвенција ја заменува, во согласност со член 56 став (2), *Хашката конвенција од 2 Октомври 1973 година за признавање и извршување на одлуките за обврските за издржување* и *Хашката конвенција од 15 април 1958 година во врска со признавањето и извршувањето на одлуките кои се однесуваат на обврските за издржување на децата*, доколку нивното подрачје на примена помеѓу таквите држави е во рамките на подрачјето на примена на оваа Конвенција.

Член 49

Координација со Њујоршката конвенција од 1956 година

Во односите меѓу државите договорнички, оваа Конвенција ја заменува *Конвенцијата на Обединетите нации за остварување на алиментациони побарувања во странство* од 20 јуни 1956 година, доколку нивното подрачје на примена помеѓу таквите држави соодветствува на подрачјето на примена на оваа Конвенција.

Член 50

Односи со претходните Хашки Конвенции за доставување на акти и прибавување на докази

Оваа Конвенција не влијае на *Хашката конвенција од 1 март 1954 година за граѓанска судска постапка*, *Хашката конвенција од 15 ноември 1965 година за доставување во странство на судски и вонсудски акти во граѓански или во трговски работи* и *Хашката конвенција од 18 март 1970 година за прибавување на докази во странство во граѓанските или во трговските работи*.

Article 47

Non-unified legal systems – substantive rules

(1) A Contracting State with two or more territorial units in which different systems of law apply shall not be bound to apply this Convention to situations which involve solely such different territorial units.

(2) A competent authority in a territorial unit of a Contracting State with two or more territorial units in which different systems of law apply shall not be bound to recognise or enforce a decision from another Contracting State solely because the decision has been recognised or enforced in another territorial unit of the same Contracting State under this Convention.

(3) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Article 48

Co-ordination with prior Hague Maintenance Conventions

In relations between the Contracting States, this Convention replaces, subject to Article 56(2), the Hague Convention of 2 October 1973 on the Recognition and Enforcement of Decisions Relating to Maintenance Obligations and the Hague Convention of 15 April 1958 concerning the recognition and enforcement of decisions relating to maintenance obligations towards children in so far as their scope of application as between such States coincides with the scope of application of this Convention.

Article 49

Co-ordination with the 1956 New York Convention

In relations between the Contracting States, this Convention replaces the United Nations Convention on the Recovery Abroad of Maintenance of 20 June 1956, in so far as its scope of application as between such States coincides with the scope of application of this Convention.

Article 50

Relationship with prior Hague Conventions on service of documents and taking of evidence

This Convention does not affect the Hague Convention of 1 March 1954 on civil procedure, the Hague Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters and the Hague Convention of 18 March 1970 on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters.

Член 51

Координација на инструментите и дополнителните договори

(1) Оваа Конвенција не влијае на кој било меѓународен инструмент склучен пред оваа Конвенција на кој државите договорнички се договорни страни и кој содржи одредби за прашањата регулирани со оваа Конвенција.

(2) Секоја држава договорничка може да склучи договори со една или повеќе држави договорнички кои содржат одредби за прашања регулирани со оваа Конвенција, со цел да се унапреди примената на Конвенцијата помеѓу нив, доколку таквите договори се во согласност со предметот и целта на оваа Конвенција и не влијаат, во односот помеѓу тие држави со другите држави договорнички, во примената на одредбите од Конвенцијата. Државите што склучиле таков договор, ќе испратат примерок до депозитарот на Конвенцијата.

(3) Ставовите 1 и 2 исто така ќе се применуваат и на договорите за реципроцитет и за воедначени правила на основ на посебни врски помеѓу засегнатите држави.

(4) Оваа Конвенција нема да влијае на примената на инструментите на Регионалната Организација за Економска Интеграција која е страна во оваа Конвенција, донесени по склучувањето на Конвенцијата за прашањата регулирани со Конвенцијата, доколку овие инструменти не влијаат во поглед на односите на државите-членки на Регионалната Организација за Економска Интеграција со другите договорни држави, во примената на одредбите од Конвенцијата. Во однос на признавањето и извршување на одлуките помеѓу државите-членки на Регионалната Организација за Економска Интеграција, Конвенцијата не влијае на одредбите на Регионалната Организација за Економска Интеграција, без оглед дали се донесени пред или по склучувањето на Конвенцијата.

Член 52

Начело на најголема ефикасност

(1) Оваа Конвенција не ја спречува примената на било кој договор, спогодба или меѓународен договор на сила помеѓу државата молител и замолената држава или договори за реципроцитет што се во сила во замолената држава што предвидува:

а) пошироки основи за признавање на одлуките за издршка, не земајќи го во предвид членот 22 точка г) од оваа Конвенција;

б) поедноставни, побрзи постапки за решавање на барањето за признавање и извршување на одлуки за издржување;

в) поголема правна помош од онаа предвидена во членовите 14 до 17; или

г) постапки кои му дозволуваат на подносителот од државата молител да го достави барањето директно до централниот орган на замолената држава.

(2) Оваа Конвенција не ја спречува примената на правото што е на сила во замолената држава, а кое предвидува поефикасни правила од оние наведени во ставот 1 точка а) до в). Меѓутоа што се однесува до поедноставените, побрзи постапки наведени во ставот 1 точка б), тие мора да бидат сообразни со заштитата што им се нуди на странките, во согласност со членовите 23 и 24, особено во однос на правото на странките да бидат навремено

Article 51

Co-ordination of instruments and supplementary agreements

(1) This Convention does not affect any international instrument concluded before this Convention to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by this Convention.

(2) Any Contracting State may conclude with one or more Contracting States agreements, which contain provisions on matters governed by the Convention, with a view to improving the application of the Convention between or among themselves, provided that such agreements are consistent with the objects and purpose of the Convention and do not affect, in the relationship of such States with other Contracting States, the application of the provisions of the Convention. The States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

(3) Paragraphs 1 and 2 shall also apply to reciprocity arrangements and to uniform laws based on special ties between the States concerned.

(4) This Convention shall not affect the application of instruments of a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to this Convention, adopted after the conclusion of the Convention, on matters governed by the Convention provided that such instruments do not affect, in the relationship of Member States of the Regional Economic Integration Organisation with other Contracting States, the application of the provisions of the Convention. As concerns the recognition or enforcement of decisions as between Member States of the Regional Economic Integration Organisation, the Convention shall not affect the rules of the Regional Economic Integration Organisation, whether adopted before or after the conclusion of the Convention.

Article 52

Most effective rule

(1) This Convention shall not prevent the application of an agreement, arrangement or international instrument in force between the requesting State and the requested State, or a reciprocity arrangement in force in the requested State that provides for –

- a) broader bases for recognition of maintenance decisions, without prejudice to Article 22 f) of the Convention;
- b) simplified, more expeditious procedures on an application for recognition or recognition and enforcement of maintenance decisions;
- c) more beneficial legal assistance than that provided for under Articles 14 to 17; or
- d) procedures permitting an applicant from a requesting State to make a request directly to the Central Authority of the requested State.

(2) This Convention shall not prevent the application of a law in force in the requested State that provides for more effective rules as referred to in paragraph 1 a) to c). However, as regards simplified, more expeditious procedures referred to in paragraph 1 b), they must be compatible with the protection offered to the parties under Articles 23 and 24, in particular as regards the rights of the parties to be duly

известени за постапките и да им се даде соодветна можност да бидат сослушани и во однос на ефектите од било кои приговори или жалби.

Член 53

Воедначено толкување

При толкувањето на оваа Конвенција, ќе се води сметка за нејзиниот меѓународен карактер и потребата од промовирање на еднообразност во нејзината примена.

Член 54

Надзор на практичната примена на Конвенцијата

(1) Генералниот секретар на Хашката конференција за меѓународно приватно право во редовни временски интервали ќе ја свикува Специјалната комисија за да врши надзор на практичното функционирање на Конвенцијата и за поттикнување на развојот на добрите практики во рамките на Конвенцијата.

(2) За таа цел, државите потписнички ќе соработуваат со Постојаното биро на Хашката конференција за меѓународно приватно право преку собирање на информации, вклучувајќи и статистика и судска пракса, кои се однесуваат на практичното функционирање на Конвенцијата.

Член 55

Измени на обрасците

(1) Обрасците кои се прилог кон оваа Конвенција можат да бидат изменети со одлука на Специјалната комисија свикана од Генералниот секретар на Хашката конференција за меѓународно приватно право, на која ќе бидат поканети сите држави договорнички и членки. Известувањето за барањето за измена на образецот ќе биде вклучено во дневниот ред на состанокот.

(2) Измените усвоени од државите договорнички присутни на Специјалната комисија ќе стапат на сила за сите држави договорнички на првиот ден од седмиот календарски месец од датумот на кој депозитарот ги известува сите држави договорнички.

(3) За време на периодот наведен во ставот 2, секоја договорна држава може, со писмено известување до депозитарот, да истакне резерва, согласно членот 62, во однос на измените. Државата која ќе истакне таква резерва, сè додека не ја повлече резервата, се смета за држава што не е членка на оваа Конвенција во врска со таа измена.

Член 56

Преодни одредби

(1) Конвенцијата ќе се применува во секој случај кога:

а) барањето во согласност со членот 7 или барањето во согласност со Глава III е примено од страна на Централниот орган на замолената држава, по влегувањето во сила на Конвенцијата помеѓу замолената држава и државата молител;

notified of the proceedings and be given adequate opportunity to be heard and as regards the effects of any challenge or appeal.

Article 53

Uniform interpretation

In the interpretation of this Convention, regard shall be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application.

Article 54

Review of practical operation of the Convention

(1) The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convene a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention and to encourage the development of good practices under the Convention.

(2) For the purpose of such review, Contracting States shall co-operate with the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law in the gathering of information, including statistics and case law, concerning the practical operation of the Convention.

Article 55

Amendment of forms

(1) The forms annexed to this Convention may be amended by a decision of a Special Commission convened by the Secretary General of the Hague Conference on Private International Law to which all Contracting States and all Members shall be invited. Notice of the proposal to amend the forms shall be included in the agenda for the meeting.

(2) Amendments adopted by the Contracting States present at the Special Commission shall come into force for all Contracting States on the first day of the seventh calendar month after the date of their communication by the depositary to all Contracting States.

(3) During the period provided for in paragraph 2 any Contracting State may by notification in writing to the depositary make a reservation, in accordance with Article 62, with respect to the amendment. The State making such reservation shall, until the reservation is withdrawn, be treated as a State not Party to the present Convention with respect to that amendment.

Article 56

Transitional provisions

(1) The Convention shall apply in every case where –

- a) a request pursuant to Article 7 or an application pursuant to Chapter III has been received by the Central Authority of the requested State after the Convention has entered into force between the requesting State and the requested State;

б) надлежниот орган на замолената држава директниот предлог за признавање и извршување примил, откако Конвенцијата стапила во сила помеѓу замолената држава и државата на потекло.

(2) Што се однесува на признавањето и извршувањето на одлуките помеѓу државите потписнички на оваа Конвенција, кои исто така се членки на која било од Хашките конвенции за издржување наведени во член 48, ако условите за признавање и извршување од оваа Конвенција го спречуваат признавањето и извршувањето на одлука донесена во државата на потекло пред влегувањето во сила на оваа Конвенција за таа држава, а која инаку би била признаена и извршена според условите на Конвенцијата која била во сила во моментот на одлуката, ќе се применуваат условите на таа Конвенција.

(3) Замолената држава не е обврзана со оваа Конвенција да изврши одлука или договор за издршка, во однос на плаќањата доспеани пред влегувањето во сила на Конвенцијата, помеѓу државата на потекло и замолената држава, освен за обврските за издршка кои произлегуваат од односот на родител-дете во врска со лица под 21 годишна возраст.

Член 57

Одредби кои се однесуваат на податоците за правото, постапките и услугите

(1) Државата договорничка, до моментот кога нејзиниот документ за ратификација или пристапување ќе биде депониран или изјавата дадена во согласност со член 61 од Конвенцијата, ќе го достави до Постојаното биро на Хашката конференција за меѓународно приватно право следното:

- а) опис на нејзините закони и постапки кои се однесуваат на обврските за издржување;
- б) опис на мерките што треба да се преземат за исполнување на обврските наведени во член 6;
- в) опис за тоа како ќе им овозможи на барателите ефикасен пристап до постапките, на начин предвиден во членот 14;
- г) опис на правилата и постапките за извршување, вклучувајќи ги и сите ограничувања на извршувањето, особено правилата за заштита на должникот и роковите за застареност;
- д) сите аспекти наведени во членот 25 став (1) точка б) и став (3).

(2) Државите договорнички, при исполнувањето на своите обврски од ставот 1, може да го користат образецот за профил на државата препорачан и издаден од Хашката конференција за меѓународно приватно право.

(3) Државите потписнички ќе ги ажурираат информациите.

ГЛАВА IX ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

b) a direct request for recognition and enforcement has been received by the competent authority of the State addressed after the Convention has entered into force between the State of origin and the State addressed.

(2) With regard to the recognition and enforcement of decisions between Contracting States to this Convention that are also Parties to either of the Hague Maintenance Conventions mentioned in Article 48, if the conditions for the recognition and enforcement under this Convention prevent the recognition and enforcement of a decision given in the State of origin before the entry into force of this Convention for that State, that would otherwise have been recognised and enforced under the terms of the Convention that was in effect at the time the decision was rendered, the conditions of that Convention shall apply.

(3) The State addressed shall not be bound under this Convention to enforce a decision or a maintenance arrangement, in respect of payments falling due prior to the entry into force of the Convention between the State of origin and the State addressed, except for maintenance obligations arising from a parent-child relationship towards a person under the age of 21 years.

Article 57

Provision of information concerning laws, procedures and services

(1) A Contracting State, by the time its instrument of ratification or accession is deposited or a declaration is submitted in accordance with Article 61 of the Convention, shall provide the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law with –

- a) a description of its laws and procedures concerning maintenance obligations;
- b) a description of the measures it will take to meet the obligations under Article 6;
- c) a description of how it will provide applicants with effective access to procedures, as required under Article 14;
- d) a description of its enforcement rules and procedures, including any limitations on enforcement, in particular debtor protection rules and limitation periods;
- e) any specification referred to in Article 25(1) b) and (3).

(2) Contracting States may, in fulfilling their obligations under paragraph 1, utilise a country profile form recommended and published by the Hague Conference on Private International Law.

(3) Information shall be kept up to date by the Contracting States.

CHAPTER IX – FINAL PROVISIONS

Член 58

Потпишување, ратификација и пристапување

1. Оваа Конвенција ќе биде отворена за потпишување од страна на државите кои беа членки на Хашката конференција за меѓународно приватно право за време на своето дваесет и прво заседание, како и од другите држави кои учествуваа на тоа заседание.
2. Конвенцијата може да биде ратификувана, да се пристапи кон неа или да биде прифатена, а инструментите за ратификација, прифаќање или пристапување ќе се депонираат во Министерството за надворешни работи на Кралството Холандија како депозитар на Конвенцијата.
3. Било која друга држава или Регионалната Организација за Економска Интеграција може да пристапи кон Конвенцијата по нејзиното влегување во сила, во согласност со член 60 став (1).
4. Инструментите за пристапување ќе се депонираат кај депозитарот.
5. Таквото пристапување ќе има ефект само во однос на односите помеѓу државата која пристапува и оние држави договорнички кои не се спротивставиле на нејзиното пристапување во рок од 12 месеци по датумот на известување наведен во членот 65. Такви приговори можат да дадат и државите во времето на ратификација, прифаќање или одобрување на Конвенцијата по пристапувањето. За секој таков приговор мора да биде известен депозитарот.

Член 59

Регионални организации за економски интеграции

- (1) Регионална организација за економска интеграција која е основана единствено од суверени држави и која е надлежна врз некои или сите работи уредени со оваа Конвенција, може, исто така, да ја потпише, прифати, одобри или пристапи на Конвенцијата. Во тој случај, Регионалната организација за економска интеграција, ќе ги има правата и обврските на држава договорничка, доколку е надлежна за прашањата уредени со оваа Конвенција.
- (2) Регионалната организација за економска интеграција во моментот на потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување, писмено ќе го извести депозитарот за работите кои се уредени со оваа Конвенција, а кои се пренесени во надлежност на таа Организација од страна на нејзините држави членки. Организацијата, без одлагање, писмено ќе го извести депозитарот за било кои промени на нејзините надлежности во однос на последното известување доставено согласно овој став.
- (3) Во моментот на потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување, Регионалната организација за економски интеграција може да изјави, согласно членот 63, дека е надлежна за сите работи уредени со оваа Конвенција и дека државите членки кои ги пренеле своите надлежности на Регионалната организација за економски интеграции од соодветната област ќе бидат обврзани со Конвенцијата со самото потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување на Организацијата.
- (4) Со цел на стапување на сила на Протоколот, секој инструмент депониран од страна на Регионалната организација за економска соработка нема да биде земен во предвид, освен

Article 58

Signature, ratification and accession

- (1) The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Twenty-First Session and by the other States which participated in that Session.
- (2) It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.
- (3) Any other State or Regional Economic Integration Organisation may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 60(1).
- (4) The instrument of accession shall be deposited with the depositary.
- (5) Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the 12 months after the date of the notification referred to in Article 65. Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

Article 59

Regional Economic Integration Organisations

- (1) A Regional Economic Integration Organisation which is constituted solely by sovereign States and has competence over some or all of the matters governed by this Convention may similarly sign, accept, approve or accede to this Convention. The Regional Economic Integration Organisation shall in that case have the rights and obligations of a Contracting State, to the extent that the Organisation has competence over matters governed by the Convention.
- (2) The Regional Economic Integration Organisation shall, at the time of signature, acceptance, approval or accession, notify the depositary in writing of the matters governed by this Convention in respect of which competence has been transferred to that Organisation by its Member States. The Organisation shall promptly notify the depositary in writing of any changes to its competence as specified in the most recent notice given under this paragraph.
- (3) At the time of signature, acceptance, approval or accession, a Regional Economic Integration Organisation may declare in accordance with Article 63 that it exercises competence over all the matters governed by this Convention and that the Member States which have transferred competence to the Regional Economic Integration Organisation in respect of the matter in question shall be bound by this Convention by virtue of the signature, acceptance, approval or accession of the Organisation.
- (4) For the purposes of the entry into force of this Convention, any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organisation shall not be counted unless

доколку Регионалната организација за економска интеграција не даде изјава во согласност со ставот 3 на овој член.

(5) Секое упатување на „држава договорничка“ или „држава“ во оваа Конвенција доколку тоа е соодветно, се применува подеднакво на Регионална организација за економска интеграција што е негова членка. Во случај да била дадена изјава од страна на Регионалната организација за економска интеграција согласно ставот 3, секое упатување на „држава договорничка“ или „држава“ во оваа Конвенција се применува подеднакво на соодветните држави членки на организацијата, доколку тоа е соодветно.

Член 60

Стапување на сила

(1) Оваа Конвенција стапува на сила првиот ден од месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од депонирањето на втората исправа за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување во согласност со член 58.

(2) После тоа оваа Конвенција стапува на сила:

а) за секоја држава или Регионална Организација за Економска Интеграција предвидена со членот 59 став (1) која дополнително ќе ја ратификува, прифати, одобри или ќе и пристапи, на првиот ден на месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од депонирањето на нејзината исправа за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;

б) за секоја држава или Регионална организација за економска интеграција наведена во член 58 став (3) на денот по истекот на периодот за кој може да се поднесат приговори во согласност со член 58 став (5);

в) за територијална единица на која е проширена примената на Конвенцијата во согласност со членот 61, на првиот ден од месецот кој следува по истекот на тромесечниот период од известувањето за изјавата предвидена со тој член.

Член 61

Изјави кои се однесуваат на неединствени правни системи

(1) Доколку државата се состои од две или повеќе територијални единици во кои различни правни системи се применуваат во однос на работите опфатени со оваа Конвенција, може во моментот на потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето или пристапувањето да изјави во согласност со членот 63, дека Конвенцијата ќе се однесува на сите територијални единици или само на една или на повеќето од нив и ќе може таа изјава во секој момент да ја измени со тоа што ќе даде нова.

(2) Депозитарот ќе биде известен за секоја од изјавите и во нив изречно ќе бидат наведени територијалните единици на кои Конвенцијата се применува.

(3) Доколку државата не даде изјава во согласност со овој член, оваа Конвенција се применува на сите територијални единици на таа држава.

(4) Овој член не се применува на Регионални организации за економска интеграција.

the Regional Economic Integration Organisation makes a declaration in accordance with paragraph 3.

(5) Any reference to a “Contracting State” or “State” in this Convention shall apply equally to a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to it, where appropriate. In the event that a declaration is made by a Regional Economic Integration Organisation in accordance with paragraph 3, any reference to a “Contracting State” or “State” in this Convention shall apply equally to the relevant Member States of the Organisation, where appropriate.

Article 60

Entry into force

(1) The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the second instrument of ratification, acceptance or approval referred to in Article 58.

(2) Thereafter the Convention shall enter into force –

a) for each State or Regional Economic Integration Organisation referred to in Article 59(1) subsequently ratifying, accepting or approving it, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval;

b) for each State or Regional Economic Integration Organisation referred to in Article 58(3) on the day after the end of the period during which objections may be raised in accordance with Article 58(5);

c) for a territorial unit to which the Convention has been extended in accordance with Article 61, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

Article 61

Declarations with respect to non-unified legal systems

(1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in the Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare in accordance with Article 63 that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

(2) Any such declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

(3) If a State makes no declaration under this Article, the Convention shall extend to all territorial units of that State.

(4) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Член 62

Резерви

- (1) Секоја држава договорничка може, најдоцна до времето на ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, или кога дава изјава во согласност со членот 61, да даде една или повеќе од резервите предвидени во член 2 став (2), член 20 став (2), член 30 став (8), член 44 став (3) и член 55 став (3). Нема да бидат дозволени никакви други резерви.
- (2) Секоја држава може, во секое време, да ја повлече својата резерва. Повлекувањето се доставува до Депозитарот.
- (3) Резервата престанува да важи првиот ден од третиот календарски месец по известувањето наведено во став 2.
- (4) Резервите направени во согласност со овој член нема да имаат реципрочно дејство, освен резервите предвидени во член 2 став (2).

Член 63

Изјави

- (1) Изјавите наведени во член 2 став (3), член 11 став (1) точка е), член 16 став (1), член 24 став (1), член 30 став (7), член 44 став (1) и (2), член 59 став (3) и член 61 став (1) од оваа Конвенција, можат да бидат дадени при потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето и пристапувањето или во било кој момент после тоа и можат во секое време да бидат изменети или повлечени.
- (2) За изјавите, измените и повлекувањата ќе биде известен депозитарот.
- (3) Изјавата дадена во моментот на потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето или пристапувањето ќе произведе дејство заедно со стапувањето на сила на оваа Конвенција во односната држава.
- (4) Изјава која е дадена дополнително и секоја измена или повлекување на изјава ќе произведе дејство на првиот ден од месецот што следи по истекот на рокот од три месеци по датумот кога изјавата била примена од депозитарот.

Член 64

Откажување

- (1) Секоја држава договорничка може да се откаже од оваа Конвенција, со писмено известување испратено до депозитарот. Откажувањето може да биде ограничено на одредени територијални единици на држава со повеќе единици на кои Конвенцијата се применува.
- (2) Откажувањето ќе произведе дејство на првиот ден од месецот што следи по истекот на рокот од 12 месеци по датумот кога известувањето било примено од депозитарот. Доколку, за да може да произведе дејство во известувањето е наведен подолг рок за откажување, известувањето ќе произведе дејство по истекот на тој подолг период по датумот кога известувањето било примено од депозитарот.

Article 62

Reservations

- (1) Any Contracting State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 61, make one or more of the reservations provided for in Articles 2(2), 20(2), 30(8), 44(3) and 55(3). No other reservation shall be permitted.
- (2) Any State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the depositary.
- (3) The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in paragraph 2.
- (4) Reservations under this Article shall have no reciprocal effect with the exception of the reservation provided for in Article 2(2).

Article 63

Declarations

- (1) Declarations referred to in Articles 2(3), 11(1) g), 16(1), 24(1), 30(7), 44(1) and (2), 59(3) and 61(1), may be made upon signature, ratification, acceptance, approval or accession or at any time thereafter, and may be modified or withdrawn at any time.
- (2) Declarations, modifications and withdrawals shall be notified to the depositary.
- (3) A declaration made at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession shall take effect simultaneously with the entry into force of this Convention for the State concerned.
- (4) A declaration made at a subsequent time, and any modification or withdrawal of a declaration, shall take effect on the first day of the month following the expiration of three months after the date on which the notification is received by the depositary.

Article 64

Denunciation

- (1) A Contracting State to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units of a multi-unit State to which the Convention applies.
- (2) The denunciation shall take effect on the first day of the month following the expiration of 12 months after the date on which the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation shall take effect upon the expiration of such longer period after the date on which the notification is received by the depositary.

Член 65

Известувања

Депозитарот ќе ги извести државите членки на Хашката конференција за меѓународно приватно право и другите држави и Регионалната организација за економска интеграција кои го имаат потпишано, ратификувано, прифатено, одобрено и пристапено на Протокол во согласност до членовите 58 и 59 за следното:

- а) потписите, ратификациите, прифаќањата и одобрувањата наведени во членовите 58 и 59;
- б) пристапувањата и приговорите на пристапувањата наведени во член 58 став (3) и (5) и член 59;
- в) датумот на влегување во сила на Конвенцијата во согласност со член 60;
- г) за изјавите наведени во член 2 став (3), член 11 став (1) точка е), член 16 став (1), член 24 став (1), член 30 став (7), член 44 став (1) и (2), член 59 став (3) и член 61 став (1) ;
- д) договорите наведени во член 51 став (2);
- ѓ) резервите наведени во член 2 став (2), член 20 став (2), член 30 став (8), член 44 став (3) и член 55 став (3) и за повлекувањата наведени во член 62 став (2);
- е) откажувањата наведени во членот 64.

Како потврда, доле потпишаните, уредно овластени, го потпишаа овој Протокол.

Составено во Хаг, на 23. Ноември 2007 година, на англиски и француски јазик, при што двата текста се подеднакво веродостојни, во еден примерок кои ќе бидат депонирани во архивите на Владата на Кралството Холандија и чии веродостојни примероци ќе бидат испратени, преку дипломатски канали, до секоја од членките на Хашката конференција за меѓународно приватно право, на датумот на одржувањето на дваесет и првата сесија, како и на секоја друга држава која учествуваше на оваа сесија.

Article 65

Notification

The depositary shall notify the Members of the Hague Conference on Private International Law, and other States and Regional Economic Integration Organisations which have signed, ratified, accepted, approved or acceded in accordance with Articles 58 and 59 of the following –

- a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Articles 58 and 59;
- b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Articles 58(3) and (5) and 59;
- c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 60;
- d) the declarations referred to in Articles 2(3), 11(1) g), 16(1), 24(1), 30(7), 44(1) and (2), 59(3) and 61(1);
- e) the agreements referred to in Article 51(2);
- f) the reservations referred to in Articles 2(2), 20(2), 30(8), 44(3) and 55(3), and the withdrawals referred to in Article 62(2);
- g) the denunciations referred to in Article 64.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 23rd day of November 2007, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Twenty-First Session and to each of the other States which have participated in that Session.

Анекс 1

Преносен образец согласно членот 12 став(2)

ИЗЈАВА ЗА ЗАШТИТА НА ДОВЕРЛИВОСТА И ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ

Личните податоци кои се прибавени или испратени согласно Конвенцијата, ќе се користат само за целите за кои се прибавени или испратени. Секој орган што обработува вакви податоци ќе обезбеди доверливост, во согласност со внатрешното право.

Органите нема да ги откриваат или потврдат информациите прибавени или испратени во барањето од оваа Конвенција доколку утврдат дека со тоа ќе се загрози здравјето, безбедноста и слободата на личноста во согласност со членот 40.

☐ Обврската за неоткривање е дадена од Централниот орган во согласност со членот 40

1. Централен орган на државата молител	2. Лице за контакт во државата молител
а. Адреса	а. Адреса (доколку е различна)
б. Телефон	б. Телефон(доколку е различен)
в. Факс	в. Факс (доколку е различен)
г. Е-mail	г. Е-mail (доколку е различен)
д. Референтен број	д. Јазик/јазици

3. Централен орган на замолената држава

Адреса

.....

4. Податоци за подносителот на барањето

а. Презиме:

б. Име:

в. Датум на раѓање:(дд/мм/гггг)

или

г. Назив на јавното тело:

.....

5. Податоци за лицето/лицата за кои се бара или наплаќа издршка

а. ☐ Лицето е исто со подносителот на барањето наведено во точка 4

ANNEX 1

Transmittal form under Article 12(2)

CONFIDENTIALITY AND PERSONAL DATA PROTECTION NOTICE

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which it was gathered or transmitted. Any authority processing such data shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of its State.

An authority shall not disclose or confirm information gathered or transmitted in application of this Convention if it determines that to do so could jeopardise the health, safety or liberty of a person in accordance with Article 40.

☐ *A determination of non-disclosure has been made by a Central Authority in accordance with Article 40.*

1. Requesting Central Authority a. Address b. Telephone number c. Fax number d. E-mail e. Reference number	2. Contact person in requesting State a. Address (if different) b. Telephone number (if different) c. Fax number (if different) d. E-mail (if different) e. Language(s)
--	---

3. Requested Central Authority

Address

.....

4. Particulars of the applicant

a. Family name(s):

b. Given name(s):

c. Date of birth:(dd/mm/yyyy)

or

a. Name of the public body:

.....

5. Particulars of the person(s) for whom maintenance is sought or payable

a. ☐ The person is the same as the applicant named in point 4

- б. i. Презиме:
 Име:
 Датум на раѓање: (ДД/ММ/ГГГГ)
- ii. Презиме:
 Име:
 Датум на раѓање: (ДД/ММ/ГГГГ)
- iii. Презиме:
 Име:
 Датум на раѓање: (ДД/ММ/ГГГГ)

6. Податоци на должникот

а. ☐ Лицето е исто со подносителот на барањето наведено во точка 4

- б. Презиме:
 в. Име:
 г. Датум на раѓање: (ДД/ММ/ГГГГ)

7. Овој преносен образец се однесува и е пропратен со барање во согласност со:

- ☐ Член 10 став (1) а)
☐ Член 10 став (1) б)
☐ Член 10 став (1) в)
☐ Член 10 став (1) г)
☐ Член 10 став (1) д)
☐ Член 10 став (1) е)
☐ Член 10 став (2) а)
☐ Член 10 став (2) б)
☐ Член 10 став (2) в)

8. Следните исправи се дадени како прилог со барањето:

а. За целите што произлегуваат од барањето во согласност со член 10 став (1) а) и:

Во согласност со член 25:

- ☐ Целосниот текст на одлуката (Член 25 став (1) а))
☐ Апстракт или извадок од одлуката составен од надлежен орган на државата на потекло (Член 25 став (3) б)) (доколку е применливо)
☐ Исправа во која е наведено дека одлуката е извршна во државата на потекло и, во случај кога одлуката е донесена од страна на административен орган, исправа со која се потврдува дека условите во членот 19 став (3) се исполнети, освен доколку државата изјавила согласно членот 57 дека одлуките на нејзините управни органи секогаш ги исполнуваат тие услови (Член 25 став (1) б) или доколку е применлив член 25 став (3) в))
☐ Доколку спротивната страна не се појавила пред судот или не била застапувана во постапката во државата на потекло, исправа или исправи со кои се потврдува, согласно потребата, или дека спротивната страна соодветно е известена за постапката и можноста да биде сослушана, или дека спротивната страна соодветно е известена за одлуката и можноста да ја побива или да се жали во поглед на фактичките и правни прашања (Член 25 став (1) в))

- b. i. Family name(s):
Given name(s):
Date of birth: (dd/mm/yyyy)
- ii. Family name(s):
Given name(s):
Date of birth: (dd/mm/yyyy)
- iii. Family name(s):
Given name(s):
Date of birth: (dd/mm/yyyy)

6. Particulars of the debtor

- a. ☐ The person is the same as the applicant named in point 4
- b. Family name(s):
c. Given name(s):
d. Date of birth: (dd/mm/yyyy)

7. This transmittal form concerns and is accompanied by an application under:

- ☐ Article 10(1) *a*)
☐ Article 10(1) *b*)
☐ Article 10(1) *c*)
☐ Article 10(1) *d*)
☐ Article 10(1) *e*)
☐ Article 10(1) *f*)
☐ Article 10(2) *a*)
☐ Article 10(2) *b*)
☐ Article 10(2) *c*)

8. The following documents are appended to the application:

- a. For the purpose of an application under Article 10(1) *a*) and:

In accordance with Article 25:

- ☐ Complete text of the decision (Art. 25(1) *a*))
☐ Abstract or extract of the decision drawn up by the competent authority of the State of origin (Art. 25(3) *b*)) (if applicable)
☐ Document stating that the decision is enforceable in the State of origin and, in the case of a decision by an administrative authority, a document stating that the requirements of Article 19(3) are met unless that State has specified in accordance with Article 57 that decisions of its administrative authorities always meet those requirements (Art. 25(1) *b*)) or if Article 25(3) *c*) is applicable
☐ If the respondent did not appear and was not represented in the proceedings in the State of origin, a document or documents attesting, as appropriate, either that the respondent had proper notice of the proceedings and an opportunity to be heard, or that the respondent had proper notice of the decision and the opportunity to challenge or appeal it on fact and law (Art. 25(1) *c*))

- ☐ Доколку е потребно, исправа со која се докажуваат износите на заостанатите плаќања и датумот кога тие суми биле пресметани (Член 25 став (1) г))
- ☐ Доколку е потребно, во случај на одлука со која се одредува автоматско прилагодување со индексација, исправа која овозможува неопходни податоци со кои се прават соодветните пресметки (Член 25 став (1) д))
- ☐ Доколку е потребно, исправи со кои се утврдува до која мера на подносителот на барањето му била овозможена бесплатна правна помош во државата на потекло (Член 25 став (1) ѓ))

Во согласност со членот 30 став (3):

- ☐ Целосниот текст на договорот за издржување (Член 30 став (3) а))
- ☐ Исправа во која е утврдено дека определен договор за издржување е извршен како одлука во државата на потекло (Член 30 став (3) б))
- ☐ Било која друга исправа која е во прилог на барањето (на пр., доколку е потребно, исправа по однос на членот 36 став (4)):

.....

.....

б. За целите што произлегуваат од барањата во согласност со одредбите на членот 10 став (1) б), в), г), д), ѓ) и став (2) а), б), или в), следните исправи (со исклучок на преносниот образец и самото барање) во согласност со членот 11 став (3):

- ☐ Член 10 став (1) б)
- ☐ Член 10 став (1) в)
- ☐ Член 10 став (1) г)
- ☐ Член 10 став (1) д)
- ☐ Член 10 став (1) ѓ)
- ☐ Член 10 став (2) а)
- ☐ Член 10 став (2) б)
- ☐ Член 10 став (1) в)

Име:(со големи букви)

Датум:

(ДД/ММ/ГГГГ)

Официјален претставник на Централниот орган

- ☐ Where necessary, a document showing the amount of any arrears and the date such amount was calculated (Art. 25(1) *d*))
- ☐ Where necessary, a document providing the information necessary to make appropriate calculations in case of a decision providing for automatic adjustment by indexation (Art. 25(1) *e*))
- ☐ Where necessary, documentation showing the extent to which the applicant received free legal assistance in the State of origin (Art. 25(1) *f*))

In accordance with Article 30(3):

- ☐ Complete text of the maintenance arrangement (Art. 30(3) *a*))
- ☐ A document stating that the particular maintenance arrangement is enforceable as a decision in the State of origin (Art. 30(3) *b*))
- ☐ Any other documents accompanying the application (*e.g.*, if required, a document for the purpose of Art. 36(4)):

.....

.....

b. For the purpose of an application under Article 10(1) *b*), *c*), *d*), *e*), *f*) and (2) *a*), *b*) or *c*), the following number of supporting documents (excluding the transmittal form and the application itself) in accordance with Article 11(3):

- ☐ Article 10(1) *b*)
- ☐ Article 10(1) *c*)
- ☐ Article 10(1) *d*)
- ☐ Article 10(1) *e*)
- ☐ Article 10(1) *f*)
- ☐ Article 10(2) *a*)
- ☐ Article 10(2) *b*)
- ☐ Article 10(2) *c*)

Name:(in block letters)

Date:

Authorised representative of the Central
Authority

(dd/mm/yyyy)

АНЕКС 2

Образец за потврда за прием во согласност со Член 12 став (3)

ИЗЈАВА ЗА ЗАШТИТА НА ДОВЕРЛИВОСТА И ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ

Личните податоци кои се прибавени или испратени согласно Конвенцијата, ќе се користат само за целите за кои се прибавени или испратени. Секој орган што обработува вакви податоци ќе обезбеди доверливост, во согласност со внатрешното право.

Органите нема да ги откриваат или потврдат информациите прибавени или испратени во барањето од оваа Конвенција доколку утврдат дека со тоа ќе се загрози здравјето, безбедноста и слободата на личноста во согласност со членот 40.

☐ Обврската за неоткривање е дадена од Централниот орган во согласност со членот 40

1. Централен орган на замолената држава	2. Лице за контакт во замолената држава
а. Адреса	а. Адреса (доколку е различна)
б. Телефон	б. Телефон (доколку е различен)
в. Факс	в. Факс (доколку е различен)
г. Е-mail	г. Е-mail (доколку е различен)
д. Референтен број	д. Јазик/јазици

3. Централен орган на државата молител

Лице за контакт

Адреса

.....

4. Централниот орган на замолената држава го потврдува приемот на (дд/мм/гггг) на преносниот образец од Централниот орган на државата молител (референтен број; заведен на датум (дд/мм/гггг)) што се однесува барање во согласност со:

- ☐ Член 10 став (1) а)
- ☐ Член 10 став (1) б)
- ☐ Член 10 став (1) в)
- ☐ Член 10 став (1) г)
- ☐ Член 10 став (1) д)
- ☐ Член 10 став (1) е)
- ☐ Член 10 став (2) а)
- ☐ Член 10 став (2) б)
- ☐ Член 10 став (2) в)

Презиме на подносителот на барањето:

ANNEX 2

Acknowledgement form under Article 12(3)

CONFIDENTIALITY AND PERSONAL DATA PROTECTION NOTICE

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which it was gathered or transmitted. Any authority processing such data shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of its State.

An authority shall not disclose or confirm information gathered or transmitted in application of this Convention if it determines that to do so could jeopardise the health, safety or liberty of a person in accordance with Article 40.

☐ *A determination of non-disclosure has been made by a Central Authority in accordance with Article 40.*

1. Requested Central Authority a. Address b. Telephone number c. Fax number d. E-mail e. Reference number	2. Contact person in requested State a. Address (if different) b. Telephone number (if different) c. Fax number (if different) d. E-mail (if different) e. Language(s)
---	--

3. Requesting Central Authority

Contact person

Address

.....

4. The requested Central Authority acknowledges receipt on (dd/mm/yyyy) of the transmittal form from the requesting Central Authority (reference number; dated (dd/mm/yyyy)) concerning the following application under:

- ☐ Article 10(1) a)
- ☐ Article 10(1) b)
- ☐ Article 10(1) c)
- ☐ Article 10(1) d)

- ☐ Article 10(1) e)
- ☐ Article 10(1) f)
- ☐ Article 10(2) a)
- ☐ Article 10(2) b)
- ☐ Article 10(2) c)

Family name(s) of applicant:

Презиме на лицето/лицата за кои се бара или наплаќа
издршка:

.....

.....

Презиме на должникот:

5. Почетни чекоти кои биле преземени од страна на Централниот орган на замолената држава:

☐ Предметот е целосен и е во постапка на разлгедување

☐ Видете го приложениот статус на извештајот за барањето

☐ Статусот на извештајот на барањето ќе следи

☐ Ве молиме доставете ги следните дополнителни информации и/или исправи:

.....

.....

☐ Централниот орган на замолената држава одбива да го обработи барањето бидејќи е очигледно дека условите на Конвенцијата не се исполнети (Член 12 став (8)). Причините:

☐ се дадени во приложените исправи

☐ ќе бидат приложени во исправи кои ќе бидат доставени

Централниот орган на замолената држава бара од Централниот орган на државата молител
го известити за било која измена во однос на статусот на барањето..

Име:(со големи
букви)

Датум:

(дд/мм/гггг)

Официјален претставник на Централниот
орган

Family name(s) of the person(s) for whom
maintenance is sought or payable:

.....

.....

Family name(s) of debtor:

5. Initial steps taken by the requested Central Authority:

☐ The file is complete and is under consideration

☐ See attached status of application report

☐ Status of application report will follow

☐ Please provide the following additional information and / or documentation:

.....

.....

☐ The requested Central Authority refuses to process this application as it is manifest that the requirements of the Convention are not fulfilled (Art. 12(8)). The reasons:

☐ are set out in an attached document

☐ will be set out in a document to follow

The requested Central Authority requests that the requesting Central Authority inform it of any change in the status of the application.

Name:(in block letters)

Date:

Authorised representative of the Central
Authority

(dd/mm/yyyy)

ИНФОРМАЦИИ ЗА НССН 2007

Зошто се применува НССН 2007 пред ЗМПП од 2020 година ?

1 Хиерархијата на правните извори од областа на меѓународното приватно право се уредува со Уставот на Република Северна Македонија, Законот за судовите и ЗМПП 2020 на начин што предност се дава на ратификуваните меѓународни договори пред внатрешните правни акти (закони, подзаконски акти и сл.)

1.1 Уставот на Република Северна Македонија во член 118 предвидува:

„Меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон“

1.2 Законот за судовите чл.18 ст.4 предвидува:

„Кога судот смета дека примената на **законот** во конкретниот случај **е во спротивност** со одредбите на **меѓународен договор** ратификуван во согласност со Уставот **ќе ги примени одредбите од меѓународниот договор**, под услов тие да можат директно да се применат.“

1.3 Законот за меѓународно приватно право во чл.2 предвидува:

„**Одредбите на овој закон не се применуваат** на односите од членот 1 од овој закон, ако се регулирани со ратификувани меѓународни договори.“

Кое е подрачјето на примена на НССН 2007 ?

НССН 2007 е комплексна конвенција која опфаќа широк спектар на меѓународни приватно правни односи кои се опфатени во еден инструмент. Членот 1 како предмет на Конвенцијата го определува ефикасната меѓународна наплата на детска издршка преку:

- а) воспоставување на целосен систем на соработка помеѓу органите на државите договорнички;
- б) овозможување на поднесување на барања за донесување на одлуки за издржување;
- в) овозможување на признавање и извршување на одлуки за издржување; и
- г) остварување на ефикасни мерки за неодољно извршување на одлуки за издржување.

На овој начин, може да се заклучи дека НССН 2007 се однесува **на прекуграничната соработка на надлежните органи; донесување и измена на одлуки поврзани со издршката; како и признавањето и извршувањето на странските судски одлуки.**

На кои односи се применува НССН 2007 ?

Како **материјално подрачје на примена на НССН 2007** во членот 2 е определено следното:

- а. обврски за издржување кои произлегуваат од односот на родител-дете во врска со лица под 21 годишна возраст;
- б. признавање и извршување или на извршување на одлуки за издржување помеѓу брачни партнери кога предлогот е поднесен заедно со побарување во врска со детска издршка;
- в. брачната издршка со исклучок на Главите II и III од НССН 2007.

На овој начин јасно е определено подрачјето на примена на Конвенцијата со тоа што точно се наброени односите на кои се применуваат целите преку кои се остварува предметот на НССН 2007 определен во членот 1.

Материјалното подрачје на примена на конвенцијата е прилично прилагодливо и флексибилно со оглед на значителниот број на резерви и декларации кои можат да бидат изјавени во врска со подрачјето на примена. Така, согласно чл.2 став 2 од НССН 2007 секоја држава договорничка може во согласност со членот 62, да стави резерва на правото на ограничување на Конвенцијата согласно ставот 1 точка а), на лицата кои не наполниле 18 години. Држава договорничка која ќе ја стави оваа резерва нема да има право да побара примена на Конвенцијата на лица на возраст кои се исклучени со резервата. Со оваа резерва, државата членка може да определи дали ќе ја **ограничи примената на НССН 2007 согласно возраста на децата** до 18 годишна возраст или ќе се однесува и на деца до 21 годишна возраст. Дополнително со давање на изјава согласно членот 63 на НССН 2007 државите членки можат да ја прошират примената на Конвенцијата и на повозрасни лица од 21 година. Понатаму, НССН 2007 **во однос на прашањата на брачната издршка**, истите се ограничени само на директни барања до надлежните органи. Со изјава, државите можат да го прошират дејството со тоа што барањата можат да бидат доставени и преку Централните органи во согласност со Глава II и Глава III од НССН 2007. Со изјава примената на конвенцијата може да биде **проширена и на други форми на семејна издршка** како што е сродството или давање на издршка на ранливи лица. Државите членки, можат да изјават резерви согласно

кои ќе ја исклучат примената на одредбите за признавање и извршување на **договори за издржување** односно, да дадат изјава дека признавањето и извршувањето на договорите за издржување може да се поведе само преку Централните органи.²

Дефиниции на термините во НССН 2007

НССН 2007 во членот 3 дава голем број на дефиниции на термините кои се користат во Конвенцијата. На тој начин, Конвенцијата ги определува следните дефиниции:

- а) „доверител“ означува лице на кое сè должи издршка или тврди дека му се должи;
- б) „должник“ означува лице кое должи издршка или за кое се тврди дека должи издршка;
- в) „правна помош“ означува помош која е неопходна за да може на подносителите да им се овозможи запознавање и остварување на нивните права и да се овозможи целосно и ефективно постапување по барањата во замолената држава. Начините на давање на помош може да вклучуваат како неопходно давање на правен совет, помош во поднесување на случај пред надлежен орган, правно застапување и ослободување од трошоци за постапката;
- г) „писмен договор“ означува договор забележан во било која форма чија содржина е достапна за подоцнежна употреба;
- д) „договор за издржување“ означува писмен договор кој се однесува на плаќање на издршка кој:
 - i) бил формално составен или регистриран како автентичен инструмент од страна на надлежен орган; или
 - ii) бил потврден од страна, или склучен, регистриран или поднесен од надлежен орган, и може да биде предмет на ревизија и измена од страна на надлежен орган;
- ѓ) „ранливо лице“ означува лице кое, поради оштетување или недостаток на лични способности, не е во можност самото да се издржува.

Функции на Централниот орган според НССН 2007

Централните органи(ЦО) претставуваат главен механизам преку кој се остваруваат целите на НССН 2007. Основната задача на ЦО е да овозможи олеснето функционирање на системот воспоставен со НССН 2007 и да овозможи олеснето стекнување на издршка пред се на децата, но и на останатите лица кои можат да се користат со овој меѓународен инструмент. Во својата работа, ЦО остваруваат општи и посебни функции.

Општи функции на ЦО

Општите функции на Централните органи се состојат во:

- а) меѓусебна соработка со што ќе ја промовираат соработката помеѓу надлежните органи во нивните држави заради постигнување на целите на Конвенцијата;

² Член 19(4) и Член 30(7) од НССН 2007

б) барање на решенија на потешкотиите кои произлегуваат со примената на Конвенцијата (чл.5).

Посебни функции на ЦО

Од овие општи, начелни функции се разработуваат конкретните функции кои Централните органи треба да ги преземаат со цел да ги исполнат целите на Конвенцијата. **Првичните посебни функции на Централните органи се однесуваат пред се на барањата кои се поднесуваат преку Централните органи (Глава III) како што се:**

- а) испраќање и примање на барања согласно членот 10;
- б) поведување на постапки и олеснување на поведувањето на постапките во однос на овие барања (чл.6 ст.(1)).

Со оглед на значењето на Централните органи во примената на НССН 2007, Конвенцијата ги специфицира дополнително посебните функции кои овие органи треба да ги преземаат, а тоа се:

- а) доколку околностите го бараат тоа, ќе овозможуваат или олеснуваат давањето на правна помош;
- б) ќе помагаат во пронаоѓањето на должникот или доверителот;
- в) ќе помагаат во добивањето на релевантни информации во врска со приходот, и доколку е потребно, други финансиски околности на должникот или доверителот, вклучително и местото каде се наоѓаат средствата;
- г) ќе ги поттикнува мирните начини на решавање со цел да се постигне доброволно плаќање на издршка, кога тоа е соодветно со користење на медијација, миреење или слични постапки;
- д) ќе ги олеснуваат извршувањата на одлуките за издржување кои се во тек, вклучително и можните неисплатени побарувања;
- ѓ) ќе го олеснува собирањето и брзиот пренос на плаќањата на издршка;
- е) ќе го олеснува прибавувањето на исправи и други докази;
- ж) ќе овозможува помош при утврдување на родителството кога тоа е потребно поради наплата на издршката;
- з) ќе поведува или ќе го олеснува поведувањето на постапки со цел да се одредат било кои привремени мерки кои се територијални по природа и кои имаат за цел да го обезбедат исходот на тековните барања за издржување;
- с) ќе ја олеснат доставата на исправите (чл.6 ст.(2)).

Со оглед дека дадениите функции содржат обем на обврски кој може да биде опфатен од надлежностите на некои други јавни тела, државите договорнички можат да определеат дека дел од овие функции можат, до мера која е дозволена согласно правото на таа држава, да бидат спроведувани од страна на јавни тела, или други субјекти кои се предмет на контрола на надлежните органи на таа држава. Доколку бидат определени вакви јавни тела тогаш нивните податоци за контакт и опсегот на нивните задачи, ќе биде доставен од страна на државата договорничка до Постојаното Биро на Хашката Конференција за меѓународно приватно право. Државите договорнички итно ќе го известат Постојаното Биро за било кои промени (чл.6 ст.(3)). Со оглед дека голем број од овие обврски се во судска надлежност, ништо во членот 6 или во членот 7 ќе се толкува како наметнување на обврски на Централните

органи за спроведување на овластувања кои можат да бидат спроведени само од страна на судски органи согласно правото на замолената држава (чл.6 ст.(4)).

Поднесување на барања преку Централните органи

Основното олеснување на подносителите на барањата (предвидени во чл. 10 од НССН 2007), е дека барањата согласно Глава III се поднесуваат до најблискиот Централен орган на подносителот, а тоа е **Централниот орган каде што подносителот има престојувалиште**. Тоа сепак, не значи дека доколку лицето има обично присуство на таа територија, дека истото ќе се квалификува како престојувалиште. Од друга страна, Централниот орган на државата каде подносителот има престојувалиште, врз основа на сопствените овластувања кои произлегуваат од оваа Конвенција, ќе го проследи барањето до Централниот орган на замолената држава(чл. 9).

Ова олеснување во однос на поднесувањето на барања преку Централните органи кое е предвидено со НССН 2007 значи дека Централните органи на државата молител на подносителот на барањето му помагаат во подготвувањето на барањето, овозможуваат истото да биде пропратено со сите податоци и исправи потребни за да биде разгледувано во замолената држава (чл.12 став (1)). Со тоа, Централниот орган на државата молител ќе го испрати барањето во име и со согласност на подносителот на барањето, подготвено согласно условите на Конвенцијата со преносниот образец наведен во Анекс 1. Во определени околности согласно правилата на Конвенцијата, Централниот орган на замолената држава може да побара да му бидат доставени заверени преписи од потребните документи на некои од исправите(чл.12 став (2)).

Рокови во кои треба да биде извршен преносот и приемот на барањата согласно НССН 2007

НССН 2007 содржи строго определени рокови за испраќање и давање на одговор во врска со барањата предвидени во членот 10. Така, Централните органи на замолената држава, **во период од шест недели од денот на приемот на барањето**, ќе го потврдат приемот согласно образецот наведен во Анекс 2 и ќе го известат Централниот орган на државата молител кои почетни чекори биле или ќе бидат преземени во однос на барањето и може дополнително да побараат неопходни исправи и податоци. **Во рамките на истиот рок од шест недели**, Централниот орган на замолената држава ќе му ги достави на Централниот орган на државата молител, името и податоци за контакт на лицето или единицата надлежни да дадат одговор на прашањата во однос на напредокот со барањето(чл.12 став (3)). Понатаму, **во рок од три месеци по потврдата на приемот**, Централниот орган на замолената држава ќе го известат Централниот орган на државата молител за статусот на барањето (чл.12 став (4)). Во текот на постапувањето по барањето, Централните органи на државата молител и замолената држава меѓусебно ќе се информираат за:

- (а) лицето или единицата кои се надлежни за конкретен случај;
- (б) напредокот на случајот(чл.12 став (5)).

Самата постапка ќе се води најитно што е возможно, а Централните органи ќе ги користат најбрзите и најефикасни начини на комуникација кои им се на располагање (чл.12 став (6) и (7)). Дополнително, секое барање кое е поднесено преку Централните органи на државите

договорнички во согласност со оваа глава, и сите исправи или податоци кои се приложени или доставени од страна на Централен орган, не можат да се побиваат од страна на лицето против кое е поднесено барањето само врз основа на начинот или средствата за комуникација кои биле користени помеѓу определените Централни органи (чл.13)

Видови на барања кои можат да бидат поднесени во согласност со НССН 2007

Членот 10 претставува централна одредба на НССН 2007 со кој се определуваат видовите на барања кои можат да бидат поднесени врз основа на Конвенцијата. Со оваа одредба се прави дистинкција помеѓу **барања кои му се достапни на доверителот и барања кои му се достапни на должникот**. Квалификацијата за тоа што претставува должник, а што доверител се определува автономно, согласно членот 3 на НССН 2007.

Три **видови на барања му се достапни на доверителот во државата молител** со кои се бара плаќање на издршка согласно Конвенцијата: барања за донесување на одлука, барања за измена на донесена одлука и барања за признавање и извршување.

Согласно првиот вид на постојат два вида на барања кои можат да бидат поднесени:

1. барања за донесување на одлука во замолената држава кога таква одлука не е донесена, вклучително кога тоа е потребно и утврдување на родителство;
2. барање за донесување на одлука во замолената држава во која не е можно признавање и извршување на одлука, или истото е одбиено, поради недостатоци во основите за признавање и извршување согласно членот 20, или врз основа на причините предвидени во членот 22 точка б) или д).

Согласно вториот вид постојат два вида на барања:

- 1) барање за измена на донесена одлука во замолената држава;
- 2) барање за измена на одлука донесена во држава различна од замолената држава.

Во однос на барањата за признавање и/или извршување достапни се следните:

- 1) барање за признавање или признавање и извршување на одлука;
- 2) барање за извршување на одлука донесена или признаена во замолената држава.

Овие барања, освен ако не е предвидено поинаку во Конвенцијата се уредени согласно правото на домашната држава, а на барањата за измена на одлуката ќе се применуваат правилата за определување на меѓународна надлежност кои се применуваат во замолената држава.

Барањата кои му се достапни на должникот се помалкубројни од барањата достапни на доверителот со оглед на природата на овие барања и истите се однесуваат на должник против кого има постоечка одлука за наплата на издршка. Овие барања според природата на **барањата се однесуваат на признавањето на одлука или измена на одлука**.

1. Во однос на барањата кои се однесуваат на признавање на одлука тие можат да се поднесат пред Централниот орган на државата на престојувалиште на подносителот до замолената држава во однос на барање за признавање на одлука, или истовидна

постапка за запирање или ограничување на претходна одлука во замолената држава.

2. Во однос на барањата за измена на одлука, дозволени се следните барања:

1) барање за измена на одлука донесена во замолената држава;

2) барање за измена на одлука донесена во држава различна од замолената.

Овие барања, освен ако не е предвидено поинаку во Конвенцијата се уредени согласно правото на домашната држава, а на барањата за измена на одлуката ќе се применуваат правилата за определување на меѓународна надлежност кои се применуваат во замолената држава.

Видови на барања кои можат да бидат поднесени согласно НССН 2007

Врз основа на членот 10 од НССН 2007.

Овие барања можат да бидат поднесени од страна на заинтересирани лица или државни органи во определени случаи.

СЛУЧАЈ	ВИДОВИ НА БАРАЊА ДОСТАПНИ СОГЛАСНО НССН 2007
Подносителот на барањето поседува одлука за издржување од замолената држава	Барање за извршување
Подносителот на барањето има одлука од држава договорничка и сака да ја признае или признае и изврши во друга држава	Барање за признавање или признавање и извршување
Подносителот на барањето нема сеуште одлука за издржување, а тужениот има престојувалиште во друга држава договорничка	Барање за донесување на одлука за издржување
Подносителот има одлука за издржување, но бара донесување на нова одлука бидејќи постојат потешкотии во признавањето и извршувањето на постоечката одлука во друга држава договорничка	Барање за донесување на одлука за издржување
Подносителот на барањето има одлука за издржување од држава договорничка, но сака да ја измени и тужениот (спротивната странка) има престојувалиште во друга држава договорничка	Барање за измена на одлуката

Директни (непосредни) барања до надлежните органи

Покрај, барањата кои се проследуваат од страна на Централните органи, Конвенцијата им овозможува на подносителите на барањата да се обратат директно (непосредно) до надлежните органи да донесат или изменат некоја одлука. Оттука, Конвенцијата нема да ја исклучи примената на постапките кои се предвидени согласно домашното право на државата договорничка, а кои му овозможуваат на едно лице (подносителот на барањето) директно да се обрати до надлежниот орган на таа држава за прашање регулирано со Конвенцијата, согласно членот 18, а со цел да се потврди или измени одлуката за издршката (чл. 37 став (1)). Член 14 став (5) и член 17 точка б) и одредбите од Главите V, VI, VII и од оваа глава, со исклучок на член 40 став (2), член 42, член 43 став(3), член 44 став(3), член 45 и член 55 ќе се применуваат во врска со предлогот за признавање и извршување поднесен директно до надлежниот орган на држава договорничка (чл.37 став (2)). Во врска со ставот 2 на овој член, членот 2 став (1) точка а) ќе се применува и на одлука со која се доделува издршка на ранливо лице постаро од возраста наведена во оваа таа точка, кога таквата одлука е донесена пред тоа лице да ја достигне таа возраст и под услов издршката да биде над таа старосната граница како резултат на нарушена способност (чл.37 став (2)).

Постапка во случај кога веќе е донесена одлука за издршка

Можни Барања кога веќе е донесена одлука за издршка

(член 10 став (1) а) и член 10 став (2) а))

Постапка во случај кога нема одлука за издршка

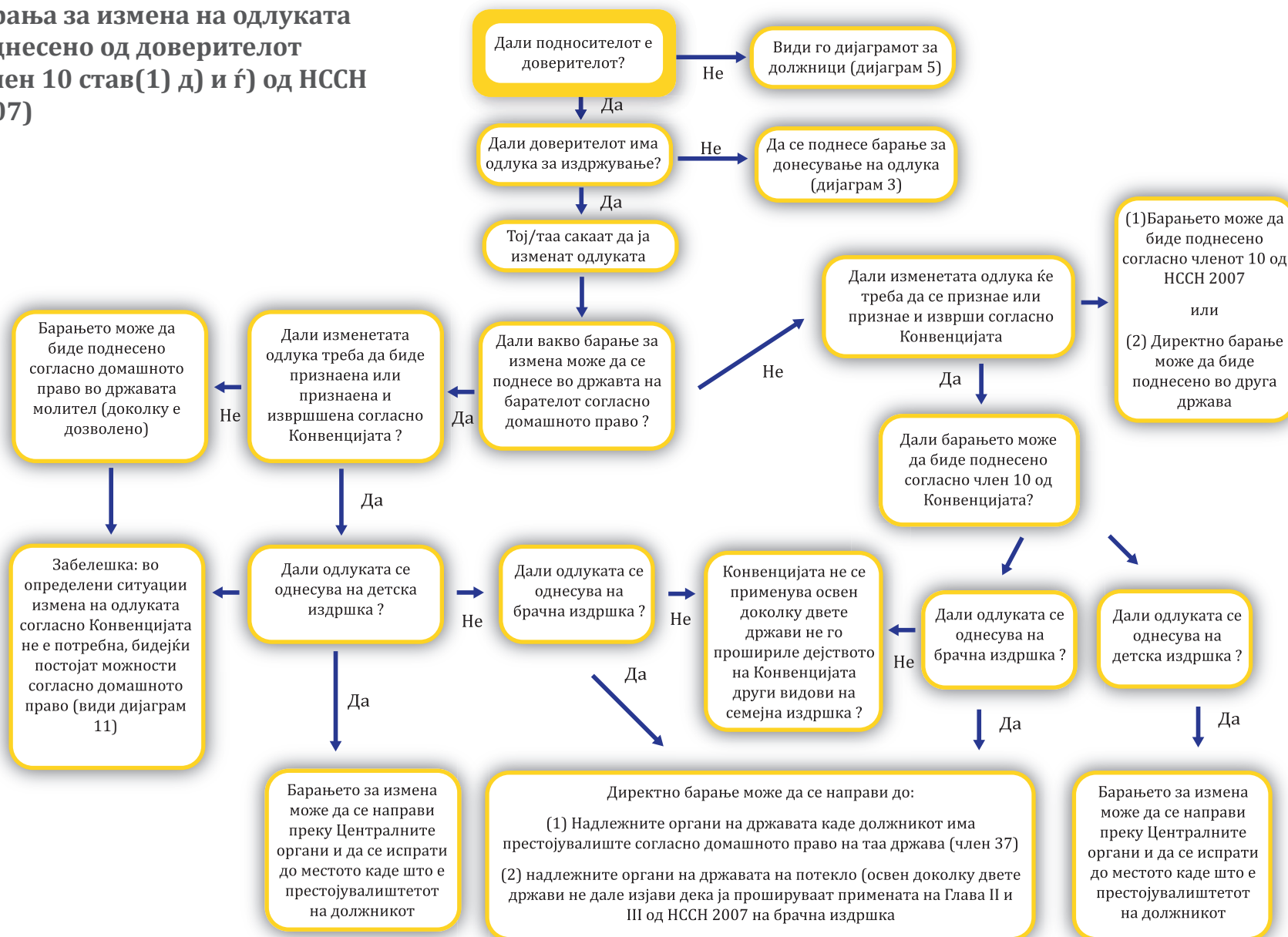
Следниот дијаграм се однесува на можностите кога не е донесена одлука за издржување, или кога одлуката не може да биде признаена или извршена, на пример поради изјавени резерви согласно Конвенцијата.

Можни барања кога не постои извршна одлука

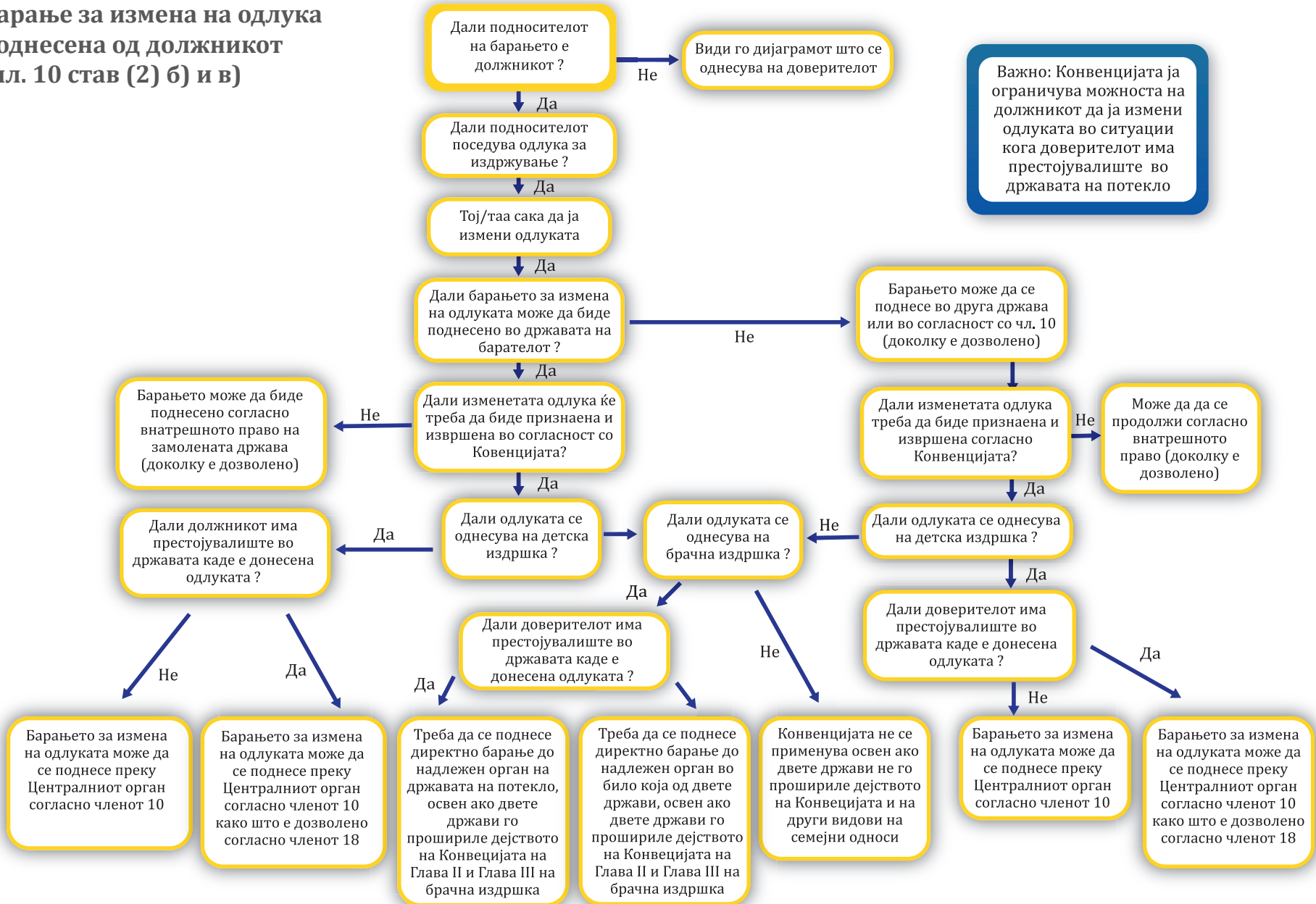
(член 10 став (1) в) и г))

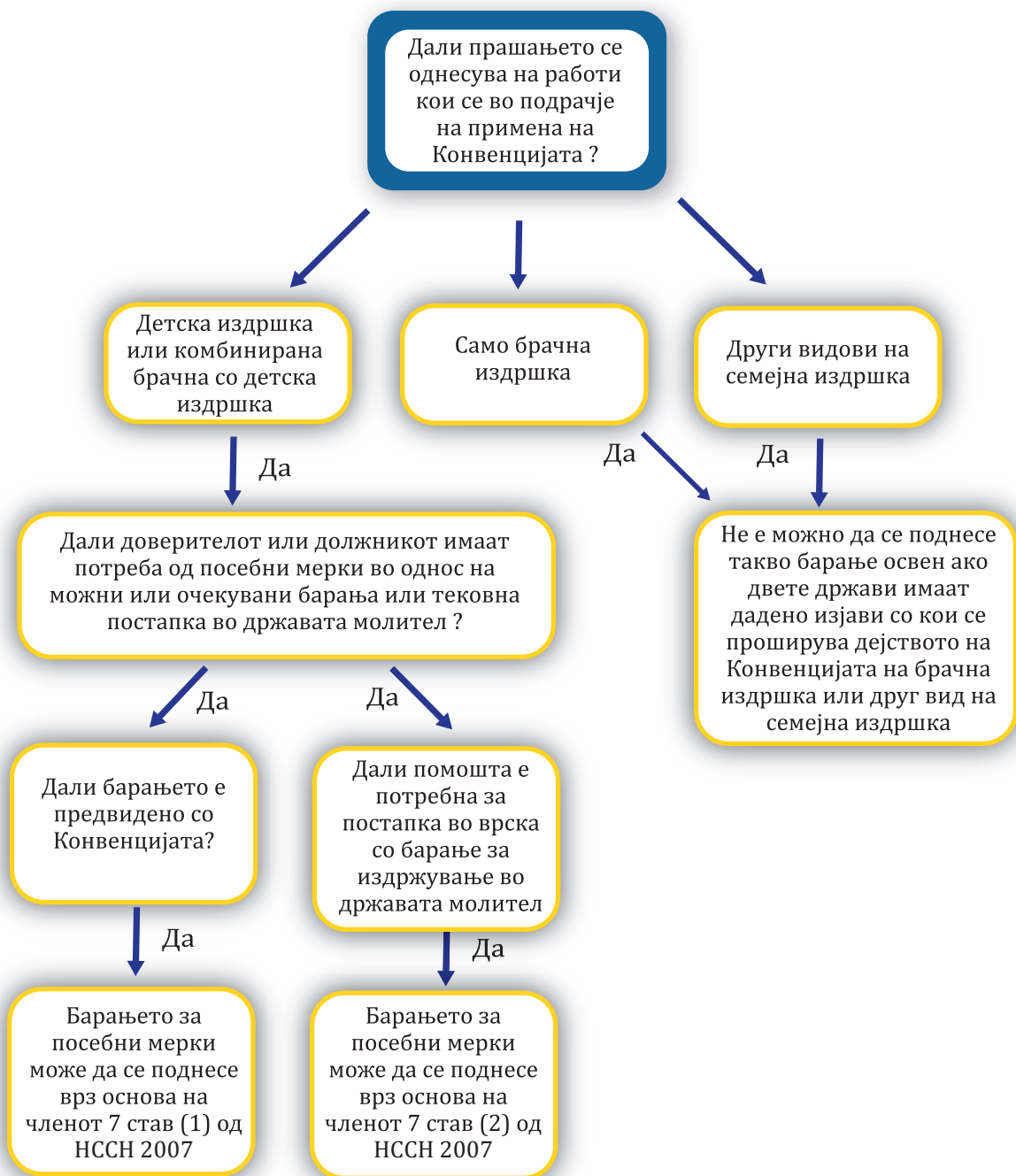
**Барања за измена на одлуката
поднесено од доверителот
(Член 10 став(1) д) и г) од НССН
2007)**

Барање за измена на одлука поднесена од должникот (чл. 10 став (2) б) и в)

Барања за посебни мерки
(Чл. 7 став (1) и (2))

Признавање и извршување на одлуки согласно НССН 2007

Глава V од НССН 2007 ги уредува прашњата кои се однесуваат на барањата за признавање, односно признавање и извршување на странски одлуки кои се однесуваат на обврската за издржување.

Во однос на подрачјето на примена на НССН 2007 во врска со признавањето и извршувањето, Конвенцијата не прави разлика дали одлуките се донесено од страна на судски или административни органи³, туку битно е тие да се однесуваат на обврската за издржување. Самиот термин „одлука“ има автономна дефиниција во Конвенцијата и истата во себе ги вклучува и спогодба или договор склучени или одобрени од овие органи. Во однос на содржината, одлуката може да содржи и автоматско прилагодување врз основа на индексација и барање да се платат заостанати долгови, ретроактивна издршка или камата и утврдување на трошоците или расходите (чл.19 ста (1)). Доколку, одлуката за издржување е донесена заедно со некое друго правно прашање, Глава V од НССН 2007, ќе се применува само во однос на обврската за издржување. Исто така, овие одредби се применуваат и на директни барања до надлежни органи (чл.19).

Основи за признавање на одлуки (индиректна надлежност) согласно НССН 2007

Основите кои треба да ги исполни странската одлука за да биде признаена и извршена согласно НССН 2007 се однесуваат на индиректната надлежност, односно, јурисдикциони филтри кои треба да ги задоволи државата на потекло, при донесувањето на одлуката со цел да може одлуката да биде признаена во замолената држава. Тие се однесуваат на следните ситуации:

- а) тужениот имал вообичаено престојувалиште во државата на потекло во момент кога постапката била поведена;
- б) тужениот ја прифатил надлежноста или изречно или впуштајќи се во расправа по главната работа без да ја оспори надлежноста во првата можна прилика;
- в) доверителот имал вообичаено престојувалиште во државата на потекло во момент кога постапката била започната;
- г) детето за чија издршка се расправало имало вообичаено престојувалиште во државата на потекло во моментот кога постапката била започната, со тоа што тужениот живеел со детето во таа држава или имал престојувалиште во таа држава обезбедувајќи издршка за детето во таа држава;
- д) освен во спорови кои се однесуваат на обврска за издржување на деца, постоел писмен договор за избор на надлежноста помеѓу странките;
- ѓ) одлуката била донесена од страна на орган надлежен за постапката за личниот статус или родителската одговорност, освен доколку надлежноста не била заснована единствено на државјанството на една од странките.

³ Во контекст на Конвенцијата согласно чл.19 став (3), „Административен орган“ значи јавен орган чии одлуки, согласно правото на државата каде е основан:

а) може да бидат предмет на жалба или преиспитување од страна на судски орган; и

б) имаат слична провосилност и ефект на одлука на судски орган во врска со истата правна работа.

Држава договорничка може да стави резерви, согласно членот 62, во однос на ставот 1 точка в), д) и г), меѓутоа доколку државата членка ставила ваква резерва, ќе ја признае и изврши одлуката доколку нејзиното право во слични фактички ситуации определило или би ја определило надлежноста на сопствените органи да донесат таква одлука(чл.20 став (2) и (3)). Доколку признавањето на одлука не е дозволено врз основа на ставената резерва согласно ставот 2, и доколку доверителот има вообичаено престојувалиште во таа држава, држава договорничка ќе ги преземе сите неопходни мерки за да биде донесена таква одлука во полза на доверителот. Ова правило нема да се примени на поднесувањето на непосреден предлог за признавање и извршување согласно членот 19 став(5) или за барања за издршка од брачни односи кога предлогот е донесен заедно со побарување во врска со детска издршка(чл.20 став (4)). Одлука донесена во полза на дете под 18 години која не може да биде признаена врз само поради резервите предвидени во ставот 1 точка в), д) и г) ќе се признае како одлука за оправданост на издржувањето во замолената држава (чл.20 став (5)). Одлуката ќе биде признаена само доколку го има тоа својство во државата на потекло и ќе се изврши само доколку е извршна во државата на потекло (чл.20 став (5)).

Во основа, исполнувањето на овие јурисдикциони филтри е независно од начинот на кој судот на потекло ја засновал својата надлежност. Потребно е фактички овие јурисдикциони филтри да бидат исполнети.

Причини за одбивање на признавањето и извршувањето на одлуките согласно НССН 2007

Доколку одлуката ги задоволува јурисдикционите филтри, нејзиното признавање и извршување може да биде одбиено само врз основа на следните **причини**:

- а) признавањето и извршувањето на одлуката е очигледно неспоиво со јавниот поредок (“ordre public”) на замолената држава;
- б) одлуката била добиена со измама поврзана со кршење на процесните правила;
- в) постапка помеѓу истите странки и со иста цел се води пред орган на замолената држава, а таа постапка била прва поведена;
- г) одлуката е неспоива со одлука донесена помеѓу истите странки и со истата цел, или во замолената држава или во друга држава, со тоа што подоцнежната одлука ги исполнува причините неопходни за признавање и извршување во замолената држава;
- д) во случај кога тужениот, ниту се појавил, ниту бил застапувано во замолената држава:
 - i) тужениот не добил соодветно известување за постапката и можност да биде сослушан, а согласно правото на државата на потекло е предвидено известување за текот на постапката,; или
 - ii) тужениот не добил соодветно известување за одлуката и можност на приговор или жалба во врска со фактичките или правни прашања, а согласно правото на државата на потекло не предвидено известување за текот на постапката,; или
- ѓ) одлуката е донесена со прекршување на членот 18(ограничувања на постапките) (чл.22).

Видови на постапки за признавање и извршување на одлуки согласно НССН 2007

Решението во НССН 2007 кое се однесува на уредување на постапката за признавање и извршување е доста специфично, со оглед на тоа што на државите им се даваат две алтернативи на постапката (редовна и алтернативна постапка). Заедничко за двете алтернативи е што заедно со овие одредби се применува внатрешната постапка на државата, со исклучок на одредбите од Конвенцијата кои се однесуваат на признавањето и извршувањето (чл.21 став (1)).

Редовна постапка за признавање и извршување на одлуки согласно НССН 2007

Првата (редовна) постапка, се поведува со барање или преку Централните органи, или директно до надлежниот орган. Кога барањето се поведува преку Централните органи, замолените ЦО без одлагање е должен:

- а) предлогот да го достави до надлежниот орган кој без одлагање ќе ја прогласи одлуката за извршна или ќе ја завери одлуката за извршување; или
- б) доколку е надлежен за тоа, самиот да ги превеземе тие чекори (чл.23 став(2)).

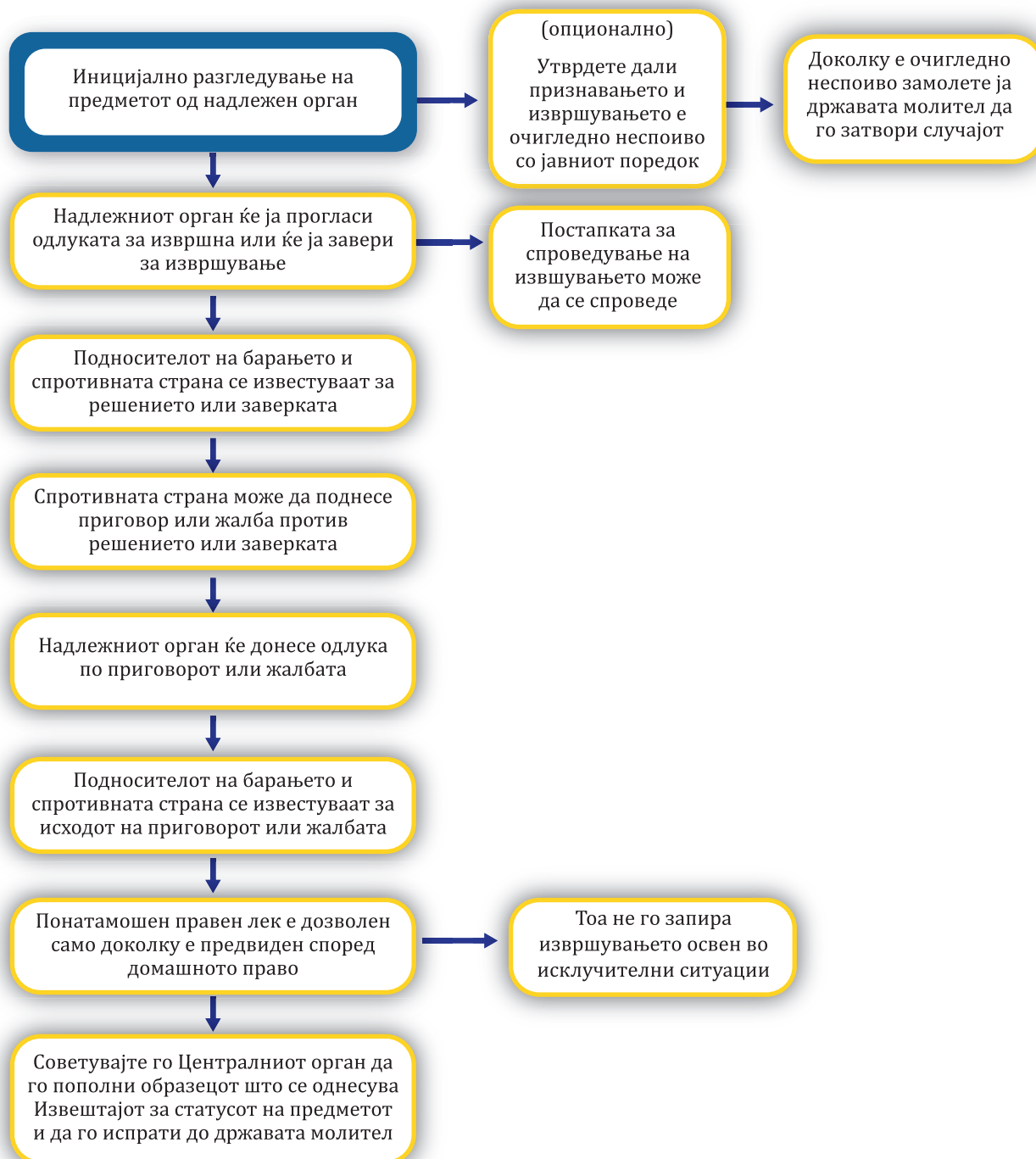
Доколку предлогот е упатен директно до надлежниот орган во замолената држава согласно членот 19 став(5), тогаш тој орган без одлагање ќе ја прогласи одлуката за извршна или ќе ја завери одлуката за извршување (чл. 23 став (3)). Надлежните органи се ограничени во постапувањето и во овој стадиум кога одлучуваат само по барањето (без дополнителни поднесоци) можат да ја одбијат да ја признаат одлуката доколку не ги исполнува причините за признавање предвидени во чл.22. По овој стадиум, подносителот на барањето и спротивната странка, ќе бидат известени за признаената или одбиената одлука и тие можат да поднесат приговор или жалба во рок од 30 дена од денот на известувањето во врска со фактички и правни прашања (чл.23 став (5)) односно во рок од 60 дена доколку странката која ја поднела жалбата нема престојувалиште на државата договорничка во која решението или заверката е донесено или одбиено (чл.23 став (6)).

Приговорот или жалбата можат да бидат засновани само на следното:

- а) причините за одбивање на признавањето и извршувањето согласно членот 22;
- б) основите за признавање и извршување согласно членот 20 (јурисдикционите филтри);
- в) веродостојноста или точноста на исправите доставени во согласност со членот 25 став(1) точка а), б) или г) и став(3) точка б).

Исто така, приговор или жалба од страна на спротивната странка можат да бидат засновани на основ на веќе исплатен долг во мера што признавањето и извршувањето се однесува на доспеаните побарувања (чл. 23 став (7) и (8)). Подносителот на барањето и спротивната странка без одлагање ќе бидат известени за одлуката по приговорот или жалбата (чл. 23 став (9)). Доколку правото на замолената држава овозможува изјавување на дополнителни правни средства тие не го одложуваат извршувањето на одлуката, освен во исклучителни околности (чл.23 став (10)).

Чекори кои треба да ги преземе надлежниот орган кога ќе прими барање за признавање и извршување на одлука

Алтернативна постапка за признавање и извршување на одлуки

Алтернативната постапка, содржи определени модификации во однос на постапката предвидена со членот 23. За примена на оваа алтернативна постапка, државата договорничка потребно е да даде изјава дека ја применува оваа постапка. Оваа постапка се поведува со барање (предлог) до ЦО кој е должен:

а) предлогот да го достави до надлежниот орган кој без одлагање ќе ја прогласи одлуката за извршна или ќе ја завери одлуката за извршување; или

б) доколку е надлежен за тоа, самиот да ги превеземе тие чекори (чл.24 став (2)).

Одлуката за признавање и извршување ќе биде донесена од страна на надлежен орган, откако другата страна била соодветно и без одлагање известена за постапката и на двете страни им била дадена соодветна можност да се произнесат (чл.24 став (3)).

Надлежниот орган, најпрвин по службена должност ќе ги испита следните услови за признавање и извршување: јавен поредок (чл.22 точка а); паралелни постапки (чл.22 точка в) и г)). По приговор на спротивната страна можат да бидат испитани основите кои произлегуваат од јурисдикционите филтри (чл.20), причините за признавање и извршување (чл.22) и веродостојноста или точноста на исправите доставени во согласност со членот 25 став(1) точка а), б) или г) и став(3) точка б). Исто така надлежниот орган може да ги испита овие основи доколку проблемите во врска со тие услови произлегуваат од увидот во поднесоците поднесени согласно членот 25 (чл.24 став (4)). Одбивањето на признавање и извршување може да биде засновано на основ на веќе исплатен долг во мера што признавањето и извршувањето се однесува на доспеаните побарувања(чл.24 став (5)). Секоја жалба, доколку е дозволена согласно правото на замолената држава, не го одложува извршувањето на одлуката, освен во исклучителни околности (чл.24 став (6)).

Исправи кои треба да се достават со барањата за признавање и извршување на одлуки

При поднесувањето на барањата (предлозите) за признавање и извршување, истите треба да ги содржат следните **исправи**:

а) целосниот текст на одлуката;

б) исправа во која е наведено дека одлуката е извршна во државата на потекло и, во случај кога одлуката е донесена од страна на административен орган, исправа со која се потврдува дека условите во членот 19 став (3) се исполнети, освен доколку државата изјавила согласно членот 57 дека одлуките на нејзините управни органи секогаш ги исполнуваат тие услови;

в) доколку спротивната страна не се појавила пред судот или не била застапувана во постапката во државата на потекло, исправа или исправи со кои се потврдува, согласно потребата, или дека спротивната страна соодветно е известена за постапката и можноста да биде сослушана, или дека спротивната страна соодветно е известена за одлуката и можноста да ја побива или да се жали во поглед на фактичките и правни прашања;

г) доколку е потребно, исправа со која се докажуваат износите на заостанатите плаќања и датумот кога тие суми биле пресметани;

д) доколку е потребно, во случај на одлука со која се одредува автоматско прилагодување со индексација, исправа која овозможува неопходни податоци со кои се прават соодветните пресметки;

ѓ) доколку е потребно, исправи со кои се утврдува до која мера на подносителот на барањето му била овозможена бесплатна правна помош во државата на потекло.

Во определени ситуации по барање на надлежните органи или во врска со утврдување на веродостојноста на исправите (чл.23 став (2)) ЦО или подносителот на барањето ќе достави и целосен препис на соодветната исправа, заверена од страна на надлежен орган во државата на потекло(чл.25 став (2)). Врз основа на членот 57 (информации кои треба да бидат доставени од страна државите договорнички) да ги достават и следните податоци: а) дека заверениот препис на одлуката, заверен од страна на надлежен орган во државата на потекло, мора да биде приложен заедно со предлогот; б) околностите во кои ќе прифати наместо целосниот текст на одлуката, извадок или резиме составен од страна на надлежен орган во државата на потекло, кој може да биде во форма која е препорачана и објавена од страна на Хашката конференција за меѓународно приватно право; или в) дека не бара потврда со која се наведува дека условите наведени во членот 19 став (3) се исполнети.

Што треба да содржи барањето за признавање или признавање и извршување на одлука за издржување ?

✓	Барање
✓	Целосниот текст на одлуката или апстракт
✓	Потврда за извршност
✓	Исправа за правилно известување на странката (освен доколку тужениот не се појавил на рочиштето или ја оспорил одлуката)
Доколку се потребни	Образец за финансиските околности (за барања поднесени од страна на доверители)
Доколку се потребни	Исправа во која се пресметани неисплатените побарувања
Доколку се потребни	Исправа во која се објаснува како да се определи или индексира одлуката за издржување
Доколку се потребни	Преведени копии од исправите
✓	Образец за пренос

Како се процесираат барањата за признавање или признавање или извршување (чл. 10 став (1) а) и став (2) а))

Чекори кои се потребни да се преземат со цел да се комплетира барањето за признавање или признавање и извршување

Испраќање на барање за признавање или признавање и извршување

- 1 Подгответе ги неопходните исправи
 - Одлука за издржување
 - Образец на барањето
 - Профил на државата
- 2 Проверете ги податоците на подносителот на барањето
 - Дали се целосни?
- 3 Проверете дали барањето може да се поднесе врз основа на Конвенцијата?
 - Дали подносителот на барањето има престојувалиште во вашата држава ?
 - > Доколку нема – подносителот на барањето треба да го поднесе преку државата каде има престојувалиште
 - Дали подносителот на барањето има одлука за издржување ?
 - > Проверете дали одлуката може да се квалификува како „одлука“ за “издржување” согласно сфаќањето на овие термини во Конвенцијата?
 - > Доколку нема одлука – изгответе барање за донесување на одлука
 - > Доколку не се работи за издржување – Конвенцијата не се применува
- 4 Каде била донесена одлуката?
 - Во замолената држава –
 - > Изгответе само барање за извршување
 - Во државата молител или трета држава договорничка –
 - > Изгответе барање за признавање и извршување
- 5 Дали постои одлука која била признаена во замолената држава?
 - Доколку има – изгответе само барање за извршување
- 6 Преведете ги исправите доколку е потребно
 - (Провери го профилот на државата)
- 7 Прибавете заверени копии доколку се потребни
 - (Провери го профилот на државата)
- 8 Прибавете изјава за извршност од надлежен орган
- 9 Комплетирајте го барањето за признавање или признавање и извршување
- 10 Спојте ги сите потребни исправи
- 11 Изгответе го преносниот образец
- 12 Испратете го до Централниот орган на замолената држава
- 13 Очекувајте потврда на приемот на поднесеното барање
- 14 Доставете дополнителни исправи доколку се побарани во рокот од три месеци од барањето

Извршување на одлуки согласно НССН 2007

Извршувањето на одлуките генерално е во домен на замолената држава. Значајна новина на НССН 2007 е тоа што за прв пат, една Хашка конвенција, предвидува одредби за извршување на странска одлука која во замолената држава (државата на признавањето) ја поминала постапката за егзекватура, односно која е признаена и прогласена за извршна. Тие одредби не се детални бидејќи материјата на присилното извршување (извршување *stricto sensu*) останува во исклучива надлежност на внатрешното право на државата на извршувањето, туку се насочени да се обезбеди брзина и делотворност во рамките на даденото право, а заради постигнување на целите на Конвенцијата. Начините на спроведувањето на странските одлуки се спроведува согласно правилата кои важат во државата која треба да го спроведе извршувањето. Сепак, за разлика од другите НССН Конвенции, НССН 2007 содржи Глава VI која дава начелни, но и конкретни задолжувања на органите кои го спроведуваат извршувањето, во спроведувањето на извршната постапка.

Начелното правило предвидено со чл. 32 е дека **извршувањето ќе се спроведува согласно внатрешното право на замолената држава, со исклучок на одредбите предвидени во Глава VI**. Со оглед дека се работи за доста осетливо прашање кое потребно е да се изврши, истото треба да се одвива без одлагање (чл.32 став (2)). Доколку извршувањето се спроведува врз одлука за признавање и извршување или одлука регистрирана за извршување, донесена врз барање процесуирано преку ЦО, во тие ситуации, извршувањето ќе се спроведе без потреба од поднесување на дополнителни барања од страна на подносителот на барањето (чл.32 став (3)). Тоа значи дека задолжение на ЦО е тие одлуки да ги достави до надлежниот орган за извршување без никакви понатамошни дејствија од страна на барателот. Определени модификации на внатрешното право во врска со извршувањето на замолената држава се среќаваат по однос на роковите кои се однесуваат на времетраењето на обврската за издржување и рокот за застарување на извршувањето на заостанатите побарувања. Така, во врска со времетраењето на обврската за издржување, се применуваат и правилата кои важат во државата на потекло на одлуката (чл. 32. став (4)). Што се однесува до рокот за застарување на извршувањето на заостанатите побарувања, тој може да биде определен или од страна на правото на државата на потекло или од страна на правото на замолената држава, во зависност од тоа кое право предвидува подолг рок (чл.32 став (5)).

Едно од начелните одредби на НССН 2007 поврзани со извршувањето се однесува и на чл.33 кој предвидува поволен третман на лицата кои бараат извршување во замолената држава, со тоа што, замолената држава ќе овозможи најмалку ист број на начини на извршување за случаите кои произлегуваат од оваа Конвенција како што се достапни во домашните случаи.

Членот 34 дава определени насоки и видови на мерки кои можат да се применат во врска со извршувањето на одлуки за издржување. Државите договорнички треба да се користат со ефикасни мерки во внатрешното право во извршувањата на одлуките во согласност со НССН 2007 (чл.34 став (1)).

Понатаму, Конвенцијата дава определени насоки, што би вклучувале овие мерки:

- а) блокирање на плата;
- б) блокирање на банкарските сметки и други извори;
- в) одземање од исплатите за социјално осигурување;
- г) пленидба или присилна продажба на имот;
- д) блокирање на повратот на данок;

- ѓ) блокирање или пленидба на пензија; е) пријава до кредитните институции;
- ж) одбивање, суспендирање или трајно одземање на различни дозволи (на пример, возачки дозволи);
- з) користење на медијацијата, мирењето или слични постапки заради доброволно извршување.

Самиот пренос на средствата, треба да се одвива помеѓу државите членки, со користењето на најекономичен и најефикасен можен метод за трансфер на средствата за плаќање на издршка(чл.35 став (1)). Исто така, државата договорничка, согласно чие право е ограничен преносот на средствата, ќе даде најголем приоритет на преносот на средства кои се исплаќаат согласно оваа Конвенција (чл.35 став (2)). Во сите случаи, наплатата на било кои трошоци кои ќе произлезат од примената на оваа Конвенција, нема да имаат предност пред наплатата на издршката (чл.43 став (1))

Прием на барања за извршување на одлуки донесени или признаени односно, признаени и извршени во замолената држава

Листа на мерки на излезните барања за извршување на одлуки кои доаѓаат од држава молител

	Мерка	Објаснување
1	Разгледајте ги исправите	Разгледајте ги информациите од подносителот на барањето и профилот на замолената држава
2	Осигурајте се дека барањето е соодветно	Проверете дали е донесена одлука и дали таа се однесува на издржување, дали одлуката се однесува на работи кои подлежат на подрачјето на примена на НССН 2007, дали подносителот на барањето има престојувалиште во државата молител
3	Одредете каде е донесена одлуката	Проверете дали одлуката е донесена во државата каде вие ја испраќате. Доколку е донесена таму, тогаш можете да продолжите, доколку е донесена во друга држава, тогаш мора прво да биде признаена во замолената држава
4	Комплетирајте го барањето во соодветниот образец	Користете го соодветниот образец за извршување на одлуки кои се донесени или признати во замолената држава
5	Комплетирајте ги дополнителните исправи	Доколку постојат такви
6	Комплетирајте го образецот за пренос на барањето	Користете го задолжителниот образец за пренос на барањата
7	Испратете го до замолената држава	Испратете го до Централниот орган на замолената држава
8	Очекувајте потврда за прием на барањето	Замолената држава треба да ви испрати потврда за прием во рок од шест недели
9	Доставете дополнителни исправи	Доколку се потребни

Во кои држави се применува НССН 2007 ?

	Држава	Потпишана	На сила
1.	Австрија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
2.	Албанија	21.10.2011 година	Со ратификација од 01.01.2013 година
3.	Белгија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
4.	Белорусија	15.03.2017 година	Со ратификација од 01.06.2018 година
5.	Босна и Херцеговина	05.07.2011 година	Со ратификација од 01.02.2013 година
6.	Бразил	17.07.2017 година	Со ратификација од 01.11.2017 година

7.	Бугарија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
8.	Буркина Фасо	07.01.2009 година	
9.	Велика Британија	28.12.2018 година	Со ратификација од 01.08.2014 година
10.	Гвајана		Со пристапување од 07.03.2020 година
11.	Германија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
12.	Грција		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
13.	Европска Унија	06.04.2011 година	Со одобрување од 01.08.2014 година
14.	Естонија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
15.	Ирска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
16.	Италија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
17.	Казакстан		Со пристапување од 14.06.2019 година
18.	Канада	23.05.2017 година	
19.	Кипар		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
20.	Латвија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
21.	Литванија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
22.	Луксембург		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
23.	Малта		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
24.	Никарагва		Со пристапување од 18.04.2020 година
25.	Нов Зеланд	26.11.2019 година	
26.	Норвешка	08.06.2010 година	Со ратификација од 01.01.2013 година
27.	Полска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
28.	Португалија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
29.	Република Северна Македонија	09.12.2019 година	
30.	Романија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
31.	САД	23.11.2007 година	01.01.2017 година
32.	Словачка		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)

33.	Словенија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
34.	Србија	16.09.2020 година	Со ратификација од 01.02.2021 година
35.	Турција	07.10.2016 година	Со ратификација од 01.02.2017 година
36.	Украина	07.07.2010 година	Со ратификација од 01.11.2013 година
37.	Унгарија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
38.	Финска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
39.	Франција		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
40.	Холандија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
41.	Хондурас		Со пристапување од 19.10.2018 година
42.	Хрватска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
43.	Црна Гора		Со пристапување од 01.01.2017 година
44.	Чешка		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
45.	Шведска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)
46.	Шпанија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2014)

Дополнителни информации

Следните линкови овозможуваат дополнителни информации во врска со НССН 2007:

- [Специјализирана страна на НССН 2007](#)
- [Извештај за објаснување на функционирањето на НССН 2007 подготвен од проф. Алегија Бораш и Џенифер Деглинг](#)
- [Прирачник за практична примена на НССН 2007](#)
- [Профили на државите членки на НССН 2007](#)
- [Централни органи на државите членки на НССН 2007](#)

**ХАШКИ ПРОТОКОЛ ЗА
МЕРОДАВНОТО ПРАВО ЗА
ОБВРСКИТЕ НА ИЗДРЖУВАЊЕ
(НССН ПРОТОКОЛ 2007)**

ПРОТОКОЛ ЗА МЕРОДАВНОТО ПРАВО ЗА ОБВРСКИТЕ НА ИЗДРЖУВАЊЕ

(Склучен на 23. Ноември 2007 година)

Државите потписнички на овој Протокол,

Со желба да се воспостават заеднички одредби за меродавното право на обврските за издржување,

Сакајќи да се осовремени Хашката Конвенција од 24 Октомври 1956 година за меродавното право на обврските за издржување на децата и *Хашката Конвенција од 2 Октомври 1973 година за меродавното право на обврските за издржување*,

Сакајќи да се развијат општи правила за меродавното право кои можат да ја надополнат *Хашката Конвенција од 23 Ноември 2007 година за меѓународна наплата на детска издршка и други форми на семејна издршка*,

Се одлучија со таа цел да склучат Протокол и се согласија на следните одредби:

Член 1

Подрачје на примена

(1) Овој Протокол ќе го определува меродавното право за обврските на издржување кои произлегуваат од семејни односи, родителство, брак или сватовство, вклучително и обврски за издржување кои се однесуваат на деца, независно од брачниот статус на родителите.

(2) Одлуките донесени при примената на овој Протокол не влијаат на прашањето на постоење на било кој од односите предвидени со ставот (1) на овој член.

Член 2

Универзална примена

Овој Протокол се применува и доколку како меродавно е определено правото на држава која не е држава договорничка.

Член 3

Општо правило за меродавното право

(1) За обврската за издржување меродавно е правото на државата во која доверителот на издршката има вообичаено престојувалиште, освен доколку со овој Протокол не е поинаку определено.

(2) Во случај на промена на вообичаеното престојувалиште на доверителот на издршка, од моментот на настанувањето на таквата промена, меродавно е правото на државата во која се наоѓа неговото ново вообичаено престојувалиште.

PROTOCOL ON THE LAW APPLICABLE TO MAINTENANCE OBLIGATIONS

(Concluded 23 November 2007)

The States signatory to this Protocol,

Desiring to establish common provisions concerning the law applicable to maintenance obligations,
Wishing to modernise the Hague Convention of 24 October 1956 on the law applicable to maintenance obligations towards children and the *Hague Convention of 2 October 1973 on the Law Applicable to Maintenance Obligations*,

Wishing to develop general rules on applicable law that may supplement the *Hague Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance*,

Have resolved to conclude a Protocol for this purpose and have agreed upon the following provisions –

Article 1

Scope

(1) This Protocol shall determine the law applicable to maintenance obligations arising from a family relationship, parentage, marriage or affinity, including a maintenance obligation in respect of a child regardless of the marital status of the parents.

(2) Decisions rendered in application of this Protocol shall be without prejudice to the existence of any of the relationships referred to in paragraph 1.

Article 2

Universal application

This Protocol applies even if the applicable law is that of a non-Contracting State.

Article 3

General rule on applicable law

(1) Maintenance obligations shall be governed by the law of the State of the habitual residence of the creditor, save where this Protocol provides otherwise.

(2) In the case of a change in the habitual residence of the creditor, the law of the State of the new habitual residence shall apply as from the moment when the change occurs.

Член 4

Посебни правила во корист на одредени доверители на издршка

(1) Посебните правила за издржување од овој член се применуваат на обврската за издржување на:

- а) родителите спрема нивните деца;
- б) други лица, освен родителите, спрема лица кои немаат навршено возраст од 21 година, освен обврските за издржување од членот 5; и
- в) деца спрема нивните родители.

(2) Доколку врз основа на правото кое е определено како меродавно согласно со членот 3 од овој Протокол, доверителот не може да оствари издршка, се применува правото на државата на судот пред кој се води постапката.

(3) Независно од членот 3 од овој Протокол, доколку доверителот повел постапка пред надлежниот орган на државата во којашто должникот има вообичаено престојувалиште, се применува правото на таа држава. Доколку врз основа на тоа право доверителот не може да оствари издржување од должникот, се применува правото на државата на вообичаено престојувалиште на доверителот на издршката.

(4) Доколку врз основа на правото определено како меродавно согласно со членот 3 од овој Протокол и ставовите (2) и (3) на овој член, доверителот не може да оствари издржување од должникот, меродавно е правото на државата на нивното заедничко државјанство, доколку такво постои.

Член 5

Посебно правило за сопружници и поранешни сопружници

Во поглед на обврската за издржување меѓу сопружници или поранешни сопружници или страни во брак кој бил поништен, членот 3 од овој Протокол нема да се примени доколку на тоа се противи една од страните, а правото на друга држава, особено правото на државата на последното заедничко вообичаено престојувалиште е во поблиска врска со тој брак. Во тој случај меродавно е правото на државата со која постои поблиска врска.

Член 6

Посебни правила на одбрана

Во поглед на обврската за издржување на други лица, освен обврската за издржување на родители спрема деца, како и за обврските за издржување предвидени во членот 5 од овој Протокол, должникот може да го оспорува побарувањето на доверителот врз основа на фактот дека ниту по правото на вообичаеното престојувалиште на должникот, ниту по правото на заедничкото државјанство на страните, доколку тоа заедничко државјанство постои, не е предвидена таква обврска за издржување.

Article 4

Special rules favouring certain creditors

(1) The following provisions shall apply in the case of maintenance obligations of –

- a) parents towards their children;
- b) persons, other than parents, towards persons who have not attained the age of 21 years, except for obligations arising out of the relationships referred to in Article 5; and
- c) children towards their parents.

(2) If the creditor is unable, by virtue of the law referred to in Article 3, to obtain maintenance from the debtor, the law of the forum shall apply.

(3) Notwithstanding Article 3, if the creditor has seised the competent authority of the State where the debtor has his habitual residence, the law of the forum shall apply. However, if the creditor is unable, by virtue of this law, to obtain maintenance from the debtor, the law of the State of the habitual residence of the creditor shall apply.

(4) If the creditor is unable, by virtue of the laws referred to in Article 3 and paragraphs 2 and 3 of this Article, to obtain maintenance from the debtor, the law of the State of their common nationality, if there is one, shall apply.

Article 5

Special rule with respect to spouses and ex-spouses

In the case of a maintenance obligation between spouses, ex-spouses or parties to a marriage which has been annulled, Article 3 shall not apply if one of the parties objects and the law of another State, in particular the State of their last common habitual residence, has a closer connection with the marriage. In such a case the law of that other State shall apply.

Article 6

Special rule on defence

In the case of maintenance obligations other than those arising from a parent-child relationship towards a child and those referred to in Article 5, the debtor may contest a claim from the creditor on the ground that there is no such obligation under both the law of the State of the habitual residence of the debtor and the law of the State of the common nationality of the parties, if there is one.

Член 7

Избор на меродавно право за потребите на одредена постапка

(1) По исклучок на членовите од 3 до 6 од овој Протокол, само за потребите на одредена постапка за обврската за издржување доверителот и должникот на издршката можат изречно да го изберат како меродавно правото на државата во која таа постапка се води.

(2) Спогодбата за избор на меродавното право склучена пред да биде поведена дадената постапка мора да биде во писмена форма и потпишана од двете страни или да биде забележана на кој било начин, кој овозможува содржината да биде достапна за користење и за подоцнежнo повикување на таа спогодба.

Член 8

Избор на меродавното право

(1) По исклучок од одредбите на членовите од 3 до 6 од овој Протокол, доверителот и должникот на издршката можат во кое било време за обврската за издржување да го изберат како меродавно едно од следниве права:

а) правото на која било држава чијшто државјанин е некоја од страните во времето кога е извршен изборот;

б) правото на која било држава во која било вообичаеното престојувалиште на некоја од страните во времето кога е извршен изборот;

в) правото кое страните го избрале како меродавно или материјалното право кое се применува на нивните имотни односи;

г) правото кое страните го избрале како меродавно или материјалното право кое се применува на нивниот развод и правна разделба.

(2) Спогодбата за избор на меродавното право од ставот (1) на овој член мора да биде склучена во писмена форма и потпишана од двете страни или да биде забележана на кој било начин, кој овозможува содржината да биде достапна за користење и за подоцнежнo повикување на таа спогодба.

(3) Ставот (1) на овој член не се применува на обврските за издржување на лица помлади од 18 години или на возрасно лице кое поради лична неспособност или неможност не е во состојба да ги штити сопствените интереси.

(4) Независно од тоа кое право е избрано како меродавно согласно со ставот (1) на овој член на прашањето дали може доверителот да се одрече од правото на издржување, се применува правото на државата во која доверителот имал вообичаено престојувалиште во времето кога е извршен изборот на меродавното право.

(5) Освен ако страните во моментот на изборот биле целосно информирани и свесни на последиците од својот избор, правото кое странките го избрале како меродавно нема да се применува доколку неговата примена би довела до очигледни неправедни или неразумни последици за било која од страните.

Article 7

Designation of the law applicable for the purpose of a particular proceeding

(1) Notwithstanding Articles 3 to 6, the maintenance creditor and debtor for the purpose only of a particular proceeding in a given State may expressly designate the law of that State as applicable to a maintenance obligation.

(2) A designation made before the institution of such proceedings shall be in an agreement, signed by both parties, in writing or recorded in any medium, the information contained in which is accessible so as to be usable for subsequent reference.

Article 8

Designation of the applicable law

(1) Notwithstanding Articles 3 to 6, the maintenance creditor and debtor may at any time designate one of the following laws as applicable to a maintenance obligation –

- a) the law of any State of which either party is a national at the time of the designation;
- b) the law of the State of the habitual residence of either party at the time of designation;
- c) the law designated by the parties as applicable, or the law in fact applied, to their property regime;
- d) the law designated by the parties as applicable, or the law in fact applied, to their divorce or legal separation.

(2) Such agreement shall be in writing or recorded in any medium, the information contained in which is accessible so as to be usable for subsequent reference, and shall be signed by both parties.

(3) Paragraph 1 shall not apply to maintenance obligations in respect of a person under the age of 18 years or of an adult who, by reason of an impairment or insufficiency of his or her personal faculties, is not in a position to protect his or her interest.

(4) Notwithstanding the law designated by the parties in accordance with paragraph 1, the question of whether the creditor can renounce his or her right to maintenance shall be determined by the law of the State of the habitual residence of the creditor at the time of the designation.

(5) Unless at the time of the designation the parties were fully informed and aware of the consequences of their designation, the law designated by the parties shall not apply where the application of that law would lead to manifestly unfair or unreasonable consequences for any of the parties.

Член 9

„Живеалиште“ наместо „државјанство“

Државите кои го усвојуваат концептот „живеалиште“ како точка на врзување за семејните односи, можат да го известат Постојаното биро на Хашката конференција за меѓународно приватно право дека за случаите кои ќе бидат поведени пред нејзините надлежни органи, зборот „државјанство“ во членовите 4 и 6 на оваа Конвенција ќе биде заменет со „живеалиште“ на начин на кој истиот е дефиниран во таа држава.

Член 10

Јавни тела

На правото на јавното тело за регресни побарувања за извршени давања сторени спрема доверителот наместо издршка меродавно е правото на државата на која и припаѓаат тие јавни тела.

Член 11

Подрачје на примена на меродавното право

Правото кое е определно како меродавно на обврската на издржување се применува меѓудругото и на:

- а) дали, во кој обем и од кои лица доверителот може да бара издршка;
- б) во која мера доверителот може ретроактивно да бара издршка;
- в) основот за одредување на износот на издршката и индексацијата;
- г) кој е овластен да поведе постапка за издржување, освен на прашањата за парничната способност и застапување во постапката;
- д) роковите за застареност и роковите за поведување на постапката;
- ѓ) обем на обврската на должникот на издржувањето во ситуација кога јавното тело истакнува регресно барање за давањата сторени спрема доверителот наместо издршката.

Член 12

Исклучување на *renvoi*

Во смисла на Протоколот, поимот „право“ се однесува на правото кое е на сила во државата, со исклучок на правилата за определување на меродавното право на таа држава.

Член 13

Јавен поредок

Примената на правото определено согласно овој Протокол може да биде одбиено само доколку ефектите од неговата примена се очигледно спротивни на јавниот поредок на државата на судот.

Article 9

“Domicile” instead of “nationality”

A State which has the concept of “domicile” as a connecting factor in family matters may inform the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law that, for the purpose of cases which come before its authorities, the word “nationality” in Articles 4 and 6 is replaced by “domicile” as defined in that State.

Article 10

Public bodies

The right of a public body to seek reimbursement of a benefit provided to the creditor in place of maintenance shall be governed by the law to which that body is subject.

Article 11

Scope of the applicable law

The law applicable to the maintenance obligation shall determine inter alia –

- a) whether, to what extent and from whom the creditor may claim maintenance;
- b) the extent to which the creditor may claim retroactive maintenance;
- c) the basis for calculation of the amount of maintenance, and indexation;
- d) who is entitled to institute maintenance proceedings, except for issues relating to procedural capacity and representation in the proceedings;
- e) prescription or limitation periods;
- f) the extent of the obligation of a maintenance debtor, where a public body seeks reimbursement of benefits provided for a creditor in place of maintenance.

Article 12

Exclusion of renvoi

In the Protocol, the term “law” means the law in force in a State other than its choice of law rules.

Article 13

Public policy

The application of the law determined under the Protocol may be refused only to the extent that its effects would be manifestly contrary to the public policy of the forum.

Член 14

Одредување на износот на издршка

При одредувањето на висината на издршка, ќе бидат земени во предвид потребите на доверителот и имотната состојба на должникот, како и било кој надоместок кој го примил доверителот наместо периодична исплата на издршка, дури и кога меродавното право предвидува поинаку.

Член 15

Неприменување на Протоколот на внатрешниот судир на законите

(1) Држава договорничка, во која се применуваат различни правни системи или збир на правни правила за обврската на издржување, нема да биде обврзана да ги примени одредбите од овој Протокол на судирот кој се однесува на такви различни правни системи или збир на правни правила.

(2) Овој член не се применува и на Регионални Организации за Економски Интеграции.

Член 16

Неединствени правни системи – територијален судир на закони

(1) Во однос на држава во која се применуваат на различни територијални единици два или повеќе правни системи или збир на правни правила во однос на било кои прашања регулирани со овој Протокол:

а) секое упатување на право на држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на правото кое е на сила во одредена територијална единица;

б) секое упатување на надлежни органи или јавни тела на таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на органи кои се овластени да постапуваат во одредената територијална единица;

в) секое упатување на вообичаено престојувалиште во таа држава ќе се смета дека упатува, ако е соодветно, на вообичаеното престојувалиште во одредена територијална единица;

г) секое упатување на држава чие заедничко државјанство го поседуваат две лица, ќе се смета дека упатува на територијална единица определена согласно правото на таа држава или, во недостиг на такви одредби, на територијална единица со која обврската на издржување е во најтесна врска;

д) секое упатување на држава на која едно лице е државјанин, ќе се смета дека упатува на територијална единица определена согласно правото на таа држава или, во недостиг на такви одредби, на територијална единица со која лицето е во најтесна врска.

(2) За определување на меродавно право согласно Протоколот, а во однос на држава која се состои од две или повеќе територијални единици од која секоја има сопствен правен

Article 14

Determining the amount of maintenance

Even if the applicable law provides otherwise, the needs of the creditor and the resources of the debtor as well as any compensation which the creditor was awarded in place of periodical maintenance payments shall be taken into account in determining the amount of maintenance.

Article 15

Non-application of the Protocol to internal conflicts

(1) A Contracting State in which different systems of law or sets of rules of law apply to maintenance obligations shall not be bound to apply the rules of the Protocol to conflicts solely between such different systems or sets of rules of law.

(2) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Article 16

Non-unified legal systems – territorial

(1) In relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Protocol apply in different territorial units –

- a) any reference to the law of a State shall be construed as referring, where appropriate, to the law in force in the relevant territorial unit;
- b) any reference to competent authorities or public bodies of that State shall be construed as referring, where appropriate, to those authorised to act in the relevant territorial unit;
- c) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring, where appropriate, to habitual residence in the relevant territorial unit;
- d) any reference to the State of which two persons have a common nationality shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in the absence of relevant rules, to the territorial unit with which the maintenance obligation is most closely connected;
- e) any reference to the State of which a person is a national shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in the absence of relevant rules, to the territorial unit with which the person has the closest connection.

(2) For the purpose of identifying the applicable law under the Protocol in relation to a State which comprises two or more territorial units each of which has its own system

систем или збир на правни правила, во однос на работите кои се опфатени со овој Протокол, се применуваат следните правила:

а) доколку постојат одредби кои се на сила во таа држава, а со кои се определува правото на која територијална единица е работодавно, се применува правото на таа територијална единица;

б) доколку не постојат такви одредби, се применува правото територијалната единица определено со ставот 1;

(3) Овој член не се применува на Регионални Организации за Економски Интеграции.

Член 17

Неединствени правни системи – интерперсонален судир

Со цел да се определи работодавното право согласно Протоколот, а во однос на држави кои имаат два или повеќе правни системи или збир на правни правила кои се применуваат на различни категории на лица во однос на работите кои се опфатени со овој Протокол, секое упатување на правото на таква држава ќе се смета дека упатува на правен систем определен согласно одредбите кои се на сила во таа држава.

Член 18

Координација со претходните Хашки конвенции за обврските за издржување

Во однос на државите договорнички, овој Протокол ја заменува *Хашката конвенција од 2 Октомври 1973 година за работодавното право на обврските за издржување* и *Хашката конвенција од 24 Октомври 1956 година за работодавното право на обврските за издржување на деца*.

Член 19

Координација со други инструменти

(1) Овој Протокол не влијае на другите меѓународни инструменти на кои државите договорнички се страни или ќе станат страни и кои содржат одредби за работи кои се уредени со овој Протокол, освен доколку државите договорнички не дале спротивна изјава за такви инструменти.

(2) Одредбите од ставот 1 на овој член исто така се применуваат на еднообразни закони кои се основаат на посебни врски од регионален и друг вид помеѓу засегнатите држави.

Член 20

Воедначено толкување

При толкувањето на овој Протокол, ќе се води грижа на неговиот меѓународен карактер и од потребата од промовирање на еднообразност во неговата примена.

of law or set of rules of law in respect of matters covered by this Protocol, the following rules apply–

- a) if there are rules in force in such a State identifying which territorial unit's law is applicable, the law of that unit applies;
- b) in the absence of such rules, the law of the relevant territorial unit as defined in paragraph 1 applies.

(3) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Article 17

Non-unified legal systems – inter-personal conflicts

For the purpose of identifying the applicable law under the Protocol in relation to a State which has two or more systems of law or sets of rules of law applicable to different categories of persons in respect of matters covered by this Protocol, any reference to the law of such State shall be construed as referring to the legal system determined by the rules in force in that State.

Article 18

Co-ordination with prior Hague Maintenance Conventions

As between the Contracting States, this Protocol replaces the Hague Convention of 2 October 1973 on the Law Applicable to Maintenance Obligations and the Hague Convention of 24 October 1956 on the law applicable to maintenance obligations towards children.

Article 19

Co-ordination with other instruments

(1) This Protocol does not affect any other international instrument to which Contracting States are or become Parties and which contains provisions on matters governed by the Protocol, unless a contrary declaration is made by the States Parties to such instrument.

(2) Paragraph 1 also applies to uniform laws based on special ties of a regional or other nature between the States concerned.

Article 20

Uniform interpretation

In the interpretation of this Protocol, regard shall be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application.

Член 21

Надзор на практичната примена на Протоколот

(1) Генералниот секретар на Хашката конференција за меѓународно приватно право, по потреба ќе свика Специјална Комисија со цел да изврши надзор на практичната примена на Протоколот.

(2) За таа цел, државите договорнички ќе соработуваат со Постојаното Биро на Хашката конференција за меѓународно приватно право во собирањето на судската пракса која се однесува на примената на Протоколот.

Член 22

Преодни одредби

Овој Протокол нема да се применува на издржување кое е предмет на побарување во држава договорничка, а кое се однесува на период пред негово стапување на сила во таа држава.

Член 23

Потпишување, ратификување и пристапување

(1) Овој Протокол е отворен за потпишување во однос на сите држави.

(2) Овој Протокол подлежи на ратификација, прифаќање и одобрување од страна на сите држави потписнички.

(3) Овој Протокол е отворен за пристапување во однос на сите држави.

(4) Инструментите за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување ќе бидат депонирани во Министерството за надворешни работи на Кралството Холандија, кое е депозитар на Протоколот.

Член 24

Регионални организации за економски интеграции

(1) Регионална организација за економска интеграција која е основана единствено од суверени држави и која е надлежна врз некои или сите работи уредени со овој Протокол, може, исто така, да го потпише, прифати, одобри или пристапи Протоколот. Во тој случај, Регионалната организација за економска интеграција, ќе ги има правата и обврските на држава договорничка, доколку е надлежна за прашањата уредени со овој Протокол.

(2) Регионалната организација за економска интеграција во моментот на потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување, писмено ќе го извести депозитарот за работите кои се уредени со Протоколот, а кои се пренесени во надлежност на таа Организација од страна на нејзините држави членки. Организацијата, итно, писмено ќе го извести депозитарот за било кои промени на нејзините надлежности во однос на последното известување доставено согласно овој став.

Article 21

Review of the practical operation of the Protocol

- (1) The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall as necessary convene a Special Commission in order to review the practical operation of the Protocol.
- (2) For the purpose of such review Contracting States shall co-operate with the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law in the gathering of case law concerning the application of the Protocol.

Article 22

Transitional provisions

This Protocol shall not apply to maintenance claimed in a Contracting State relating to a period prior to its entry into force in that State.

Article 23

Signature, ratification and accession

- (1) This Protocol is open for signature by all States.
- (2) This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.
- (3) This Protocol is open for accession by all States.
- (4) Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Protocol.

Article 24

Regional Economic Integration Organisations

- (1) A Regional Economic Integration Organisation which is constituted solely by sovereign States and has competence over some or all of the matters governed by the Protocol may equally sign, accept, approve or accede to the Protocol. The Regional Economic Integration Organisation shall in that case have the rights and obligations of a Contracting State, to the extent that the Organisation has competence over matters governed by the Protocol.
- (2) The Regional Economic Integration Organisation shall, at the time of signature, acceptance, approval or accession, notify the depositary in writing of the matters governed by the Protocol in respect of which competence has been transferred to that Organisation by its Member States. The Organisation shall promptly notify the depositary in writing of any changes to its competence as specified in the most recent notice given under this paragraph.

(3) Во моментот на потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување, Регионалната организација за економски интеграција може да изјави, согласно членот 28, дека е надлежна за сите работи уредени со овој Протокол и дека државите членки кои ги пренеле своите надлежности на Регионалната организација за економски интеграции од соодветната област ќе бидат обврзани со Протоколот со самото потпишување, прифаќање, одобрување или пристапување на Организацијата.

(4) Со цел на стапување на сила на Протоколот, секој инструмент депониран од страна на Регионалната организација за економска соработка нема да биде земен во предвид, освен доколку Регионалната организација за економска интеграција не даде изјава во согласност со ставот 3 на овој член.

(5) Секое упатување на „држава договорничка“ или „држава“ во Протоколот доколку тоа е соодветно, се применува подеднакво на Регионална организација за економска интеграција што е негова членка. Во случај да била дадена изјава од страна на Регионалната организација за економска интеграција согласно ставот 3, секое упатување на „држава договорничка“ или „држава“ во Протоколот се применува подеднакво на соодветните држави членки на организацијата, доколку тоа е соодветно.

Член 25

Стапување во сила

(1) Протоколот ќе стапи на сила првиот ден од месецот по истекот на три месеци од депонирањето на вториот инструмент на ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, предвидени со членот 23.

(2) Оттука, Протоколот ќе стапи на сила –

а) за секоја држава или Регионална организација за економска интеграција предвидена со членот 24 која дополнително ќе го ратификува, прифати или одобри Протоколот, или ќе му пристапи, на првиот ден од месецот по истекот на три месеци од депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;

б) за територијална единица на која е проширена примената на Протоколот во согласност со членот 26, на првиот ден од месецот по истекот на три месеци по нотификацијата на изјавата предвидена со тој член.

Член 26

Изјави кои се однесуваат на неединствени правни системи

(1) Доколку државата се состои од две или повеќе територијални единици во кои различни правни системи се применуваат во однос на работите опфатени со овој Протокол, може во моментот на потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето или пристапувањето да изјави во согласност со членот 28, дека Протоколот ќе се однесува на сите територијални единици или само на една или на повеќето од нив и ќе може таа изјава во секој момент да ја измени со тоа што ќе даде нова.

(2) Депозитарот ќе биде известен за секоја од изјавите и во нив изречно ќе бидат наведени територијалните единици на кои Протоколот се применува.

(3) At the time of signature, acceptance, approval or accession, a Regional Economic Integration Organisation may declare, in accordance with Article 28, that it exercises competence over all the matters governed by the Protocol and that the Member States which have transferred competence to the Regional Economic Integration Organisation in respect of the matter in question shall be bound by the Protocol by virtue of the signature, acceptance, approval or accession of the Organisation.

(4) For the purposes of the entry into force of the Protocol, any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organisation shall not be counted unless the Regional Economic Integration Organisation makes a declaration under paragraph 3.

(5) Any reference to a “Contracting State” or “State” in the Protocol applies equally to a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to it, where appropriate. In the event that a declaration is made by a Regional Economic Integration Organisation under paragraph 3, any reference to a “Contracting State” or “State” in the Protocol applies equally to the relevant Member States of the Organisation, where appropriate.

Article 25

Entry into force

(1) The Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the second instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Article 23.

(2) Thereafter the Protocol shall enter into force –

a) for each State or each Regional Economic Integration Organisation referred to in Article 24 subsequently ratifying, accepting or approving the Protocol or acceding to it, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

b) for a territorial unit to which the Protocol has been extended in accordance with Article 26, on the first day of the month following the expiration of three months after notification of the declaration referred to in that Article.

Article 26

Declarations with respect to non-unified legal systems

(1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Protocol, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare in accordance with Article 28 that the Protocol shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

(2) Any such declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Protocol applies.

(3) Доколку државата не даде изјава во согласност со овој член, Протоколот се применува на сите територијални единици на таа држава.

(4) Овој член не се применува на Регионални организации за економска интеграција.

Член 27

Резерви

На овој Протокол не можат да бидат ставени резерви.

Член 28

Изјави

(1) Изјавите наведени во членот 24(ст.3) и 26(ст.1) од овој Протокол, можат да бидат дадени при потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето и пристапувањето или во било кое време потоа и можат во секое време да бидат изменети или повлечени.

(2) За изјавите, измените и повлекувањата ќе биде известен депозитарот.

(3) Изјавата дадена во моментот на потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето или пристапувањето ќе произведе дејство заедно со стапувањето на сила на овој Протокол во односната држава.

(4) Изјава која е дадена дополнително и секоја измена или повлекување на изјава ќе произведе дејство на првиот ден од месецот што следи по истекот на рокот од три месеци по датумот кога изјавата била примена од депозитарот.

Член 29

Откажувања

(1) Секоја држава договорничка може да се откаже од овој Протокол, со писмено известување испратено до депозитарот. Откажувањето може да биде ограничено на одредени територијални единици на држава со неединствен правен систем на кои Протоколот се применува.

(2) Откажувањето ќе произведе дејство на првиот ден од месецот што следи по истекот на рокот од 12 месеци по датумот кога известувањето било примено од депозитарот. Доколку, за да може да произведе дејство во известувањето е наведен подолг рок за откажување, известувањето ќе произведе дејство по истекот на тој подолг период по датумот кога известувањето било примено од депозитарот.

Член 30

Известувања

Депозитарот ќе ги извести државите членки на Хашката конференција за меѓународно приватно право и другите држави и Регионалната организација за економска интеграција кои го имаат потпишано, ратификувано, прифатено, одобрено и пристапено на Протокол во согласност до членовите 23 и 24 за следното

(3) If a State makes no declaration under this Article, the Protocol is to extend to all territorial units of that State.

(4) This Article shall not apply to a Regional Economic Integration Organisation.

Article 27

Reservations

No reservations may be made to this Protocol.

Article 28

Declarations

(1) Declarations referred to in Articles 24(3) and 26(1) may be made upon signature, ratification, acceptance, approval or accession or at any time thereafter, and may be modified or withdrawn at any time.

(2) Declarations, modifications and withdrawals shall be notified to the depositary.

(3) A declaration made at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession shall take effect simultaneously with the entry into force of this Protocol for the State concerned.

(4) A declaration made at a subsequent time, and any modification or withdrawal of a declaration, shall take effect on the first day of the month following the expiration of three months after the date on which the notification is received by the depositary.

Article 29

Denunciation

(1) A Contracting State to this Protocol may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units of a State with a nonunified legal system to which the Protocol applies.

(2) The denunciation shall take effect on the first day of the month following the expiration of 12 months after the date on which the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation shall take effect upon the expiration of such longer period after the date on which the notification is received by the depositary.

Article 30

Notification

The depositary shall notify the Members of the Hague Conference on Private International Law, and other States and Regional Economic Integration Organisations which have signed, ratified, accepted, approved or acceded in accordance with Articles 23 and 24 of the following –

- а) потписите и ратификациите, прифаќањата, одобрувањата и пристапувањата наведени во членовите 23 и 24;
- б) датумот врз основа на кој овој Протокол стапува на сила согласно членот 25;
- в) изјавите наведени во членот 24(ст.3) и 26(ст.1);
- г) откажувањата согласно членот 29.

Како потврда, доле потпишаните, уредно овластени, го потпишаа овој Протокол.

Составено во Хаг, на 23. Ноември 2007 година, на англиски и француски јазик, при што двата текста се подеднакво веродостојни, во еден примерок кои ќе бидат депонирани во архивите на Владата на Кралството Холандија и чии веродостојни примероци ќе бидат испратени, преку дипломатски канали, до секоја од членките на Хашката конференција за меѓународно приватно право, на датумот на одржувањето на дваесет и првата сесија, како и на секоја друга држава која учествуваше на оваа сесија.

- a) the signatures and ratifications, acceptances, approvals and accessions referred to in Articles 23 and 24;
- b) the date on which this Protocol enters into force in accordance with Article 25;
- c) the declarations referred to in Articles 24(3) and 26(1);
- d) the denunciations referred to in Article 29.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at The Hague, on the 23rd day of November 2007, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Twenty-First Session and to each of the other States which have participated in that Session.

ИНФОРМАЦИИ ЗА НССН ПРОТОКОЛ 2007

Зошто се применува НССН Протокол 2007 пред ЗМПП од 2020 година ?

1. Хиерархијата на правните извори од областа на меѓународното приватно право се уредува со Уставот на Република Северна Македонија, Законот за судовите и ЗМПП 2020 на начин што предност се дава на ратификуваните меѓународни договори пред внатрешните правни акти (закони, подзаконски акти и сл.)

1.1 Уставот на Република Северна Македонија во член 118 предвидува:

„Меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон“

1.2 Законот за судовите чл.18 ст.4 предвидува:

„Кога судот смета дека примената на **законот** во конкретниот случај **е во спротивност** со одредбите на **меѓународен договор** ратификуван во согласност со Уставот **ќе ги примени одредбите од меѓународниот договор**, под услов тие да можат директно да се применат.“

1.3 Законот за меѓународни приватно право во чл.2 предвидува:

„**Одредбите на овој закон не се применуваат** на односите од членот 1 од овој закон, ако се регулирани со ратификувани меѓународни договори.“

Кое е подрачјето на примена на НССН Проткол 2007 ?

НССН Протокол 2007 година претставува посебен меѓународен договор што е комплементарен на НССН 2007 и има за цел да го уреди судирот на законите поврзани со обврската за издржување. Сепак, подрачјето на примена е пошироко од НССН 2007 и се применува на сите видови на семејна издршка без можност за истакнување на резерви (чл.27). Целта на НССН Протокол 2007 е да го определуи меродавното право за обврските на издржување кои произлегуваат од семејни односи, родителство, брак или сватовство, вклучително и обврски за издржување кои се однесуваат на деца, независно од брачниот статус на родителите. Одлуките донесени при примената на овој Протокол не влијаат на прашањето на постоење на било кој од овие односи (чл.1).

Сепак ваквото широкото подрачје на примена може да се ограничи во определени ситуации во кои должникот може да го оспорува побарувањето на доверителот врз основа на фактот дека ниту по правото на вообичаеното престојувалиште на должникот, ниту по правото на заедничкото државјанство на страните, доколку тоа заедничко државјанство постои, не е предвидена таква обврска за издржување. Ваквата можност не се применува на издржување на родители спрема деца и сопружници и поранешни сопружници (чл.6).

Исто така, Примената на правото определено согласно овој Протокол може да биде одбиено само доколку ефектите од неговата примена се очигледно спротивни на јавниот поредок на државата на судот (чл.13).

Што значи “универзална примена” на НССН Проткол 2007 ?

НССН Протокол 2007 во членот 3 предвидува дека Протоколот се применува и доколку како меродавно е определено правото на држава која не е држава договорничка. Во споредба со НССН 2007 која се применува само помеѓу држави договорнички, НССН Протокол 2007 има *egra omnes* ефект. Практично ова значи дека држава договорничка што го применува НССН Протокол 2007 може како меродавно да го примени и правото на држава што не е договорничка, а што било определено како меродавно согласно одредбите на Протоколот. На пример: доверителот има престојувалиште во држава која не е членка на Протоколот и повел постапка во држава која е членка на протоколот (пр. државата каде должникот има живеалиште). Во таква ситуација, на доверителот ќе му бидат достапни униформните правила согласно Протоколот кои во основа го фаворизираат доверителот на издршката.

Кое е подрачјето на примена на меродавното право согласно НССН Проткол 2007 ?

НССН Протокол 2007 наведува листа на односи врз кои може да се примени меродавното право:

- а) дали, во кој обем и од кои лица доверителот може да бара издршка;
- б) во која мера доверителот може ретроактивно да бара издршка;
- в) основот за одредување на износот на издршката и индексацијата;
- г) кој е овластен да поведе постапка за издржување, освен на прашањата за парничната способност и застапување во постапката;

д) роковите за застареност и роковите за поведување на постапката;

ѓ) обем на обврската на должникот на издржувањето во ситуација кога јавното тело истакнува регресно барање за давањата сторени спрема доверителот наместо издршката.

Оваа листа не е ограничена и може да биде проширена и со други видови на комплементарни односи (чл. 11).

НА КОИ ВИДОВИ НА БАРАЊА НА НССН 2007 СЕ ПРИМЕНУВА НССН ПРОТОКОЛ 2007 ?

БАРАЊА ВРЗ ОСНОВА НА ЧЛЕНОТ 10 ОД НССН 2007.

ОВИЕ БАРАЊА МОЖАТ ДА БИДАТ ПОДНЕСЕНИ ОД СТРАНА НА ЗАИНТЕРЕСИРАНИ ЛИЦА ИЛИ ДРЖАВНИ ОРГАНИ ВО ОПРЕДЕЛЕНИ СЛУЧАИ.

ЗА ПРИМЕНА НА НССН Протокол 2007, ПРВИЧНО, ОРГАНИТЕ ТРЕБА ДА УТВРДАТ ДАЛИ ДРЖАВАТА Е ЧЛЕНКА НА ОВОЈ ПРОТОКОЛ!

СО ОГЛЕД НА ПРИРОДАТА НА БАРАЊАТА, НССН Протокол 2007 СЕ ПРИМЕНУВА НА СЛЕДНИТЕ БАРАЊА СПОРЕД НССН 2007:

СЛУЧАЈ	ВИДОВИ НА БАРАЊА ДОСТАПНИ СОГЛАСНО НССН 2007
ПОДНОСИТЕЛОТ НА БАРАЊЕТО НЕМА СЕУШТЕ ОДЛУКА ЗА ИЗДРЖУВАЊЕ, А ТУЖЕНИОТ ИМА ПРЕСТОЈУВАЛИШТЕ ВО ДРУГА ДРЖАВА ДОГОВОРНИЧКА	БАРАЊЕ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКА ЗА ИЗДРЖУВАЊЕ
ПОДНОСИТЕЛОТ ИМА ОДЛУКА ЗА ИЗДРЖУВАЊЕ, НО БАРА ДОНЕСУВАЊЕ НА НОВА ОДЛУКА БИДЕЈЌИ ПОСТОЈАТ ПОТЕШКОТИИ ВО ПРИЗНАВАЊЕТО И ИЗВРШУВАЊЕТО НА ПОСТОЕЧКАТА ОДЛУКА ВО ДРУГА ДРЖАВА ДОГОВОРНИЧКА	БАРАЊЕ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКА ЗА ИЗДРЖУВАЊЕ
ПОДНОСИТЕЛОТ НА БАРАЊЕТО ИМА ОДЛУКА ЗА ИЗДРЖУВАЊЕ ОД ДРЖАВА ДОГОВОРНИЧКА, НО САКА ДА ЈА ИЗМЕНИ И ТУЖЕНИОТ (СПРОТИВНАТА СТРАНКА) ИМА ПРЕСТОЈУВАЛИШТЕ ВО ДРУГА ДРЖАВА ДОГОВОРНИЧКА	БАРАЊЕ ЗА ИЗМЕНА НА ОДЛУКАТА

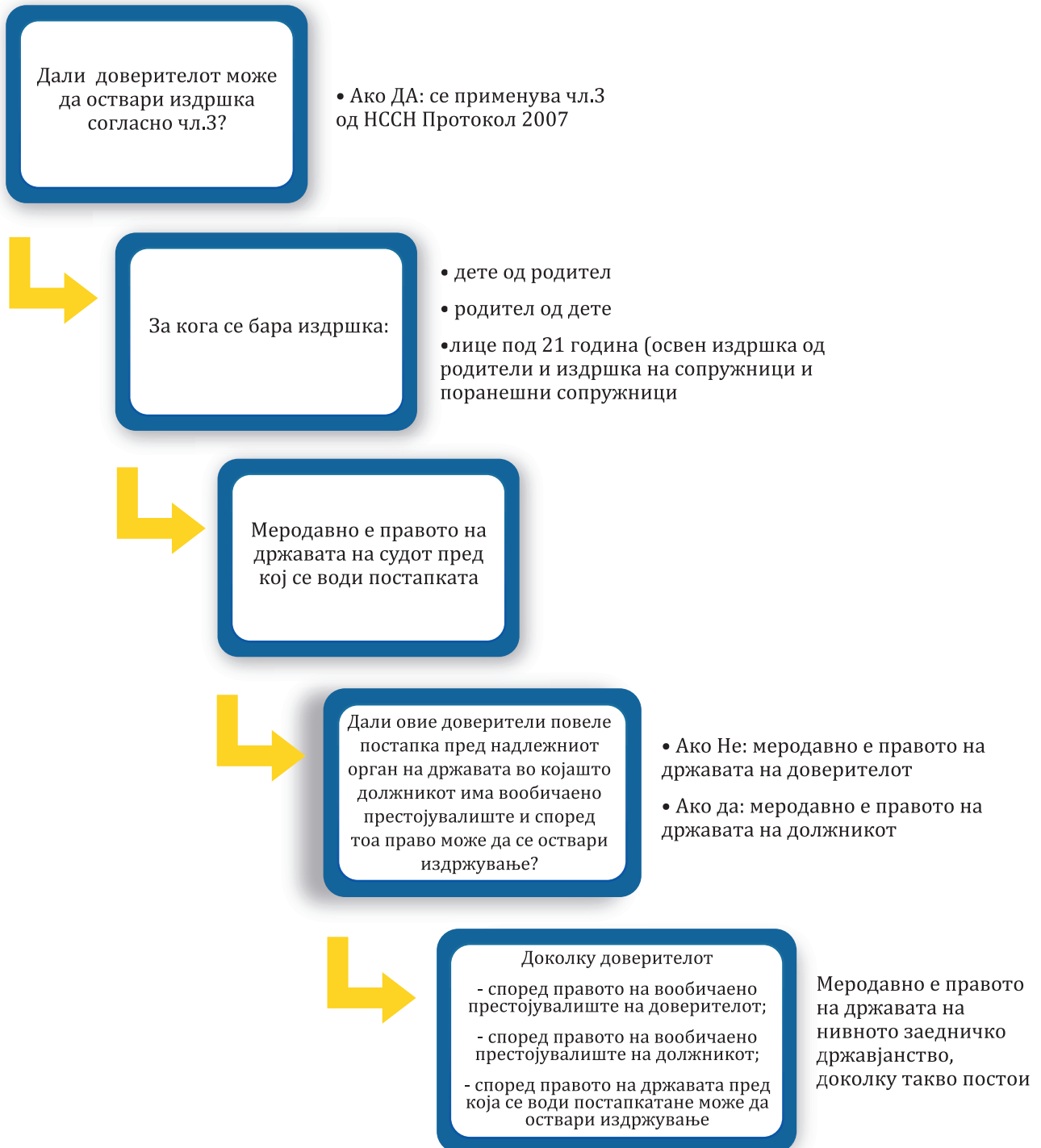
Општото правило за определување на меродавното право согласно НССН Проткол 2007

Основната точка на врзување врз основа на која се определува меродавното право согласно Протоколот е вообичаеното престојувалиште на доверителот(чл. 3 став (1)). Предноста на оваа точка на врзување е што овозможува определувањето на постоењето и износот на обврската за издржување да се определи согласно правните и општествени околности на државата каде доверителот живее и со тоа да се обезбеди еднаков третман на доверителите кои живеат во иста држава. Многу често, оваа точка на врзување ќе соодветствува со правото на судот пред кого е поведена постапката (види чл. 135 од ЗМПП 2020).

Посебни правила во корист на одредени доверители на издршка

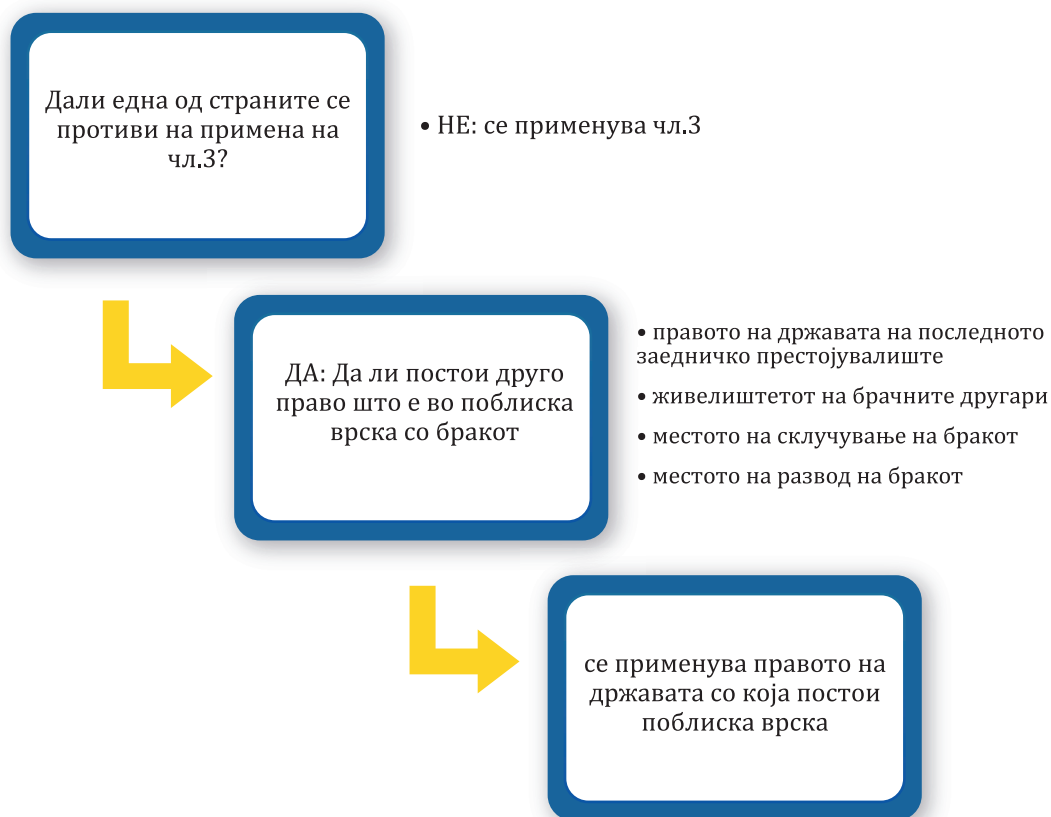
Следните правила се основаат врз принципот *favor creditoris* (во полза на доверителот) со цел доверителот да му се обезбеди најголема можност да се стекне со издршка.

(член 4 од НССН Протокол 2007)

Посебни правила за сопружници и поранешни сопружници

(член 5 од НССН Протокол 2007)

Избор на меродавно право од страна на доверителот и должникот

Една од новините на НССН Протокол 2007 е можноста доверителот и должникот да ја искористат можноста и да изберат меродавно право кое би се применувало на подрачјето на примена на меродавното право, кои се однеусваат на обврската за издржување. Оваа можност на доверителот и должникот е ограничена во определени аспекти.

1. Доверителот и должникот на издршката можат изречно да го изберат, само за потребите на дадена постапка како меродавно за обврската за издржување, правото на државата во која таа постапка се води (чл.7 став (1) НССН Протокол 2007). Оваа можност може да се користи кога доверителот на обврската повел или непосредно ќе поведе постапка за наплата на издршка пред определен орган.

2. Странките во било кое време можат да изберат меродавно право за обврската за издржување (пред настанувањето на спорот, за време на постапката или се додека страните одлучат да го раскинат или изменат договорот). Страните имаат ограничена автономија на волја со тоа што можат како меродавно да го изберат едно од овие права:

- а) правото на која било држава чијшто државјанин е некоја од страните во времето кога е извршен изборот;
- б) правото на која било држава во која било вообичаеното престојувалиште на некоја

од страните во времето кога е извршен изборот;

в) правото кое страните го избрале како меродавно или материјалното право кое се применува на нивните имотни односи;

г) правото кое страните го избрале како меродавно или материјалното право кое се применува на нивниот развод и правна разделба (чл.8 став (1) од НССН Протокол 2007).

3. Ограничувањата поврзани со изборот на меродавното право се однесуваат на следните аспекти:

- Страните не можат да изберат меродавно право на обврските за издржување на лица помлади од 18 години или на возрасно лице кое поради лична неспособност или неможност не е во состојба да ги штити сопствените интереси (чл.8 став (3) од НССН Протокол 2007);

- Странките не можат да изберат меродавно право кое се однесува на прашањето дали може доверителот да се одрече од правото на издржување. За ова прашање меродавно е правото на државата во која доверителот имал вообичаено престојувалиште во времето кога е извршен изборот на меродавното право (чл.8 став (4) од НССН Протокол 2007);

- Изборот на меродавното право е ограничен со околноста странките да бидат „целосно информирани и свесни на последиците од својот избор“. Во спротивност, правото кое странките го избрале како меродавно нема да се применува доколку неговата примена би довела до очигледни неправедни или неразумни последици за било која од страните (чл.8 став (5) од НССН Протокол 2007).

Формата на спогодбата за избор на меродавното право за обврската за издржување:

- мора да биде склучена во писмена форма и потпишана од двете страни или

- да биде забележана на кој било начин, кој овозможува содржината да биде достапна за користење и за подоцнежнo повикување на таа спогодба (чл.8 став (2) од НССН Протокол 2007).

Во кои држави се применува НССН Проткол 2007 ?

	Држава	Потпишана	На сила
	Австрија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Белгија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Бразил	17.07.2017 година	Со ратификација од 01.11.2017 година
	Бугарија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Германија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Грција		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Европска Унија	08.04.2010 година	Со одобрување од 01.08.2013 година
	Естонија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Ирска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Италија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Казакстан		Со пристапување од 01.04.2017 година
	Кипар		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Латвија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Литванија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Луксембург		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Малта		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Полска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Португалија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Република Северна Македонија	09.12.2019 година	
	Романија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Словачка		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Словенија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Србија	18.04.2012 година	Со ратификација од 01.08.2013 година

	Украина	21.03.2016 година	
	Унгарија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Финска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Франција		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Холандија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Хрватска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Чешка		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Шведска		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)
	Шпанија		Одобрување од РОЕИ (01.08.2013)

* Состојбата во ЕУ е специфична, бидејќи подрачјето на примена на оваа конвенција и односите кои произлегуваат од неа се во надлежност на самата ЕУ. Оттука, државите членки не можат самите да ја потпишат, ратификуваат, пристапат или одобрат оваа конвенција, туку се нејзини членки врз основа на заклучок на Европската заедница односно ЕУ (освен Данска која поради нејзината специфична природа во ЕУ самостојно пристапила на Конвенцијата).

Дополнителни информации

Следните линкови овозможуваат дополнителни информации во врска со НССН Протокол 2007:

- [Специјализирана страна на НССН Протокол 2007](#)
- [Извештај за објаснување на функционирањето на НССН 2007 подготвен од проф. Андреа Бономи](#)
- [Прирачник за практична примена на НССН Протокол 2007](#)

ЗА АВТОРОТ

Доц д-р Илија Руменов (1982, Скопје) е доцент на Катедрата по меѓународно приватно право на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје.

Своето образование го стекнал на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје и на Правниот факултет при Универзитетот во Љубљана, Словенија. Магистерската теза *„Хашката конвенција за граѓанско правните аспекти на меѓународното грабнување на децата од 1980 година наспроти универзалните и регионални предизвици“* ја одбрал на Правниот факултет „Јустинијан Први“ – Скопје додека докторската дисертација *„Recognition and enforcement of foreign judgments in family matters“* на Правниот факултет при Универзитетот во Љубљана, Република Словенија.

Во рамките на професионалните активности, доц. д-р Илија Руменов остварил голем број на излагања на меѓународни научни конференции во земјата и во странство. Автор е на голем број на научни статии објавени во државата и надвор од неа. Во 2021 година на меѓународен конкурс, добитник е на првата награда за научната статија *„The indirect jurisdiction of the 2019 Hague Convention on recognition and enforcement of foreign judgments in civil or commercial matters– Is the “heart” of the Convention in the right place?“* објавена во SEE Law Journal 2021 од страна на SEELS and GIZ.

Учесник е домашни и меѓународни проекти. Активно работи на проблеми кои се однесуваат на признавањето и извршувањето на странски судски одлуки, прекугранични семејно-правни односи и определувањето на меродавното право.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје
341.217:341.9]:341.24(492:497.7)(035)

РУМЕНОВ, Илија

Прирачник за примена на Конвенциите и Протоколот на Хашката конференција за меѓународно приватно право / Илија Руменов. - Скопје :

УНОПС, 2022. - 251 стр. : илустр. ; 30 см

Дел од текстот напоредно на мак. и на англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - За авторот: стр. 251. - Финансиер: Шведската агенција за меѓународен развој (Сида) и Кралството Норвешка, Нордиска поддршка за напредок на Северна Македонија

ISBN 978-608-66564-1-6

а) Хашка конференција за меѓународно приватно право -- Конвенции и Протокол -- Примена -- Македонија -- Прирачници

COBISS.MK-ID 57522181

